

T.C

**TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s. 1-60)**

Hazırlayan

Hüseyin DAĞAŞAN

Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Ali AÇIKEL

TOKAT 2019

T.C

**TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s. 1-60)**

Hazırlayan

Hüseyin DAĞAŞAN

Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Ali AÇIKEL

TOKAT 2019

11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s. 1-60)

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 24 / 07 / 2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Prof. Dr. Ömer DEMİREL

Üye : Prof. Dr. Ali AÇIKEL

Üye : Prof. Dr. Alpaslan DEMİR

Üye :

İmza

Bu tez, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 27/06/2019 tarih ve 35/23 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. İlhan Eroğlu

Mühür
İmza

ETİK SÖZLEŞME

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(/ /2019)

Hüseyin Dağışan

İmzası

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanma sürecinde, bana her türlü maddi ve manevi desteği veren anneme, babama, eőime ve çocuklarıma, arkadaşlarımlı Sibel Pekdoğan, Tuncay Pekdoğan ve Kaan Kavak'a, yüksekisans eğitimimde ve tez çalıőmamda yardımlarını gördüğüm değerli hocalarımlı Prof. Dr. Ömer Demirel'e, Prof. Dr. Alparslan Demir'e bilhassa transkripsiyon aşamasında, kıymetli vaktini sarf eden, her harfin üzerinde titizlikle duran, emeklerinin karşılığını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim tez danışmanımlı kıymetli hocam Prof. Dr. Ali Açıkel'e sonsuz minnet ve teőekkürlerimi sunar, saygılarımlı arz ederim.

ÖZET

Ahkâm defterleri, Dîvân-ı Hümâyûn'da 1649'dan itibaren tutulmaya başlanan defter serilerinden Şikâyet defterlerinin devamı niteliğindedir. Bu defterler halkın ve yöneticilerin çeşitli şikâyetlerini doğrudan ya da bilvasıta Dîvân-ı Hümâyûn'a iletmeleri sonucunda oluşturulmuş hüküm suretlerini içerir. 1742'den itibaren Ahkâm defterleri eyalet esasına göre tutulmuştur. 1908 yılına kadar toplam 16 eyalet için ahkâm defterleri tertip edilmiştir. Bu eyaletlerden birisi olan Sivas'a ait 36 adet ahkâm defteri bulunmaktadır.

11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin ilk 60 sayfasının transkripsiyonu ve değerlendirilmesi bu çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada, öncelikle Dîvân-ı Hümâyûn'da tutulan başlıca defterler kısaca tanıtılmıştır. İkinci bölümde, incelenen hükümler şekil ve içerik açısından değerlendirilmiştir. Şikâyetler konularına, şikâyet edilenlere, şikâyet edilenlere göre tasnif edilmiş ve yapılan tasnif sonucunda elde edilen veriler tablolar halinde gösterilmiştir. Hükümlerin hukuki sonuçları yorumlanmıştır. Üçüncü bölümde çalışma sonucunda elde edilen veriler, tablolardan da yararlanılarak sunulmuştur. Sivas eyaleti, eyalete bağlı sancak, kaza ve köylerin idari, sosyo-kültürel ve ekonomik durumu; halkın ve yöneticilerin yaşadığı sıkıntılar; devletin şikâyetler karşısındaki tutumu ve şikâyetlere getirdiği çözümler değerlendirilmiştir. Dördüncü bölüm hüküm suretlerinin özetlerini gösterir bir tablodan oluşmuştur. Beşinci bölümde ise hüküm suretlerinin transkripsiyonu verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahkâm Defteri, Sivas, Hüküm, Dîvân-ı Hümâyûn.

ABSTRACT

Judgment (Ahkâm) Registers are the continuation of Complaint Registers from the notebook series which started to be kept in Dîvân-1 Hümâyûn as of 1649. These registers include the copies of the judgements created in consequence of certain complaints stated directly or indirectly to Dîvân-1 Hümâyûn by the public and the administrators. Beginning from 1742, Judgement Registers were kept on the state basis. Judgement Registers were prepared for 16 states in total until 1908. There are 36 Judgment Registers belonging to Sivas, one of these states.

The main subject of this study is transcription and evaluation of the first 60 pages of Sivas Judgment Register Number 11. Firstly, the main books kept in Dîvân-1 Hümâyûn have been introduced briefly in the study. In the second chapter, the judgements examined have been evaluated in terms of form and content. The complaints have been classified according to their subjects, complainants, complained and the data obtained as a result of the classification have been shown in the tables. The legal consequences of the judgements have been interpreted. The third chapter the data obtained from the result of the study have been presented by means of the tables. Sivas State, administrative, socio-cultural and economic situation of the sanjaks, the boroughs and the villages in the state, the problems which the public and the administrators confronted; the attitude of the state towards complaints and the solutions it delivered have been evaluated. In the fourth chapter, consists of a table showing the summaries of the judgement copies. In the fifth chapter, the transcriptions of the judgement copies have been given.

Keywords: Judgment (Ahkâm) Registers, Sivas, Judgement, Divân-1 Hümayûn.

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
EKLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. DİVÂN-I HÜMAYÛN'DA TUTULAN BAŞLICA DEFTERLER	4
1.1.Mühimme Defterleri	4
1.2. Rüûs Defterleri	5
1.3. Şikâyet Defterleri.....	5
1.4. Name Defterleri.....	6
1.5. Tahvil (Nişan) Kalemî Defterleri	6
1.6. Ahkâm Defterleri.....	7
1.6.1. Ahkâm Defterleri'nin Şekil Özellikleri	8
1.6.2. Ahkâm Defterleri'nin Yazı Türü.....	9
1.6.3. Ahkâm Defteri Tutulan Eyaletler	10

1.6.3.1. Adana Ahkâm Defterleri.....	10
1.6.3.2. Anadolu Ahkâm Defterleri	11
1.6.3.3. Bosna Ahkâm Defterleri	11
1.6.3.4. Cezâyir ve Rakka Ahkâm Defterleri	11
1.6.3.5. Diyarbekir Ahkâm Defterleri	12
1.6.3.6. Erzurum Ahkâm Defterleri	12
1.6.3.7. Halep Ahkâm Defterleri	12
1.6.3.8. İstanbul Ahkâm Defterleri	13
1.6.3.9. Karaman Ahkâm Defterleri.....	13
1.6.3.10. Maraş Ahkâm Defterleri	13
1.6.3.11. Mora Ahkâm Defterleri	13
1.6.3.12. Özi ve Silistre Ahkâm Defterleri.....	14
1.6.3.13. Rumeli Ahkâm Defterleri	14
1.6.3.14. Sivas Ahkâm Defterleri	14
1.6.3.15. Şam-ı Şerîf Ahkâm Defterleri	16
1.6.3.16. Trabzon Ahkâm Defterleri.....	17
İKİNCİ BÖLÜM	18
2. 11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİ'NDEKİ HÜKÜMLERİN ŞEKİL VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ	18
2.1. HÜKÜMLERİN DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ	18

2.2. HÜKÜMLERİN ŞİKÂYET EDİLENLERE GÖRE TASNİF VE DEĞERLENDİRİLMESİ	23
---	----

2.3. HÜKÜMLERİN ŞİKÂYET EDENLERE GÖRE TASNİF VE DEĞERLENDİRİLMESİ	27
---	----

11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin ilk 60 sayfasındaki hükümler şikâyet edenlere göre değerlendirilirken, şikâyet edilenlerin değerlendirilmesinde olduğu gibi 204 hüküm dikkate alınmıştır.....	27
---	----

2.4. HÜKÜMLERİN KONULARINA GÖRE TASNİF VE DEĞERLENDİRİLMESİ	30
---	----

2.4.1 HÜKÜMLERİN KONULARINA GÖRE KATEGORİK DAĞILIMI	30
---	----

2.4.2. HÜKÜMLERİN İÇERİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	31
---	----

2.4.2.1. Gasp, Saldırı, Tecavüz, Cinayet İle İlgili Hükümler	32
--	----

2.4.2.2. Alacak Verecek Davaları	34
--	----

2.4.2.3. Miras Meselelerine Dair Hükümler	37
---	----

2.4.2.4. Toprak ve Emlak Zaptı İle İlgili Hükümler	39
--	----

2.4.2.5 Vergi Usulsüzlüklerine Dair Hükümler	40
--	----

2.4.2.5.1. Hükümlerde Rastlanan Vergi Çeşitleri.....	41
--	----

2.4.2.5.1.1. Aşar/Öşür Vergisi	41
--------------------------------------	----

2.4.2.5.1.2. Çift Resmi.....	41
------------------------------	----

2.4.2.5.1.3. Bennak Resmi	42
---------------------------------	----

2.4.2.5.1.4. Mücerred Resmi.....	42
----------------------------------	----

2.4.2.5.1.5. Dönüm Resmi (Resm-i Zemin)	42
---	----

2.4.2.5.1.6. İspence (İspenç)	42
2.4.2.5.1.7. Kışlak Resmi.....	43
2.4.2.5.1.8. Asiyab Resmi (Değirmen Resmi)	43
2.4.2.5.1.9. Resm-i Tapu	43
2.4.2.5.1.10. Resm-i Arusane (Gerdek Resmi)	43
2.4.2.5.1.11. Mübâşiriyye	44
2.4.2.5.1.12. Ağalık Hakkı.....	44
2.4.2.5.1.13. İmdâd-ı Hazariyye.....	44
2.4.2.5.1.14. Bac-ı Hamr	44
2.4.2.5.2. Vergi Tahsilinde Yaşanan Sıkıntılara Dair Hükümler	44
2.4.2.5.3. Haksız Vergi Talepleri.....	45
2.4.2.6. Has, Zeamet ve Tımar Gelirlerine Müdahale ile İlgili Hükümler	47
2.4.2.7. Vakıfların İdaresi ve Vakıf Gelirlerine Yapılan Müdahalelere Dair Hükümler.....	51
2.4.2.8. Diğer Hükümler	53
2.4.2.9. Vazifeye Müdahaleye Dair Hükümler	54
2.5.1. HÜKÜMLERİN HUKUKİ SONUÇLARI.....	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	59
3. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	59
3.1. Hükümlerde Bahsi Geçen Eyaletler	59
3.2. Hükümlerde Tespit Edilen Sancaklar	59

3.3. Hükümlerde Tespit Edilen Kazalar	60
3.4. Hükümlerde Tespit Edilen Nahiyeler	60
3.5. Hükümlerde Tespit Edilen Karyeler	61
3.6. Hükümlerde Tespit Edilen Mezra ve Mahalleler	62
3.7. Hükümlerde Tespit Edilen Aşiret, Cemaat ve Kabileler	63
3.8. Hükümlerde Tespit Edilen Vakıf Ve Zaviyeler	64
3.9. Hükümlerde Bahsi Geçen Devlet Görevlileri	64
3.9.1. Alaybeyi.....	64
3.9.2. Beylerbeyi.....	65
3.9.3. Çavuş	65
3.9.4. Çuhadar.....	65
3.9.5. Defterdar	65
3.9.6. Dizdar	66
3.9.7. Kadı	66
3.9.8. Kazasker	66
3.9.10. Molla.....	67
3.9.11. Muhassıl.....	67
3.9.12. Mutasarrıf.....	67
3.9.13. Mübaşir	67
3.9.14. Müfti.....	67
3.9.15. Mültezim.....	68

3.9.16. Müstahfız	68
3.9.17. Müteferrika	68
3.9.18. Mütesellim	68
3.9.19. Müteveli	68
3.9.20. Naib	69
3.9.21. Re'isü'l-Küttâb.....	69
3.9.22. Sancakbeyi	69
3.9.23. Serdar.....	69
3.9.24. Subaşı.....	69
3.9.25. Şeyhülislam.....	70
3.9.26. Vezir	70
3.9.27. Voyvoda.....	70
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	71
11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİNDEKİ (s.1-60) HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ	71
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	114
5. YÖNTEM VE METİN TRANSKRİPSİYONU	114
5.1. TRANSKRİPSİYON YÖNTEMİ	114
5.2. 11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİNDEKİ (S.1-60) HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU	114
SONUÇ	251

KAYNAKÇA	254
EKLER.....	261
ÖZGEÇMİŞ.....	267

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. 1: Ahkâm defteri tutulan eyaletler.....	10
Tablo 1. 2: Sivas ahkâm defterleri listesi.....	15
Tablo 2.1: 11 Numaralı Sivas ahkâm defterindeki hükümlerin (s. 1-60) şikâyet edilenlere göre kategorik dağılımı.....	25
Tablo 2.2: 11 Numaralı Sivas ahkâm defterindeki hükümlerin (s. 1-60) şikâyet edenlere göre kategorik dağılımı.....	28
Tablo 2. 3: 11 Numaralı Sivas ahkâm defterindeki hükümlerin (s. 1-60) Konularına göre kategorik dağılımı.....	31
Tablo 3. 1: Hükümlerde bahsi geçen eyalet isimleri.....	59
Tablo 3. 2: Hükümlerde bahsi geçen sancaklar.....	59
Tablo 3. 3: Hükümlerde bahsi geçen kazalar.....	60
Tablo 3. 4: Hükümlerde bahsi geçen nahiyeler.....	60
Tablo 3. 5: Hükümlerde bahsi geçen karyeler.....	61
Tablo 3. 6: Hükümlerde bahsi geçen mahalleler.....	62
Tablo 3.7: Hükümlerde bahsi geçen mezralar.....	63
Tablo 3. 8: Hükümlerde bahsi geçen aşiret, cemaat ve kabileler.....	63
Tablo 3. 9: Hükümlerde bahsi geçen vakıf ve zaviyeler.....	64
Tablo 4. 1: 11 Numaralı Sivas ahkâm defterindeki hükümlerin (s. 1-60)	

özetleri..... 71

EKLER LİSTESİ

- Ek: 1.** 11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin kapak sayfası
- Ek: 2.** Vergi tahsiline dair bir hüküm sureti (SAD 11: 10/1.)
- Ek: 3.** Vakıf gelirlerine müdahaleye dair bir hüküm sureti (SAD 11: 24/1)
- Ek: 4.** Eşkıyalık hareketlerine dair bir hüküm sureti (SAD 11: 37/2)
- Ek: 5.** Tımar gelirlerine müdahaleye dair bir hüküm sureti (SAD 11: 15/1.)
- Ek: 6.** Miras davasına dair bir hüküm sureti (SAD 11: 15/2)
- Ek: 7.** Alacak-verecek davasına dair bir hüküm sureti (SAD 11: 20/1)
- Ek: 8.** Özel mülkiyete müdahaleye dair bir hüküm örneği (SAD 11: 29/2)
- Ek: 9.** Kadı tayinine dair bir hüküm örneği (SAD 11: 45/1)

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

B.	Recep
bk.	Bakınız
C.	Cemâzîyelâhir
C.	Cilt
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
H.	Hicri
L.	Şevvâl
M.	Miladi
M.	Muharrem
N.	Ramazan
Nu.	Numara
OTAM	Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
R.	Rebi'ülahir
Ra.	Rebi'ülevvel
S.	Safer
S.	Sayı
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı
SAD.	Sivas Ahkâm Defteri
Ş.	Şaban
TTK	Türk Tarih Kurumu
vb.	Ve benzeri
Yay.	Yayınları
Z.	Zilhicce
Za.	Zilkâde

GİRİŞ

Osmanlı Devleti, ilk dönemlerinden itibaren defter tutma anlayışını prensip edinerek, devlete ait her türlü yazışmaları kaydetmiştir. Bu defterler konularına, yazıldıkları tarihe, gönderildikleri yer ve makamlara göre tanzim edilerek mahzenlerde ve depolarda tutulmuştur. Defterlerle beraber her türlü arşiv malzemesi Dîvân-ı Hümâyûn'un etkili olduğu dönemlerden itibaren Kubbealtı'nın yanındaki Hazîne-i Âmire'de, nakit paralar ve kıymetli eşyalarla birlikte saklanmıştır. İlerleyen dönemlerde Bâb-ı Âli, Bâb-ı Ser-askerî, Bâb-ı Defterî ve Bâb-ı Meşihat dairelerinde evraklar toplanmıştır. 1850 yılında Hazîne-i Evrâk binası yapılarak, çoğalarak biriken resmi evrakın daha güvenli, modern ve düzenli bir biçimde muhafaza edilmesi amaçlanmıştır¹.

Osmanlı Arşivi'ne ait bilinen en eski defter Hicri (H.) 835/ Miladi (M.) 1432 tarihli Arvanid sancağına ait tahrir defteridir². XVI. yüzyılda sayıları binlerle ifade edilen icmal, mufassal ve timar ruznamçe tahrir defterleri bunu takip etmiştir. Bunlarla beraber XIV. yüzyılda Divan-ı Hümâyûn kalemlerine aitraiyet, ruûs, tahvil; defterdarlığa ait muhasebe, mukâtaa, ruznamçe, tamirat, keşifve ahkâm; askerî teşkilata ait mevâcib; vakıflara ait vakıf ruznamçe defterleri, XVII. yüzyılın ortalarından itibaren görülen şikâyet defterleri, sayıları yaklaşık 300.000'e ulaşan türleriyle büyük bir defter arşivi teşkil etmiştir. Kazalarda kadılar tarafından tutulan, merkezden gelen emir ve fermanların da eklendiği kadı sicilleri de önemli bir yere sahiptir³.

Ahkâm defterleri, Dîvân-ı Hümâyûn'da tutulan defter serilerinden olup şikâyet defterlerinin devamı niteliğindedir. Şikâyet defterlerinden farklı olarak ahkâm defterleri eyalet esasına göre tutulmuştur ve 16 eyalete ait ahkâm defteri mevcuttur. Bu eyaletler; Adana, Anadolu, Bosna, Cezâyir ve Rakka, Diyarbekir, Erzurum, Halep, İstanbul, Karaman, Maraş, Mora, Özi ve Silistre, Rumeli, Sivas, Şam-ı Şerif ve Trabzon'dur. Mora ahkâm defterleri hariç olmak üzere, ahkâm defterleri 1742 yılından

¹ Necati Aktaş- Yusuf Halaçoğlu, "Başbakanlık Osmanlı Arşivi", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 122-123.

² Halil İnalçık, *Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-Arvanid*, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu (TTK) Yay., Ankara 1987, s. 1.

³ Nejat Göyünç, "Defter", *DİA*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 90.

itibaren eyalet esasına göre kaydedilmeye başlamış ve 1908'e kadar devam etmiştir⁴. Ahkâm defterleri muhteva olarak eyalet merkezleri, sancak, kaza ve köylerdeki halkın ve yöneticilerin anlaşmazlık ve şikâyetleri, vergi problemleri, eşkıyalık olayları, Osmanlı toprak hukukuna dair uygulama ve problemleri, miras, alacak-verecek davaları ve sair hususlara dair şikâyetlerle ilgili hüküm suretlerini ihtiva etmektedir. Ahkâm defterleri, devlet merkezine ulaştırılan bu şikâyetlerin çözüme kavuşturularak adaletin sağlanması, haksızlıkların giderilmesi için eyaletlere gönderilen emir, hüküm ve fermanlardan oluşmuştur. Bu bakımdan şikâyetlerin içeriği, ilgili eyaletlerde yaşayan halkın sosyal ve ekonomik hayatı hakkında önemli bilgilere ışık tutabilme özelliğini taşır⁵.

Sivas eyaletine ait 1742-1908 yıllarını kapsayan 36 adet ahkâm defteri bulunmaktadır. Bu defterler genel olarak Sivas eyaletine bağlı Amasya, Karahisar-ı Şarkî ve Tokat sancakları ile Amasya, Gümüşhacıköy, Havza, Köprü, Ladik, Mecedözü, Merzifon, Alucra, Hamidiye, Karahisar-ı Şarkî, Koyulhisar, Suşehri, Aziziye, Bünyan-ı Hamid, Darende, Divriği, Gürün, Hafik, Kangal, Tenos, Yıldızeli, Zara, Erbaa, Niksar, Tokat ve Zile kazalarına ait şikâyet hükümlerini ihtiva etmektedir. Bu tez çalışmasında 11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri(SAD 11)'nin ilk 60 sayfasının transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Divân-ı Hümayûnda tutulan başlıca defterler genel hatlarıyla tanıtılarak, ahkâm defterleri ve ahkâm defteri tutulan eyaletler hakkında bilgiler verilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde 11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki hükümlerin (s.1-60) şekil ve içerik yönünden değerlendirilmesi yapılmıştır. Hükümler; şikâyet edilenlere, şikâyet edenlere ve şikâyet konularına göre tasnif edilerek, hükümlerin kategorik dağılımı tablolar halinde gösterilmiştir. Daha sonra herbir kategoriye oluşturan

⁴Canan Kuş, *1780-1784 Tarihli Ve 4 Numaralı Halep Ahkâm Defteri (s.1-53) Transkripsiyon Ve Değerlendirme*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2008, s. 5.

⁵Said Öztürk, "Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri", *Pax Ottomana Studies In Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç*, Kemal Çiçek (Ed.), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2001, ss. 611-639.

konular örnek hükümlerle ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir. Bölümün sonunda ise hükümlerin hukuki sonuçları değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde hükümlerde bahsi geçen eyaletler, sancaklar, kazalar, nahiyeler, köyler (karyeler), mezra ve mahalleler; Sivas eyaleti dâhilinde yaşayıp, hükümlerde bahsi geçmiş olan aşiret, cemaat ve kabileler; kurulmuş olan vakıf ve zaviyeler; hükümlerde bahsi geçen devlet görevlileri tablolar desteğiyle ayrı başlıklar altında verilmiştir.

Dördüncü bölümde 11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki (s.1-60) hükümlerin özetleri verilmiştir. Bu bölüm, "sayfa ve hüküm numarası", "hüküm konusu", "hüküm özeti" sütunlarından oluşan bir tablo halinde sunulmuştur. Her hükmün özetinin altında, yazıldığı hicri tarihin yanında, tekabül ettiği miladi tarih de verilmiştir.

Beşinci bölümde 11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki (s.1-60) hüküm suretlerinin transkripsiyonu aşamasında izlenen yöntem ve akabinde hükümlerin transkripsiyonu verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİVÂN-I HÜMAYÛN'DA TUTULAN BAŞLICA DEFTERLER

Divan-ı Hümayun padişah divanı anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti'nde divan ileri derecede “toplantı, kurul, kurul-organ” karşılığında kullanılırdı. Ayrıca hem toplantının kendisi, hem de toplantının yapıldığı yer bu kelime ile karşılanıyordu. Bugünkü Türkçede de divanın ilk anlamı budur⁶. Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun üyeleri merkezdeki üst düzey devlet adamlarından oluşmaktaydı. Bu yüzden Divan-ı Hümayun, Osmanlı Devleti'nde siyasi, askeri, örfi, adli ve mali işlerin, şikâyet ve davaların görüşülüp karara bağlandığı en önemli kurumdu⁷. Bu kurumda çeşitli işler hakkında birçok defter tutulmuştur. Divan-ı Hümayun kalemlerine ait mühimme, rüûs, tahvil; defterdarlığa ait muhasebe, mukataa, ruznamçe, tamirat, keşif ve ahkâm; askeri teşkilata ait mevacic; vakıflara ait vakıf ruznamçe defterleri vb. ile XVII. Yüzyılın ortalarından itibaren görülen şikâyet defterleri Osmanlı Arşivi'nde yaklaşık 300.000'e ulaşan defter türlerini oluşturmuştur. Bunların dışında kazalarda kadılarca tutulan mahkeme kayıtları da önemli miktarlara ulaşmaktadır⁸.

1.1.Mühimme Defterleri

Mühimme defterleri, Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlar üzerine padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların kaydedildiği defterlerdir⁹.Siyasi, askeri, içtimai, mali, örfi, idari hususları içeren mühimme defterleri, H.961-1333/M.1553-1915 tarihleri arasında tutulmuş olup 419 adettir.

Mühimme defterleri, Divân-ı Hümâyûn'un toplanma şekli açısından çeşitlere ayrılır. Alelade tutulan ve açık olarak divan müzakerelerini içeren mühimme defterleri olduğu gibi, *Mektum Mühimme* olarak adlandırılıp gizli olarak yazılan hüküm ve fermanları içeren defterler de vardır. Sefer sırasındaki müzakerelere ait tutulan

⁶ Ahmet Mumcu, “Divan-ı Hümayun”, *DİA*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 430.

⁷ Yusuf Halaçoğlu, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 797.

⁸ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, 2. Baskı, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2000, s. 60.

⁹ Mübahat Kütiöğlü, “Mühimme Defteri”, *DİA*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 520.

mühimme defterlerine *Ordu Mühimmesi*, Sadrazam seferdeyken, devlet merkezinde rikab-ı hümayun kaymakamı başkanlığında toplanan divanlardan çıkan kararları içeren defterlere *Rikab Mühimmesi*¹⁰, Padişah ve sadrazam aynı anda merkezden ayrıldığında, Sadaret kaymakamının başkanlık ettiği divanlarda alınan kararların tutulduğu defterlere ise *Kaymakamlık Mühimmesi* adı verilir¹¹.

1.2. Rüûs Defterleri

Osmanlı bürokrasisinde bir takım resmi tayinlerin kaydedildiği defterlerdir. Rüûs-ı Hümayun kaleminde vezir, beylerbeyi ve tımarlı sipahiler dışında kalan, devlet görevlilerinin tayin beratları ve vazife tevcihleri kaydedilirdi¹².

Rüûs defterlerinin rüûs-ı kaza (kadı rüûsları), mukataat rüûsu, rikâb rüûsu, vakıf rüûsu, müderrislik rüûsu gibi kısımları vardır. Bunlardan başka Divân-ı Hümayûn rüûs defteri, sadr-ı azamların ikinci rüûs defterleri, serdar rüûs defteri gibi defterler de vardır. Rüûs defterleri arasında, kime ne hizmet verildiyse kısaca yazılan Rüûs buyruldu defterleri bulunurdu¹³.

1.3. Şikâyet Defterleri

Osmanlı Devleti'nin adalet anlayışının bir neticesi olarak oluşturulan Divan-ı Hümayun ŞikâyetKalemi'nde tutulan defterlerdir. 1649 yılına kadar ferman, berat ve hükümlerin tamamı Mühimme defterlerine kaydolunurken; bu tarihten itibaren yalnız devlete ait işler Mühimme Defterleri'ne yazılmış, şahsî dâvalara ait ferman, berat ve benzeri kayıtlar için Şikâyet Defterleri adı verilen ayrı defterler tutulmaya başlanmıştır. Şikâyet defterleri 1742'den itibaren eyaletlere göre ayrı ayrı tutulmuştur¹⁴. Osmanlı Arşivi'nde 989 numaralı Divan-ı Hümayun defterleri kataloğunda "Atik Şikâyet Defterleri" adı altında H.1059-1253/M.1649-1837 yılları arasında 213 adet şikâyet defteri bulunmaktadır¹⁵.

¹⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, 3. Baskı, TTK Yay., Ankara 1988, s. 82.

¹¹ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *a.g.e.*, s. 61.

¹² Yusuf Halaçoğlu, "a.g.m.", s. 800.

¹³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 90.

¹⁴ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *a.g.e.*, s. 75.

¹⁵ Said Öztürk, "a.g.m.", s. 613.

Şikâyet defterlerinde askeri ve idari yetkililerle ilgili şikâyetler, soygun, borçlar, esnaf şikâyetleri, mahkeme kararlarına itiraz, toprak anlaşmazlıkları, vergiyle ilgili şikâyetler vb. konular yer almaktadır.

1.4. Name Defterleri

Padişahlar tarafından Müslüman ve Hristiyan hükümdarlar ile Mekke şerifine, Kırım hânına, Erdel kralına, Eflak ve Boğdan voyvodalarına, Gürcü ve Dağıstan hânlarına gönderilen mektuplara “Nâme-i Hümâyûn” denirdi¹⁶. Osmanlı Arşivi’nde 989 numaralı Divan-ı Hümayun defterleri kataloğunda kayıtlı H. 1111-1336/ M. 1699-1918 tarihleri arasındaki kayıtları içeren 18 adet Nâme-i Hümâyûn defteri bulunmaktadır¹⁷.

Nâme-i Hümâyûn defterleri, cülus, sulh, elçi gönderilmesi, ticari konular ve yardım talebi gibi hususlar sebebiyle yazılırdı¹⁸.

1.5. Tahvil (Nişan) Kalemî Defterleri

Tahvil Kalemî, merkezden tayin edilen büyük memurlar ile mahlûl timar ve zeâmetlerin tevcihine dair olan kayıtları tutup tezkire ve vesikaları yazan kalemin adıdır¹⁹. Nişan veya kese kalemî de denilen tahvil kaleminde vilayet kadılarının, vezir, beylerbeyi, sancakbeylerinin tayin beratlarıyla, zeamet ve tımarlarının kayıtları bulunurdu. Bir kimseye zeamet veya timar verildiğinde kayıtlar Defterhanede işlenip Tahvil Kalemî’ne gönderilir, burada bütün beratlar Tahvil ve Beylikci Kalemî kâtiplerince yazılıp, berat mümeyyizince düzeltildikten sonra Âmedci tarafından kontrol edilerek gönderilirdi. Bu evraka dayanarak oluşturulan fermana *tahvil hükmü* adı verilirdi²⁰.

¹⁶ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve San‘at Vakfı, İstanbul 1994, s. 146.

¹⁷ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *a.g.e.*, s. 95.

¹⁸ Mübahat Kütükoğlu, *a.g.e.*, s. 153-154.

¹⁹ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III*, 3. Baskı, MEB., İstanbul 1983, s. 381.

²⁰ Yusuf Halaçoğlu, “a.g.m.”, s. 800.

1.6. Ahkâm Defterleri

Ahkâm kelimesi, Arapça kökenli olup hükmün çoğuludur²¹. Katî emirler ve kararlar manasına gelir. Padişah tarafından verilen yazılı emirlere “Hükm-i Hümayûn” denildiği gibi, Divân-ı Hümayûn, maliye, darbhane gibi yerlerden padişah adına yazılan emir ve tembihlere de *hüküm* adı verilmektedir²².

Divân-ı Hümayûn’dan çıkan hüküm, kanunnâme ve kararların kayıtlı bulunduğu defterlere genel manâda “Ahkâm Defterleri” denilmiştir. Çok dikkat ve itina ile tutulan bu defterler daimî bir müracaat kaynağı vasfını taşımaktadır. Şöyle ki, geçmişe yönelik bir uygulama ya da bir iş söz konusu olduğunda bu defterlere bakılarak konunun çözümüne yönelik hüküm verilmiştir²³. Osmanlı Devleti’nde hükümler bizzat padişah tarafından ısdar edilmezdi. Padişah tarafından yetkilendirilen makamlar veya bu makamlara bağlı daireler, onun adına hüküm verebilirlerdi. Neticedehükümler sadaret makamından ve defterdarlıktan çıkardı. Sadarettten çıkan hükümlerin bir suretinin toplandığı defterlere “Defatir-i Umur-ı Mühimme, Ahkâm-ı Mühimme” veya kısaca “Mühimme”; Defterhâne-i Âmire’den çıkan ahkâmın toplandığı defterlere “Ahkâm-ı Maliye” ve daha ziyade XVII. yüzyılda görülen şikâyet defterleri serilerine “Ahkâm-ı Şikâyet Defterleri” adı verilirdi²⁴. Ayrıca “Kuyûd-ı Ahkâm-ı Mîrî” denilen, seferde sadrazamın ve devlet merkezinde sadaret makamının riyasetinde tutulan defterler de vardı. Bugün elde bulunan en eski Ahkâm defteri Kamil Kepeci tasnifinde yer alan H. 927/ M. 1521 tarihli 61 numaralı Maliye Ahkâm Defteri’dir²⁵.

Osmanlı Devleti’nde defter tutma geleneği birçok değişim ve gelişimle devam etmiştir. Şöyle ki tecrübe ve ihtisas kazanma, şikâyetlerin artması, şikâyet konularının ve hükümlerin içeriğinin değişmesi gibi sebepler sonucunda tutulan defter çeşitleri de çoğalmıştır. 1649 yılına kadar bütün ferman ve hükümler Mühimme Defterlerine yazılırken sonraları sadece devlete ait meseleler buraya kaydedilmiştir. Şahsi anlaşmazlıklar, mülki ve idari amirlerle ilgili şikâyetler, eşkıya soygunları, mahkeme

²¹ Şemsettin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, 1. Baskı, Alfa Yayınevi, İstanbul 1998, s. 78.

²² Nahide Şimşir, “Ahkâm Defterleri’nin Tarihi Kıymeti ve 107 No’lu Anadolu Ahkâm Defteri’ndeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. 9, (1994), s. 358.

²³ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I*, 3. Baskı, MEB., İstanbul 1983, s. 30.

²⁴ Halil Sahillioğlu, “Ahkâm Defteri”, *DİA*, C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988, s. 551.

²⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 83.

kararlarına itirazlar, alacak verecek davaları, köylünün toprak anlaşmazlıkları, tımarlı sipahilerin vergi toplayamama şikâyetleri, esnaf şikâyetleri gibi konular ise Şikâyet Defterlerine yazılmaya başlanmıştır²⁶. Bununla beraber Mühimme ve Şikâyet defterlerinin her ikisi de Beylikçi Kaleminden çıktığı için ebat, tür ve hükümlerin düzenlenme usulü birbirlerine benzemektedir. Ancak içerik ve resmi kayda bakılarak ayırt edilebilir. Ayrıca Şikâyet Defterleri dilekçe ve şikâyetler üzerine yazılırken, Mühimme Defterleri önceden dilekçe yazılmadığı halde verilen hükümleri içerir²⁷.

Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyıldan itibaren merkezi otoritenin zayıflamasıyla birlikte şikâyet oranlarında da yükselme görülmüştür. Buna paralel olarak Şikâyet Kaleminden de iş yükü artmış ve şikâyetlerin çözüm sürecini kısaltma ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla Reisü'l-küttâb Ragıp Efendi tarafından mahalli sistem geliştirilmiştir. 1742'de şikâyetler, şikâyetin geldiği eyaletlere göre düzenlenmiş ve Ahkâm Defterleri oluşturulmaya başlanmıştır. Bu defterler Mora Ahkâm Defterleri hariç olmak üzere Şikâyet Defterlerinden 104 yıl sonra H.1155/ M. 1742 tarihinden başlayıp II. Meşrutiyet dönemine kadar devam etmiştir²⁸. Ahkâm defterleri muhteviyat açısından Şikâyet Defterlerinin devamı niteliğindedir. Şikâyet Defterlerinin tüm ülkeyi kapsamı, Ahkâm Defterlerinin eyaletlere göre yazılması ise bu defterleri birbirinden ayıran farklardandır²⁹.

1.6.1. Ahkâm Defterleri'nin Şekil Özellikleri

Ahkâm Defterleri ebat olarak Şikâyet Defterlerinden daha dar ve uzundur. Defterin dış kapağında ebru baskı tekniği ile yapılmış süsleme bulunur. Defterin nereye ait olduğu ve hangi tarihler arasını kapsadığı, yine dış kapakta yazılıdır. Daha sonra defterin türü, hangi eyalete ait olduğu, dönemin sadrazamı ve reisü'l-küttâbının adı ve tarihin yazılı olduğu bölüm bulunur. Bunlar genellikle;

“Hazâ defter-i kuyûd-ışikâyet der Eyâlet-i Sivas...”

²⁶ Said Öztürk, “a.g.m.”, s. 613.

²⁷ Nahide Şimşir, “a.g.m.”, s. 359.

²⁸ Filiz Tapan, *2 Numaralı Anadolu Ahkâm Defterinde Yer Alan Kütahya Sancağı İle İlgili Hükümlerin Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 9.

²⁹ Nahide Şimşir, “103 No’lu Anadolu Ahkâm Defterindeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. 10, (1995), s. 330.

“*Haza kuyûd-ı ahkâmu’ş-şikâyet-i li-eyâlet-i Haleb....*” gibi birbirine benzeyen tarz ve kelimelerle ifade edilirler. “*Kuyûd-ı şikâyet*”, “*kuyûd-ı ahkâmu’ş-şikâyet*” ibareleri Ahkâm defterlerinin Ahkâm-ı Şikâyet Defterleri olarak da adlandırılabilceğini göstermektedir³⁰.

Ahkâm Defterlerinde yer alan her hüküm üç ana bölüme ayrılır;

1- İlk kısım şer‘î veya örfî devlet görevlilerine hitap ile başlar.

2- Söz konusu şikâyet anlatılır.

3- Meseleye çözüm getirilerek hüküm bitirilir. Hükümün sonunda “*şer‘le görülmek için yazılmıştır*”; “*mahallinde şer‘le görülmek bâbında*” vb.klişeleşmiş ifadelere yer verilmiştir³¹. Hükümün yazıldığı tarih belirtilirken, gün yerine *evâil*, *evâsit*, *evâhir* şeklinde ayın ilk, orta ve son on gününü ifade eden tabirler tercih edilmiştir. Ay isimleri kısaltmalarıyla yazılırken senenin son iki veya üç rakamı kaydedilmiştir. Örneğin Fî Evâil-i M Sene 181, Fî Evâsit-ı R Sene 82³².

Bazı defterlerde hükümlerin sonunda “*Hasbî*”, “*Vâsıf*” gibi tek kelime ile kâtiplerin adının da yazıldığı görülmektedir³³.

1.6.2. Ahkâm Defterleri’nin Yazı Türü

Ahkâm Defterleri, Osmanlı Devleti’nin idare sahasındaki en yüksek resmi dairelerin yani Divan-ı Hümayun’da görüşülen meselelerin tutulduğu kayıtlarda kullanılan bir yazı çeşidi olan “*divani*” yazı türü ile yazılmıştır³⁴. Divani yazı, İran kökenli bir yazı çeşidi olmasına rağmen Osmanlı Devleti’nde resmi yazışmalarda kullanılmak üzere geliştirilen bir yazı türüdür. “*Divana mahsus*” anlamına gelen bu yazı

³⁰ Sibel Pekdoğan, *19 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.1-60)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2014, s. 11.

³¹ Said Öztürk, “a.g.m.”, s. 615.

³² Rıza Karagöz, “12 No’lu Sivas Ahkâm Defterine Göre Samsun ve Çevresi (1767-1775)”, *Samsun Sempozyumu 2011 (13-16 Ekim)*, C. III, Samsun Valiliği, Samsun 2012, s. 3.

³³ Sevde Nur Güldiken, *III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri’ne Göre Ayıntab (H. 1196-1229/ M. 1782-1814)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2007, s. 19.

³⁴ M. Tayyip Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlimi*, 2. Baskı, Enderun Yayınları, İstanbul 1992, s. 44.

türü sadece Divan bürolarında yazıldığı için bu adı almıştır. Divan-ı Hümâyün’da tutulan kayıtların tamamı bu yazı türü ile yazılmıştır³⁵. Ancak bu konuda Mübahat Kütükoğlu, Osmanlı belgeleri ile ilgili kaleme aldığı eserinde arşiv belgelerindeki yazıların aslında tam divani değil, “kırma” veya “hurda” denilen yazı şekilleri ile yazıldığını belirtmektedir. Bunun yanında yine süratli yazma endişesinin zaman zaman yazının noktalarının ihmal edilmesine sebep olduğunu ve bu nedenle belgelerin okunmasının divaniye göre daha zor olduğunu ifade etmiştir³⁶.

1.6.3. Ahkâm Defteri Tutulan Eyaletler

İçerik yönünden Şikâyet Defterlerinin devamı niteliğinde olan Ahkâm Defterleri eyaletlere göre tutulmuş olup başlangıç Mora Ahkâm Defteri hariç olmak üzere Şikâyet Defterlerinden 104 sene sonradır. H. 1155/ M. 1742 tarihinde tutulmaya başlayan ve 1908’e kadar devam eden Ahkâm Defterlerinin tertibinde 16 bölge esas alınmıştır.

Tablo 1. 1. Ahkâm Defteri Tutulan Eyaletler

1-Adana	2- Anadolu	3- Bosna	4- Cezâyir ve Rakka
5-Diyarbakir	6- Erzurum	7- Halep	8- İstanbul
9- Karaman	10-Maraş	11-Mora	12- Özi ve Silistre
13- Rumeli	14- Sivas	15- Şam-ı Şerif	16- Trabzon

1.6.3.1. Adana Ahkâm Defterleri

H.1155-1295/M.1742-1878 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 9 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterler Nefs-i Adana, Cebel-i Bereket, İçel, Kozan, Mersin sancaklarına bağlı Hamidiye, Karaisalı, Bulanık, Hassa, Islahiye, Osmaniye, Payas,

³⁵ Ökkeş Küçükdağlıkan, “II Numaralı Maraş Ahkâm Defteri’nde Maraş’a Gönderilmiş Kadın Muhtevalı Şikâyet Hükümlerinin Değerlendirilmesi (1765-1775)”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C. 4, S. 11, (2017), s. 255.

³⁶ Mübahat Kütükoğlu, *a.g.e.*, s. 63.

Yarpus, Anamur, Ermenak, Gülnar, Silifke, Teke, Haçın, Kars, Sis ve Tarsus kazalarına ait hükümleri içermektedir³⁷.

1.6.3.2. Anadolu Ahkâm Defterleri

Anadolu eyaletine ait H. 1155-1306/ M. 1742-1889 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 186 adet defterden oluşmaktadır. Merkez sancağı Kütahya olan Anadolu eyaletine ait bu defterlerde Hüdavendigâr, Karahisar-ı Sahip, Saruhan, Aydın, Kastamonu, Bolu, Mentеше, Sultanönü, Ankara, Kangırı (Çankırı), Teke, Hamit ve Karesi sancaklarına ait hükümler bulunmaktadır³⁸.

1.6.3.3. Bosna Ahkâm Defterleri

Bosna eyaletine ait H. 1155-1285/ M. 1742-1867 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 9 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterlerde Bosna'ya bağlı Banaluka, Bihke, Hersek, İzvornik ve Travnik sancakları ile Derbend, Gradiška, Kostaniça, Pridor, Prinyavor, Teşne, Klivaç, Krupa, Petrovaç, Saneski Moset, Sazin, Çaniça, Çelebi Pazarı, Foça, Foyniça, Visoka, Viçgrad, Bileke, Gaçka, İstolaç, Koniça, Liyobuška, Lubin, Novasin, Trebin, Berçka, Blene, Graçaniça, Gradaçaç, Kladani, Maglay, Srebreniça, Vlaseniça, Bugoyna-Akhisar, Glamoc, İhlevne, Jobçe, Jopanyaç, Prozor, Yayçe ve Zeniça kazalarına ait hükümler vardır³⁹.

1.6.3.4. Cezâyir ve Rakka Ahkâm Defterleri

Cezâyir-i Bahr-ı Sefid ve Rakka eyaletlerine ait H. 1159-1308/ M.1746-1891 tarihleri arasındaki ahkâm hülasalarını kapsamakta ve 25 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterlerde Limni, Lefkoşe, İmroz, Kandiye, Girit, Sakız, Bozcaada, Yund, Trepoliçe, Şarköy, Biga, Kıbrıs, Marmara, Resmo, Midilli, Semadirek, Molova, Makşa, Gelibolu, Kalonya, Karahisar-ı Şarki, İstanköy, Galata, İstandil, Sultanhisarı, Taşözü, Kale-i Sultaniye, İskinoz, Bolayır, Lapseki, Çekmece-i Kebir, Karaman, Saknos, Rodos, Orşa, Hisariye, Erdek, Bodrum, Tuzla, Sisam, Sıblaice, Taşoz, Çeşme, Ladişe, Edirne, Ayvalık, Üsküdar, Tekfurdağı, İzmit, Mısır, Karine, Pire vb. mahallerin vali,

³⁷ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *a.g.e.*, s. 23.

³⁸ *a.g.e.*, s. 23.

³⁹ *a.g.e.*, s. 23.

kaymakam, muhafız, muhassıl, naib ve kadılarına hitaben yazılan ahkam kayıtlarını içermektedir. Bu defterlerin Kuzey Afrika'daki Cezayir eyaleti ile alakası yoktur. Yalnızca Ege adaları ve sahil bölgelerini kapsamaktadır. Bu defterlerden 24 ve 25 numaralı olanlar Rakka Defterleri olup içerisinde Ruha, Beni Rabia, Cemmase, Birecik, Habur ve Suruc sancaklarına ait hükümler bulunmaktadır⁴⁰.

1.6.3.5. Diyarbekir Ahkâm Defterleri

H. 1155-1292/ M. 1742-1875 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 9 adet defterden oluşmaktadır. Diyarbekir eyaletine bağlı Amid, Harput, Ergani, Siverek, Nusaybin, Hısn-ı Keyf, Çemişkezek, Siirt, Çapakçur, Sincar, Tercil, Kulp, Çermik, Pertek, Malazgirt, Atak, Pesban, Burban, Seğmen, Meyafarikin, Mührani ve Akçakala sancakları ile Beşiri, Derik, Lice, Silvan, Siverek, Çermik Ergani, Madeni, Palu, Cizre, İvanye, Mardin, Midyat ve Nusaybin kazalarına ait hükümleri kapsamaktadır⁴¹.

1.6.3.6. Erzurum Ahkâm Defterleri

H. 1155-1296/ M. 1742-1876 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 19 adet defterden oluşmaktadır. Erzurum eyaletine bağlı Bayezid, Erzincan ve Hınıs sancakları ile Beyazid, Diyadin, Eleşkird, İntab (Tutak), Patnos, Sebki, Hamur, Kara Kilise, Erzincan, Kemah, Kuruçay, Kuzican, Refahiye, Bayburt, İspir, Keskim, Kiğı, Pasinler, Tercan, Namarvan ve Hınıs kazalarına ait hükümleri içermektedir⁴².

1.6.3.7. Halep Ahkâm Defterleri

H.1155-1266/ M. 1742-1850 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 9 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterlerde Halep eyaletine bağlı Maraş ve Urfa sancakları ile Antakya, Ayntab, Bâb-ı Cubul, Beylan, Cebel-i Seman, Cısr-i Şugur, Harim, İdlib, İskenderun, Kilis, Maarretü'n-Numan, Menbic, Rakka, Andırın, Elbistan, Maran, Pazarcık, Zeytun, Birecik, Harran, Rumkala, Suruç ve Urfa kazalarına ait hükümler bulunmaktadır⁴³.

⁴⁰*a.g.e.*,s. 29.

⁴¹*a.g.e.*,s. 30.

⁴²*a.g.e.*,s. 30.

⁴³*a.g.e.*,s. 31.

1.6.3.8. İstanbul Ahkâm Defterleri

H. 1155-1328/ M.1742-1910 tarihleri arasındaki hükümleri içermekte ve 26 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterlerde İstanbul merkezi ile Beyoğlu, Üsküdar, Adalar, Gebze, Beykoz, Kartal, Küçükçekmece, Şile, Galata, Edirne, Karamürsel, Kale-i Sultaniye, Çatalca, Silivri ve Bandırma kadılarına; Haremeyn ve Evkaf Müfettişliği'ne ve Serbostaniyan makamlarına hitaben yazılan hüküm suretleri bulunmaktadır⁴⁴.

1.6.3.9. Karaman Ahkâm Defterleri

H. 1155-1295/ M.1742-1878 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 39 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterler Karaman eyaletine bağlı Konya, Beyşehir, Nevşehir, Kayseri, Niğde, Aksaray ve Akşehir sancaklarına ait hükümleri içermektedir⁴⁵.

1.6.3.10. Maraş Ahkâm Defterleri

H. 1155-1294/ M. 1742-1877 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 6 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterler Maraş eyaletine bağlı Malatya, Ayntab, Sumeysat ve Kars-ı Zülkadriye sancaklarına ait hükümleri kapsamaktadır⁴⁶.

1.6.3.11. Mora Ahkâm Defterleri

H. 1128-1255/ M. 1716-1840 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 21 adet defterden meydana gelmektedir. Bu defterler Eğriboz, Çatalca, Holomie, İnebahtı, İstefe, Kızılhisar, Livadya, Balyabadra, Trabiçe, Gördos, Saline, Badracık, Urmiye, Karlılı, Beyşehir, İzdin, Mora, Eneklı ve Mezistre'nin vali, kadı, muhassıl, naib, muhafız vb. mülki ve adli memurlarına hitaben yazılan hükümleri içermektedir. Ayrıca Cezair defterlerinde geçen bazı mahal isimleri de zikredilmiştir. Bu defterlerde diğerlerinde olduğu gibi konu ile ilgili olmayan hükümlere de rastlanılmaktadır. Örneğin, 1 numaralı defter Fransızların İstanbul'daki elçisi De Bönnak'ın çeşitli tarihlerdeki arzuhalleri üzerine verilen hükümlerin "Rikab ve Asitane" kayıtlarını içermektedir. Ahkâm hükümleri yerine çeşitli eyalet, sancak ve kaza yetkililerine hitaben

⁴⁴a.g.e.,s. 32.

⁴⁵a.g.e.,s. 32.

⁴⁶a.g.e.,s. 34.

tüccar gemileri, kiliseler ve ahitnamelerle ilgili hükümler kaydedilmiştir.2 numaralı defterde ise, İngiltere elçisinin mektup ve arzuhalleri üzerine ticari meseler ile ilgili verilen hükümler kaydedilmiştir⁴⁷.

1.6.3.12. Özi ve Silistre Ahkâm Defterleri

H. 1155-1294/ M. 1742-1877 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden defterler, 49 adettir. Bu defterlerde Özi ve Silistre eyaletine tabi Kefe Beylerbeyliği, Eflak ve Boğdan voyvodalıkları, Silistre, Tekeyolu, Niğbolu, Vize, Çirmen ve Kırkkilise sancakları ile bunların kazalarına ait hükümler zikredilmektedir. Özi ve Silistre daha sonra birbirinden ayrılmıştır⁴⁸.

1.6.3.13. Rumeli Ahkâm Defterleri

H.1155-1326/ M. 1742-1908 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 85 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterlerde Rumeli eyaletine bağlı Paşa livası (Sofya), Köstendil, Vize, Çirmen, Kırkkilise, Silistre, Niğbolu, Vidin, Alacahisar, Vulçitrın, Prizren, İşkodra, Dukakin, Avlonya, Ohri, Delvine, Yanya, Elbasan, Mora, Tırhala, Selanik, Üsküp, Bender ve Akkirman sancaklarına ait hükümler bulunmaktadır⁴⁹.

1.6.3.14. Sivas Ahkâm Defterleri

H. 1155-1326/ M. 1742-1908 tarihleri arasındaki dönemde, Sivas eyaletine bağlı Amasya, Karahisar-1 Şarki ve Tokat sancakları ile Amasya, Gümüşhacıköy, Havza, Köprü, Ladik, Mecidözü, Merzifon, Alucra, Hamidiye, Karahisar-1 Şarki, Koyulhisar, Suşehri, Aziziye, Bünyan-1 Hamid, Darende, Divriği, Gürün, Hafik, Kangal, Tenos, Yıldızeli, Zara, Erbaa, Niksar, Tokat ve Zile kazalarına ait hükümleri ihtiva etmektedir. 117-476 sayfa arasında değişen toplam 36 adet defterden oluşmaktadır⁵⁰.

⁴⁷a.g.e.,s. 34.

⁴⁸a.g.e.,s. 35.

⁴⁹a.g.e.,s. 36.

⁵⁰a.g.e.,s. 39.

Tablo 1. 2.Sivas Ahkâm Defterleri Listesi⁵¹

Defter Numarası	Hicrî Tarih	Milâdî Tarih	Sayfa Adedi
1	C.1155 – C.1157	1742-1744	291
2	C.1157 – M.1160	1744-1747	476
3	M.1160 – S.1163	1747-1750	380
4	S.1163 – M.1166	1750-1752	297
5	M.1166 – N.1166	1752-1753	328
6	N.1168 – Ra.1171	1755-1757	366
7	R.1171 – R.1173	1757-1760	377
8	R.1173 – S.1175	1760-1761	285
9	S.1175 – Ra.1177	1761-1763	379
10	R.1177 – Ra.1179	1763-1765	293
11	Ra.1179 – M.1181	1765-1767	275
12	M.1181 – M.1189	1767-1775	339
13	B.1189 – Ş.1192	1775-1778	399
14	Ş.1192 – Ra.1194	1778-1780	189
15	Ra.1194 – B.1195	1780-1781	196
16	B.1195 – Za.1197	1781-1783	251
17	Za.1197 – Z.1200	1783-1786	397
18	Z.1200 – R.1208	1786-1793	352
19	L.1209 – C.1211	1795-1796	191

⁵¹*a.g.e.*, s. 39-40.

20	C.1211 – C.1217	1796-1803	295
21	L.1217 – Za.1219	1803-1805	191
22	L.1219 – Ş.1224	1805-1809	328
23	Ş.1224 – C.1227	1809-1812	242
24	M.1228 – M.1230	1813-1814	117
25	M.1230 – Ş.1232	1814-1817	196
26	B.1232 – R.1235	1817-1820	253
27	R.1235 – B.1237	1820-1822	287
28	B.1237 – Ş.1241	1822-1826	290
29	Za.1241 – R.1246	1826-1830	294
30	Ra.1246 – S.1250	1830-1834	299
31	S.1250 – Ra.1252	1834-1836	199
32	Ra.1252 – Ş.1258	1836-1842	296
33	Ş.1258 – M.1264	1842-1847	188
34	M.1264 – Z.1270	1847-1854	191
35	M.1271 – C.1280	1854-1863	199
36	C.1280 – L.1326	1863-1908	199

1.6.3.15. Şam-ı Şerif Ahkâm Defterleri

H. 1155-1326/ M. 1742- 1908 tarihleri arasındaki döneme ait 9 adet defterden oluşmaktadır. Bu defterlerde Şam eyaletine bağlı Safed, Kudüs, Aclun, Lecun, Gazze,

Nablus, Tedmür, Sayda, Beyrut ve Kareşüveyk sancaklarına ait hükümler bulunmaktadır⁵².

1.6.3.16. Trabzon Ahkâm Defterleri

8 adet defterden ibaret olup H. 1155-1329/ M. 1742-1911 tarihleri arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu defterlerde Trabzon eyaletine bağlı Canik ve Gümüşhane sancakları ile Bafra, Çarşamba, Fatsa, Samsun, Ünye, Terme, Kelkit, Şiran, Torul, Atina, Hopa, Rize, Akçaabad, Giresun, Görele, Of, Ordu, Sürmene, Tirebolu ve Vakfikebir kazalarına ait hükümler bulunmaktadır⁵³.

⁵²*a.g.e.*,s. 40.

⁵³*a.g.e.*,s. 40.

İKİNCİ BÖLÜM

2. 11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİ'NDEKİ HÜKÜMLERİN ŞEKİL VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

2.1. HÜKÜMLERİN DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri, Bab-1 Asafî Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri Sivas Ahkâm Defterleri adı altında A. {DVNS.AHK.SS.d kod numarası ve 00011 sıra numarası ile kayıtlıdır. Defterin kapağı ciltli ve ebru desenli olup, 46 x 16 ebadındadır. Varak yerine sayfa numaralandırma usulü ile numaralandırılmış olan defterin 375 sayfası vardır. 217 ve 218'inci sayfalar mükerrer olarak numaralandırılmıştır. Bu nedenle defterin son sayfasının numarası 374'tür. Defterin dış kapağının üst kısmında çiçek motifleriyle süslenmiş daire içerisinde "Sivas Defteri Min Evâ'ili Rebî'ü'l-Evvel sene 1179 ilâ Evâ'ili Muharremü'l-Harâm sene 1181" yazmaktadır. Bu bilgiden anlaşılacağı üzere 11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri Ağustos 1765-Mayıs/Haziran 1767 tarihleri arasındaki şikâyet kayıtlarına ait hükümleri içermektedir. Daha önce de belirtildiği gibi ahkâm defterlerinin yazı türü "dîvânî" olup müteaddit kâtipler tarafından kaleme alındığı için hükümler arasında estetiksel farklılıklar bulunmaktadır⁵⁴.

11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin ilk sayfasının üst kısmında yer alan "Bi-ismihi sübhânehû ve tealâ. Hazâ kuyûd-ı ahkâmü'ş-şikâyâtü li-Eyâlet-i Sivas fî zamân-ı sadr-ı sudûr-ı el-vüzerâ Muhsin-zâde Hazreti Muhammed Paşa yesserallâhü mâ yeşâ ve fî Hazreti Ömer Efendi Reisü'l-küttâb tâle bekâhu el-vâkî' fî evâil-i şehri rebîül-evvel-i li-sene tis'a ve seb'in ve mie ve elf" ifadeleri defterin tanıtıcı başlığı niteliğindedir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere defterin kaydı Padişah III. Mustafa (1757-1774) dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde Sadrazam Muhsin-zâde Mehmed Paşa ve Reisülküttap Ömer Efendi'dir.

Çalışmamızın konusu oluşturan 11 numaralı Sivas Ahkâm Defterinin ilk altmış sayfasında toplam 214 hüküm bulunmaktadır. Bu hükümlerden (SAD 11: 2/5) ve (SAD

⁵⁴ Ali Açık, "Sivas Ahkâm Defterlerine Göre Sivas Eyaletinden Merkeze Yansıyan Mer'a, Yaylak ve Kışlak Davaları ve Çözüm Önerileri", XVII. Türk Tarih Kongresi (15-17 Eylül 2014), C. IV/I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018, s. 374.

11: 10/2) numaralı hükümler iptal edilmiştir. (SAD 11: 8/3) numaralı hüküm (SAD 11: 10/3)'de tekrar yazılmıştır. (SAD 11: 4/1) numaralı hüküm henüz ilgili mahalle gitmeden zayi olunca (SAD 11: 16/2)'de tekrar yazılmıştır. Hükümler arasında ayırtedilebilecek kadar boşluk bırakılmakla beraber, yer yer dik ve çapraz bir şekilde hükümler eklenerek sayfanın boş kalan kısımları değerlendirilmiştir⁵⁵. Bu da bazen okunabilirliği azaltmıştır. Her sayfadaki hüküm sayısı ortalama 3-5 arasında değişmekle beraber uzunluğu bir sayfayı aşan hüküm kayıtları da vardır.⁵⁶ Bu durum hüküm konularının uzun veya kısa olmasından kaynaklanmaktadır.

11 numaralı Sivas Ahkâm defterinin incelenen ilk 60 sayfasındaki hükümleri şekil özellikleri açısından 3 aşamada değerlendirmek mümkündür;

1- Hitap bölümü olan ilk kısım ki, şer'î veya örfî devlet görevlilerine, görev yerleri ve makamları ile hitap edilmiştir. Bazı hükümlerde görev yeri ve makamı ile birlikte muhatabın ismi de verilmiştir. Bazen de görevlinin ya da görev yerinin isminin yazılacağı yer boş bırakılmıştır. Örneğin;

“Sivas Vâlisine Divriği Kâdisına Hüküm ki”⁵⁷

“Ber- vech-i arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfı Abaza Mehmed dâme ikbâluhûya Bozok Kazâsı Nâ'ibine Hüküm”⁵⁸

“Baфра Kâdisına ve Canik Muhâssılı [boşluk] zîde mecduhûya Hüküm ki”⁵⁹

“Sivas Vâlisine Niksar ve Çebni ve Çongar Kâdılarına ve Tokad ve [boşluk] Kâdıları Nâ'iblerine Hüküm ki”⁶⁰

Hükümler yazılırken yapılan hitaplarda görevlilerin hiyerarşik sıralamalarına dikkat edildiği anlaşılmaktadır. Hükümlerde geçen konular ayrı ayrı makamları birden

⁵⁵ Bk. SAD 11, 33/4-5

⁵⁶ Bk. SAD 11, 17-18

⁵⁷ SAD 11, 9/2.

⁵⁸ SAD 11, 4/1.

⁵⁹ SAD 11, 53/1.

⁶⁰ SAD 11, 24/4.

ilgilendirdiğinde bu görevlilerin her birine ayrı ayrı hitap edilmiştir⁶¹. 11 numaralı Sivas Ahkâm Defterinde (s. 1-60) incelenen hükümlerde vali, beylerbeyi, mutasarrıf, molla, kadı, naip, voyvoda, mütesellim, muhassıl, kethüda, yeniçeri serdarı, iskele emini ve zabıtlar gibi idari-askeri otorite sahipleriyle adlî mercilere hitap edildiği görülmüştür.

2-İkinci kısımda hükmün yazılmasına sebep olan şikâyetin kim ya da kimler tarafından yapıldığı ve şikâyetin konusu anlatılmaktadır. Şikâyetlerin merkeze ulaştırılması hususunda farklı yolların tercih edildiği görülmüştür. Şöyle ki

a) Bir kısım şikâyetler, halk veya askeri sınıf tarafından şahsen veya birlikte olarak doğrudan divana arz edilmiştir;

“...karye ahâlileri gelüb...”⁶²

“Seyyid Mehmed ve Seyyid Halil zîde şerefehûmâ gelüb...”⁶³

“Sorgun kazâsına tâbi‘ Karamağara nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne rikâb-ı kâmiyâneme arzihâl sunub...”⁶⁴

“Zü‘amâdan kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Mehmed Kemânkeş zîde kadruhû arzihâl idüb...”⁶⁵

b) Bir kısım şikâyetler halkın veya askeri sınıfın kadıya müracaatı üzerine, kadılar vasıtasıyla divana taşınmıştır;

“Sen ki Arapkir kâdısı Mevlânâ Mustafa zîde fazluhûsun südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb Arapkir kasabası mahallâtından Seküse mahallesi ahâlisi meclis-i şer‘e varub...”⁶⁶

“Sen ki Karayaka kâdısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Seyyid İbrahim zîde fazluhûsun südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb Karayaka ve Erak ve Taşabad ve Sonisa

⁶¹ İlhan Şahin-Feridun Emecen, *Ahkâm Defteri (Osmanlılarda Divan- Bürokrasi- Ahkâm)*, 1. Baskı, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. XVIII.

⁶² SAD 11, 4/3.

⁶³ SAD 11, 2/1.

⁶⁴ SAD 11, 4/1.

⁶⁵ SAD 11, 42/2.

⁶⁶ SAD 11, 41/1.

kazâlarında sâkin ulemâ ve sulehâ ve eimme ve hutebâ ve sâdât-ı kirâm ve sipâh ve re'âyâ ve berâyaya şerefefhum meclis-i şer'e varub..."⁶⁷

"Divriği kazâsı müstahfızlarından Mehmed ve İbrahim ve Hasan nâm müstahfızlar meclis-i şer'e varub..."⁶⁸

c) Bir kısım şikâyetler kadı veya vali tarafından doğrudan divana bildirilmiştir;

"...Tokad kazâsı nâ'ibi Bahalı-zâde el-Hâc Abdülaziz zîde 'ilmuhû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb..."⁶⁹

"...Hâlâ Erzurum vâlisi vezîrim Es-Seyyid Nu'man Paşa edemallâhu te'âlâ iclâlehû arzihâl gönderüb..."⁷⁰

Şikâyetçilerin kim olduğu ifade edildikten sonra, şikâyet konusu anlatılmıştır. Bu bölüme Osmanlı diplomatik dilinde *nakil/iblâğ* adı verilmiştir⁷¹. Bu bölümde olaylar ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Örneğin;

"Zü'amâdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Kemânkeş zîde kadruhû arzihâl idüb Amasya ve Sivas sancaklarında Gedağra ve gayri nâhiyelerde Gulam nâm karye ve gayriden otuz bin iki yüz elli akçe ze'âmet mutasarrıfı Es-Seyyid veled-i Ammar beğın bi-lâ-veled fevtinden arzihâli ve şerefyâfte-i sudûr olan hatt-ı hümayun-ı şevketmakrûnum mûcibince yüz yetmiş iki senesi rebî'ü'l-evvelîsinin on sekizinci gününde mûmâ-ileyh Mehmed Kemânkeş'e tevcîh ve berâtı 'ünvânına keşide kılınan hatt-ı hümayûn-ı şevketmakrûnum yine mâh-ı merkûmun yiğirmi dördüncü gününde bâfermân-ı 'âli kaydına şerh verilüb ze'âmetine âhardan bir vecihle dahl olunmak icâb itmez iken ashâb-ı ağrâzdan ba'zıları birbirleriyle yekdil ve ze'âmet-i mezkûr için Gürcistan ser-'askeri arzıyla âhara tevcîh olunmuş deyü ze'âmet-i mezkûr kurâsı re'âyalarını tahrîk ile subaşısının zabtına mûmâna'at ve gadr-ı küllî eylediklerin bildirüb..."⁷²

⁶⁷ SAD 11, 21/1.

⁶⁸ SAD 11, 15/4.

⁶⁹ SAD 11, 27/3.

⁷⁰ SAD 11, 59/2.

⁷¹ İlhan Şahin-Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. XIX.

⁷² SAD 11, 42/2.

“Hüseyin nâm kimesne gelüb üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken yüz yetmiş senesinde Bozok sükkânından Cabbar oğlu bölükbaşularından Çanak oğlu dimekle ma‘rûf Hüseyin nâm kimesne hilâf-ı şer‘-i şerîf kırk guruşun aldığından gayri İnallu Yusuf ve Yusuf Çavuş ve Veli nâm kimesneler dahi on nefer atlu ile menzili üzerine nüzûl ve darb-ı şedîd ile darb iderek yetmiş guruş ve bir re‘ş öküz ve altı guruşun alub ziyâde gadr ve te‘addî eyledikleri ve mezbûrlar mütegalibeden olmalarıyla bir vecihle icrâ-yı hakk mümkün olmayub mağdûr olduğun bildirüb...”⁷³

3- Şikâyetin çözüme kavuşturulması için yapılması gerekenler emredilmiştir. Bir kısım uyarı ve tembihleri içeren bu bölüme *emir* veya *hüküm* adı verilmiştir⁷⁴.Örneğin;

“...kanun üzere beşde bir öşürleriyle sâ‘ir hukûk ve rüsûmları dahi kanun ve defter mücibince güzeştesiyle aliverilüb hilâf-ı kanun ve defter ta‘allül itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim...”⁷⁵

“...mücibince şer‘le görülüb mürd-i mesfûra hizmet eylediği eyyâmın ecr-i misli terekesine vâzı‘u‘l-yed olan oğulları mesfûrlardan ve mâl-ı mürd-i mesfûrdan aliverilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.”⁷⁶

“...mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimle ‘amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlişân yazılmışdır.”⁷⁷

“...Samsun kal‘asına irsâl olunmalarına say ve dikkat eyleyüb iğmâz ve müsâmahadan ittikâ ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlişân yazılmışdır.”⁷⁸

Hüküm bittikten sonra hükmün kaydedildiği tarih yazılmıştır. Gün evâ‘il (1-10), evâsıt (10-20) ve evâhir (20-30) olarak belirtilmiştir. Ay adı rumuzla, yıl ise rakam olarak yazılmıştır. Yıllar yazılırken bazen son iki, bazen son üç rakam yazılmıştır. Kimi hükümlerde ise yılın dört rakamı da belirtilmiştir.

⁷³ SAD 11, 24/3.

⁷⁴ İlhan Şahin-Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. XIX.

⁷⁵ SAD 11, 14/2.

⁷⁶ SAD 11, 14/5.

⁷⁷ SAD 11, 16/2.

⁷⁸ SAD 11, 57/4.

“Fî Evâ’ili Ca sene [1]179”⁷⁹

“Fî Evâsıtı R sene 1179”⁸⁰

“Fî Evâhiri Ca sene [11]79”⁸¹

Bazı hükümlerin başına veya sonuna şerh, yani hükümle ilgili kısa açıklamalar eklenmiştir;

“İşbu emr-i şerîfim zâyi’ olmağla müceddeden yazılmışdır. Fî Evâsıtı B sene [1]180”⁸²

2.2. HÜKÜMLERİN ŞİKÂYET EDİLENLERE GÖRE TASNİF VE DEĞERLENDİRİLMESİ

11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri’nin ilk 60 sayfasında 214 hüküm kaydı bulunmaktadır. Hükümler çoğunluk itibariyle şikâyet içeriklidir. Şikâyet dışında nakil, tayin, tereke tahriri emri gibi sebeplerle yazılan hükümler de mevcuttur. Aşağıdaki tabloda 204 hükmün şikâyet edilenlere göre kategorik dağılımı verilmiştir. Şikâyet içermeyen, iptal edilen ve birbirinin tekrarı olan 10 hüküm bu kategorik dağılıma dâhil edilmemiştir.

⁷⁹ SAD 11, 43/2.

⁸⁰ SAD 11, 19/1.

⁸¹ SAD 11, 40/1.

⁸² SAD 11, 41/2.

Tablo 2. 1. 11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki Hükümlerin (s.1-60) Şikâyet Edilenlere Göre Kategorik Dağılımı

ŞİKÂYET EDİLENLER		HÜKÜM SAYISI	YÜZDE
MÜSLÜMAN	REAYA	128	%62,74
	EŞKIYA, AYAN, MÜTEGALLİBE	32	%15,68
	EHL-İ ÖRF	31	%15,19
	EHL-İ ŞER'	2	%0,98
GAYRİMÜSLİM	REAYA	10	%4,9
	EŞKIYA	1	%0,49
	EHL-İ ÖRF	-	-
	DİN ADAMI	-	-
TOPLAM		204	100

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere şikâyet edilenler öncelikle Müslüman ve Gayrimüslim olmalarına göre iki ana grupta toplanmıştır. Bunun yanı sıra devlet otoritesini temsil eden ehl-i örf ve ehl-i şer' ile yönetilen halkı oluşturan reaya da ayrı olarak gösterilmiştir. Eşkîya, ayan ve mütegalibe grubu da ayrıca belirtilmiştir.

Taşradaki devlet görevlileri ehl-i örf ve ehl-i şer' yani umera ve ulema olarak iki guruba ayrılır. Ehl-i örf zümresinden olan yöneticiler olarak beylerbeyi, sancakbeyi, subaşı, kapı kethüdası, mütesellim, muhassıl, mutasarrıf, ayan, voyvoda, dizdar, kethüdayeri, derbentçi, yasaççı, kocabaşı, çorbacı; ehl-i şer' zümresinden ise kadı, müftü, naip, nakibüleşraf kaimakamı, kassam-ı askeri, mütevellî, cabi, müderris, imam, hatip, vaiz sayılabilir⁸³. Diğer bir ifade ile şer'î hukuka dair görev ve yetki sahibi olan

⁸³ Ekmeleddin İhsanoğlu (Ed.), *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi I*, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1999, s. 224.

ulema ehl-i şer‘ olarak; ulema dışında kalan idarî ve askerî devlet görevlileri ehl-i örf olarak tanımlanır⁸⁴.

Hükümler incelendiğinde 128’i Müslüman, 10’u Gayrimüslim tebaadan olmak üzere toplam 138 hükümlerle haklarında en çok şikâyet edilen grubun reaya olduğu görülmüştür. Müslüman reaya hakkındaki 128 şikâyetin 89’u yine Müslüman reaya tarafından yapılmıştır. Bunların 36’sı gasp, saldırı, tecavüz ve cinâyet gibi suçlara; 17’si miras konusundaki anlaşmazlıklara; 14’ü alacak-verecek davalarına; 16’sı özel mülke ve topraklara yapılan haksız müdahalelere; 6’sı ise ahalinin rahatsız edilişi ve hukuki anlaşmazlıklara dair şikâyetlerdir.

Ehl-i örf taifesinin Müslüman reayadan şikâyetçi olduğu 22 hüküm bulunmaktadır. Ehl-i örf içerisinde reayadan en çok şikâyetçi olanlar timar, has ve zeamet topraklarına mutasarrıf olan görevlilerdir. Reayanın vergi ödemede gevşeklik göstermesi; timar, has ve zeamet topraklarına ve mahsullerine reaya tarafından yapılan haksız müdahaleler şikâyet sebebi olmuştur.

Ehl-i şer‘in Müslüman reayadan şikâyetçi olduğu 15 hüküm bulunmaktadır. Ehl-i şer‘ içerisinde Müslüman reayadan en çok şikâyetçi olanlar vakıf mütevellileridir. Vakıf gelirlerine, vakfa ait mahsule, vakfın işleyişine yapılan haksız müdahaleler şikâyet konusu olmuştur.

Ehl-i şer‘ taifesinin yaptığı bazı şikâyetler “...ulemâ ve sulehâ ve e’imme ve hutebâ ve a’yân ve sâ’ir ahâli bi-ecmâ’ihim meclis-i şer‘e varub...”⁸⁵ ifadeleriyle belirtilmiştir. Bu ifadelerden, ehl-i şer‘in şikâyetler konusunda bir araya gelip reayaya öncülük ettikleri anlaşılmaktadır.

Gayrimüslim tebaanın Müslüman tebaa hakkında yapmış olduğu iki ayrı şikâyet konusu vardır. Bunlar alacak-verecek ve gasp konularına dairdir.

Şikâyet edilenler içerisinde Müslüman reayadan sonra ikinci sırayı 32 hükümlerle mütegalibe olarak da tabir edilen eşkiya zümresi almıştır. Bunlar içerisinde ayanlar da

⁸⁴ Mehmet İpşirli, “Ehl-i Örf”, *DİA*, C. 10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 519.

⁸⁵ SAD 11, 45/2.

bulunmaktadır. Ehl-i örften sayılabilecek, zengin ve güçlü kişiler olan, buldukları mahallin önde gelenleri, ayanlar zaman zaman çeşitli suçlara karışmışlardır. Cinayet, yaralama, hırsızlık, yağma gibi adi suçlardan dolayı şikâyetlere konu olan eşkıya, ayan ve mütegalibelerden hükümlerde bahsedilirken sıklıkla “...mezkûr mütegalibeden olmağla ihkâk-ı hakk mümkün olmadığı bildirüb...”⁸⁶, “...mezkûr mütegalibe ve cebbâireden olduğundan memnû‘ ve mündefi‘ olmayub...”⁸⁷ “...a‘yân ve mütegalibeye istinâdı sebebiyle henüz icrâ-yı hakk mümkün olmadığı...”⁸⁸ gibi ifadeler kullanılmıştır. Bu ifadeler söz konusu kişilerin zararlarının engellenmesi konusunda yetkililerin zaman zaman aciz kaldığını göstermektedir. Ayrıca “...hevâsına tâbi‘ ehl-i örfe istinâden...”⁸⁹, “...hevâsına tâbi‘ ehl-i örf tâ‘ifesiyle yekdil ve yekcihet...”⁹⁰ gibi ifadeler de eşkıya, ayan ve mütegalibelerin ehl-i örften bir takım kişilerle ittifak ederek çeşitli suçlar işlediklerini göstermektedir. Ehl-i örfün de desteğini alarak hareket eden eşkıya ve mütegalibe grubunun doğal olarak en çok mağdur ettiği kişiler reaya olmuştur. 32 hükmün ikisinde şikâyetçi taraf ehl-i örf iken, diğer 30 hükümde Müslüman ve Gayrimüslim reyadır.

Ehl-i örf taifesinin şikâyet edildiği 31 hüküm bulunmaktadır. Bu hükümler içerik itibarıyla sadece ehl-i örfün görev ve yetkilerine dair değildir. Miras ve alacak-verecek davaları gibi kişisel içerikli hüküm de bulunmaktadır. Devlet göreviyle ilgisi olmadığı halde şikâyet edilen kişilerin görev ve mesleklerinin zikredilmesindeki amacın, ilgili şahısların tanınmasını ve ulaşılmasını kolaylaştırmak olduğu düşünülebilir.

Ehl-i örf içerisinde en çok şikâyet edilenler timarlı sipahiler olmuştur. Bunların yanı sıra zabıt, voyvoda, kethüda, alaybeyi, sancakbeyi, zeamet ve malikâne mutasarrıfları gibi idari ve askeri görevliler hakkında da çeşitli şikâyetler bulunmaktadır. Ehl-i örfün görevlerinden biri olan vergilerin toplanması sırasında, görevlilerin yetkilerini aşarak haksız taleplerde bulunmaları başta reyanın ve vergiden muaf bir kısım ehl-i örf ve ehl-i şer‘in şikâyetine sebep olmuştur. Ayrıca ehl-i örfün kendi sorumlulukları altında olmayan bazı timar ve zeamet topraklarına müdahale

⁸⁶ SAD 11, 43/4.

⁸⁷ SAD 11, 55/1.

⁸⁸ SAD 11, 56/1.

⁸⁹ SAD 11, 3/2; 19/1; 35/3; 43/1; 55/1.

⁹⁰ SAD 11, 10/4; 29/3.

etmeleri ehl-i örfün; vakıflara ait gelirlere müdahale etmeleri ise ehl-i şer‘in şikâyetinde bulunmasına sebep olmuştur.

Gayrimüslim tebaanın şikâyet edildiği 10 hüküm bulunmaktadır. Bu hükümler konu itibarıyla alacak-verecek davaları ve miras meselelerine dair olup, sekizinde şikâyetçi olan taraf Gayrimüslim iken, iki hükümde Müslüman reayadan bazı şahıslar Gayrimüslim reayadan şikâyetçi olmuştur.

Ehl-i şer‘ hakkında yapılan iki şikâyet bulunmaktadır. Her iki hükümde de şikâyet edilen taraf vakıf mütevellisidir. Şikâyetçi olanlar ise imamet ve kayımlık görevini ifa ettiği halde vazife ücretlerini alamayan vakıf görevlisi şahıslardır⁹¹.

Gayrimüslim tebaadan olup eşkıya ve mütegalibe zümresinden olan bir takım kişiler hakkında bir hüküm bulunmaktadır⁹². Bu hükümde şikâyetçi taraf da Gayrimüslim olup, ehl-i örf taifesinden sayılabilecek⁹³, gayrimüslim cemaatlerin ileri gelenlerinden olan kocabaşıdır⁹⁴.

2.3. HÜKÜMLERİN ŞİKÂYET EDENLERE GÖRE TASNİF VE DEĞERLENDİRİLMESİ

11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin ilk 60 sayfasındaki hükümler şikâyet edenlere göre değerlendirilirken, şikâyet edilenlerin değerlendirilmesinde olduğu gibi 204 hüküm dikkate alınmıştır.

Tablo 2. 2. 11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki Hükümlerin (s.1-60) Şikâyet Edenlere Göre Kategorik Dağılımı

ŞİKÂYET EDENLER		HÜKÜM SAYISI	YÜZDE
MÜSLÜMAN	REAYA	130	%63,72
	EHL-İ ÖRF	36	%17,64

⁹¹ SAD 11, 10/1; 48/2.

⁹² SAD 11, 46/3.

⁹³ Ekmeleddin İhsanoğlu (Ed.), a.g.e., s. 224.

⁹⁴ DİA, "Kocabaşı", DİA, C. 26, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2002, s. 140

	EHL-İ ŞER‘	23	%11,27
GAYRİMÜSLİM	REAYA	14	%6,86
	EHL-İ ÖRF	1	%0,49
	DİN ADAMI	-	-
TOPLAM		204	100

Tablo 2.2’deki verilerden görüleceği üzere, ilk tabloda olduğu gibi ilk sırayı Müslüman reaya almıştır. Gerek şikâyet edilenlerde gerekse şikâyet edenlerde reayanın ilk sırada olması ve toplam hükümlerin yarısından fazlasında reayanın şikâyetlerinin bulunması dikkat çekicidir. Osmanlı tebaasının şikâyetlerinin yerel mahkemelerde çözüme kavuşturulması gerekirken, bu şikâyetlerin reaya tarafından divana bildirilmesi, yerel yöneticilerin görevini yerine getirememesine ve reaya arasındaki huzursuzluğun giderilememesine bağlanabilir. Ayrıca reayanın yerel yöneticilere güvensizlik duyduğu da düşünülebilir. Nitekim birçok hükümde reayanın yerel yöneticilerden şikâyetçi olduğu da görülmüştür.

Müslüman reayanın şikâyetçi olduğu 130 hüküm suretinin 89’unda yine Müslümanreaya, 26 hükümde eşkıya ve mütegalibe zümresi, 13 hükümde ehl-i örf, 2 hükümde Gayrimüslim reaya şikâyet edilmiştir. Reayanın ehl-i şer‘ hakkında her hangi bir şikâyetine ise incelenen hükümlerde rastlanmamıştır.

Reayanın çoğunlukla yine reayadan ve eşkıya, ayan, mütegalibe zümresinden şikâyetçi olması halk arasında huzursuzluğun yaygın ve hâkim olduğunu düşündürmektedir. Söz konusu hükümlerde ehl-i örf veya ehl-i şer‘ doğrudan şikâyet edilmemiştir. Fakat eşkıyalık sebebiyle yazılan hükümlerde, yerel yöneticilerdolaylı olarak şikâyet edilenler arasındagörülebilir. Çünkü devlet görevlileri halkın huzur, sükûn ve emniyetini temin etmekle yükümlüdür.

Ehl-i örfün şikâyetçi konumunda olduğu 37 hüküm bulunmaktadır. Bunlardan sadece bir tanesi Gayrimüslim bir örfi görevli olan kocabaşıya aittir. Ehl-i örf içerisinde en çok şikâyette bulunan görevliler timarlı sipahiler ve zeamet mutasarrıfları olmuştur. Timar ve zeamet gelirlerine reaya ve bir takım ehl-i örf tarafından yapılan haksız

müdahaleler hükümlere yansımıştır. Bu durum reayanın zaman zaman ehl-i örfün görevlerini yerine getirmesine engel olduğunu ve ehl-i örfün de kendi aralarında sık sık anlaşmazlıklar yaşadığını gösterir.

Ehl-i örfün şikâyetçi olduğu konulardan biri de vergidir. Reayadan alınması gereken vergiyi tahsil edemeyen ehl-i örfün şikâyetleri hükümlerde görülmüştür. Bazı hükümlerde ise ehl-i örfün olup bir takım vergilerden muaf olan kişilerden istenen haksız vergiler şikâyet edilmiştir. İdari konular dışında alacak-verecek, saldırı gibi bazı şahsi konular da ehl-i örfün şikâyetleri arasında yerini almıştır. Reayanın eşkıya, mütegalibe zümresinden birçok şikâyeti olduğu halde ehl-i örfün eşkıya zümresinden sadece iki şikâyeti hükümlere yansımıştır. Bunun sebeplerinden biri şüphesiz eşkıya zümresiyle birçok ehl-i örfün ittifak halinde hareket etmesidir. Ayrıca eşkıya ve mütegalibelerin güçlü devlet adamları yerine reayayı kendilerine hedef almaları makul bir sebep olarak düşünülebilir.

Ehl-i şer‘in şikâyetçi olduğu hüküm sayısı ise 23’tür. Bu grup içerisinde en çok şikâyette bulunanlar müteveli, zaviyedar ve müteveli kaimakamı gibi vakıf görevlileridir. Ehl-i örf ya da reaya tarafından vakıf gelirlerine el konulması, vakıfların yönetimine yapılan haksız müdahaleler vakıf görevlileri tarafından divana bildirilmiştir. İmam, kayyım gibi bazı vakıf görevlilerinin ücretlerinin aksatılması; muaf oldukları halde bazı vergilerin ehl-i şer‘den haksız yere talep edilmesi; kâtip, müteveli gibi görevlilerin vazifelerine müdahale edilmesigibi hususlar şikâyetlere yansımıştır. Ehl-i şer‘den bir kısım görevliler arasında yaşanan saldırı, alacak-verecek anlaşmazlıkları ve özel mülke müdahale gibi kişisel konular da şikâyetler arasında görülmüştür.

Gayrimüslim tebaanın şikâyette bulunduğu 14 hüküm görülmüştür. 8 hükümde şikâyet edilen taraf Gayrimüslim iken, 6 hükümde Müslüman tebaadır. Gayrimüslim tebaanın kendi aralarındaki anlaşmazlıkları genellikle alacak-verecek ve miras meselelerinde yaşanmıştır. Müslüman tebaa hakkındaki şikâyetleri ise saldırı, gasp, eşkıyalık gibi konulardır.

2.4. HÜKÜMLERİN KONULARINA GÖRE TASNİF VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.4.1 HÜKÜMLERİN KONULARINA GÖRE KATEGORİK DAĞILIMI

11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin üzerinde çalıştığımız ilk 60 sayfasında toplam 214 hüküm kaydı yer almaktadır. İptal edilen (SAD 11: 2/5) ve (SAD 11: 10/2) numaralı hükümler ile (SAD 11: 8/3)'ün tekrarı olan (SAD 11: 10/3); (SAD 11: 4/1) 'in tekrarı olan (SAD 11: 16/2) numaralı hükümler dâhil edilmeyerek, 210 hükmün kategorik dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Hükümlerin konularına göre kategorik dağılımına baktığımızda, en çok rastlanan (%32.38) ile gasp, saldırı, tecavüz, cinayet davalarına dair hükümler olmuştur. Bunu sırayla, alacak-verecek davaları (%14.76), miras davaları (%10.47), toprak ve emlak zaptı (%10), vergi tahsili ve haksız vergi talebi (%9.52), tımar, has ve zeamet gelirlerine müdahale (%7.61), vakıfların idaresi ve vakıf gelirlerine müdahale (%6.66), diğer hükümler (%6.19), vazife sahipleriyle ilgili hükümler (%2.38) takip etmiştir.

Tablo 2. 3. 11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki Hükümlerin (s.1-60) Konularına Göre Kategorik Dağılımı

Kategori	Hüküm Sayısı	Yüzde(%)	Referans
1. Gasp, saldırı, tecavüz, cinayet ile ilgili davalar	68	32.38	2/1; 2/2; 3/2; 3/3; 4/2; 5/1; 6/1; 7/1; 7/3; 8/1; 9/3; 9/4; 10/4; 11/1; 13/2; 14/3; 17/1; 19/1; 19/3; 20/4; 22/1; 23/1; 24/3; 25/2; 26/2; 26/4; 27/1; 28/1; 28/3; 28/4; 29/3; 31/2; 31/3; 32/3; 33/1; 33/2; 33/4; 35/3; 35/4; 36/3; 36/4; 37/2; 38/3; 39/2; 41/3; 42/3; 43/1; 43/2; 43/4; 44/2; 45/2; 46/3; 46/5; 47/3; 48/1; 49/1; 50/3; 51/2; 53/1; 53/2; 53/3; 53/4; 54/4; 56/1; 56/2; 56/3; 57/1; 57/2
2. Alacak Verecek Davaları	31	14.76	5/2; 5/3; 5/4; 8/3; 9/2; 13/1; 14/1; 14/4; 14/5; 17/2; 19/2; 20/1; 25/3; 29/1; 32/1; 33/5; 34/2; 34/3; 35/2;

			40/4; 46/4; 49/2; 49/3; 49/4; 50/1; 50/2; 51/3; 51/4; 55/1; 55/3; 58/4
3. Miras meseleleri	22	10.47	2/4; 4/1;6/2; 8/2; 15/2; 15/3; 20/3; 21/2; 24/2; 26/5; 27/2; 27/3; 32/2; 34/1; 36/5; 41/2; 44/1; 44/4; 56/4; 57/3; 58/1; 58/3
4. Toprak ve emlak zaptı ile ilgili hükümler	21	10	2/3; 4/3; 7/2; 9/1; 12/3; 26/3; 29/2; 29/4; 31/1; 33/3; 36/2; 39/1; 40/3; 41/1; 42/5; 48/3; 48/4; 49/5; 52/2; 54/5; 58/2
5. Vergi usulüzlüklerine dair hükümler	20	9.52	6/3; 10/1; 14/2; 15/4; 16/1; 20/2; 25/1; 25/4; 28/2; 30/3; 35/1; 40/2; 43/3; 45/3; 47/2; 54/1; 54/2; 54/3; 60/1; 60/3
6. Has, Zeamet ve Tımar Gelirlerine Müdahale	16	7.61	1/1; 3/1; 11/2; 12/1; 12/2; 13/3; 15/1; 32/4; 34/4; 36/1; 39/3; 42/2; 45/4; 46/1; 55/2; 59/2;
7. Vakıfların idaresi ve vakıf gelirlerine müdahale	14	6.66	10/5; 17/3; 22/3; 24/1; 30/1; 30/2; 37/1; 38/1; 40/1; 46/2; 47/1; 48/2;50/4; 52/1;
8. Diğer	13	6.19	6/4; 22/2; 24/4; 25/5; 26/1; 38/2; 38/4; 39/4; 44/3; 51/1; 57/4; 59/1; 60/2
9. Vezaiife Dair Hükümler	5	2.38	8/4; 21/1; 42/1; 42/4; 45/1;
Toplam	210	100	

2.4.2. HÜKÜMLERİN İÇERİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu başlık altında, yukarıdaki tabloda kategorik olarak verilen 11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki (s.1-60) hükümler içerik yönünden ele alınacaktır. Konunun daha

iyi anlaşılması ve araştırmacılara kolaylık sağlaması açısından kategorik dağılımı oluşturan başlıklara göre değerlendirme yapılacaktır.

2.4.2.1. Gasp, Saldırı, Tecavüz, Cinayet İle İlgili Hükümler

11 numaralı Sivas Ahkâm Defterindeki (s. 1-60) hükümlerin kategorik dağılımına bakıldığında; gasp, saldırı, tecavüz, cinayet ile ilgili hükümler yoğunluk açısından ilk sırada yer almaktadır. Defterde bu konuda 68 hüküm sureti yer almaktadır. Hükümlerde bahsedilen şikâyet konusu suçların bir bölümü eşkıya zümresi tarafından gerçekleştirilmiştir. Diğer bölümü ise halktan bir ya da birkaç kişinin bir araya gelerek yaptığı saldırılardır.

Eşkıya zulmüne dair örnekler aşağıda verilmiştir:

Eğın kazasının Poşadi nahiyesinin Kaşu köyünden İbrahim ve babası Avud oğlu Mehmed'in, Piri oğlu Osman ve Şişman oğlu Hüseyin Beşe'yi tüfekle yaralayıp, Halil Çavuş'u darp edip Ümmühan adlı şahsın da ırzına geçmişlerdir. Haklarında birkaç ayrı hüküm yazılmış olan bu eşkıyaların son olarak Arapkir'e sürgün edilmeleri emri verilmiştir⁹⁵.

Kapısız levendat eşkiasının Gedikçubuk kazasının Gemerek köyünde Kadioğlu, Ceroğlu, Yaluzoğlu, Nakkaşoğlu gibi şahıslarla bir olarak⁹⁶ ve Arapkir kazasının Acuzlu köyünde⁹⁷ mal, eşya ve hayvan gasp ettikleri görülmüştür.

Hint emtiası ticaretiyle uğraşan Musullu Simon adlı zımmînin kervanına Sivas'ın Kangal ve Ulaş kazaları arasında 60 civarında eşkıyanın baskın yaparak, 3 kişiyi öldürüp 7 kişiyi yaralamaları ve yüklü miktarda mal, eşya ve para gasp ederek "*cümlesin üryan*" bırakmaları dikkat çekici bir eşkıyalık hadisesidir⁹⁸.

Verilen örneklerin dışında, Bozok sancağı ve civarında Cabbar oğlu Bölükbaşılı⁹⁹, Topal Hamza oğlu Eyyüb, Hızır oğlu Ömer, Maksud oğlu Musa,

⁹⁵ SAD 11, 4/2; 8/1; 9/4.

⁹⁶ SAD 11, 19/3.

⁹⁷ SAD 11, 20/4.

⁹⁸ SAD 11, 37/2.

⁹⁹ SAD 11, 24/3.

Çerkes oğlu Molla Hüseyin¹⁰⁰, Cerid Türkmeni aşiretinden Hüseyin oğlu Veli ve Kör Osman Bey'in öncülüğünde altmış nefer süvari¹⁰¹ Yeniil kazasından Cirit Cuma Ali oğlu öncülüğünde bir takım şahıslar¹⁰² eşkıyalık yapmışlardır. Karayaka kazasına bağlı bazı köylerden Yağman Osman, Çıldır Mehmed, Tek Öküz Mehmed, Ayan Mehmed ve Eleklioğlu¹⁰³; Kâfirni nâhiyesinin İlpit köyünde bulunan konargöçer Milli ekradı aşiretinden Tavail Yusuf oğlu ve kardeşi Musa adlı şahıslar¹⁰⁴; İskilip kazasının Demirşeyh köyünde sakin Kavilli aşiretinden yirmi nefer¹⁰⁵ eşkıyalık yaparak gasp, darp, tecavüz, cinayet ve yağma gibi suçlar işlemişlerdir. Ayrıca Karahisar-ı Şarkî kazasında Kör Bogos, Ovannes, Kesir, Tellez oğlu Ağya, Buluş oğlu David, Ziver oğlu Haçador, Maltalı oğlu Yılık, Abanalı Tomas ve Kaduk oğullarından Agop, Kesir ve Pedros adlı zimmîlerin de eşkıyalık yaptıkları görülmüştür¹⁰⁶.

Eşkıya zümresinden olmayan bir kısım şahıslar tarafından gerçekleştirilen saldırı olaylarına bakıldığında, suça karışan şahısların *“hevâsına tâbi‘ ehl-i örf tâ’ifesiyle yekdil ve yekcihet”*¹⁰⁷; *“hevâlarına tâbi‘ ehl-i örfe istinâden”*¹⁰⁸; *“hevâsına tâbi‘ mütegalibe ile yekdil”*¹⁰⁹ ifadelerinden bir takım ehl-i örften destek aldıkları anlaşılmaktadır. Cabbar-zâde Ahmed Paşa'nın kethüdası Osman'ın Bozok kazasının Divanlı köyü ahalisinin bir miktar paralarını¹¹⁰ ve İskilipli Ahmed Bey'in altı yüz kuruşunu gassetmesi¹¹¹bu konuya dair örneklerdir.

Kavilli ve Mallı Ekrâdından bazı şahısların Bozok'un Yozgad köyünde yağma yapmaları¹¹²; Türkmen tâ'ifesinden Mamalı cemâ'atinden İsmail Beğ'in, sâdattan Seyyid Mehmed'in bir miktar para ve devesini gasp etmesi¹¹³; Arapkir kazasında sakin olup Etem aşiretinden olan Magallı Hasan Kâhya'nın bazı hırsızlarla birlik olarak

¹⁰⁰ SAD 11, 28/3.

¹⁰¹ SAD 11, 50/3.

¹⁰² SAD 11, 57/1.

¹⁰³ SAD 11, 26/2.

¹⁰⁴ SAD 11, 31/3.

¹⁰⁵ SAD 11, 28/4.

¹⁰⁶ SAD 11, 46/3; 53/4.

¹⁰⁷ SAD 11, 10/4.

¹⁰⁸ SAD 11, 13/2.

¹⁰⁹ SAD 11, 36/3.

¹¹⁰ SAD 11, 11/1.

¹¹¹ SAD 11, 29/3.

¹¹² SAD 11, 6/1.

¹¹³ SAD 11, 7/3.

Arapkir ahalisinin ileri gelenleri olan ehl-i ilim taifesinin mallarını çalması¹¹⁴;Elbistan kazası voyvodası Kara Bekir oğlu Kara İbrahim'in bazı destekçileriyle birlikte, kaza müfettişi Veliyüddin Bey'in evini basıp, mal ve eşyasını gasp etmesi; ahaliden 6 kişiyi öldürüp bazılarını tecavüz etmeleri¹¹⁵; Gedikçubuk kazası ayanlarından Karamağaralı oğlu Ebubekir Ağa ve Köhneli oğlu Hüseyin'in bazı destekçileri ile birlikteGemerek köyü ahalisinden bazılarının mal, hayvan ve paralarını gasp edip, Sungurlu köyünden İbrahim'i atının arkasına bağlayıp sürükleyerek öldürmeleri¹¹⁶; Zeytun kazasından İbrahim'in kendi kızı olan Aişe'yi, nikâhlı kocası Hasan'ın evinden zorla kaçırarak başkasına nikâhlanması ve damadı Hasan'ın mal, eşya ve koyunlarını gasp etmesi¹¹⁷ olayları hükümlere yansımıştır.

Gasp ve saldırı konularına dair bazı hükümlerde kullanılan “*a’yân ve mütegalibeye istinâdı sebebiyle henüz icrâ-yı hakk mümkün olmaduğın*”¹¹⁸ ve “*mütegalibeden olmağla mukâvemet ve ihkâk-ı hakk mümkün olmaduğın*”¹¹⁹ gibi ifadelerden yerel yöneticilerin suçlular karşısında bazen çaresiz kaldıkları anlaşılmaktadır.

2.4.2.2. Alacak Verecek Davaları

11 numaralı Sivas ahkâm defterinde (s. 1-60) alacak-verecek davalarına dair 31 hüküm bulunmaktadır. Bu kategorideki 10 hüküm borçlunun borcunu ödemedede gevşek davranmasından; 6 hüküm alacaklının vefatı üzerine varislerin borcu talep ettikleri halde parayı alamamasından; 7 hüküm alacak iddiasıyla ya da ödenmesi gereken miktarın fazlasını almak niyetiyle rahatsızlık vermelerden; 3 hüküm borçlunun borcunu ödemededen ölmesi üzerine varislerin söz konusu borcu ödemedede gevşeklik göstermesinden kaynaklanan şikâyetleri içerir. Kalan 4 hüküm ise muhtelif sebeplerden doğan alacak-verecek şikâyetleridir.

Borçluların borcunu ödemekte gevşeklik göstermelerine dair şikâyetler şöyledir:

¹¹⁴ SAD 11, 39/2.

¹¹⁵ SAD 11, 7/1.

¹¹⁶ SAD 11, 23/1; 26/4; 33/2.

¹¹⁷ SAD 11, 42/3.

¹¹⁸ SAD 11, 56/1.

¹¹⁹ SAD 11, 56/3.

Karaman Ereğlisi'nden tüccar Hacı İbrahim'in Kahire'den İçil Gilindere (Aydıncık) iskelesine getirip İçil ve Çorum'da sancak mutasarrıflığı yapmış olan Sayı-zâde Mehmed Paşa'ya sattığı pirinç ve kahvenin bedeli olan 330 kuruşu tahsil edememesi ve üstelik Paşa tarafından ölümle tehdit edilmesi¹²⁰; Niksar kazasından Osman adlı şahsın Niksar ahalisinden bazı kişilerle anlaşarak, yapacağı masrafların geri ödenmesi şartıyla kendi malından 700 kuruş harcayıp sonra da bu parayı ahaliden talep ettiğinde ahalinin parayı ödemek istememesi¹²¹; Zile kazasından Seyfi'nin Seyyid oğlu Ali'den 190 kuruş alacağını alamaması¹²²; Tokat'tan Kâsım-zâde Ahmed'in Artin adlı zimmîden 12 bin 150 kuruş alacağını alamaması üzerine Artin'in yerel mahkemece serbest bırakılıp, Dikran adlı zimmî kefâletiyle serbest kalıp sonra da firar etmesi üzerine kefil Dikran'ın borcu ödememesi¹²³; Arapkir kazasının Meşker köyünden Gayrimüslim tebaadan bazı şahısların Seranoz oğlu Mardros'tan 300 kuruş alacaklarını alamamaları¹²⁴; İstanbul'dan sarraf Kirkor'un, Tokatlı İkitli adlı zimmîden 300 kuruş alacağını alamaması¹²⁵; Sivas'tan Ebubekir'in, kardeşi Ahmet'ten alacağı olan 1500 kuruşun 950 kuruşunu alıp kalanını alamaması¹²⁶; Rumeli eyaletinin Tırhala sancağından Ali Ağacık'ın, Mir Halil ve Mühürdar Süleyman Efendi'ye olan 1500 kuruş borcunu ödememesi¹²⁷; Osmancık'tan Seyyid Hacı Mehmet'in Dodurga köyünden Balcı oğlu Hasan'dan alacağını alamaması¹²⁸; Tokat'tan Sakalığüzel İstefan adlı zimmînin, İstanbul'dan tüccar Ohan'a olan 12 bin kuruş borcunu ödememesi üzerine Ohan'ın şikâyet etmesiyle İstefan'ın, şahitler ve mağdur İstanbul'da olduğu için mahkeme olmak üzere çavuş mübaşeretiyle İstanbul'a getirilmesine dair hüküm yazılması¹²⁹.

Bozok sancağının Kızılkocalı nahiyesinin Saray köyünden Hacı Süleyman'ın Köle oğlu Mustafa'dan alacağı olan arpa ve buğdayı alamadan tarafların vefat etmesi

¹²⁰ SAD 11, 14/1.

¹²¹ SAD 11, 25/3.

¹²² SAD 11, 29/1.

¹²³ SAD 11, 33/5.

¹²⁴ SAD 11, 34/2.

¹²⁵ SAD 11, 34/3.

¹²⁶ SAD 11, 40/4.

¹²⁷ SAD 11, 46/4.

¹²⁸ SAD 11, 49/2.

¹²⁹ SAD 11, 49/4.

üzerine varislerin borcu talep etmeleri¹³⁰ ; Akdağ kazasının Rumdiken köyünden zaim Mahmud'un ölümü üzerine varislerinin Hasırayol köyünden Ali oğlu Mehmet'ten alacaklarını talep etmeleri¹³¹; Arapkir kazasından Hüseyin'in haksız yere öldürülmesiyle katillerden alınan diyetin, Hüseyin'in oğlu Mehmed küçük olduğundan vasisi Hasan'a verilip, Hüseyin'in büyüyünce diyeti talep ettiği halde alamaması¹³²; Sivas'tan Yahya'nın, Sarıoğlan köyünden Seyyid Kahraman'dan babasının alacağı olan 685 kuruş, bir at ve bir adet incili zarfı talep ettiği halde alamaması¹³³; Sorgun'dan Mustafa'nın, babası Hacı Bekir'in alacaklarını Akdağ'dan Çerkes Bey oğlu Mustafa Bey'den ve Şahin Ağa'dan talep ettiği halde alamaması¹³⁴ konularını içeren hükümler varislerin terekelerde yer alan borçları alamamalarından kaynaklanan şikâyetlere dair hükümlerdir.

Haksız yere alacak talebinden kaynaklanan şikâyetlere dair hükümler şöyledir: Tokat'ta yaşayan Gayrimüslimlerden bir kısım şahısların emanet olarak eşya verdikleri Merkere adlı şahsın kaçması üzerine, bu şahısların Merkere'nin kefilî olmadıkları halde Kazir ve Karabet adlı zimmîleri sorumlu tutmaları¹³⁵; Divriği'nin Norşun köyünden Hacı Veli Ağa'nın ve oğullarının köy ahalisinden alacakları 25 kese akçe yerine haksız olarak 120 kese almaları¹³⁶; İskilip'ten Kör Bayraktar oğlu Ali'nin kadı ile ittifak edip iki yalancı şahitle beraber alacak iddiasıyla Mehmed ve Mustafa'yı mağdur etmeleri¹³⁷; Amasya'dan Ortaköy Ağası ve Bekmezoğlu adlı faizcilerin, El-Hac Mustafa'ya verdikleri borcu, Mustafa'nın ölümü üzerine eşinden ve çocuklarından faiziyle aldıkları halde para almaya devam etmeleri¹³⁸; Eğin kazasından El-Hac İsmail'in bazı zimmîleri alacak iddiasıyla rahatsız etmesi¹³⁹; Divriği'den Mened oğlu Tanil adlı zimmînin Kurşunlu oğlu Hacı Veli'ye borcunu ödediği halde Hacı Veli'nin oğlu Hacı Osman

¹³⁰ SAD 11, 5/3.

¹³¹ SAD 11, 14/4.

¹³² SAD 11, 17/2.

¹³³ SAD 11, 20/1.

¹³⁴ SAD 11, 50/1; 50/2.

¹³⁵ SAD 11, 5/4.

¹³⁶ SAD 11, 9/2.

¹³⁷ SAD 11, 49/3.

¹³⁸ SAD 11, 51/4.

¹³⁹ SAD 11, 55/1.

tarafından rahatsız edilmesi¹⁴⁰; Sivas'tan Kömürlü oğlu Hacı Ömer ve oğullarının alacak iddiasıyla Tıfillı-zade Ahmet Ağa ve oğullarını rahatsız etmeleri¹⁴¹.

Ünye kazasından Nikola adlı zimmînin ölümü üzerine, 10 sene hizmetçiliğini yapan Erim adlı zimmînin hizmet bedelini Nikola'nın varislerinden talep ettiği halde alamaması¹⁴²; Çorum sancağı sabık mutasarrıfı El-Hac İbrahim'in ayandan Kurdoğlu Süleyman'dan alacağı 1550 kuruşu Süleyman'ın vefatı üzerine vârislerinden talep etmesi¹⁴³; Karahisar-ı Şarkî'nin eski kadılarında Mevlana Mustafa'nın şaphane emini Humulu El-Hac Mehmed'den alacağı olan 892 kuruş para, bir tahtirevan ve Gürcü bir köleyi Mehmed'in ölümü üzerine varislerinden talep etmesi¹⁴⁴ varislerden istenen alacaklara dair hükümlerdir.

Tokat'ın Pazar köyünden Bekir Bey, Makul oğlu Hasan ve Kes Ömer'in, Ömer Alemdar adlı şahsa olan borçlarını ödeyecekken eşkiyadan Susatlı oğulları ve Merkeb oğlunun paraya el koymaları¹⁴⁵; Amasya'dan Hüseyin'in bağını rehin olarak vermek suretiyle Seyyid Ahmed'den aldığı borcu, kendisinin ölümü üzerine oğullarının ödeyerek bağı geri almak istedikleri halde Seyyid Ahmed'in bağı vermek istememesi¹⁴⁶; İstanbul'dan Karabaş adlı zimmînin alacaklarını toplamak üzere vekil tayin ederek Tokat'a gönderdiği Makdisi Dimitri'nin bazı zimmîler tarafından engellenerek gasp edilmesi¹⁴⁷; Amasya'dan El-Hac Mustafa'nın "*duyûnı terekesinden ezyed olduğu hâlde*" vefatı üzerine alacaklılarının El-Hac Mustafa'nın azat ettiği kölesi Hanım'ı kendi işlerinde çalıştırmak istemeleri ve Hanım'ın kocası Mehmed'in bu işe razı olmaması¹⁴⁸ hükümleri alacak-verecek davalarına dair diğer hükümlerdir.

2.4.2.3. Miras Meselelerine Dair Hükümler

11 numaralı Sivas ahkâm defterinin ilk 60 sayfasında mirasa dair 22 hüküm suretine rastlanmıştır. Bunlardan bir kısmında varisler arasında yaşanan anlaşmazlıklar

¹⁴⁰ SAD 11, 55/3.

¹⁴¹ SAD 11, 58/4.

¹⁴² SAD 11, 14/5.

¹⁴³ SAD 11, 32/1.

¹⁴⁴ SAD 11, 35/2.

¹⁴⁵ SAD 11, 5/2.

¹⁴⁶ SAD 11, 8/3.

¹⁴⁷ SAD 11, 13/1.

¹⁴⁸ SAD 11, 51/3.

ve bir varisin hissesine diğeri tarafından el konulması; diğeri bir kısmında ise ölen şahısların terekelerine dışarıdan bazı şahısların müdahaleleri görülmüştür. Bunların haricinde mirasa dair olan hükümlerin ikisinde ölen şahısların terekelerinin tahrir ettirilerek varisler arasında kanuna uygun olarak bölüştürülmesine dair emir verilmesi¹⁴⁹; varislik iddiasıyla mirası ele geçirme teşebbüsü¹⁵⁰; “bey‘ bi’l-vefâ (bir malı alınan para ödenince geri vermek üzere satma) usulüyle satılan bir malın varisler tarafından mahkemeye müracaat yolu ile kendilerine verilmesi talebi¹⁵¹; vasi tayin edilen bir şahsın terekeden bir kısım malı kendi zimmetine geçirdiği iddiasıyla rahatsız edilmesi¹⁵²; Hanım isimli Gürcü asıllı bir köle kadının tereke ile beraber mahkemeye gelip, vefat eden efendisinin kendisini sağlığında azat ettiğini beyan ederek hürriyet iddiasında bulunması¹⁵³ konularını içeren miras hükümleri mevcuttur.

Varisler arasında yaşanan anlaşmazlıklarda genellikle bir varisin hissesine diğeri varisler tarafından el konulduğu görülmektedir. Örneğin, Arapgir kazasının Acuzlu köyünden Muhammed vefat edince terekesi eşi Hüsniye, erkek kardeşi Hüseyin ve kız kardeşi Fatıma’ya intikal etmiştir. Hüsniye Hüseyin’in hissesini vermeyip kendi zimmetine geçince Hüseyin şikâyetinde bulunmuştur. Konuya dair şeyhülislamdan alınan fetva gereğince meselenin mahalli mahkeme tarafından çözüme kavuşturulması emredilmiştir¹⁵⁴. Bir diğeri hükümde Amasya sakinlerinden Seyyid El-Hac Mustafa bin Mehmed’in bağ, ev ve diğeri mal ve eşyalarını oğulları ve kızları arasında, hayattayken bölüştürdüğü halde, varislerden Seyyid Yusuf’un tüm mirası kendi zimmetine geçirdiği görülmektedir¹⁵⁵. Gayrimüslim tebaadan Sivas sakinlerinden Ovannes ölünce mirası eşi ile çocukları Anna, Bagos, Aleksan ve Kabri’ye intikal etmiştir. Varisler Anna’nın 1500 kuruşluk hissesini vermeyince, şikâyet sonucu meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için hüküm gönderilmiştir¹⁵⁶.

¹⁴⁹ SAD 11, 6/2; 44/4.

¹⁵⁰ SAD 11, 15/2.

¹⁵¹ SAD 11, 15/3.

¹⁵² SAD 11, 27/3.

¹⁵³ SAD 11, 57/3.

¹⁵⁴ SAD 11, 20/3.

¹⁵⁵ SAD 11, 21/2.

¹⁵⁶ SAD 11, 34/1.

Mirasa dışarıdan yapılan haksız müdahalelere örnek olarak şu hükümler gösterilebilir:

Beylerbeyi olan Gürcü Mehmed Paşa ölünce 12500 kuruşluk mal, eşya ve nakit parası çocukları Seyyid Hasan, Seyyid Ali, Seyyid Ömer ve Pembe'ye kalmıştır. O vakitte varisler henüz çocuk olduğundan, Cuma Ali oğlu Hacı Mehmed adlı şahıs mirası muhafaza etmek vadiyle terekeye el koymuştur. Varisler büyüüp haklarını talep ettiğinde ise geri vermek istememiştir¹⁵⁷. Sorgun kazasının Karamağara köyü sakinlerinden Hacı Ebubekir isimli şahsın h. 1170'te vefatı üzerine mirasına yapılan haksız müdahalelere dair birçok hüküm defterde yer almaktadır. Şahsın vefat tarihi ile hükümlerin yazıldığı tarihler arasındaki yaklaşık dokuz senelik fark; şikâyetlerin çözüme kavuşturulmasında uzun sürelerin geçtiği kanısını akla getirmektedir. Cabbaroğlu Ahmed Paşa, İsa Şahin Ağa, Şahin Mehmed ve Hacı Ebubekir'in kardeşi olup verasette her hangi bir hakkı olmayan Kabil Ağa'nın ve varislerden bir kısmının diğer varislerin hisselerine el koydukları hükümlerde görülmüştür¹⁵⁸.

2.4.2.4. Toprak ve Emlak Zaptı İle İlgili Hükümler

11 numaralı Sivas Ahkâm Defterinde (s. 1-60) toprak ve emlak zaptı ile ilgili 21 hüküm bulunmaktadır. Bu hükümlerden üç tanesi ahalinin müsterek tasarruf alanlarından olan meralara yapılan müdahalelerden kaynaklanan şikâyetleri içermektedir. Şöyle ki, Eğin kazasının Poşadi nahiyesinin Kaşir köyü ahhalilerinin koyunlarını otlattıkları "Tozluk Merası" adlı alanı Avud oğlu Mehmed ve İbrahim adlı zorbalar zapt ederek kendi menfaatleri için ziraate açmışlardır. İtiraz eden köy halkından bazılarının hakaret etmişler, darp ve tecavüzde bulunmuşlardır¹⁵⁹.

Arapkir'in Seküse Mahallesi ahali meralarının Bukail Mahallesi'nden Molla İsmail tarafından zapt edilmesinden şikâyetçi olmuşlardır¹⁶⁰. Diğer hükümde ise Merzifon kazası ahalisinden bazılarının "Bendin Suyu" olarak bilinen suyun yatağını kendi menfaatleri doğrultusunda değiştirme teşebbüsünden bahsedilmektedir¹⁶¹.

¹⁵⁷ SAD 11, 2/4.

¹⁵⁸ SAD 11, 4/1; 56/4; 58/1; 58/3.

¹⁵⁹ SAD 11, 4/3.

¹⁶⁰ SAD 11, 41/1.

¹⁶¹ SAD 11, 2/3.

Özel mülkiyete müdahale ile ilgili hükümlerde ise, mülk sahibinin ya da ortakların tasarrufunda olan arsa, bağ, bahçe, tarla, değirmen, menzil, dükkân, mal, hayvan, eşya ve mahsul gibi mülkiyete yapılan müdahaleler şikâyet konusu olmuştur. Örneğin, Bozok sancağının Kızılkocalı kazasının Saray köyünden Köle oğlu Mustafa adlı zorba, İbrahim adlı şahsın mülk değirmenini zorla satın almış¹⁶² ve aynı köyden Seyyid Mehmed ve Seyyid Ebubekir'in bir miktar samanlarıyla menzillerini zapt ederek başka birine satmıştır¹⁶³.

Arapkir kazasının Avşin köyünden Seyyid Mehmed'in, kardeşi Seyyid Hüseyin'e ait mülk menzili ve mutasarrıf olduğu bazı toprakları sahib-i arzdan izinsiz olarak başka bir şahsa ferağ etmesi¹⁶⁴; aynı kazanın Mordanlı köyünden Veli'nin, babasından kalma arazisini, amcası İsmail'in köy zabitiyle birlik olarak zapt etmesi ve Veli'yi zincire vurarak hapsedirmesi¹⁶⁵; Osmancık kazasından Feyzullah'ın vakfa ait harap olmuş bir değirmeni tamir etmek suretiyle sahib-i arzdan tapu ile üzerine aldığı halde, ayan ve mütegalibeden Çerkes oğlu Mehmed ve Molla oğlu Ali'nin değirmeni uydurma bir hüccet ile zapt etmeleri¹⁶⁶; Zeytun kazasının Savrun köyünden Bursalı oğlu Osman'ın, başkasına ait bahçeye lağım çukuru açarak zarar vermesi¹⁶⁷ özel mülkiyete yapılan müdahalelere dair bazı hükümlerdir. Bunların yanında (SAD 11: 26/3; 29/2; 29/4; 31/1; 33/3; 36/2; 39/1; 40/3; 42/5; 48/3; 49/5; 58/2) numaralı hükümler özel mülkiyete müdahaleye dair konuları içermektedir.

2.4.2.5 Vergi Usulsüzlüklerine Dair Hükümler

Osmanlı Devleti'nde, ekonomik gücün önemli bir unsuru olan vergiler genel olarak resm/rüsûm, teklif/tekâlif gibi tabirlerle ifade edilmiştir¹⁶⁸. Vergiler şer'î ve örfî vergiler olarak iki ana grupta toplanmıştır. Şer'î hükümlere göre düzenlenen ve tekâlif-i şer'îye adı verilen vergiler zekât, öşür, haraç, cizye ve bunların kısımları olarak sayıları seksene kadar ulaşan vergi çeşitleridir. Tekâlif-i örfîye ise şer'î vergiler

¹⁶² SAD 11, 7/2.

¹⁶³ SAD 11, 48/4.

¹⁶⁴ SAD 11, 9/1.

¹⁶⁵ SAD 11, 12/3.

¹⁶⁶ SAD 11, 52/2.

¹⁶⁷ SAD 11, 54/5.

¹⁶⁸ Levent Küçük, *Osmanlı Vergi Hukukunda Avarız Kavramı ve Avarızın İdaredeki Rolü*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2007, s. 1.

haricinde, olağanüstü durumlarda hükümdarın emriyle toplanan vergilerdir. İlk olarak II. Bayezid zamanında avarız vergisi adı altında toplanmıştır¹⁶⁹. Sayı ve çeşitleri doksan yediye kadar ulaşan örfi vergiler arasında imdadiyye-i seferiye, imdadiyye-i hazeriye, iane-i cihadiyye, mukabele akçesi, avarız akçesi, menzil bedeli, nüzul bedeli, ferman harcı gibi vergiler sayılabilir. Örfi vergiler kendi içerisinde tekâlif-i örfiye ve tekâlif-i şakka olarak ikiye ayrılmıştır. Tekâlif-i şakka adı altında alınan vergiler şer‘î ve örfi usullere, adalet prensiplerine uymayan haksız vergiler olmuştur¹⁷⁰.

2.4.2.5.1. Hükümlerde Rastlanan Vergi Çeşitleri

2.4.2.5.1.1. Aşar/Öşür Vergisi

Müslüman reayadan alınan şer‘î vergilerdir. Ürün üzerinden 1/10’dan 1/2’ye kadar ürünün cinsine, miktarına ve bölgelere göre farklı oranlarda aynî olarak alınır¹⁷¹. İncelenen hükümlerde meyve ve sebzelerden “öşr-i bostan” ve “öşr-i meyve”¹⁷², üzüm bağlarından “resm-i bağat”¹⁷³ veya “bac-ı engür”¹⁷⁴; üretilen bal üzerinden “resm-i küvvâre”¹⁷⁵ isimleriyle reayadan öşür vergileri alındığı görülmektedir.

2.4.2.5.1.2. Çift Resmi

Osmanlı Devleti’nde Müslüman ve Hristiyan reayadan alınan, askeri sınıfın ve bir kısım reayanın muaf tutulduğu raiyete mahsus bir kısım vergilere raiyet rüsumu denirdi¹⁷⁶. Bunların başında gelen çift resmi ise Müslüman reayadan alınan, “çift” ismi verilen ve bir çift öküzle işlenip bir çiftçi ailesinin geçinebileceği büyüklükte olan tarım arazisinden alınan vergidir. Eğer arazi bir çiftin yarısı kadar ise buna “nim-çift”

¹⁶⁹ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, 4. Baskı, TTK Yay., Ankara 1991, s. 56.

¹⁷⁰ M. Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. III, s. 438-439.

¹⁷¹ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, 1. Baskı, Cedit Neşriyat, İstanbul 2016, s. 134.

¹⁷² SAD 11, 54/1.

¹⁷³ SAD 11, 22/3.

¹⁷⁴ SAD 11, 24/4.

¹⁷⁵ SAD 11, 60/3.

¹⁷⁶ Halil İnalçık, “Osmanlılarda Raiyyet Rüsümü”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, 2. Baskı, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 49.

denir¹⁷⁷.İncelenen (SAD 11: 37/1, 47/2, 60/3) nolu hükümlerde “resm-i çift” vergisinin reayadan alındığı görülmektedir.

2.4.2.5.1.3. Bennak Resmi

İncelediğimiz hükümlerde karşılaştığımız bir vergi türü olan “resm-i bennâk”¹⁷⁸,riayet rüsumundan olup, elinde tam veya nim-çift arazisi olmayan, kâr ve kisbe kâdir ve evli olan reayadan alınan vergidir¹⁷⁹. Nim-çiftten daha az yere sahip reayaya “ekinli-bennak”, toprağı olmayıp başkasının toprağında çalışana ise “caba-bennak” denir¹⁸⁰.

2.4.2.5.1.4. Mücerred Resmi

Resm-i Mücerred vergisi¹⁸¹ bekâr olup iş ve kazanca erişmiş olan reayadan alınan 6 akçelik resimdir¹⁸².

2.4.2.5.1.5. Dönüm Resmi (Resm-i Zemin)

“Resm-i dönüm”¹⁸³caba-bennâk tabir edilen, topraksız olup başkasının toprağını işleyen köylüden alınan vergidir. Riayet rüsumunun en küçük cüzüdür¹⁸⁴.

2.4.2.5.1.6. İspence (İspenç)

Hükümlerde karşımıza çıkan bir diğer vergi türü olan“Resm-i İspence”¹⁸⁵,çift resminin Gayrimüslim tebaadan alınan şeklidir. Evli hane sahibi Gayrimüslim erkek en

¹⁷⁷ Feridun Emecen, “Çift Resmi”, *DİA*, C. 8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 309.

¹⁷⁸ SAD 11, 47/2; 60/3.

¹⁷⁹ Neşet Çağatay, “Osmanlı İmparatorluğunda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 5, (1947), s. 491.

¹⁸⁰ Feridun Emecen, “Bennak”, *DİA*, C.5,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 458.

¹⁸¹ SAD 11, 60/3.

¹⁸² Halil İncalcık, “a.g.m.” s. 43.

¹⁸³ SAD 11, 6/3; 17/3.

¹⁸⁴ Halil İncalcık, “a.g.m.” s. 47.

¹⁸⁵ SAD 11, 24/4.

az 20 en fazla 30 akçe, çiftliği olmayan dul kadınlar ise 6 akçe ispence ödemekle yükümlüdür¹⁸⁶.

2.4.2.5.1.7. Kışlak Resmî

Resm-i kışlak¹⁸⁷, bir sipahinin toprağına hariçten gelip kışlayan konargöçerlerin sürülerinden alınan vergidir¹⁸⁸.

2.4.2.5.1.8. Asiyab Resmî (Değirmen Resmî)

Değirmenlerden alınan vergidir. Tam yıl çalışan değirmenlerin her taşı için 60 akçe, yarım yıl çalışanlar için 30 akçe vergi alınır¹⁸⁹. SAD 11: 52/2 nolu hükümde, harap olmuş ve vergi alınamayacak bir hale gelmiş üç değirmenin bulunduğu araziden bahsedilmektedir.

2.4.2.5.1.9. Resm-i Tapu

SAD 11: 17/3, 29/4, 52/2 nolu hükümlerde rastladığımız “Resm-i Tapu”, el değiştirme, bina yapımı veya harman yeri şeklinde kullanma gibi sebeplerle zirai faaliyetlerin dışında bırakılan miri topraklardan alınan vergidir¹⁹⁰.

2.4.2.5.1.10. Resm-i Arusane (Gerdek Resmî)

“Resm-i Arusane”¹⁹¹, düğün veya gerdek sırasında, tımar sahibinin kendi toprağında yaşayan reayadan talep ettiği vergidir. Gelinin bâkire, dul ya da Müslim-Gayrimüslimolmasına göre gerdek resminin miktarı değişiklik göstermektedir¹⁹².

¹⁸⁶ Halil İncalcık, “İspence”, *DİA*, C. 23, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s. 177.

¹⁸⁷ SAD 11, 35/1.

¹⁸⁸ Neşet Çağatay, “a.g.m.”, s. 485.

¹⁸⁹ Ünal Taşkın, “Rüsum-ı Örfiye”, *Tarih Okulu Dergisi*, S. 14, 2013, s. 62.

¹⁹⁰ Ahmet Tabakoğlu, “Resim”, *DİA*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s. 583.

¹⁹¹ SAD 11, 60/3.

¹⁹² Halil Sahillioğlu, “Arus Resmî”, *DİA*, C. 3, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, s. 423.

2.4.2.5.1.11. Mübâşiriyye

“Mübâşiriyye”¹⁹³, devlet tarafından bir işi yapmak üzere görevlendirilen mübâşirin, hizmet ve masraflarına karşılık gittikleri yerin halkından tahsil ettiği paradır¹⁹⁴.

2.4.2.5.1.12. Ağalık Hakkı

SAD 11: 10/1 nolu hükümde karşımıza çıkan “Ağalık Hakkı”, tımar, zeamet ve hass sahiplerinin; tımar, hass ve zeametleri içindeki arazi sahiplerinden birinin ölümüyle mahlûl olan arazisini, hak edecek olanlara ihale edeceği sırada alınan verginin adıdır¹⁹⁵.

2.4.2.5.1.13. İmdâd-ı Hazariyye

SAD 11: 30/2, 35/1, 43/3, 54/2 nolu hükümlerde karşılaştığımız diğer bir vergi türü olan “İmdâd-ı Hazariyye”, sefer ve harplerin masraflarını karşılamak için tebedan alınan vergidir. İmdâd-ı seferiye vergisi muharebe zamanında alınırken, imdâd-ı hazariyye vergisi muhtemel harp ve seferler dikkate alınarak barış zamanında toplanmıştır¹⁹⁶.

2.4.2.5.1.14. Bac-ı Hamr

Hükümlerde “Bac-ı Hamr”¹⁹⁷, olarak geçen bu vergi ise, Gayrimüslim reyanın ürettiği ve sattığı şarap üzerinden alınırdı¹⁹⁸.

2.4.2.5.2. Vergi Tahsilinde Yaşanan Sıkıntılara Dair Hükümler

11 numaralı Sivas ahkâm defterinde (s. 1-60) vergi usulsüzlüklerine dair 21 adet hüküm sureti yer almaktadır. Bunların bir kısmı vergi tahsilinde yaşanan aksaklıklardan

¹⁹³ SAD 11, 32/3.

¹⁹⁴ M. Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. III, s. 597.

¹⁹⁵ M. Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. II, s. 23.

¹⁹⁶ Yusuf Kazıcı, “Osmanlılarda Örfî Vergiler ve Bu Vergilerin Kaynağı Olan Örfî Hukuk”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 4, (1986), s. 293.

¹⁹⁷ SAD 11, 24/4.

¹⁹⁸ Enver Çakar, “XVII. Yüzyılın Ortalarında Trablusşam Şehrinin Sosyal ve İktisadi Durumu”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 35, (2004), s. 67.

dolayıyapılan şikâyetler hakkında verilen hükümlerdir. Reayanın çeşitli nedenlerle ve bahanelerle vergi ödemekten imtina etmeleri şikâyet konusu olmuştur. Örneğin, Çorum sancağının Karahisar-ı Demirli nahiyesinin Abdalbudu mezrasında, Abdalbudu vaziyesi vakfına ait malikâne mahsulüne ait gelirler çiftçiler tarafından ödenmeyince mesele müteveli ve zaviyedar El-Hac Ali tarafından divana intikal ettirilmiştir¹⁹⁹. Havass-ı hümayun topraklarından olan Boğazlıyan kazasının Menteşeli köyü ahalisinin üçşeneden beri beşte bir öşürlerini ödemedikleri görülmüştür²⁰⁰. Zeamet topraklarından Bozok sancağının Süleymanlı nahiyesinin bazı köy ve mezralarının çiftçileri Mamalu Türkmenlerinden oldukları için beşte bir değil, daha az bir miktarda öşür ödemek istemişlerdir. Buna karşılık divandan “...*Türkmen tâifesi ve sâ’ir her kim olursa olsun zirâ’atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden beşte bir öşürleri mûmâ-ileyhin subaşısına aliverilmek kanuna muvâfık olduğu divân-ı hümayûnum kaleminden tahrîr olunmağın...*”²⁰¹ ifadeleriyle öşürlerin kanuna uygun şekilde toplanması emri gönderilmiştir. Tokat’ın Kâfirni nahiyesinin tımar köylerinden olan Firedökse köyü ahalisinin bağ, bahçe ve bostanlarında ürettiği sebzeler ile elma, armut, ceviz, melhap (mahlep) gibi meyvelerinin beşte bir öşürünü ödememeleri şikâyet konusu olmuştur²⁰².

Vergi ödemekten kaçmak isteyen bir kısım reayanın bazı otorite boşluklarından faydalanmak istedikleri görülmüştür. Şöyle ki, Çorum ve Amasya sancakları ile Divan-ı Sakız nahiyesinin bazı tımar ve zeamet köylerinin mutasarrıfı olan Süleyman Çavuş çocuğu olmadan ölünce zeamet boş kalmıştır ve buradaki bazı yerler Çalık Halil’e tevcih edilmiştir. Aradaki boşluktan faydalanmak isteyen köy halkı üzerine düşen vergileri ödemekte gevşeklik göstermiştir²⁰³.

2.4.2.5.3. Haksız Vergi Talepleri

Vergiye dair olan hükümlerin çoğunluğunu reayadan haksız yere talep edilen vergiler hakkında yapılan şikâyetler oluşturmuştur. Kimi zaman reayadan alınması gereken vergiden daha fazlası talep edilirken bazen de bahse konu olan vergiden muaf olan kişilerden o verginin talep edildiği görülmüştür. Örneğin; Darende’nin Mezgidin

¹⁹⁹ SAD 11, 6/3.

²⁰⁰ SAD 11, 14/2.

²⁰¹ SAD 11, 16/1.

²⁰² SAD 11, 54/1.

²⁰³ SAD 11, 20/2.

köyü ahalipleri “...üzerlerine edâsı lâzım gelen beşde bir öşür ile sâ’ir hukûk ve rüsûmların kanun ve defter mûcibince karyelerinin ber-vech-i iştirâk sipâhilerine edâ idüb ziyâde talebiyle rencîde ve te’addî olunmaları icâb itmez iken” sipahiler kanun ve defterde yazılıandan fazlasını alabilmek için ahaliyi rahatsız etmişlerdir. Ağalık, kâtibiye, resîdiye, hizmetkâr akçesi adı altında ahalinin evlerine, hayvanlarına, zahirelerine ve paralarına el koymuşlardır²⁰⁴. Benzer bir durum Niksar kazasının Büşürüm köyünde yaşanmış²⁰⁵ ve her iki olay da ahalinin toplu olarak şikâyeti neticesinde çözüm için yerel yöneticilere hüküm yazılmıştır.

Askeri sınıfın ve bir kısım reayanın muaf tutulduğu raiyyet rüsümünün haksız olarak bir kısım askeriden ve reayadan talep edildiğine hükümlerde rastlanmıştır. Divriği kazası müstahfızlarından Mehmet, İbrahim ve Hasan adlı şahıslar, ellerinde beratları olduğu ve raiyet rüsümünden muaf oldukları halde bazı mültezimler ve kethüdalar bu şahıslardan haksız yere raiyet rüsümü talep edince durum divana intikal etmiştir²⁰⁶.

Reayadan olduğu halde bir kısım dini hizmetlerle görevli olan şahıslar raiyet rüsümünden muafır²⁰⁷. Buna rağmen Yıldızeli kazasının Sarıyar köyü camiinin hatibi olan Hasan Halife “ehl-i örf tâ’ifesi tarafından bi-lâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mütâlebesiyle ve karye zâbiti dahi rüsûm-ı ra’iyet talebiyle rencîde” edilmiştir. Hasan Halife şikâyette bulunmuş ve Divan’dan “e’imme ve hutebâ muktedâ-yı nâs oldukları i’tibârıyla rüsûm-ı ra’iyet ve bi-lâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkkanın cümlesinden mu’âflardır” ifadelerini içeren hüküm çıkmıştır²⁰⁸.

Osmanlı Devleti tebasından olan seyyidler ve şerifler saygın bir gurup olarak görülmüş ve bir takım toplumsal ve ekonomik imtiyazlar kendilerine sunulmuştur. Ekonomik olarak en mühim ayrıcalıklarından birivergi muafiyeti olmuştur. Bu münasebetle raiyet rüsümünden ve tekâlîf-i şâkka gibi bazı vergilerden muaf tutuldukları halde; seyitlerden bu vergilerin haksız olarak talep edildiği hükümlerde görülmüştür. Divriği kazasında Seydibaba zaviyesinin zaviyedarlarından Hasan,

²⁰⁴ SAD 11, 10/1.

²⁰⁵ SAD 11, 40/2.

²⁰⁶ SAD 11, 15/4.

²⁰⁷ Halil İnalçık, “Osmanlılarda Raiyyet Rüsümü”, s. 52.

²⁰⁸ SAD 11, 45/3.

Sadreddin, Osman, Ali ve Hamza isimli seyyidler, ellerinde seyitlik hücceti olduğu; avarız ve imdad-ı hazeriye gibi vergileri de ödedikleri halde, bir kısım sipahi ve ehl-i örf tarafından raiyet rüsümü ve tekâlif-i şakka talebiyle rahatsız edilmişlerdir²⁰⁹.

Osmanlı Devleti'nde olağanüstü hallerde, “avarız hanesi” tabiriyle oluşturulmuş vergi hanelerinden aynî, nakdî ya da hizmet şeklinde alınan vergilere avarız vergisi denirdi. Askeri sınıflar, ilmiye sınıfı ve bir kısım idari hizmet görevlileri ve vakıf reayası bu vergiden muaf tutulmuştur²¹⁰. Avarız vermekle mükellef ahalinin zaman zaman, avarızdan muaf olan kişileri rahatsız ederek, avarız ödemeleri yönünde onlara baskı yaptıkları hükümlere yansımıştır. Örneğin, Niksar kale kethüdası Ömer'in “*hâne-i avârıza bağlu tekâlîf alunmak icâb ider emlâk ve yerleri olmayub tekâlîf talebiyle te‘addî ve rencîde olunmak iktizâ itmez iken*”²¹¹ ve yine Niksar'dan Ahmet adlı sipahi “*hâne-i avârıza bağlu kadîm emlâk ve arâzisi olmayub te‘addî olunmak icâb itmez iken*”²¹² kaza ahali bu şahısları avarız vergisi ödemeleri yönünde sıkıştırmışlardır. İki olayın da aynı bölgede ve birbirine yakın zamanlarda yaşanması, Niksar ahalisinin avarız vergisi konusundaki rahatsızlıklarını yansıtmakta ve avarız vergisinden muaf olan şahıslara organize bir şekilde baskı yaptıklarını akla getirmektedir.

2.4.2.6. Has, Zeamet ve Tımar Gelirlerine Müdahale ile İlgili Hükümler

Osmanlı Devleti'nde vergi, toprak, tarım ve askeriyeye dair konuları doğrudan ilgilendiren en önemli sistemlerden biri tımar rejimidir.

Tımar sistemi “*Büyük bir kısmı aynen mahsül olarak toplanmakta olan vergi gelirlerinin nakdi paraya çevrilmesi, merkezi bir devlet hazinesi halinde toplanarak oradan vazifelilere dağıtılmasının güçlüğü karşısında, bir kısım asker ve memurlara muayyen bölgelerden kendi nam ve hesaplarına tahsili salahiyeti ile birlikte vergikaynaklarının tahsis*”²¹³ edilmesidir. Tımar sistemi sayesinde, Osmanlı Devleti'nde çeşitli kamu hizmetleri aksamadan yürütülmüş, vergi kaynaklarının korunması, bakımı

²⁰⁹ SAD 11, 54/2.

²¹⁰ Levent Küçük, *a.g.t.*, s. 11,38.

²¹¹ SAD 11, 25/4.

²¹² SAD 11, 30/3.

²¹³ Ömer Lütfü Barkan, “Tımar”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 12/1, MEB Basımevi, İstanbul 1979, s. 286- 287.

ve geliştirilmesi sağlanmış, vergi mükellefi koruma altına alınmış, vergiler kolay ve masrafsız olarak toplanmış ve askeri hizmetlerin yürütülmesi kolaylaşmıştır²¹⁴.

Yıllık geliri 20 bin akçeye kadar olan askeri dirliklere timar; 20 binden 100 bine kadar olanlara zeamet ve 100 bin akçe üzerinde olup vezir, beylerbeyi gibi yüksek dereceli memurlara verilen dirliklere ise has adı verilirdi²¹⁵. Bu gelirlerin tespiti, sultanın tahta çıkışı, yeni yerlerin fethi zamanlarında yapılan arazi tahriri işlemiyle oluyordu²¹⁶. Tahrir emini denilen görevliler tarafından tahrir işlemi yapılırken öncelikle has toprakları tespit edilerek ayrılırdı. Ardından timar ve zeametler tespit edilerek, ayrıntılarıyla Mufassal Defterlere, vergi kaynaklarının dağıtımını maksadıyla da İcmal Defterlerine kaydedilirdi²¹⁷. Bu iki defter haricinde iki tahrir arasındaki günlük muameleleri ihtiva eden defterlere ise Ruznamçe Defterleri adı verilirdi²¹⁸. Ahkâm Defterlerinde timar, zeamet ve has gelirlerine dair hükümler yazılırken, Mufassal, İcmal ve Ruznamçe Defterlerine atıflarda bulunulmuştur. Zira bu üç defterin içerdiği bilgiler, timar sistemine dair yaşanan karışıklıkların ve şikâyetlerin çözümünde rehber görevi görmüştür.

11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin ilk 60 sayfasında has, zeamet ve timar gelirlerine müdahale ile alakalı 16 hüküm sureti yer almaktadır. Bunların 1 tanesi has, 6 tanesi zeamet ve 9 tanesi ise timar gelirlerine müdahale ile ilgilidir. Şikâyetler genel olarak has, zeamet ve timar gelirlerinin toplandığı arazilere askeri zümreden ya da reaya tarafından yapılan müdahaleler sonucu yazılmış ve hüküm çıkmıştır.

Has köylerinden olan, Arapkir kazasının Savurdek ve Erin köyleri El-Hac Hüseyin'in uhde ve iltizamında iken Hacı Musa oğlu Bekir Ağa bu köylerin mahsulüne kanuna aykırı olarak el koymuştur. Durumun divana intikali üzerine, meselenin kanun ve nizam çerçevesinde çözülmesi emredilmiştir²¹⁹.

²¹⁴ Mehmet Genç, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2009, s. 101- 102.

²¹⁵ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *a.g.e.*,s. 174.

²¹⁶ Ömer Lütfi Barkan, Enver Meriçli, *Hüdavendigâr Livası Tahrir Defterleri I*, 1. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 14-16.

²¹⁷ *A.g.e.*,s. 52-53.

²¹⁸ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *a.g.e.*,s. 141.

²¹⁹ SAD 11, 46/1.

Zeamet gelirlerine yapılan müdahalelerin içeriği çeşitlilik göstermektedir. Örneğin Bozok sancağının Akdağ ve Konakbala nahiyesinin bazı köy ve mezraları Ali, Sun'ullah, Bekir, Mahmud isimli zaimlerintasarrufunda olduğu halde, Bozok hassa voyvodası Cabbar zade Paşa buraların mahsullerine el koymuştur. Hatta bir kısım reayayı söz konusu mezralarda kanuna aykırı olarak iskân ettirerek “Menteşe” diye buralara yeniden isim vermek istemiştir²²⁰. Yine Sivas, Konya ve Kayseri sancaklarında; Hüseyinabad nahiyesinde; Gerdekkaya ve Geçüd köylerinde zeamet gelirlerine sahip olan Cafer Sadık'ın bu gelirlerine havas-ı hümayun mutasarrıflarından İsmail Bey el koymuştur²²¹. Bir başka hükümde ise Çorum sancağının Divan-ı Saz nahiyesinin bazı köylerinin zeamet gelirlerini toplamakla görevlendirilen Hasan Sipahi adlı şahsın topladığı vergiyi az göstererek kendi zimmetine geçirmesi şikâyet konusu olmuştur²²².

Zeamet gelirlerinin toplanmasına reaya tarafından engel olunduğu gibi²²³, mir-i miran, mir-liva ve sair ehl-i örf taifesinin de müdahaleleri görülmüştür²²⁴. Bir zeamet toprağının yeniden tevcihi sırasında reayanın engelleme çalışmaları da hükümlere yansımıştır. Amasya ve Sivas sancaklarında ve Gedagra nahiyesinde bazı köylerin zeamet mutasarrıfı Es-Seyyid veled-i Ammar çocuksuz olarak ölünce, zeameti Mehmed Kemankeş'e tevcih edilmiştir. Fakat reayadan bazı kimseler Mehmed'in gelirleri toplamasına engel olmak istemişlerdir²²⁵.

Tımar gelirlerine müdahaleler, kimi zaman başka tımar sahipleri tarafından, kimi zaman alaybeyi tarafından, bazen de tımarla alakası olmayan şahıslar tarafından yapılmıştır. Örneğin, Sivas sancağı Budaközü nahiyesinde, Birunkışla köyünde ve sair yerlerde 11800 akçe tımara sahip sipahi Mustafa Ruhi'nin tımar gelirlerine bölge alaybeyi tarafından el konulmuştur²²⁶. Yine Sivas sancağının Özükaşağı nahiyesinin Kilit köyü ve çevresinde 5999 akçe tımarı olan Abdülkerim oğlu Ahmet'in tımar gelirlerine Alaybeyi Mehmed Emin Gürcistan seferine katılmadığını öne sürerek el

²²⁰ SAD 11, 1/1.

²²¹ SAD 11, 3/1.

²²² SAD 11, 12/1.

²²³ SAD 11, 55/2.

²²⁴ SAD 11, 39/3.

²²⁵ SAD 11, 42/2.

²²⁶ SAD 11, 13/3.

koymuş ve kendi tebaasından bir şahsa bu gelirleri kanuna aykırı olarak tevcih etmiştir²²⁷.

Çorum sancağında Saz nahiyesinin Karımış köyünde 3000 akçelik tımara mutasarrıf Osman vefat edince, tımar gelirlerini toplamakla görevli vekili Hüseyin'in, Osman'ın varisleriyle anlaşarak tımar gelirlerine el koyması²²⁸;Bozok'tan bir takım şahısların Seyfi ve İsmail Efendi'nin tımarlarına, rüşvetle yalancı şahit tutarak el koyma teşebbüsleri²²⁹;Akdağ'ın Rumdiken köyünden Köle Mehmed adlı şahsın, Ammarviran ve Çatalviran köylerinin tımar gelirlerine mutasarrıf Mehmed'in tımar gelirlerine el koyması²³⁰; Bozok'un Yozgat köyünden Seyyid Mustafa'nın Saray köyü tımarlı sipahilerinden Seyyid Ebubekir ve Seyyid Ömer'in tımar gelirlerine müdahalesi²³¹;Sivas'ın Kınık köyünde ve Sorgun'un Özüviran köyünde tımarları olan sipahilerin Sonisa'nın Emkine ve Karakuş nahiyesinin Çayıralan köyünde tımarları olan Musa ve Muhammed adlı sipahilerin gelirlerine müdahale etmeleri²³²; Bozok kazasından Çıyan oğlu Mustafa'nın Seyyid Ebubekir ve Seyyid Ömer'in tımar gelirlerini zapt etmesi²³³; veSivas ahalisinden Tercanzâde Hüseyin Ağa'nın, Divan-ı Karabörk nahiyesinin Amuk köyünde 8600 akçelik tımara mutasarrıf Lütfullah'ın tımar gelirlerine el koyması²³⁴ hükümlere yansıyan diğer şikâyet konuları olmuştur.

Hükümlerde geçen “...*Defter-hâne-i ‘âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümayûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘at olundukda...*”ifadelerinden, ilgili yerlerin gelirlerinin gerçekte kime ait olduğunun ruz-namçe, icmal ve mufassal defterlerinden tespit edildiği anlaşılmaktadır.

²²⁷ SAD 11, 36/1.

²²⁸ SAD 11, 11/2.

²²⁹ SAD 11, 12/2.

²³⁰ SAD 11, 15/1.

²³¹ SAD 11, 32/4.

²³² SAD 11, 34/4.

²³³ SAD 11, 45/4.

²³⁴ SAD 11, 59/2.

2.4.2.7. Vakıfların İdaresi ve Vakıf Gelirlerine Yapılan Müdahalelere Dair Hükümler

Vakıf, lügatta tutmak, hapsetmek manasında olup ıstılahi manada ise bir malın, insanların menfaatine tahsis edilmesi demektir. Vakfeden kişiye vâkıf, vakfedilen mala ise mevkûf denir. Vakıftan istifade eden kişilere ise mevkûfun aleyh/meşrûnun aleyh denir. İslam hukukunun esaslarına göre oluşturulan vakıf müessesesi İslamiyetin ilk yıllarından itibaren görülmeye başlamış; Emevi, Abbasi, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde sistematik olarak gelişmiştir. Eğitim, sağlık, ulaşım, din hizmetleri, sosyal hizmetlerden hayvanların yiyeceklerinin temini ve kanadı kırık leyleklerin tedavisine kadar çok geniş maksatlarla Osmanlı Devleti'nde vakıflar kurulmuştur²³⁵.

Osmanlı Devleti'nde vakıfların idaresi vakıf mütevellîlerine aittir. Mütevelliler vakfın kurucuları tarafından atandığı gibi, bizzat vakıf kurucuları da müteveli olabilir. Mütevellilerin vakıf üzerindeki tasarruflarının denetimi kadılar tarafından ve Evkâf Nezareti'nin teşekkülünden sonra da Evkâf Nâzırı tarafından yapılmıştır²³⁶.

Osmanlı toplumunun sosyal, kültürel, ekonomik ve dini hayatında büyük bir öneme sahip vakıflar, işleyişinin devamı için gerekli olan gelir kaynaklarına sahiptir. Bu gelirlerin önemli bir kısmını köy, çiftlik, tarla, bağ, bahçe gibi araziler ve tarım toprakları ve nakit paralar oluşturmaktadır. Vakıfların işleyişi, idaresi ve gelirlerinin toplanmasına yapılan müdahaleler vebuna bağlı olarak yapılan şikâyetler de ahkâm defterlerine yansımıştır. 11 numaralı Sivas Ahkâm defterinde (s. 1-60) vakıfların idaresine ve vakıf gelirlerine yapılan müdahalelere dair 14 hüküm bulunmaktadır. Vakıflara bazen ehl-i örf tarafından, bazen başka bir vakfın mütevellisi bazen de reayadan bazı şahıslar tarafından haksız müdahaleler yapıldığı görülmüştür. Örneğin; Çorum'da Sinan Bey veled-i Yavuzer vakfı mültezimi Kör Mustafa, İbiş Paşa evlatlarından Hasan bin Mehmed ve Maksud vakıflarının Karahisar-ı Temürlü nahiyesinin Minkadan maa Çıkırkçılar köyündeki gelirlerine haksız yere el koymuştur. Şikâyet neticesinde verilen hükümde söz konusu gelirlerin üç yüz seneden beri bu

²³⁵ Ekrem Buğra Ekinci, *Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk*, 1. Baskı, Arı Sanat Yay., İstanbul 2008, s. 413-414.

²³⁶ M. Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. II, s. 240.

vakıflara ait olduğu ve yapılan haksız müdahalenin engellenmesi emredilmiştir²³⁷. Yine Çorum sancağına bağlı bazı köylerin malikâne gelirlerine sahip Muhyiddin veled-i Esen Paşa evladından İbrahim adlı şahıs Sinan Bey veled-i Yavuzer Camii vakfının gelirlerine müdahale etmiş ve müteveli Mustafa'yı haksız yere zincire vurmuştur²³⁸. Aynı şikâyet çözüme kavuşturulmadığı için (SAD 11: 22/3) numaralı hükümde de görülmüştür. Hükme eklenen şerhten olayın bir sene sonrasına kadar henüz çözüme kavuşturulamadığı anlaşılmaktadır.

Kazabad (Pazar) kazasının Erkilat köyündeki cami vakfına ait gelirlere aynı köyden Alemdar Veli Hüseyin'in el koyması²³⁹; Gedikçubuk kazasının Gemerek köyünün “avarıza bağlı nükûd-ı mevkûfe” olarak adlandırılan nakit para vakfi gelirlerine ve avarız vergilerine Şeyhi Bölükbaşı ve Gömeç Muhammed tarafından el koyulması²⁴⁰; Divriği'nin Hekme nahiyesinin Ekrek köyünden Mustafa bin Mehmed zaviyedarı ve mütevellisi olduğu Şeyh Bazeyid zaviyesi vakfına ait mahsulâtı toplamak istediğinde, ahaliden bazılarının vakfa müdahale ve taarruz etmeleri²⁴¹; ve Çorum kazasının Yakacık köyündeki Abdal Ata vakfının gelirlerinin Sorgun kazasından Köhne oğlu Hızır Ağa ve Osman tarafından gasp edilmesi²⁴² olayları reayadan bazı kişiler tarafından vakıflara yapılan müdahalelere örnek olarak gösterilebilir.

Taşabad ve Erak kazalarında bulunan Isfahan Şah Hanım vakfi köylerinin mahsul ve resimlerini iltizam usulüyle alan mültezim Ahmet'in, iltizam neticesinde zarar ettiği iddiasıyla eski mültezim El-Hac Ahmed'i rahatsız etmesi²⁴³; Akdağ kazasının Çayırşeyhi köyündeki Hamza Derviş Zaviyesi (Zâkiroğlu meşhedi)'nin gelirlerine, havâss-ı hümayûn karyelerinden Terelipınar ve Sarım nâm karyelerin zâbitinin²⁴⁴ ve bazı malikâne mutasarrıflarının haksız müdahale etmeleri²⁴⁵ ehl-i örfün vakıflara yaptığı haksız müdahalelerine dair örneklerdir.

²³⁷ SAD 11, 10/5.

²³⁸ SAD 11, 17/3.

²³⁹ SAD 11, 24/1.

²⁴⁰ SAD 11, 30/2.

²⁴¹ SAD 11, 37/1.

²⁴² SAD 11, 38/1.

²⁴³ SAD 11, 46/2; 47/1.

²⁴⁴ SAD 11, 50/4

²⁴⁵ SAD 11, 52/1.

Sivas'ta bulunan Dâru'r-Raha ve Abdülvahhâb zâviyesi vakfının tevliyeti batn-ı evvelden Nazır-zâde Ali Ağa'ya ait olduğu halde batn-ı sâliste olan Seyyid Abdurrahman ve Seyyid Ahmed'in vakfı zapt edip kendi üzerlerine geçirmeleri vakıfların idaresine yapılan müdahalelere dair bir örnektir²⁴⁶.

Vakıf görevlilerinin alması gereken ücretleri alamamaları da vakıflara dair olan hükümlerde görülmüştür. Örneğin; Kazabad kazasının Reis köyündeki Hamza Bey camiinin kayyımı Hızır Halife bin Ömer'in kayyımlık ücretini vakıf mütevellisinden alamaması²⁴⁷ ve Niksar'da Kopuz mahallesindeki mescidin imamı olan Ali'nin vazife ücretinin, vakfa ait kayıkların gelirinden ödenmesi gerekirken müteveli tarafından ödenmemesi²⁴⁸ şikâyetlere yansımıştır.

2.4.2.8. Diğer Hükümler

11 numaralı Sivas ahkâm defterinin ilk 60 sayfasında incelenen hükümler içerisinde 13 adet hüküm sureti, içerik itibarıyla yukarıda geçen kategorilerden farklı olduğu için buraya dâhil edilmiştir. Bu hükümler özetle şöyledir:

Akdağ nahiyesinin Zide köyünden bir takım şahısların, köy ahalisinden bazılarının vergi borçlarını ödemek maksadıyla bir vekil tayin ederek İstanbul'a gönderdikleri iddiasıyla, bu şahıslardan vekâlet ücreti talep etmeleri²⁴⁹; Süleymanlı-yı Kebir kazasından Ebubekir'in, arkadaşı Halil ile cirit oynarken kazayla attan düşerek ölmesi üzerine, Ebubekir'in vekillerinin diyet almak amacıyla Halil'e baskı yapmaları²⁵⁰; Tokat ve Niksar'da bulunan bazı mültezim ve mukata'a emninlerinin devlete ödemekle yükümlü oldukları borçlarının tahsil edilmesi emri²⁵¹; Sonisa kazasında bulunan "Elvanlı Çiftliği"nin sahibi tarafından şeran sahih olmayan bir usul ve sahib-i arzdan izinsiz olarak ferağ edilmesi²⁵²; Arapkir'in Saltuk köyünden bazı şahısların müşterek olarak işledikleri tarım arazisine kanuna aykırı olarak bina

²⁴⁶ SAD 11, 30/1.

²⁴⁷ SAD 11, 40/1.

²⁴⁸ SAD 11, 48/2.

²⁴⁹ SAD 11, 6/4.

²⁵⁰ SAD 11, 22/2.

²⁵¹ SAD 11, 24/4.

²⁵² SAD 11, 25/5; 26/1.

yapmaları²⁵³; Esir olarak satılan Gürcü asıllı Aişe'nin mahkemede 4 şahit ile hürriyetini ispat etmesi üzerine, satışın iptal edilip, söz konusu paranın iade edilmesi²⁵⁴; Niksar'ın zeamet köylerinden Ağros köyü ahalisinin, Boyabat'a yerleşmeleri üzerine zeamet sahibi Ali'nin ahaliyi aslı yerlerine iskân ettirmeye çalışması²⁵⁵; İstanbul'dan Samsun kalesine kalebent olarak gönderilen mahkûmların ve onlara eşlik eden mübaşirlerin emniyetlerinin sağlanması²⁵⁶; Kastamonu'nun Çeklene kazasının Köşeler köyü ve İskilip'in Ambarcı köyü ahalilerinin bazı şahıslar tarafından çeşitli rahatsızlıklara maruz bırakılmaları²⁵⁷; Kızılkocalı'dan Avil oğlu Ömer Ağa'nın, Hüseyin ile nikâhlı olan kızı Meryem'i üç kese akçe karşılığında Tatar oğlu Ömer'e nikâhlanması üzerine devletin bu geçersiz nikâha müdahale etmesi²⁵⁸.

2.4.2.9. Vazifeye Müdahaleye Dair Hükümler

11 numaralı Sivas Ahkâm Defterinde (s. 1-60) vazife sahiplerinin vazifelerine müdahaleye dair 5 adet hüküm sureti bulunmaktadır. Bu hükümlerden dördü bekçilik, kadılık, naiplik, kâtiplik yapangörevlilere hariçten yapılan müdahaleler, bir tanesi ise yeni tayin olunan kadıya yol emniyeti sağlanması ile alakalıdır. Bu hükümlerin özeti şöyledir:

Çorum çarşılarının gece bekçilerinin kethüdası Mustafa'nın görevine dışarıdan müdahale edenlerin men edilmesi²⁵⁹; Karayaka ve Taşabad kazalarından bazı şahısların, kaza kadılarını görevden alıkoyarak kendi çıkarları doğrultusunda yerli ulemadan naip tayin etmeleri²⁶⁰; Merzifon kazasından bazı şahısların kadı, naip ve kâtibin vazifelerine müdahale ederek, devlet işlerine karışarak ehl-i örf ve halka rahatsızlık vermeleri²⁶¹; Diyarbakır kazası kadılığına tayin olunan Yahya-zade İbrahim'in yol emniyetinin sağlanması²⁶².

²⁵³ SAD 11, 38/2.

²⁵⁴ SAD 11, 38/4.

²⁵⁵ SAD 11, 39/4.

²⁵⁶ SAD 11, 44/3; 57/4.

²⁵⁷ SAD 11, 51/1; 60/2.

²⁵⁸ SAD 11, 59/1.

²⁵⁹ SAD 11, 8/4.

²⁶⁰ SAD 11, 21/1.

²⁶¹ SAD 11, 42/1; 42/4.

²⁶² SAD 11, 45/1.

2.5.1. HÜKÜMLERİN HUKUKİ SONUÇLARI

11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'ndeki (s. 1-60) hükümler incelendiğinde, Sivas eyaletinden Divan-ı Hümayun'a yapılan her bir şikâyet için Divan'da çözümler üretildikten sonra ilgili taşra idarecilerine çeşitli emir ve hükümler gönderildiği görülmüştür. Divan-ı Hümayun, şikâyetlerin ekseriyetle ilgili mahalli mahkeme tarafından çözümünü emretmiştir. Şöyle ki hükümlerin hitap kısmında yazılan kaza, sancak ve eyalet merkezi kadılarının görev yaptıkları mahalli mahkemeler şikâyetlerin çözüleceği yerlerdir. Bu durum hükümlerin sonlarında çoğunlukla yer alan “...mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur”²⁶³, “mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır”²⁶⁴ ifadelerinden anlaşılmaktadır. “Şer‘le görülmek” ifadesi ise İslam hukuku olan şer‘î hukuka göre hüküm verilmesini emretmektedir. Şikâyetçi ya da şikâyet edilen Gayrimüslim reaya da olsa²⁶⁵, yetkili makam mahalli kadılık olduğu için yine meselelerin çözülmesinde “şer‘le görülmek” esastır.

Hükümlerin sonlarında sıklıkla geçen bir diğer ifade ise “...kanun üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır”²⁶⁶ cümlesidir. Şikâyetlerin konularına göre, daha önceden ihdas edilmiş kanunlar hatırlatılarak söz konusu kanuna göre hareket edilmesi Divan-ı Hümayun tarafından emredilmiştir. Örneğin; kendisinden haksız olarak raiyyet rüsumu ve tekâlif-i şâkka talep edilen bir hatibin şikâyeti üzerine, “...e'imme ve hutebâ muktedâ-yı nâs oldukları i'tibâriyle rüsûm-ı ra'iyet ve bi-lâ emr-i şerîf tekâlif-i şâkkanın cümlesinden mu'âflardır kanun üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır”²⁶⁷ ifadeleriyle ilgili kanun belirtilmiştir. Mahalli yetkililerin bu kanuna göre hareket etmeleri emredilmiştir.

Mahalli mahkemede çözümün mümkün olmadığı durumlarda davalar eyalet merkezi olan Sivas'ta ya da Âsıtane'de yani İstanbul'da çözüme kavuşturulmak istenmiştir. Örneğin; İstanbul'da sakin bir Gayrimüslim tüccarla Tokat sakini başka bir Gayrimüslim tüccar arasındaki alacak-verecek davasının, şikâyetçi tarafın şahitlerinin İstanbul'da olması sebebiyle, İstanbul'da görülmesi emredilmiştir. Bu münasebetle

²⁶³ SAD 11, 29/1.

²⁶⁴ SAD 11, 30/2.

²⁶⁵ SAD 11, 46/3.

²⁶⁶ SAD 11, 4/3; 9/1; 10/1.

²⁶⁷ SAD 11, 45/3.

Tokat naibinden ve Tokat voyvodasından, şikâyet edilen şahsın çavuş kontrolüyle İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir²⁶⁸. Elbistan voyvodasının adamlarıyla beraber işlemiş olduğu cinayet, tecavüz, yağma ve gasp suçları karşısında, Elbistan alaybeyinin ve müfettişinin mağduriyetleri üzerine, suçlu şahısların yakalanarak Sivas eyalet merkezinde yargılanmaları emredilmiştir²⁶⁹.

Eşkîya taifesinin geniş alanlarda etkili olmaları sebebiyle, eşkıyalar hakkında yazılan hükümlerde bunların yakalandıkları yere en yakın mahalli mahkemede yargılanmaları emredilmiştir. Şöyle ki “... *firâr ve gıybet ve hâlâ taht-ı hükûmet ve kazâlarda mürûr ve ‘ubûr üzere oldukların...*” ifadeleriyle eşkıya taifesinin farklı yerlerde hareket ettikleri ve henüz yakalanamadıkları belirtilmiştir. Ardından “...*buldukları mahalde şer‘le görülüb...*”²⁷⁰ emriyle de eşkıyanın yakalandığı yerin kadısı tarafından yargılanması istenmiştir. Bütün bu emir ve hükümler suçluların bir an önce cezalandırılarak adaletin hızlıca temin edilmesini sağlamak amacıyla verilmiştir.

Vergi, toprak ve vakıf gibi konulara dair hükümler verilirken, Defterhâne-i Amire ve Hazine-i Amire dairelerinde bulunan bazı defterlere müracaat edildiği görülmüştür. Konuya ilişkin eski defterler üzerinden yapılan kontrollerle sipahi, mutasarrıf, mütevellî gibi hak sahiplerinin hukukunu korumak ve iddia edilen haksızlığın doğru olup olmadığını tespit etmek, neticede adalet ve hukuka uygun hareket etmek amaçlanmıştır. Örneğin timar ve zeamet topraklarına dair şikâyetler hakkında verilen hükümlerde “...*defterhâne-i ‘âmiremde mahfûz olan rûznâmçe-i hümayûn ve defter-i icmâle mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere olub mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hakanî mûcibince mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır...*”²⁷¹ ifadeleri sıklıkla görülmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere timar, zeamet ve has toprakların vergi gelirlerinin ayrıntılı olarak kaydedildiği Mufassal Defterler, bu defterlere dayanılarak hazırlanan İcmal Defterleri ve yine timar, zeamet ve hass muamelelerinin bulunduğu Timar Ruznamçe Defterleri Ahkâm Defterlerindeki hükümlerin verilmesinde müracaat kaynağı ve kontrol rehberi olmuştur. Bu defterlerdeki bilgiler esas alınarak emir ve hükümler verilmiştir.

²⁶⁸ SAD 11, 49/4.

²⁶⁹ SAD 11, 7/1.

²⁷⁰ SAD 11, 46/3.

²⁷¹ SAD 11, 12/1.

Vakıflara yapılan haksız müdahalelerin men edilmesine dair verilen hükümlerde ise Anadolu Muhasebesi Defterlerine²⁷² müracaat edilmiştir. “...*Hazîne-i ‘âmiremde mahfûz Anadolu muhâsebesi defterlerine nazar olundukda...*”²⁷³ ifadesinden anlaşılacağı gibi bu defterlerde yer alan kayıtlar esas alınmıştır. Kayıtlara göre şikâyete konu olan vakfın idari ve mali durumu kontrol edilerek hükümler sonuca bağlanmıştır.

Ahkâm Defterlerinde yer alan şikâyetler sonuca bağlanırken daha önceki ahkâm kayıtlarına müracaat edildiği de görülmüştür. Bir konuda daha önce hüküm verilmiş olup, aynı konu yeniden Divan’a gelmiş ise; daha önce verilen hüküm hatırlatılarak ona göre hareket edilmesi emredilmiştir. Örneğin Niksar Kadısı Sun‘ullah ile Esirci Mustafa arasında yaşanan anlaşmazlığı içeren dava bir türlü sonuca bağlanamayıp Divan’a tekrar tekrar intikal edince, “...*divân-ı hümayûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere tarih-i mezbûrda emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimle ‘amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlişân yazılmışdır.*”²⁷⁴ ifadesiyle önce verilmiş emir hatırlatılmıştır.

Şikâyetler sonuca bağlanırken dikkate alınan diğer bir husus ise şikâyetçi tarafın Şeyhülislamdan²⁷⁵ almış olduğu fetva-yı şerifelerdir. Miras, alacak-verecek davaları, özel mülke müdahale, vakıf görevine müdahale gibi birçok konuda verilmiş olan fetvalar “...*ve bu bâbda da ‘vâsına muvâfık Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildirüb fetvâ-yı şerîfe mûcibince şer‘le görülüb...*”²⁷⁶ ifadesiyle hatırlatılmıştır. Şer‘î hukuku ve kadıları bağlayıcı nitelikte olan Şeyhülislam fetvaları hükümlerin hukuki sonucunu doğrudan belirlemiştir.

Hükümlerin son cümlelerinde, şikâyet edilen şahıslar hakkında verilen kararlar bildirilmiş ve yerel mahkemenin son durumu tekrar Divan-ı Hümayuna rapor etmesi emredilmiştir. Örneğin cinayet işleyen iki kişi hakkında yazılan hüküm “...*mezbûrlar buldukları mahalde ahz ve habs ve üzerlerine müstenid katl şer‘an sâbit olmalarıyla habisinde ibkâ ve keyfiyetleri sûret-i sicillâtıyla der-‘aliyyeme i‘lâm olunmak*

²⁷² Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *a.g.e.*, s. 178.

²⁷³ SAD 11, 30/1.

²⁷⁴ SAD 11, 38/4.

²⁷⁵ Mehmet İpşirli, “Şeyhülislam”, *DİA*, C. 39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, s. 94.

²⁷⁶ SAD 11, 59/1.

*bâbında...*²⁷⁷ ifadeleri ile bitmektedir. Görüldüğü üzere suçluların yakalanarak hapis cezasına çarptırılması ve durumun da yazılı olarak merkeze bildirilmesi emredilmektedir. Başka bir örnekte ise “...mahallinde ma‘rifet-i şer‘le görülüb keyfiyet sıhhat ve hakikat üzere der- aliyeme arz ve i‘lâm ve da‘vânın hilâfını tahrîrden ittikâ-yı tam olunmak bâbında...”²⁷⁸ ifadeleriyle mahkeme sonucunun bütün gerçekliğiyle Divan’a bildirilmesi, yanlış veya eksik rapor vermekten kaçınılması ısrarla emredilmiştir. Bu örnekler, Divan-ı Hümayun’un yerel yöneticiler üzerindeki kontrol, takip ve otoritesini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Ayrıca adaletin yerini bulacağı son ana kadar olayların Divan-ı Hümayun tarafından takip edildiğinin de bir delilidir.

²⁷⁷ SAD 11, 54/4.

²⁷⁸ SAD 11, 4/1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Hükümlerde Bahsi Geçen Eyaletler

11 numaralı Sivas Ahkâm Defterinin ilk 60 sayfasında sadece Sivas eyaletini değil diğer bazı eyaletleri de muhtevası itibariyle ilgilendiren hükümler de bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu eyaletler gösterilmiştir.

Tablo: 3.1. Hükümlerde Bahsi Geçen Eyaletler

Anadolu	Diyarbakır	Erzurum
Halep	İstanbul	Karaman
Maraş	Mısır	Mora
Musul	Rakka	Rumeli
Sivas		

3.2. Hükümlerde Tespit Edilen Sancaklar

Hükümlerde ismi geçen sancaklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 3.2. Hükümlerde Bahsi Geçen Sancaklar

Amasya	Arapkir	Avlonya	Bozok
Canik	Çorum	Delvine	Divriği
İçel	Karahisar-ı Şarkî	Kastamonu	Kayseri
Konya	Malatya	Sivas	Tırhala
Tokat			

3.3. Hükümlerde Tespit Edilen Kazalar

Hükümlerde ismi geçen kazalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 3.3. Hükümlerde Bahsi Geçen Kazalar

Bafra	Bayramlı	Behisni	Boğazlıyan
Boyabat	Budaközü	Çeklene	Çerkeş
Darende	Erak	Ereğli-yi Karaman	Fatsa
Gedikçubuk	Gelgiras	Hasançelebi	İskesfir
İskilip	Kangal	Karahisar-1 Demirli	Karakuş
Karayaka	Kazabad	Kızılkocalı	Lâdik
Niksar	Ortapare	Osmancık	Sonisa
Süleymanlı-yı Kebir	Tabanlı	Taşabad	Tosya
Tozanlı	Ünye	Yeniil	Yıldızeli
Zile	Zeytun		

3.4. Hükümlerde Tespit Edilen Nahiyeler

Hükümlerde ismi geçen nahije isimleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 3.4. Hükümlerde Bahsi Geçen Nahiyeler

Akdağ	Alacahan	Aşudi	Bergoma
Çepni	Divan-1 Karabörk	Divan-1 Sakız	Eğir
Gilindire	Hekme	Ilısu	Kâfirni
Kızılkümbet	Konakbala	Lâdik	Özükkavak

Saz	Sorgun	Süleymanlı	Tozanlı
Ulaş			

3.5. Hükümlerde Tespit Edilen Karyeler

Hükümlerde ismi geçen karye isimleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 3.5. Hükümlerde Bahsi Geçen Karyeler

Acuzlu	Ağrus	Akviran	Ali Fakılı
Ambarcı	Ammarviran	Amuk	Arağhacı
Aray	Arefeoğlu	Avcı Kışlası	Avruk
Avşin	Bağrak	Bahtiyar	Bekirli
Bennaköyüğü	Beyra	Bilkavak	Bostancık
Çakallı	Çalatlı	Çatalviran	Çayıralan
Çayırşeyhi	Çıkrıkçılar	Çiçekli	Çolak
Demirşeyh	Demircili Hulvar	Diğergi	Divanlı
Dodurga	Ekin Çiçek	Elma Hacı	Elvan Hacı
Emkine	Erkilad	Erdin	Erin
Eriye	Erkek	Eskidir	Eslin
Firedökse	Geksi	Gelengiras	Gemerek
Gözügökçek	Gulam	Gümüşiğin	Hacıpazar
Hasırayol	Holay	Horuk	İbis
İlpit	İshak	İvaz Hacı	Kala
Kaller	Karaavdar	Karahimmet	Karakaya
Karalar	Karalıpınar	Karamağara	Karasağırlar
Karatepe	Karımış	Kaşu	Kılıçlı
Kınık	Kıroğlu	Kilit	Köşeler

Kuriş	Kücelü	Maden	Megedün
Mehandi	Meşker	Menteşeli	Mezgidin
Minkada	Miroğlu	Mordanlı	Muğallı
Musabeyli	Nardu	Özüviran	Pınarlı
Poşadi	Reis	Rumdiken	Sagirpezi
Saltuk	Saray	Sarım	Sarimezek
Sarı oğlan	Sarıyar	Savrun	Savurdek
Simli	Soğuk Çermik	Sungurlu	Sünnioğlu
Şehriman	Terelipınar	Tomarza	Tuzhisar
Vecdegir	Yanalak	Yakacık	Yahyalı
Yamaklı	Yassıyük	Yıldız	Yozgat
Zigde	Ziniski	Ziri	

3.6. Hükümlerde Tespit Edilen Mezra ve Mahalleler

11 numaralı Sivas ahkâm defterinde (s. 1-60) bulunan hükümlerde tespit edilen mahalleler ve mezralar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo: 3.6. Hükümlerde Bahsi Geçen Mahalleler

Bağlı Olduğu Yer	Mahalle Adı
Amasya	Devehane Mahallesi
Arapkir	Bukail Mahallesi
	Seküse Mahallesi
Bozok	Çarşaf Mahallesi
Niksar	Kopuz Mahallesi
Ünye	İskele Mahallesi

Tablo: 3.7. Hükümlerde Bahsi Geçen Mezralar

Bağlı Olduğu Yer	Mezra Adı
Akdağ Nahiyesi	Hamza Abdal Kışlası
Karahisar-1 Demirli Nahiyesi	Abdalbudu
	Kızılkır
	Kuyucak
	Kuzualan
	Taşagıl
Konakbala Nahiyesi	Bağcecik
	Obalık
	Yalnızca Şeyh
Süleymanlı Nahiyesi	Akçaağıl
	Bennaköyüğü (Yenice)
	Erekli
	Küçükkopus

3.7. Hükümlerde Tespit Edilen Aşiret, Cemaat ve Kabileler

11 numaralı Sivas ahkâm defterinde (s. 1-60) bulunan hükümlerde tespit edilen aşiret, cemaat ve kabileler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo: 3.8. Hükümlerde Bahsi Geçen Aşiret, Cemaat ve Kabileler

Yaşadıkları Yer	Adı
Arapkir	Atma Aşireti
Bozok	Çağıranlı Aşireti
	Kavilli Aşireti
	Mamalı Aşireti
	Şeyhli Aşireti
Niksar	Sürgüciyan Kabilesi

Sivas	Rişvan Aşireti
Süleymanlı Nahiyesi	İvazhacılı Cemaati
Tokat	Çepni Kabilesi
Tozanlı	Milli Aşireti
Tozanlı	Yusufoğlu Cemaati

3.8. Hükümlerde Tespit Edilen Vakıf Ve Zaviyeler

11 numaralı Sivas ahkâm defterinde (s. 1-60) bulunan hükümlerde tespit edilen vakıf ve zaviyeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 3.9. Hükümlerde Bahsi Geçen Vakıf ve Zaviyeler

Abdal Ata Vakfi	Abdalbudu Zaviyesi Vakfi
Abdulvahhab Zaviyesi Vakfi	Dâru'r-Raha Vakfi
Ebnâ-i Seydi Vakfi	Gedikçubuk Kazasının Gemerek Köyünün Avarıza Bağlı Para Vakfi
Hamza Derviş Zaviyesi Vakfi (Zakiroğlu Meşhedî)	Hasan Bin Mehmed ve Maksud Vakfi
İsfahan şah Hanım Vakfi	Kazabad Kazasının Erkilad Köyü Camii Vakfi
Muhyiddin Veled-i Esen Paşa Vakfi	Seydi Baba Zaviyesi Vakfi
Sinan Bey Veled-i Yavuzer Vakfi	şeyh Bayezid Zaviyesi Vakfi

3.9. Hükümlerde Bahsi Geçen Devlet Görevlileri

3.9.1. Alaybeyi

Tımarlı sipahilerin her on bölüğüne (bin kişi) kumanda eden, sancakbeyine bağlı olup, terfi ettiğinde sancakbeyi olabilen askeri yöneticidir²⁷⁹.

²⁷⁹ Yusuf Halaçoğlu, *a.g.e.*, s. 48.

3.9.2. Beylerbeyi

Osmanlı Devleti'nin taşra teşkilatında eyaletlerin askeri ve idari amiri beylerbeyidir. Beylerbeyine vali veya mîr-i miran da denilirdi. Beylerbeyinin eyalet idaresinin yanında seferlere iştirak etmek, sefer döneminde reayanın emniyetini temin etmek, askeri nizamı sağlamak, tımar tevcih etmek ve tımarlarla alakalı ihtilafların çözümünü sağlamak gibi önemli vazifeleri vardı²⁸⁰.

3.9.3. Çavuş

Çok eski bir memuriyet olan çavuşluk Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde elçilik, siyasi haberleşmeler, idari denetim ve tetkik işlerinde kullanılmıştır. Çavuşlar daha sonra ise Divân-ı Hümayun'da hizmet etmek, padişahın şehri dolaşmaya çıktığında topuzlarını omuzlarına takarak alay önüne geçmek gibi görevlerde istihdam edilmiştir²⁸¹. Çavuşlar taşrada mübaşirlik görevlerinde de vazife icra etmişlerdir.

3.9.4. Çuhadar

Sarayda padişahın çeşitli hizmetlerinden sorumlu olup, bununla beraber sadrazam, şeyhülislam, vali, mutasarrıf ve kadı gibi devlet görevlilerinin de özel ve resmi hizmetlerinde bulunan görevlidir²⁸².

3.9.5. Defterdar

Divan-ı Hümayun üyelerinden olan defterdar, Osmanlı Devleti'nin maliye teşkilatının başıdır. İlk dönemde bir defterdar var iken devletin büyümesiyle, Fatih devrinde ikinci bir defterdarlık ihdas edilerek Anadolu ve Rumeli Defterdarlığı tesis edilmiştir. Yavuz devrinde Arap ve Acem Defterdarlığı, saha sonra da şikk-1 evvel, şikk-1 sani ve şikk-1 salis defterdarlıkları kurulmuştur. Defterdarlar, padişah malına vekâlet etmek, hazineden yapılan harcamaları denetlemek, maliyeye dair hükümleri yazmak gibi görevlerden sorumludur. Baş defterdar mali davalara başkanlık eder, aldığı kararlarda sadrazama danışır ve rızasını alırdı²⁸³.

²⁸⁰ Mehmet İpşirli, "Beylerbeyi", *DİA*, C. 6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 69, 71.

²⁸¹ M. Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. I, s. 332.

²⁸² Abdülkadir Özcan, "Çuhadar", *DİA*, C. 8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 381.

²⁸³ Mübahat Kütükoğlu, "Defterdar", *DİA*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 95.

3.9.6. Dizdar

Kale muhafızlarının komutanlığı, kale işlerinin yürütülmesi, şehrin muhafazası, kıymetli eşya ve paraların kalede saklanması, cephaneliğin korunması ve kalede görevli askerlerin azil ve tayini gibi görev, yetki ve sorumlulukları olan askerdir²⁸⁴.

3.9.7. Kadı

Osmanlı adalet sistemin en mühim unsurlarından olan kadı, şer'î hukukun icra ve infazından sorumlu hâkimdir. Eyalet merkezlerinde, sancak ve kazalarda şer'î hukuk kadılar eliyle uygulanırdı. Adli işlerin yanında mülki, askeri ve beledi işlerde de görev sahibi olan kadı, aynı zamanda reaya ile devlet merkezi arasında temsil ve aracılık görevini de yürütmüştür²⁸⁵.

3.9.8. Kazasker

Kazasker Divân-ı Hümayun üyelerinden olup, yargı ve eğitim sisteminden sorumludur. Kadı ve müderrislerin özlük işlerinin yürütülmesi, ilmiye sınıfının tayin, azil, nakil, terfi işlerinin takip ve kaydı, Divan-ı Hümayun'da çeşitli davaların dinlenip hüküm verilmesi gibi görevleri olan kazaskerler, ilmiyede şeyhülislamdan; Divân-ı Hümayun'da vezirlerden sonra gelir. Kazasker; sadr, sadr-ı Rum, sadr-ı Anadolu isimleriyle de tabir edilmiştir²⁸⁶.

3.9.9. Kethüda

Osmanlı devlet teşkilatında “bazı devlet görevlilerinin işlerini yürüten yardımcı” olarak tanımlanabilecek olan kethüdalar; saray teşkilatından, askeri ve taşra teşkilatına kadar; birçok kurumda ve sadaret, beylerbeyliği, valilik, sancak beyliği makamlarında yardımcılık görevlerinde bulunmuşlardır²⁸⁷.

²⁸⁴ Yusuf Oğuzoğlu, “Dizdar”, *DİA*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 480-481.

²⁸⁵ İlber Ortaylı, “Kadı (Osmanlı Devletinde Kadı)”, *DİA*, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, s. 69.

²⁸⁶ Mehmet İpşirli, “Kazasker”, *DİA*, C. 29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, s. 140, 142.

²⁸⁷ Mehmet Canatar, “Kethüda”, *DİA*, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, s. 333.

3.9.10. Molla

Ulemadan mevleviyyet makamını kazanmış şahıslar için kullanılan bir tabir olup, birinci sınıf kadınlara da molla denirdi²⁸⁸.

3.9.11. Muhassıl

Anadolu ve Rumeli’de, genellikle büyük has ve zeametlerde çeşitli şer’i ve örfi vergilerin toplanmasından sorumlu muhassıllar, XVII. yüzyılın başlarından itibaren Anadolu, Rumeli ve Musul gibi bazı eyaletlerde bulunan sancakların yönetiminden de sorumlu tutulmuşlardır²⁸⁹.

3.9.12. Mutasarrıf

XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı taşra teşkilatında sancakbeyi/mir-livalardan ayrı olarak sancak yönetimlerinde görev alan mülki amirlere mutasarrıf denirdi²⁹⁰.

3.9.13. Mübaşir

Osmanlı Devleti’nde devlete ait bir işin yerine getirilmesine memur edilen kişilere mübaşir denirdi. Mübaşirin yol ve görev masrafları göreviyle alakası bulunan şahıslardan tahsil edilirdi²⁹¹.

3.9.14. Müfti

Belirli dava konularında, kadı, memur ya da sivil şahısların sorularına ilmi yetkilerine istinaden fetva verebilen ilmiye sınıfı mensubu şahıslara müfti denir²⁹².

²⁸⁸ Sevde Nur Güldiken, *a.g.t.*, s. 188.

²⁸⁹ Yücel Özkaya- Ali Akyıldız, “Muhassıl”, *DİA*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 20

²⁹⁰ Ali Fuat Örenç, “Mutasarrıf”, *DİA*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 377.

²⁹¹ M. Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. II, s. 592.

²⁹² Bahaeddin Yediyıldız, “Klasik Dönemde Osmanlı Toplumuna Genel Bir Bakış”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 200.

3.9.15. Mültezim

Devlete ait herhangi bir vergi gelirini toplama işini, bir şahsın belirli bir yıllık peşin veya taksitli birbedel karşılığında üzerine almasına iltizam, bu işi yapan şahıslara mültezim denir²⁹³.

3.9.16. Müstahfiz

Kale erleri, hisar erleri olarak da tabir edilen mustahfizlar, kalelerin muhafazasında görev alan askerlerdir. Buldukları yerlerde asayiş ve güvenliği sağlamakla da yükümlüdürler²⁹⁴.

3.9.17. Müteferrika

Hükümdarların, vezirlerin ve bazı vazife sahiplerinin maiyetinde olan hizmet takımından görevlilerdir. Padişah müteferrikaları; sadrazam, vezir, beylerbeyi müteferrikaları; yeniçeri ocağı müteferrikaları, tersanelerde görevli müteferrikaları olarak bilinen müteferrika grupları vardır²⁹⁵.

3.9.18. Mütesellim

Sefer ya da başka bir sebepten dolayı beylerbeyinin veya sancakbeyinin görev yerlerine bakan, onlar adına vergileri toplayan görevliler için mütesellim tabiri kullanılırdı²⁹⁶.

3.9.19. Müteveli

Vakıfların işleyişi, idaresi ve tasarruf hakkından sorumlu olup vâkıfın şartıyla ya da kadının nasbıyla tayin olunan vakıf görevlisidir²⁹⁷.

²⁹³ Mehmet Genç, "İltizam", *DİA*, C. 22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s. 154.

²⁹⁴ *DİA*, "Müstahfiz", *DİA*, C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 2006, s. 110.

²⁹⁵ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, 1. Baskı, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 506.

²⁹⁶ Yücel Özkaya, "Mütesellim", *DİA*, C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 203.

²⁹⁷ Sevede Nur Güldiken, *a.g.t.*, s. 202.

3.9.20. Naib

İlmiye sınıfından olup kadı yardımcılığı ve vekâleti görevleri bulunan naipler kadılar tarafından belirlenip kazasker tasdiki ile görev alırlar²⁹⁸.

3.9.21. Re'isü'l-Küttâb

Divân-ı Hümâyun'da yazı işlerini yürüten kâtiplerin amiri olup müsvedde fermanların kontrol edilmesi, tımar tahvil hükmünün hazırlanması, tımar ve zeamet beratlarının yazılması, yapılan tayinlerin deftere geçirilmesi gibi işlerin takip ve kontrolünden sorumludur²⁹⁹.

3.9.22. Sancakbeyi

Sancakbeyi, eyaletleri teşkil eden sancakların en yüksek idarecisidir. Ehl-i örf (seyfiye) zümresinden olan sancakbeyinin; subaşı, alaybeyi, dizdar ve sipahi gibi görevlilere amirlik yapmak, görev bölgesinde asayiş temin etmek ve sipahi ile reaya arasındaki münasebetleri kanuna uygun bir biçimde yürütmek gibi görevleri vardır³⁰⁰.

3.9.23. Serdar

Serdar, savaş halinde bulunan ordu komutanına verilen unvan olup, yeniçeri ağası tarafından kazalara atanan askerilere de serdar denirdi. Bunlar görev yerlerinde bulunan yeniçerilerin, acemi oğlanlarının, cebeci ve topçuların asayiş, disiplin ve düzeninden sorumludur³⁰¹.

3.9.24. Subaşı

Ehl-i örf taifesinden olup, şehirlerin güvenliği, kanun ve nizamların uygulanmasının takibi, iaşe temini, asayiş işlerinin denetim ve takibinde görevli olan şahıslara subaşı denir³⁰².

²⁹⁸ Mehmet İpşirli, "Naib", *DİA*, C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 312.

²⁹⁹ Recep Ahışalı, "Reisülküttâb", *DİA*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s. 546, 547.

³⁰⁰ İlhan Şahin, "Sancak", *DİA*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 99.

³⁰¹ Abdülkadir Özcan, "Serdar", *DİA*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 551.

³⁰² Mücteba İlgürel, "Subaşı", *DİA*, C. 37, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 447.

3.9.25. Şeyhülislam

Osmanlı Devleti'nde ilmiye sınıfının başında bulunan âlimin ünvanıdır. Şeyhülislamlık veziriazamlıktan sonra gelen en yüksek makamdır. Şeyhülislamın en mühim görevi kendilerine sorulan dini, siyasi, hukuki ve idari konularda fetva vermektir. İlk dönemlerde müftülerin tayini ile sınırlı idari görevleri varken, XVI. yüzyılın ortalarında kadı ve müderrislerin tayin ve terfi işlemleri kazaskerlerden şeyhülislamlara intikal etmiştir³⁰³. Akabinde ordu kadıları, vilayet, sancak ve kaza müftüleri, imam, hatip, müezzin, mevali denilen büyük kadılar ve kazaskerler şeyhülislam tarafından tayin edilmiştir³⁰⁴.

3.9.26. Vezir

Veziriazam, vezirlerle diğer Divan üyelerinin başı ve padişahın mutlak vekilidir. İlk zamanlarda bir tane vezir varken, I. Murat döneminde vezir sayısı artınca, birinci vezire veziriazam denilmiştir. Vezirler ilmiye ve askeriye sınıfından seçilirdi³⁰⁵. Veziriazam devlet yönetiminde padişahın otoritesidir. Diğer vezirler devlet işlerinde veziriazamın yardımcısı konumundadırlar. Vezirler yargılama ve idam cezası verebilme gibi geniş yetkilere sahiptirler³⁰⁶.

3.9.27. Voyvoda

Eyalet valilerinin ve sancak mutasarrıflarının kazalardaki has gelirlerinin toplanması için tayin ettikleri vergi tahsildarına voyvoda denirdi³⁰⁷. Voyvodalar, vergi toplamanın yanında askere alma, huzur ve asayişin sağlanması, devlet ile köylü halk arasında aracılık yapma gibi görevleri de icra etmişlerdir³⁰⁸.

³⁰³ Mehmet İpşirli, "Şeyhülislam", *DİA*, C. 39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, s. 94.

³⁰⁴ Yusuf Halaçoğlu, *a.g.e.*, s. 136.

³⁰⁵ *A.g.e.*, s. 11.

³⁰⁶ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, 2. Baskı, Kardelen Kitabevi, Isparta 1998, s. 37.

³⁰⁷ M. Zeki Pakalın, *a.g.e.*, C. III, s. 598.

³⁰⁸ Kemal Kaya, "19. Yüzyılda Anadolu'da İç Güvenlik Sorunları ve Voyvodalar", *Osmanlı Tarih Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, S. 19, (2006), s. 240.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİNDEKİ (s.1-60) HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ

**Tablo 4. 1. 11 Numaralı Sivas Ahkâm Defterindeki (s. 1-60) Hükümlerin
Özetlerini Gösterir Tablo**

11 numaralı Sivas Ahkâm Defteri, Muhsin-zâde Mehmed Paşa'nın sadâreti ve Ömer Efendi'nin reisü'l-küttâblığı zamanında, H. Evâ'il-i Rebî'ü'l-evvel 1179/ M. 1765 yılı Ağustos sonları itibariyle tutulmaya başlamıştır.		
Sayfa/ Hüküm Numarası	Hüküm Konusu	Hüküm Özeti
[sayfa 1 / Hüküm 1]	Zeamete Müdahale	Bozok sancağının Akdağ nahiyesi sakinlerinden Müteferrika Mahmud'un oğulları Ali, Sun'ullah, Bekir, Mahmud isimli zaimler, Akdağ nahiyesinin İsabeğli köyü ve diğer bazı köylerde mutasarrıftırlar. Bununla beraber Konakbala nahiyesine bağlı Obalık mezrasında Gözügökçek ve Avcıkışlası köyleri halkı ile Yalnızcaşeyh ve Bağçecik mezarlarında da yine Gözügökçek ve Evsal (diğer adı Şehirli Kethüda) köyleri halkı ziraat etmektedir. Bozok hassa voyvodası Cabbar-zâde Paşa bu köy ve mezarlara, kanuna aykırı olarak, bir takım reayayı iskân ettirip buralara "Menteşe" ismini vermek istemiştir. Bununla da yetinmeyen Cabbar-zâde Paşa bu mezra ve köylerden elde edilen mahsul ve vergileri de zorla kendisi toplamak istemiştir. Bu haksızlığın engellenmesi için birkaç defa emir verildiği halde Cabbar-zâde'nin desteklediği bazı kimseler söz konusu köy ve mezarlarda elde edilen ürünleri kendi ambarlarına aktarmışlardır. Durumun Akdağ kazası naibi Es-Seyyid Ahmed tarafından mektupla İstanbul'a bildirmesi üzerine, Bozok sancağı mutasarrıfına ve Akdağ kazası naibine, kanun dışı yerleşme ve mahsullere el koymaların engellenmesi emrini veren hüküm yazılmıştır. Fî Evâ'ili Ra sene 1179/ 1765 Ağustos sonları.
[sayfa 2 / Hüküm 1]	Para Gaspı	Niksar'da sakin Mehmed Nahifi Efendi bazı ehl-i örfle ittifak ederek Seyyid Mehmed ve Seyyid Halil'in 580 kuruşları ile ambarlarına depoladıkları yüz kile mahsullerini gasp etmiştir. Bunun üzerine Sivas valisi tarafından Niksar'a mübaşir gönderilmiştir. Fakat Mehmed Nahifi gasp ettiği para ve mahsulü iade etmek istememiştir. Ayrıca Nahifi güçlü bir şahıs olduğundan engel olmak mümkün olmamıştır. Daha sonra Nahifi vefat edince, gasp edilen para ve mahsuller, varisi

		oğlu Mehmed Sait'ten istenilmiş ancak o da bazı bahaneler öne sürerek iade etmek istememiştir. Seyyid Mehmed ve Seyyid Halil'in merkeze müracaatları sonucu aldıkları fetva üzere, meselenin mahallinde çözümünü emreden hüküm Sivas valisine ve Niksar kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları Eylül başları1765.
[sayfa 2 / Hüküm 2]	Gasp	Zeynep'in kocası İbrahim ibn-i Temür Beğ'den H. 1160 senesinden kalma 1000 kuruş mihr-i müeccel alacağı varken, kocası vefat eder. Kocasının sahip olduğu nakit para, mahsul vs. terekesi Zeynep ile kocasının kız kardeşi olan, Budaközü'nde sakin Aişe'ye intikal etmiştir. Fakat Aişe, kocası İsmail'in de desteğiyle mirasın tamamını ele geçirmiştir. Bununla da yetinmeyip Zeynep'in yedi adet deveyiyle diğer bazı hayvanlarına da el koymuşlardır. Zeynep merkeze şikâyetinde bulununca, haksız yere gasp edilen hayvanlar, Zeynep ile oğlunun mirastaki hisseleri ve mihr-i müeccel olan 1000 kuruşunun, Zeynep'in vekiline verilmesini emreden hüküm Sivas kadısına ve Budaközü naibine gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları1765.
[sayfa 2 / Hüküm 3]	Su yatağı anlaşmazlığı	Merzifon'da Bendin olarak bilinen suyun sorumlusu Seyyid Hafız Abdurrahman adlı şahıs Divan'a bir şikâyetinde bulunmuştur. Şöyle ki bu Bendin suyu eskiden beri Merzifon kazasında bulunan 12 adet çeşmeye akmaktadır ve Merzifon ahalisi de hem kendi ihtiyaçlarını hem de hayvanlarının ihtiyaçlarını bu sudan karşılamaktadır. Hal böyle iken ahaliden bazı kişiler bu suyu yatağından kendi menfaatleri doğrultusunda kaydırarak halkın sıkıntıya girmesine sebep olmuşlardır. Seyyid Hafız Abdurrahman da suyu tekrar eski yatağına ve çeşmelere kaydırmak istemiştir. Mesele Divan'a bildirilince konunun mahallinde çözüme kavuşturulmasını emreden hüküm Sivas valisine ve Merzifon kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları1765.
[sayfa 2 / Hüküm 4]	Mal İntikali	Eski bir beylerbeyi olan Gürcü Mehmed Paşa H. 1170 senesinde vefat etmiştir. 12500 kuruşluk mal, eşya ve nakit para miras bırakmıştır. Bu mal, eşya ve para çocukları Seyyid Hasan, Seyyid Ali, Seyyid Ömer ve Pembe'ye intikal etmiştir. Ancak bu kişiler o vakitte henüz çocukturlar. Bu yüzden söz konusu mirası muhafaza etmek vadiyle Cuma Ali oğlu Hacı Mehmed almıştır. Varisler büyüüp isteyince de geri vermek istememiştir. Mirasın bu kişiden alınıp varislere iade edilmesini emreden hüküm Sivas valisine ve Gedagra (Vezirköprü) kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları Eylül başları1765.
[sayfa 2 / Hüküm 5]		4. sayfanın 1. hükmü olarak tekrar yazılmıştır.

[sayfa 3 / Hüküm 1]	Zeamet gelirlerine müdahale	Divan kâtiplerinden Cafer Sadık, Sivas, Konya ve Kayseri sancaklarında; Hüseyinabad (Çorum'un Alaca ilçesi) ve diğer bazı nahiyeler ile Gerdekkaya ve Geçüd adlı köylerde zeameti olan bir şahıstır. İsmail Bey ise Hüseyinabad'da sakin bir malikâne mutasarrıfıdır. İsmail Bey kendi sorumluluğunda olan mahsul ve vergilere kanaat etmeyerek Cafer Sadık'ın elinde olanlara da el koymuştur. Cafer Sadık'ın subaşı her sene İsmail Bey'den gelir ve ürünleri talep etse de O, sadece 5-6 kuruşla oyalama yoluna gitmiştir. Cafer Sadık'ın bu durumu Divan'a bildirmesi üzerine, el konulan mahsul ve vergilerin iadesini emreden hüküm Sivas valisine ve Hüseyinabad kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları1765.
[sayfa 3 / Hüküm 2]	Haneye tecavüz- Gasp	Bozok'a bağlı Turgutlu köyü sakinlerinden Deli Halil adlı şahıs bazı ehl-i örfün desteğiyle, yine aynı köyden Ömer'in evini basmış ve bunun 700 kuruşunu gasp etmiştir. Ömer'in şikâyeti üzerine meselenin mahallinde çözümü için Bozok sancağı mutasarrıfına ve Bozok kadısına hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları1765.
[sayfa 3 / Hüküm 3]	Haneye tecavüz- Gasp- Cinayet	Bozok sakinlerinden Kâfir oğlu Ali Bölükbaşı, Kadir Bey ve ismi belirtilmemiş bir kişi, 1175 senesinde, bazı destekçileriyle birlikte, Bozok sancağında Mamalu aşiretinden Süleyman'ın evini basmış ve 3000 kuruşluk malını gasp etmiştir. Ayrıca Süleyman'ın amcası Hacı Ali'yi de darp ederek öldürmüşlerdir. Şikâyet üzerine, meselenin mahallinde çözülerek, bu zorbarların gasp ettikleri malların değeri ile adam öldürme suçunun diyetinin alınmasını emreden hüküm Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 4 / Hüküm 1] (2. sayfanın 5. hükmü iken zayi olduğu için 4. sayfanın 1. hükmü olarak tekrar yazılmıştır.)	Mirasa Dışarıdan Müdahale	Sorgun kazasına bağlı Karamağara köyünden El-Hac Ebubekir vefat edince mirası, oğulları Mustafa, Hasan, Ömer, Mehmed ve Ahmed ile kızları Zeynep ve Züleyha'ya ve zevceleri Belkis ve Huriye'ye intikal etmiştir. Fakat bu şahıslar mirası bölüşmeden evvel Cabbar oğlu Ahmed Paşa, hiçbir hakkı olmadığı halde, söz konusu miras dâhilinde olan, 16. 500 kuruş nakit akçe ile 8 baş at, 600 koyun, 600 müd arpa, 3 baş katır, 17 baş tavlı deve, 26 arvana ve köşek deveyle 4000 müd buğdaya el koymuştur. Varisler durumu Divan'a bildirmiştir. Davanın mahallinde hassasiyetle çözüme kavuşturularak, sonucun Divan'a bildirilmesi emri verilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları Eylül başları1765.

[sayfa 4 / Hüküm 2]	Eşkîyalık	Eğîn (Kemaliye) kazasına bağı Kaşu köyünden Avud oğlu Mehmed, oğlu İbrahim'le birlikte 1175 senesinden beri eşkıyalık yapmaktadır. Bunlar yine aynı köyden Piri oğlu Osman ve Şişman oğlu Hüseyin Beşe'ye saldırmışlardır. Öldürme kastıyla tüfekle vurup yaralamışlardır. Ayrıca bunların vekili oldukları Ümmühan adlı kadının ırzına geçmişlerdir. Halil çavuşu da darp edip, bağı ve bahçelerinin ağaçlarını kesip, mallarına zarar vermişlerdir. Bu eşkıyalar mahkemeye çağırılmışlar fakat akrabalarının da destekleri sayesinde mahkemeye gitmemişlerdir. Osman ve Hüseyin Beşe'nin Divan'a şikâyetleri üzerine, Divan'dan bu eşkıyaların engellenip mahkemeye sevk edilmelerini, mahkeme sonucunun Divan'a bildirilmesini emreden hüküm Eğîn kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları Eylül başları 1765. Bu hükmün üzerine yazılan şerhe göre aynı yılın Şevval ayının sonlarında (1766 Nisanının başları) Avud oğlu Mehmed ile oğlu İbrahim'in aileleriyle birlikte çavuş eşliğinde Arapkir kazasına sürgün edilmesi emri verilmiştir.
[sayfa 4 / Hüküm 3]	Arazi zaptı	Eğîn kazasına bağı Poşadi nahiyesinin Kaşu köyü ahalileri, Eğîn kazasında, Tozluk merasında koyun ve diğeri hayvanlarını otlatmaktadırlar. Avud oğlu Mehmed ve İbrahim bu meranın bir bölümünü haksız yere zapt edip kendi ziraatları için kullanmaya başlamıştır. Mağdur olan köy ahalisi de kendi hayvanlarını otlatmak istediklerinden aralarında anlaşmazlık çıkmış ve Mehmed ve oğlu İbrahim ahaliye küfür, hakaret ederek kötü muamelede bulunmuşlardır. Ahalinin Divan'a şikâyeti üzerine, sorunun mahallinde çözümü için Eğîn kadısına hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 5 / Hüküm 1]	Gasp	Bozok sancağının Kızılkocalı nahiyesine bağı Kuşçu köyünden Hacı Mehmed oğlu Hacı Ali ve Divanlı köyünden Memiş Bey ve Sungur oğlu Hacı Mehmed, aynı nahiyenin Köseyusuflu köyünden İyas oğlu Abdullah'a türlü iftiralar atarak, 1177 senesinde bunun at, katır, deve gibi hayvanlarıyla 3500 kuruşunu gasp etmişlerdir. Abdullah durumu Divan'a bildirmiş ve bu konuda şeyhülislamdan fetva almıştır. Bu fetva gereğince, mağdur Abdullah'ın gasp edilen hayvanlarıyla parasının yerel mahkemece iadesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 5 / Hüküm 2]	Alacak- Verecek Davası	Tokat sakinlerinden Ömer Alemdar'ın, Tokat'a bağı Pazar sakinlerinden Bekir Bey, Makul oğlu Hasan ve Kes Ömer'den bir miktar alacağı vardır. Borçlular borcu ödeyecekken eşkıyadan Susatlı oğulları ve Merkeb oğlu paraya el koymuştur. Ömer Alemdar'ın Divan'a şikâyeti üzerine Sivas valisine ve Kazabad (Pazar) kazası naibine, meselenin mahallinde hallini emreden hüküm yazılmıştır.

		Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 5 / Hüküm 3]	Alacak- Verecek Davası	Bozok'un Kızılkocalı nahiyesinin Saray köyünden Hacı Süleyman 1177 senesinde aynı köyden Köle oğlu Mustafa'ya, kârı kendisine ait olması şartıyla (ibdâ') doksan müd arpa ve buğday vermiştir. Daha sonra bu iki şahıs da vefat etmiştir. Köle oğlu Mustafa'nın terekesini oğulları Hüseyin ve Halil almıştır. Hacı Süleyman'ın oğulları Bekir ve Ömer de söz konusu buğday ve arpayı bunlardan talep etmişlerdir. Ancak Hüseyin ve Halil bazı bahaneler öne sürerek buğday ve arpayı vermek istememiştir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine, meselenin mahallî mahkemece halli için Bozok sancağı mutasarrıfına ve Bozok kadısına hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 5 / Hüküm 4]	Alacak- Verecek Davası	Tokat'ta yaşayan Gayrimüslimlerden Civelek oğlu Vartan, Sisir oğlu Serkis, Kenir oğlu Artin, Gülnuş oğlu Mardros ve diğer Serkis, yine Tokat sakinlerinden Kazir ve Karabet'e gelerek, bundan evvel Merkere'ye verdikleri eşyadan bunları sorumlu tutarlar. Merkere kaçtığı için alacaklarını bunlardan isterler. Ancak bunlar Merkere'nin kefilî olmadıkları için söz konusu eşyanın tutarını ödemek istemezler. Zimmîlerin durumu Divan'a bildirmeleri üzerine meselenin mahallî mahkemece çözülmesini emreden hüküm, Sivas valisine ve Tokat kazası naibine gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 6 / Hüküm 1]	Gasp- Yağma	Sivas valisi Feyzullah Paşa, Bozok sancağı eski mutasarrıfı Cabbar-zâde Ahmed Paşa'nın cezasının tertibi için Bozok'a gelmiştir. Bu olay esnasında Mecitözü kazasından, Kavilli ve Mallı Kürtlerinden Yalkıyan oğlu Kör Ayas, Kara Veli oğlu Duruğ ve Kara Topuz da yine Bozok'a gelerek Yozgat köyünde kalmışlardır. Yozgat'ta kaldıkları altmış gün boyunca Hacikoğlu'nun yiyecek ve zahirelerini para vermeden yiyip üstelik bir de para ve malını da yağma etmişlerdir. Hacikoğlu'nun şikâyeti üzerine yağma edilen para ve malların iadesi emrini veren hüküm Bozok sancağı mutasarrıfına ve Mecitözü kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 6 / Hüküm 2]	Tereke Tahriri	Gedagra ahalisinden Cemeli-zâde El-Hac Mehmed Ağa vefat edince terekesinin tahriri Merzifon naibine havale edilmiştir. Bu hususta Es-Seyyid Ebubekir mübaşir tayin edilmiştir. Mehmed Ağa'nın Gedagra, Merzifon vs kazalarda bulunan terekesinin yazılması, varisleri arasında paylaşılması ve resmi işlem masraflarının alınması emri Anadolu kazaskeri Seyyid Mehmed tarafından bir mektupla bildirilmiştir. Hüküm de aynen bu minval üzere tatbikata emreder. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları- Eylül başları 1765.

[sayfa 6 / Hüküm 3]	Zaviye Vakfına Ait Mahsulün Tahsili	El-Hac Ali, Çorum sancağının Karahisar-ı Demirli nahiyesinin Abdalbudu mezrasında, Abdalbudu vaziyesi vakfının mütevellisidir. Buradaki çiftçilerden, vakfa ait olan malikâne mahsulünü toplamak ister. Ancak çiftçiler ödemede gevşeklik gösterince, durumu Divan'a bildirir. Bunun üzerine mahsullerin toplanmasında zorluk çıkarılmamasını emreden hüküm Sivas valisine ve Karahisar-ı Demirli nahiyesi naibine gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 6 / Hüküm 4]	Vekâlet İddiasıyla Para Talebi	Akdağ nahiyesinin Zide köyünden Hacı Salih, Köse oğlu Mehmed, Celal oğlu Hacı İsmail, Halil oğlu El-Hac Hüseyin ve Davud İsa Çelebi; aynı köyden Mustafa, Ahmed, Hüseyin, Osman, Mehmed, Hacı Ahmed ve Hacı Yusuf adına öşür vergisi ödemek amacıyla El-Hac Mustafa'yı İstanbul'a gönderdiklerini iddia etmişlerdir. Bu esnada yapılan 2000 kuruşluk masrafı da bu kişilerden istemişlerdir. Ancak bu kişiler böyle bir vekil tayin etmediklerinden parayı vermek istememişler ve aralarında anlaşmazlık çıkmıştır. Durum Divan'a bildirilip şeyhülislamdan fetva alınınca, mahalli mahkemece çözümü emreden hüküm Sivas valisine ve Amasya kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 7 / Hüküm 1]	Gasp- Tecavüz- Cinayet	Elbistan kazası voyvodası Kara Bekir oğlu Kara İbrahim bazı destekçileriyle birlikte 1175 senesinde Elbistan müfettişi Veliyyüddin'in evini basıp, mal ve eşyasını gasp etmiş, ahaldiden bazılarını tecavüz edip 6 kişiyi de öldürmüştür. Elbistan alaybeyi ve müfettiş Veliyyüddin'in durumu Divan'a bildirmeleri üzerine Kara İbrahim'in Sivas'ta mahkemeye çıkarılıp gasp ettikleri mal ve eşyaların sahiplerine teslim edilmesi ve hapis cezası verilmesi emrini havi hüküm Sivas valisine ve Sivas kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 7 / Hüküm 2]	Zorla mülk Satın Alma	Bozok sancağının Kızılkocalı kazasının Saray köyünden Köle oğlu Mustafa, 1177 senesinde İbrahim'in mülk değirmenini tahrip etmiş, İbrahim'i tehdit ederek bu değirmeni zorla satın almıştır. İbrahim'in şikâyeti üzerine, bu tarz bir satın almanın kanun dışı olduğunu bildiren fetva verilmiş ve değirmenin bedeliyle Mustafa'nın açtığı diğer zararın alınması emri sancak mutasarrıfıyla, Kızılkocalı kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 7 / Hüküm 3]	Mal ve Para Gaspı	Türkmen taifesinden Mamalı cemaatinden İsmail Bey, 1177 senesinde, Sivas sakinlerinden Seyyid Mehmed'in 250 kuruşuyla, bir baş devesini zorla almış ve zorla senet imzalatmıştır. Seyyid Mehmed'in şikâyeti üzerine şeyhülislamdan

		fetva verilmiştir. İsmail Bey bu esnada serbest hareket ettiği için Sivas valisine, Sivas, Bozok ve Yeniil kadılarına hüküm gönderilerek, nerde yakalanırsa oranın mahalli mahkemesince davasının görülmesi emri verilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 8 / Hüküm 1]	Adam Yaralama	Eğin kazasının Poşadi nahiyesinin Kaşu köyünden Avud oğlu Muhammed ve oğlu İbrahim, Piri oğlu Osman'ı tüfekle kolundan vurmuştur. Kolu tamamen iş görmez hale gelen Osman, Divan'a şikâyetle bulunarak fetva almıştır. Eğin kadısına gönderilen hükümde bu mütegalibelerin mahalli mahkemece yargılanıp, bunlardan diyet alınması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 8 / Hüküm 2]	Mal İntikali	Bozok sancağının Budaközü kazasının Mehandi köyünden Ali vefat edince değirmeni oğulları İslam ve Abdülkadir'e intikal etmiştir. Abdülkadir, o zamanda küçük olan kardeşi İslam'ın hissesiyle kendi hissesini Araphacı köyünden Hacı İbrahim'e satmıştır. İslam büyüyüp Hacı İbrahim'den hissesini isteyince İbrahim vermek istememiştir. İslam, Divan'a şikâyetle bulunup bu hususta fetva almıştır. Bozok sancağı mutasarrıfına ve Budaközü kadısına hüküm gönderilmiş, mahalli mahkemece meselenin çözülerek İslam'ın hissesi ile Hacı İbrahim'in o zamana kadarki kullanma bedelinin kendisine ödenmesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 8 / Hüküm 3]	Alacak- Verecek Davası	Amasya sancağından Hüseyin, Hacı Bilal oğlu Seyyid Ahmed'ten, mülk bağıni rehin vererek bir miktar borç almıştır. Borcunu ödemediği halde Hüseyin'in oğulları Mehmed ve Abdüssaid bu borcu ödeyerek bağlarını almak istemişlerdir. Ancak Seyyid Ahmed bağı vermek istememiştir. Varisler Divan'a şikâyetle bulunup fetva alınca, Sivas valisine ve Amasya kadısına hüküm gönderilerek, mahalli mahkemece meselenin çözülüp, borcun ödenip bağın iadesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları- Eylül başları 1765.
[sayfa 8 / Hüküm 4]	Gece Bekçilerinin Kethüdasını n Rahatsız Edilmemesi	Çorum'dan Musa oğlu Mustafa, Çorum çarşılarının bekçilerinin kethüdasıdır. Çarşı esnafı da kendisinden memnun olduğu halde bazı kişiler, istemezlik edip kendisini rahatsız etmektedir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine, Çorum kadısına hüküm gönderilerek bunların engellenmesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları Eylül başları 1765.
[sayfa 9 / Hüküm 1]	Kanuna Aykırı Ferağ – Haksız Müdahale	Arapkir kazasının Avşin (Kemah'ın Şahintepe köyü) köyünden Seyyid Hüseyin, kardeşi Seyyid Mehmed'in mülk menziline ve bazı yerlerini satın almıştır. Seyyid Mehmed daha sonra aynı yerleri sahib-i arzdan izin ve temessük almadan Abbas'a ferağ etmiştir. Abbas'ın babası Yusuf da gıyabında sahib-i

		arzdandan bir sahte temessük alarak bu menzil ve yerleri zapt etmiştir. Bunun üzerine Abbas mütegalibeden Bekir'i vekil ederek buralara zarar verdirmiştir. Seyyid Hüseyin durumu Divan'a arz edince, kanuna aykırı zabt ve zarar vermelerin engellenmesini emreden hüküm Arapkir kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları-Eylül başları 1765.
[sayfa 9 / Hüküm 2]	Alacak- Verecek Davası	Divriği'nin Norşun (Eskibeyle) köyü ahalisi vilayet masrafları için Norşunlu-zâde Hacı Veli Ağa'dan 25 kese akçe borç almıştır. Bu borç faizsiz olarak alındığı halde Hacı Veli Ağa bunların 120 kese akçelerini almıştır. Hacı Veli Ağa ölünce terekesini alan oğulları Ali, Mahmud, Halil, Hüseyin, Ahmed, Mehmed, Dizdar Hasan, Ebubekir, Hacı Osman ve İbiş ahaliden 30 kese akçe daha almak istemişlerdir. Ahaliyi alıkoyma ve hapsedmeye teşebbüs etmişlerdir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine mahalli mahkemece meselenin çözülüp, asıl borç dışında ödenen faizin geri iadesi emrini havi hüküm Sivas valisine ve Divriği kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 9 / Hüküm 3]	Yağma	Sadat-ı kiramdan Keskin-zâde Seyyid Numan'ın dedesi müteveffa Hasan'ın Gürcü asıllı kölesi Köse Hüseyin Gedagra'da vefat etmiştir. Burada bulunan mülk çiftlikleriyle hayvanlar ise "min-ciheti'l-velâ" Numan'a kalmıştır. Ancak Numan başka bir yerde olduğundan bu mallar bazı kişiler tarafından yağma edilmiştir. Numan, Divan'a şikâyet edip fetva alınca, Sivas valisine ve Gedagra kadısına, davalarının mahalli mahkemece görülerek yağma edilen malların sahibine verilmesi emredilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 9 / Hüküm 4]	Eşkîyalık	Dördüncü sayfanın ikinci hükmünde bahsedilen, Eğin kazasındaki eşkıyalar Avud oğlu Mehmed ve oğlu İbrahim'in belirtilen suçları işledikleri sabittir. Ancak bir türlü mahkemeye sevkleri ve yargılanmaları mümkün olmamıştır. Eğin kadısına gönderilen bu hükümde, mahalli mahkemece davanın görülüp, neticenin Divan'a bildirilmesi emredilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları-ortaları 1765.
[sayfa 10 / Hüküm 1]	Sipahilerin fazla vergi talebi	Darende'nin Mezgidin köyü ahalileri tımarlı sipahilere beşte bir öşür vergilerini ödedikleri halde, tımarlı sipahiler bununla yetinmeyip, adamlarıyla birlikte köye gelerek ahaliden daha fazlasını talep etmişlerdir. Köy sakinlerinin yiyecek, içecek, hayvan ve yakacaklarına, evlerine el koymuşlar ve ağalık, kâtibiye, reşidiye ve hizmetkâr akçesi adı altında akçelerini almışlardır. Ahalinin Divan'a şikâyeti üzerine, sipahilerin engellenmesini emreden hüküm Sivas valisine ve Darende kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ra sene 1179 / Ağustos sonları Eylül başları 1765.

[sayfa 10 / Hüküm 2]	Bu hüküm iptal edilmiştir.	
[sayfa 10 / Hüküm 3]	Sekizinci sayfanın üçüncü hükmü burada tekrar yazılmıştır.	
[sayfa 10 / Hüküm 4]	Zorla Para Alma	Tokat kazasından Koyuncu oğlu Ahmed Ağa 1175 senesinde bazı ehl-i örfle ittifak ederek, Gayrimüslim tebaadan Artin'in 1350 kuruşunu haksız yere almıştır. Artin Divan'a şikâyetle bulunup bir fetva ve iki hüccet almıştır. Bu fetva ve hüccetler gereğince mahalli mahkemece davasının görülüp, alınan parasının iadesi emri Sivas valisine ve Tokat kazası naibine gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 10 / Hüküm 5]	Vakıf Gelirlerine Müdahale	Çorum sancağının Karahisar-ı Demirli nahiyesinde bulunan Hasan bin Mehmed ve Maksut vakıflarının mütevellisi İbrahim Halife'dir. Minkadan ve Çıkrıkçılar köylerinin arasında bulunan Ferağıyla adlı bölgenin öşür ve diğer gelirleri, üç yüz seneden fazla bir zaman boyunca bu vakıflara ait olmuştur. Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfının mültezimi Kör Mustafa buraların Kıroğlu köyüne ait olduğunu iddia ederek bu gelirlere haksız yere el koymuştur. Bu husus şer'î mahkemece daha önce çözüme kavuşturulduğu halde Kör Mustafa müdahaleden vazgeçmemiştir. 1178 senesinin Şevval (1765 senesi Nisan ayının ortaları) ayında bir hüküm gönderilmiştir. Ancak Çorum kadısı görevden alınmış olduğu halde gıyaben hüccet verince bu hüccet sahih kabul edilmemiştir. Söz konusu vakıflara haksız müdahalenin engellenmesini emreden hüküm yazılıp Çorum kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 11 / Hüküm 1]	Haksız Yere Para Alımı	Cabbar-zâde Ahmed Paşa'nın, Bozok kazasının Divanlı köyü kethüdası Osman, ahalinin 320 kuruşunu haksız yere almıştır. Ahalinin Divan'a şikâyeti üzerine Bozok sancağı mutasarrıfına ve Bozok kadısına meselenin mahallî mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 11 / Hüküm 2]	Tımar Gelirlerine El Koyma	Çorum sancağının Saz nahiyesinin Karımış köyünün 3000 akçelik tımarına mutasarrıf Osman vefat edince, bu tımar 24 Safer 1178/ 23 Ağustos 1764 tarihinde Ali veled-i Abdullah'a verilmiştir. Ali, Avlonya ve Delvine sancaklarında mutasarrıf vezir İsmail Paşa'nın hizmetinde olduğu için, bu tımarın gelirlerinin toplanması için Hüseyin'i vekil tayin etmiştir. Hüseyin, Osman'ın varisleriyle ittifak ederek topladığı çeltik vergisine ve diğer gelirlere el koymuştur. Ali'nin Divan'a şikâyeti üzerine, Hüseyin'in el koyduğu gelirlerin alınmasını

		emreden hüküm Çorum sancağı mutasarrıfına ve Saz kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 12 / Hüküm 1]	Zeamet Gelirini Zimmete Geçirme	Abdulkadir çavuş Çorum sancağının Divan-ı Saz nahiyesinde Seherman ve diğer bazı köylerin zeametine mutasarrıftır. 1177/ 1763–1764 senesinde bu zeamet gelirlerini toplamak için sipahi Hasan'ı görevlendirmiştir. Ancak Hasan topladığı vergiyi az göstererek kendi zimmetine geçirmiştir. Bunun üzerine Abdulkadir çavuş, bu mahsul ve vergileri almak için İbrahim'i subaşı tayin ederek durumu Divan'a bildirince, sipahi Hasan'ın zimmetine geçirdiği verginin alınıp subaşı İbrahim'e verilmesi için Çorum sancağı mutasarrıfına ve Divan-ı Saz kadısına hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 12 / Hüküm 2]	Tımara Müdahale	Bozok kasabasından Nasuh, Salih, Güllabi oğlu Mehmed, Gürg Ahmed oğlu İbrahim ve Kızılca oğlu Osman bir takım kişileri rüşvetle yalancı şahit ve davacı tutarak, züamadan Seyfi ile İsmail Efendi'nin tumarlarını almak istemişlerdir. Borç ve cezaları olduğu iddialarıyla itham edilen Seyfi ve İsmail Divan'a şikâyetle bulununca, Kayseri mollasına ve Bozok kazası naibine, bu şahısların engellenmeleri emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları-ortaları 1765.
[sayfa 12 / Hüküm 3]	Arazi Zaptı	Arapkir kazasının Mordanlı köyünden Ali ölünce, Yatağı ve Hederi adlı iki kıta arazisi oğlu Veli'ye intikal etmiştir. Ancak Veli'nin amcası İsmail, Ali'den alacağı olduğu iddiasıyla bu yerleri zapt etmiş ve Veli'yi de köy zabitiyle birleşerek hapis ettirmiştir. Veli'nin şikâyeti üzerine Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahallî mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 13 / Hüküm 1]	Alacak- Verecek, Davası	İstanbul Gayrimüslimlerinden Karabaş, Tokat'taki alacakları için Makdisi Dimitri'ye vekâlet vermiştir. Dimitri alacakları toplarken, Keşiş Diyâr, Keyos, Elvancı Mihâil, Çalık oğlu Dimitri, Haffâf Mihail ve Terzi ?bazı ehl-i örfle ittifak ederek bunu engellemişler ve 1255 kuruşunu almışlardır. Dimitri Divan'a şikâyetle bulunup şeyhülislamdan fetva alınca Sivas valisine ve Tokat naibine, meselenin mahallî mahkemece çözümünü emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 13 / Hüküm 2]	Adam Yaralama, Mal ve Para Gaspı	İskefsir (Reşadiye) kazasının Erdin köyünden Semerci Osman oğlu Abdurrahman, Nebişeyh köyünden Hacı Ömer, Kara Hasan ve Ahmed 1178 senesinde, Alaybeyi Deli Hasan'a ve diğer bazı ehl-i örfle istinaden Seyyid Mustafa'nın 6 adet atını, 1100 kuruşunu, bir miktar mahsulünü almışlardır. Ayrıca evini basıp, Mustafa'yı vurarak mal ve eşyasını da yağma etmişlerdir. Mustafa'nın

		Divan'a şikâyeti üzerine, Sivas valisine, Sivas ve Niksar kadılarına hüküm gönderilerek, bu şahısların nerde yakalanırsa orda mahkeme olunmaları emredilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 13 / Hüküm 3]	Tımar Gelirlerine Müdahale	Mustafa oğlu Mustafa Ruhi Sivas sancağında, Budaközü nahiyesinde, Birunkışla köyünde ve diğer yerlerde 11800 akçe tımara sahiptir. Alaybeyi, hizmetkâr Süleyman adına, beylerbeyinden tezkere alarak bu tımarların mahsulünü almıştır. Mustafa'nın Divan'a şikâyeti üzerine, tımara yapılan müdahalelere engel olunması emri Sivas valisine ve Budaközü kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 14 / Hüküm 1]	Alacak- Verecek Davası	Ereğli-yi Karaman sakinlerinden, tüccar Hacı İbrahim, Kahire'den İçel Gilindere (Aydıncık) iskelesine pirinç ve kahve getirerek, İçel sancağı mutasarrıfı Sâyi-zâde Mehmed Paşa'ya satmıştır. Ancak Mehmed Paşa, bu malların bedeli olan 330 kuruşu vermemiştir. İbrahim isteyince de onu ölümle tehdit etmiştir. İbrahim durumu Divan'a bildirince, o esnada Çorum sancağı mutasarrıflığına atanan Mehmed Paşa'nın üzerine, İstanbul'dan, kapı kethüdası El-Hac Mustafa gönderilmiştir. Çorum'da çavuş mübaşeretiyle, İbrahim'in alacağının tahsil edilmesi emri Sivas valisine ve Çorum kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ra sene 1179 / Eylül başları- ortaları 1765.
[sayfa 14 / Hüküm 2]	Vergi Tahsilinde Aksaklık	Boğazlıyan kazasının Menteşeli köyünün nisf hisse malikânesine müştereken mutasarrıf olan El-Hac Mustafa ve Mehmed, köy ahalisinden beşte bir öşürlerini alamayınca Divan'a başvurmuşlardır. 3 seneden beri alınamayan öşürün güzeştesiyle birlikte alınmasını emreden hüküm Boğazlıyan kadısına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 14 / Hüküm 3]	Mal ve Eşya Gaspı	Arapkir kazasının Görem köyünden Kethüda torunları Mahmud, Mehmed ve Ali ile Bostancık köyünden İsmail ve Hacı Hasan; Hısn-ı Mansur kazasından Fatma'nın bir miktar hayvan, eşya ve mülk bağ ve bahçesini haksız yere almışlardır. Fatma Divan'a şikâyette bulunup şeyhülislamdan fetva alınca, Sivas valisine ve Arapkir kadısına hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emredilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- ortaları 1765.
[sayfa 14 / Hüküm 4]	Alacak- Verecek Davası	Akdağ kazasının Rumdiken köyünden zaim Mahmud'un, Hasırayol köyünden Ali oğlu Mehmed'ten bir miktar buğday, arpa ve 100 kuruş alacağı vardır. Mahmud bunları almadan ölünce oğulları Seyyid Mehmed ve Seyyid Ebubekir bu alacakları talep etmişlerdir. Ali oğlu Mehmed borcunu vermek istemeyince, alacaklılar meseleyi Divan'a intikal ettirerek şeyhülislamdan fetva almışlardır. Meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm Sivas valisine ve

		Akdağ kazasına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 14 / Hüküm 5]	Alacak- Verecek Davası, Hizmet Bedeli	Ünye kazasından Erim adlı nasraniye Nikola'ya 10 sene hizmetçilik etmiş ancak ücretini alamadan Nikola ölmüştür. Erim ücretini Nikola'nın oğulları Anastas, Esedi ve Sava'dan istemiştir. Ancak bu kişiler söz konusu ücreti vermek istemeyince Erim Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhülislamdan fetva almıştır. Meselenin mahalli mahkemede çözümlenmesini emreden hüküm Ünye kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765
[sayfa 15 / Hüküm 1]	Timar Gelirlerine Müdahale	Akdağ'ın Rumdiken köyünden Köle Mehmed, Ammarviran ve Çatalviran köylerinin timar gelirlerine mutasarrıf olan Mehmed'in gelirlerini haksız yere kendi zimmetine almıştır. Mehmed Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhülislamdan fetva alınca, meselenin çözümünü emreden hüküm Akdağ kadısına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 15 / Hüküm 2]	Mirasa Müdahale	İskilip'ten İbrahim vefat edince terekesi Osman'a intikal etmiştir. Hacı Hasan ve Mehmed, varislik iddiasında bulunarak, Osman'ın aldığı terekeyi ele geçirmek istemişlerdir. Osman Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhülislamdan fetva alınca, meselenin mahalli mahkemeye çözümünü emreden hüküm Sivas valisine ve İskilip kadısına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 15 / Hüküm 3]	Mal İntikaline müdahale	Sivas'ın Pınarlı köyünden Ömer, Soğuk çermik köyünde bulunan mülk değirmenini bey' bi'l-vefâ (bir malı alınan para ödenince geri vermek üzere satma) ile Köydenli-zâde Ahmed Ağa'ya satmıştır. Ömer ölünce Ahmed Ağa da değirmeni Hacı Mehmed Ağa'ya satmıştır. Hacı Mehmed Ağa da ölünce değirmen, İsmail Ağa'nın eline geçmiştir. Bu sırada Ömer'in oğulları Molla Mehmed ve Yusuf mahkemeye müracaat ederek değirmeni geri almışlardır. Ancak 10 sene sonra İsmail Ağa değirmeni tekrar ele geçirmek istemiştir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine Sivas valisine ve Sivas kadısına, İsmail'in engellenmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 15 / Hüküm 4]	Raiyet Rüsümü Talebi	Divriği kazası mustahfızlarından Mehmed, İbrahim ve Hasan, raiyet rüsümü ödemek zorunda olmadıkları halde Rişvan voyvodası mültezimleri, bu mustahfızların kendi raiyetlerinden olduklarını iddia ederek raiyet rüsümü talep etmişlerdir. Divriği kazası naibi Es-Seyyid Mustafa'nın durumu Divan'a bildirmesi üzerine, bu kişilerin rahatsız edilmemelerini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.

[sayfa 16 / Hüküm 1]	Reyanın Zeamet gelirlerini eksik ödemesi	Zaim Ömer, Bozok sancağının Süleymanlı nahiyesinde, İshak, Kırarsağruğu, Bennaköyüğü (Yenice), İvazhaacılı (Gödekkışlası) köyleri ile Akçaağıl (Karahimmet), Küçükkopus, Ereklı ve Bennaköyüğü mezralarının zeamet gelirlerine mutasarrıftır. Bu köy ve mezralarda ziraat edenlerden beşte bir öşürlerini toplamak için El-Hac Mehmed'i göndermiştir. Bu ziraatçılar Mamalı Türkmenlerinden olduklarını öne sürerek beşte bir değil, daha az bir miktarda öşür vermek istemişlerdir. Ömer'in durumu Divan'a bildirmesi üzerine; Türkmen taifesi ve sair her kim olursa olsun beşte bir öşür vermeleri yönünde hüküm Bozok sancağı mutasarrıfına ve Süleymanlı kadısına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 16 / Hüküm 2]	4. sayfanın birinci hükmünde bahsedilen dava hakkında verilen hükmün (2. sayfanın son hükmü) zayı olarak mahalline gitmemesi üzerine tekrar yazılmıştır. Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.	
[sayfa 17 / Hüküm 1]	Adam Öldürme- Gasp	Arapkir kazasının Bekirli köyünden Abdi ve Mecid adlı kişiler, aynı köyden Hüseyin'in haksız yere yolunu keserek öldürmüş ve mal ve eşyasını gasp etmişlerdir. O tarihte henüz küçük olan Hüseyin'in oğlu Mehmed büyüyünce bu kişilerden babasının diyeti ile gasp edilen eşyasını talep etmiştir. Abdi ve Mecid ise diyeti vermek istememişlerdir. Mehmed durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca, Sivas valisine ve Arapkir kadısına, davanın mahalli mahkemede görülüp diyet ile gasp edilen eşya ve malların ödenmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 17 / Hüküm 2]	Vesayet- Paraya El Koyma	17. sayfanın 1. hükmünde bahsedilen Hüseyin'in oğlu Mehmed babası öldürüldüğünde küçük olduğu için Beşli oğlu Hasan O'na vasilik etmiştir. Hüseyin'i öldüren Abdi ve Mecid'den diyet olarak 1200 kuruşluk nakit para ve eşya almıştır. Mehmed büyüyüp Hasan'dan bu parayı isteyince Hasan parayı vermek istememiştir. Mehmed'in durumu Divan'a intikal ettirip şeyhülislamdan fetva alması üzerine, Sivas valisine ve Arapkir kadısına, davanın mahalli mahkemede görülüp vasinin aldığı paranın Mehmed'e ödenmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili R sene 1179 / Eylül ortaları- sonları 1765.
[sayfa 17 / Hüküm 3]	Malikâne Vakfi Gelirlerine Müdahale	Çorum sancağının Karahisar-ı Demirli nahiyesinin Kıroğlu köyünün malikâne gelirlerinin tamamıyla Karaavdar köyü malikâne gelirlerinin yarısı İstanbul'da bulunan Sinan Bey veled-i Yavuzer Camii vakfına aittir. Karaavdar'ın diğer yarısı, Minkade, Kızılkır ve Kuyucak köy ve mezraları; Kırklareli'nin Taşağıl mezrasının ve İnceğiz'e bağlı Kozviran köylerinin malikâne gelirleri ise Seydi oğulları ve Muhyiddin veled-i Esen vakfına aittir. Kozviran köyünün

		malikânesinin yarısına sahip olan Muhyiddin veled-i Esen Paşa oğullarından İbrahim, buna kanaat etmeyerek Kiroğlu ve Karaavdar malikânelerine müdahale ederek buraların mahsulünü ele geçirmiştir. Bunun üzerine İbrahim ve Sinan Bey veled-i Yavuzer Camii vakfının mütevellisi Mustafa, Çorum sancağı mutasarrıfı huzurunda mahkeme olunmuşlardır. İbrahim, bu fuzuli müdahalesinden men edilmesi emredildiği halde, durdurulamayarak Mustafa'yı zincirlemiş, elindeki senetleri de alarak kaçmıştır. Kiroğlu ve Minkade köylerine saldırmıştır. Mustafa'nın durumu Divan'a bildirmesi üzerine, İbrahim'in haksız müdahalelerinin engellenmesi emrini havi hüküm Sivas valisine ve Karahisar-ı Demirli kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 19 / Hüküm 1]	Para gaspı	Sivas'ın Tuzhisar köyünden Koç Koğası oğlu Manuk, Topal oğlu Barsık ile kavga etmiş, Arslan oğlu Ağraz, Erad oğlu Belik, Yani oğlu Derador, diğer Ağraz, Kumuş oğlu Agop ve Toros oğlu Simyon'un da 350 kuruşlarını gasp etmiştir. Paralarını alamayan bu Gayrimüslimler Divan'a şikâyetle bulunarak şeyhülislamdan fetva almışlardır. Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 19 / Hüküm 2]	Alacak- Verecek Davası	Bozok'un Sagirpezi köyünden Ömer ve Osman'ın, Berkçi oğlu Süleyman, Kabzımal oğlu Osman, Demirci oğulları Osman ve Cabbar, Medineoğlu, Kalenderoğlu, Pir Ali oğlu ve Molla Ali'den 1177 senesinden beri 260 kuruş ve 6 müd buğday alacakları vardır. Bunu talep ettikleri halde alamayınca, Divan'a şikâyetle bulununca, meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emrini havi hüküm Bozok sancağı mutasarrıfına ve Bozok kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 19 / Hüküm 3]	Eşkîyalık- Gasp	Gedikçubuk kazasının Gemerek köyünden Yahya, Kapusuz Levendât eşkıyasından Kadioğlu'nun etrafında topladığı eşkıya ile Gemerek'e gireceğini duyunca, ailesini alarak köyden ayrılmak istemiştir. Bunun üzerine aynı köyden Mehmed, Ahmed, Ceroğlu, Yaluzoğlu, Keskin Kethüda ve Nakkaşoğlu adlı eşkıyalar Yahya'yı tehdit ederek köyden kaçmasına izin vermemişlerdir. Ayrıca 600 kuruş kıymetinde bir at ve kilimini de gasp etmişlerdir. Yahya durumu Divan'a bildirince, Sivas valisine ve Gedikçubuk kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 20 /	Alacak-	Sivas'tan Yahya adlı şahsın babasının Sivas'ın Sarıoğlan köyünden El-Hac

Hüküm 1]	Verecek Davası	Mustafa oğlu Seyyid Kahraman'dan 685 kuruş para, bir baş at, bir adet incili zarf alacağı varken, alamadan vefat etmiştir. Yahya borcu talep ettiğinde de Seyyid Kahraman ödemek istememiştir. Durum Divan'a intikal edince, meselenin mahalli mahkemece çözülerek bu borcun ödenmesini emreden hüküm Sivas valisine ve Sivas kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 20 / Hüküm 2]	Zeamet Tevcihi- Vergi Ödemede Gevşeklik	Mustafa oğlu Süleyman Çavuş çocuğu olmadan vefat edince, Divan-ı Sakız nahiyesi, Şehirman ve Nefs-i Bağrak köyündeki 5849 akçelik zeameti boş kalmıştır. Tevfik Mustafa Paşa'nın yirmi beş seneden fazla çuhadarlık hizmetinde bulunan Çalık Halil'in de Paşa'nın vefatından sonra bir geliri kalmayınca bahsedilen zeamete beraber Divan-ı Sakız'a bağlı Avruk köyü ve Amasya sancağında Bergoma nahiyesinde Kal'a köyünden 7000 akçelik yer Çalık Halil'e tevcih edilmiştir. Bunun üzerine tumar köyleri ahalileri üzerlerine düşen mahsul ve rüsumu ödemekte gevşeklik göstermişlerdir. Meselenin Divan'a intikali üzerine bahsedilen müdahalelerin ortadan kaldırılması emrini havi hüküm Sivas valisine, Divan-ı Sakız kadısına ve Bergoma nahiyesi naibine gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 20 / Hüküm 3]	Mal İntikaline müdahale	Arapkir kazasının Acuzlu köyünden Muhammed vefat edince, terekesi eşi Hüsniye, erkek kardeşi Hüseyin ve kız kardeşi Fatıma'ya intikal etmiştir. Hüsniye, Hüseyin'in hissesini vermemiş ve kendi zimmetine geçirmek istemiştir. Bunun üzerine Hüseyin durumu Divan'a bildirerek şeyhülislamdan müteaddit fetvalar almıştır. Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülerek Hüseyin'in hissesinin kendisine verilmesi için hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 20 / Hüküm 4]	Mal İntikali- Eşkiyalık	Bir önceki hükümde bahsedilen Muhammed İstanbul'da vefat etmiştir. Kardeşi Hüseyin; kız kardeşi Fatıma ve yengesi Hüsniye'ye vekâleten İstanbul'a giderek kalan terekesini almıştır. Geri dönüşünde Kapusuz Levendât eşkiyası tarafından yolu kesilen Hüseyin'in elindeki tüm mal ve paralar gasp edilmiştir. Bunun üzerine Hüsniye ve Fatıma, Hüseyin'i sorumlu tutarak eşkiyaya çaldırıldığı hisselerini ödemesini istemişlerdir. Bunun üzerine Hüseyin durumu Divan'a bildirerek şeyhülislamdan müteaddit fetvalar almıştır. Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 21 / Hüküm 1]	Kadıları Vazifeden	Karayaka kazası sakinlerinden Bektaş oğlu İbrahim ve Kırca oğlu Kel Mehmed ve Taşabad kazasından Menzilci oğlu Mustafa isimli kimseler kazaları kadılarını

	Alıkoyma	görevlerinden alıkoyarak “yerluden naib olmak” kanuna uygun olmadığı halde yerli ulemadan naib görevlendirmişlerdir. Ahalinin nikâh akdi gibi işlerinde kendi arzuları doğrultusunda rüşvet almışlar ve bir takım haksız kazançlar sağlamışlardır. Şikâyet neticede durum divana intikal edince, şahısların işledikleri suçlardan men edilmeleri emri Sivas valisine, Karayaka ve Taşabad kadılarına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 21 / Hüküm 2]	Mal İntikaline müdahale	Amasya sakinlerinden Es-Seyyid El-Hac Mustafa bin Mehmed, Amasya'nın Çolak köyünün Orman bağları mevkiinde, Sırapöçüklük mahallinde bulunan mülk dutluk bağlarını, evini ve diğer mal ve eşyalarını oğulları Seyyid Mehmed, Seyyid Halil, Seyyid Yusuf, Seyyid Ali ile kızları Şerife Hatice, Şerife Emine ve zevcesi Zeynep'e bölüştürmüştür. Ancak Seyyid Yusuf kendi hissesine kanaat etmeyerek hibe edilen her şeyi kendi zimmetine geçirmek isteyince olay ilk önce yerel mahkemeye intikal etmiştir. Şahitler huzurunda mahkeme olunarak mesele çözüme kavuşturulmuştur. Fakat Yusuf kani olmayarak iddia ve inadını sürdürünce bu sefer kardeşleri Divan'a şikâyette bulunarak şeyhülislamdan fetva almışlardır. Amasya kadısına gönderilen hükümde meselenin mahalli mahkeme tarafından tekrar çözüme kavuşturulması emredilmektedir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 22 / Hüküm 1]	Para Gasbı	Yıldızeli'nin Yanalak köyünden Ali, İbrahim ve Mehmed aynı köyden Ahmed'e dağda koyun otlatırken saldırarak 200 kuruşunu gasp etmişlerdir. Durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alan Ahmed'in gasp edilen parasının iadesi emrini havi hüküm Sivas valisine ve Yıldızeli kazası naibine gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 22 / Hüküm 2]	Haksız Yere Diyet Talebi	Süleymanlı-yı Kebir'den Halil, Arefeoğlu köyünden Ebubekir ve diğer arkadaşlarıyla Musabeyli köyünde cirit oynarlarken Ebubekir kazayla attan düşerek ölmüştür. Ebubekir'in vekilleri Mustafa ve Ömer, Halil'den diyet almak için mahkemeye başvurmuşsa da diyet gerektiren bir durum olmadığına dair mahkemeden karar çıkmıştır. Bu olaydan 3 sene sonra Ömer ölünce ailesi bahsedilen diyeti alabilmek için tekrar Halil'i sıkıştırmışlardır. Halil'in Divan'a şikâyeti üzerine Süleymanlı-yı Kebir kadısına hüküm gönderilerek meselenin çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 22 / Hüküm 3]	Vakıf Malikâne Gelirlerine	Çorum'un Karahisar-ı Demirli nahiyesine bağlı Miroğlu köyünün malikâne gelirlerinin tamamı, Karaavdar ve Bilkavak köylerinin gelirlerinin ise yarısı İstanbul'da bulunan Sinan Bey veled-i Yavuzer Camii vakfına ait malikâne

	Müdahale	gelirlerindendir. Bu vakfın kaymakam mütevellisi Mustafa gelirleri ahz ve kabz etmeden evvel Esen oğlu İbrahim bu köylerin gelirlerine haksız yere müdahale etmiştir. Olay mahkemeye intikal edip İbrahim engellenmiş ve mesele hakkında hüccet-i şer'îye verilmiştir. Buna rağmen İbrahim, bazı devlet adamlarının da desteğiyle Mustafa'yı zincirleyerek hüccet-i şer'îyeyi yok etmiştir. Olayın Divan'a intikali sonrasında Bozok sancağı mutasarrıfına, Karahisar-ı Demirli kadısına meselenin çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Ayrıca Sivas valisinin de davaya mübaşir göndermesi de istenmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 23 / Hüküm 1]	Eşya ve mal Gaspı	Ayandan Karamağaralı oğlu Ebubekir, Kayın, Şahin, Ömer, Mustafa, Sunguroğlu, Köhneli oğlu; Gedikçubuk kazasının Gemerek köyü ahaliyelerinden bazılarının gümüş eşya, 1300 kuruş para, su sığırı, öküz, at, koyun gibi hayvanlarını zorla almışlardır. Reayanın Divan'a şikâyeti üzerine Bozok mutasarrıfına ve Gedikçubuk kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı R sene 1179 / Eylül sonları- Ekim başları 1765.
[sayfa 24 / Hüküm 1]	Vakıf Gelirine el Koyma	Kazabâd (Pazar) kazasının Erkilat köyünden Alemdar Veli Hüseyin bazı destekçileriyle birlikte, köydeki caminin imamı ve vakfının mütevellisi olan Es-Seyyid Ali'den vakfın gelir defterini ve 480 kuruşluk vakıf gelirini zorla almıştır. Ali'nin durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alması üzerine meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm Sivas valisine ve Kazabâd kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 24 / Hüküm 2]	Mal İntikaline müdahale	Karayaka'nın Zidi köyünden Mustafa'nın babası ölünce babasının ev ve bahçesi Mustafa'ya kalmıştır. Ancak o yıllarda Mustafa küçük olduğundan Hoca oğlu Mehmed bu ev ve bahçeyi ele geçirmiştir. Mustafa büyüyüp mirası isteyince, Mehmed vermek istememiştir. Mustafa durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm Sivas valisine ve Karayaka kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 24 / Hüküm 3]	Eşkîyalık ve mal gaspı	Bozok'tan Cabbar oğlu Bölükbaşı eşkıyalarından Çanakoğlu; Hüseyin'in 40 kuruşunu gasp etmiştir. Ayrıca İnalı Yusuf, Yusuf Çavuş ve Veli de 10 atlı neferleriyle beraber bunun evini basıp Hüseyin'i darp etmişler, bir baş öküzü ile 76 kuruşunu gasp etmişlerdir. Hüseyin'in Divan'a şikâyeti üzerine, meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm Bozok sancağı mutasarrıfına ve

		Bozok kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 24 / Hüküm 4]	İltizam ve Mukataa Borçlarının Tahsilinde Gevşeklik Gösterme	Tokat'ta resm-i ispençe ve bac-ı hamr mültezimleri Ali, İbrahim, Salih; bac-ı engür mültezimleri Mehmed Emin ve Derviş Mehmed; Niksar mukataası emînleri Alemdar Ali ve Arnavut Ali; iltizam ve mukataa gelirlerinden devlete ait olan borçlarını ödemekte gevşeklik göstermişlerdir. Evâsıtı Ramazan sene 1174 / Nisan ortaları 1761 tarihinde bir emr-i şerif verildiği halde sorun devam etmiştir. Bunun üzerine Sivas Valisine, Çebni ve Çongar kadılarına, Tokat kazası naibine bir emir daha gönderilerek, devlete ait olan paranın tahsil edilmesi emredilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 25 / Hüküm 1]	Raiyet Rüsümü Talebi	Erak kazasında mukataa mutasarrıfı Seyyid Mehmed Emin Ağa'nın voyvodası İbrahim, aslen Çerkeş kazasından olup Taşabâd kazasının Hacıpazar köyünde ikamet eden Mehmed'ten raiyet rüsümü talep etmiştir. Olay mahkemeye intikal edince, Mehmed'in aslen Çerkeş kazasından olduğu şahitlerin ifadeleriyle ispat edilmiştir. Taşabâd kadısına hüküm gönderilerek Mehmed'in kanuna muhalif olarak raiyet rüsümü talebi ile rencide ettirilmemesi emredilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 25 / Hüküm 2]	Gasp-Cinayet	Karayaka'nın Holay köyünden Kadı oğlu Yusuf, Ömer, Sarı, Ulu Gödek oğlu Ahmed ve Recep oğlu Hasan; aynı köyden Osman'ı öldürerek mal ve eşyasını gasp etmişlerdir. Osman'ın kardeşleri Hasan ve Havva Divan'a şikâyetle bulununca Sivas valisine ve Karayaka kadısına davanın mahalli mahkemede görülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 25 / Hüküm 3]	Alacak-Verecek Davası	Niksar ahalişi yapacağı masrafların geri kendisine ödenmesi vaadiyle bazı özel işlerinin görülmesi için Osman ile anlaşmıştır. Osman da kendi malından 700 kuruş harcamıştır ve daha sonra da ahalden bunu istemiştir. Ancak ahali parayı ödemek istememiştir. Bunun üzerine Osman Divan'a şikâyetle bulununca, Sivas valisine ve Niksar kadısına meselenin mahalli mahkemece halledilmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 25 / Hüküm 4]	Hane-i Avarız Talebi	Niksar kalesi kethüdası Ömer'in avarız hanesi vergisi ödemesini gerektirecek kadar mal ve toprağı yoktur. Buna rağmen Niksar ahalişi, kendileriyle beraber hane-i avarız tekâlifi vermesi için Ömer'e baskı yapmışlardır. Durumun Divan'a intikali üzerine, Niksar kadısına, yapılan baskıların men ve def edilmesi emredilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.

[sayfa 25 / Hüküm 5]	Usulsüz Satış	Divan-ı hümayun görevlilerinden Mir Osman, Gümüş oğlu Osman'ın telkin ve iğfaliyle, Sonisa'da bulunan çiftliğinin tamiri için Elvanlı çiftliği adlı diğer çiftliğini satma kararı almıştır. 200 kuruş fazla verecek başka bir talip olursa satıştan vazgeçmek şartıyla ve noksan-ı fahiş (bir şeyin dörtte bir değeri ölçüsünde veya daha çok olan kısmı) ile çiftliği Yusuf'a satmıştır. Ancak bu tarz bir satış şer'an sahih değildir. Bu nedenle Mir Osman satıştan vazgeçerek çiftliğini tekrar almak istemiştir. Yusuf ve Gümüş oğlu Osman, Mir Osman'ın çiftliği geri almasını engellemişlerdir. Mir Osman durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca Sivas valisine ve Sonisa kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 26 / Hüküm 1]	Usulsüz ferâğ	Yukarıda bahsedilen Mir Osman'ın çiftliğini Yusuf'a ferâğında sahib-i arzin izni olmadığı, bu nedenle bu tarz bir ferâğın geçerli olamayacağı, bu nedenle çiftliğin Mir Osman'a bırakılması emri verilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 26 / Hüküm 2]	Eşkıyalık	Karakaya'nın Kuriş köyünden Yağman Osman, Aray köyünden Çıldır Mehmed, Tek Öküz Mehmed, Elgenli oğullarından bazı kimseler ve Eriye köyünden Ayan Mehmed ve Bekir isimli eşkıyalar; Zigde köyünden Bektaş oğlu İbrahim Ağa ve Musa Mütevellî'nin evini basmış, bazı aile fertlerini yaralamış ve tecavüz etmişlerdir. Mal ve eşyalarını da yağma etmişlerdir. Durumun Divan'a intikali üzerine Sivas valisine ve Karayaka kadısına davalarının mahalli mahkemece görülmesine ilişkin emir gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 26 / Hüküm 3]	Özel Mülke Müdahale	Eğîn'den Hayrulfettah bazı destekçileriyle birlikte, Mehmed'in 600 kuruş kıymetindeki mülk bahçesindeki iki evini zapt edip tahrip etmiştir. Mehmed'in Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhülislamdan fetva alması üzerine Sivas valisine ve Eğîn kadısına davanın mahalli mahkemede görülmesi emri verilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 26 / Hüküm 4]	Para ve mal Gaspı	Gedikçubuk'in Gemerek köyünden ayan ve mütegalibeden Köhneli oğlu Hüseyin ve kardeşi bazı ehl-i örfün desteğiyle, Raki isimli zimmînin 450 kuruşuyla bir çift su sığırını gasp etmişlerdir. Raki'nin Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhülislamdan fetva alması üzerine Sivas valisine ve Gedikçubuk kadısına davanın mahalli mahkemede görülmesi emri verilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.

[sayfa 26 / Hüküm 5]	Mal İntikaline müdahale	Amasya'dan Hafız Mehmed'in zevcesi Emine'nin babası Mustafa Hayyam ölünce terekesi Emine ile oğlu Bekir ve zevcesi Hatice'ye intikal etmiştir. Emine hissesini almadan vefat edince, Bekir ve Hatice, Mustafa'nın İltekin mahallesinde bulunan üç kıta bağ, bir ev ve eşyadan ibaret terekesini kendi zimmetlerine geçirmişlerdir. Hafız Mehmed Divan'a müracaat ederek Emine'nin hissesini alabilmek için şeyhülislamdan fetva almıştır. Sivas valisine ve Amasya kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 27 / Hüküm 1]	Eşkîyalık	Akdağ'ın Sünnioğlu köyünden bazı eşkıyalar, Yahyalı köyünden Süleyman ve Kezban'ın babaları Tanburacı oğlu Mustafa'yı ticaret için yola çıktığı esnada öldürerek eşyasını gasp etmişlerdir. Süleyman ve Kezban durumu Divan'a bildirince Bozok sancağı mutasarrıfına ve Akdağ kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi için hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 27 / Hüküm 2]	Mal İntikaline müdahale	Akdağ'ın Horuk köyünden Süleyman vefat edince terekesi oğulları Ahmed ve Mustafa'ya kalmıştır. Mustafa kendi hissesiyle yetinmeyerek Ahmed'in 500 kuruştan fazla hissesini de almıştır. Ahmed'in Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhülislamdan fetva alması üzerine Bozok sancağı mutasarrıfına ve Akdağ kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 27 / Hüküm 3]	Mal İntikaline Müdahale İddiası	Tokat'ta vefat eden Seyyid Feyzullah, vefat etmeden 3 sene evvel kardeşi Seyyid Numan'ı vasi tayin etmiştir. Feyzullah'ın terekesi Tokat kazası naibi El-Hac Abdülaziz'in tayin ettiği Ballı-zâde Abdullah'ın riyasetinde ve şahitler huzurunda tahrir edilmiştir. Borçlar ve masraflar düştükten sonra 334 kuruş kaldığı tespit edilmiştir. Ancak Seyyid Feyzullah'ın oğlu Seyyid Mustafa bazı kimselerin yönlendirmeleriyle, amcası Seyyid Numan'ın, terekeden 800 cilt kitap, 1000 altın, 1000 kuruşluk gümüş takımı, bir takım mal ve eşyayı kendi evine taşıdığını, dükkânlarının da 3000 kuruşluk kirasını da kendi zimmetine geçirdiğini iddia etmiştir. Bu iddianın yalan olduğu, ayrıca Seyyid Numan'ın, Seyyid Mustafa'nın tereke tahriri sürecinde yaptığı masrafları da karşıladığı anlaşılmıştır. Meselenin Tokat kazası naibi Bahalı-zâde Abdülaziz tarafından Divan'a bildirilmesi üzerine, görülen davanın çözüme kavuşturulduktan sonra bir daha Seyyid Numan'ın rencide ve rahatsız ettirilmemesi emri Sivas kadısına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 28 /	Para Gaspı	Akdağ'ın Rumdiken köyünden Çerkes Bey oğlu Mustafa Beğ, bazı ehl-i örfle

Hüküm 1]		ittifak ederek Horuk köyünden İbrahim'in 150 kuruşunu gasp etmiştir. İbrahim'in Divan'a şikâyete bulunup şeyhülislamdan fetva alması üzerine Sivas valisine ve Akdağ kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri R sene 1179 / Ekim başları- Ekim ortaları 1765.
[sayfa 28 / Hüküm 2]	Mahsule El koyma	Akdağ'ın Beyra köyünden sipahi Hasan, Maden köyünden Ahmed'in mahsulünden ödediği beşte bir öşründen bir miktar sakladığını iddia ederek 150 İstanbul kilesi buğdayına ve 30 İstanbul kilesi arpasına el koymuştur. Ahmed'in Divan'a şikâyette bulunup şeyhülislamdan fetva alması üzerine Bozok sancağı mutasarrıfına ve Akdağ kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi için hüküm gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 28 / Hüküm 3]	Eşkîyalık	Bozok'un Divanlı köyünden Topal oğlu Eyüp, Hızır oğlu Ömer, Halil, Maksud oğlu Musa, İsmail, Molla Hasan, Kara Ömer, Ahmed Ağa oğlu Osman, Hasan Ahmed ve Abdal adlı kişiler; Yozgat köyünden Atmaca bin Abdullah'ın ambarının kilidini kırarak 60 müd arpasını telef etmişlerdir. Atmaca'nın Divan'a şikâyette bulunup şeyhülislamdan fetva alması üzerine Bozok sancağı mutasarrıfına ve Bozok kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 28 / Hüküm 4]	Eşkîyalık	Sadrazam çuhadarlarından Ahmed İskilip'ten Sivas'a giderken, Kavilli aşiretinden, Demirşeyh köyünden yaklaşık 20 eşkıya Ahmed'in yolunu keserek 550 kuruşuyla, 2000 kuruşluk mal ve eşyasını gasp etmişlerdir. Bu eşkıyaların durdurulması ve mahkemeye sevk edilmeleri mümkün olmamıştır. Ahmed'in Divan'a şikâyetinden sonra, Sivas valisine, Sivas ve Çorum kadılarına hüküm gönderilerek, eşkıyaların yakalandıkları yerde mahkeme olunmaları emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 29 / Hüküm 1]	Alacak- Verecek Davası	Zile kazasından Seyfi'nin Seyyid oğlu Ali'den 190 kuruş alacağı vardır. Defalarca talep ettiği halde alamayınca Divan'a şikâyette bulunmuştur. Sivas valisine ve Zile kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 29 / Hüküm 2]	Mülk arsa Zapt ve İşgali	Saz kazasının Çakallı köyünden Osman ve Kavuncu oğlu İsmail, Kılıçlı köyünden Çelebioğlu'nun mülk arsasını zapt etmişlerdir. Şikâyet üzerine, Sivas valisine ve Saz kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 29 / Hüküm 3]	Para Gaspı	Bozok'un Yozgat köyünden Osman Kethüda, İskilipli Ahmed'in 600 kuruşunu gasp etmiştir. Ahmed'in Divan'a şikâyette bulunup şeyhülislamdan fetva alması

		üzerine Bozok mutasarrıfı Abaza Mehmed'e ve Bozok kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 29 / Hüküm 4]	Toprak Zaptı	Ulemadan Mehmed, Erim (Arım) kazasının Kücelü (Göğceli) köyünden Ayşe ve Sabiha bir miktar toprak üzerinde müşterek mutasarrıflardır. Müştereklerden Ayşe varisi yokken vefat edince hissesi tapuya müstahak olmuştur. Mehmed de bu hisseyi tapu resmini ödeyerek sahib-i arzdan temessük ile almıştır. Ancak Sabiha bu yerleri zapt ve işgal etmiştir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine Erim kadısına, fuzuli zapt ve işgallere engel olunması emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 30 / Hüküm 1]	Vakıf tevliyetine müdahale	Sivas'ta bulunan Darü'r-raha ve Abdülvahhab zaviyesi vakıflarının mütevellisi evlad-ı vâkıftan batn-ı evvel Nazır-zâde Ali Ağa'dır. Batn-ı sâliste olan Seyyid Abdurrahman ve Seyyid Ahmed vakfi zapt etmişlerdir. Abdurrahman vakfi Ali'nin üzerinden düşürerek kendi üzerine geçirmiştir. Vakfın gelirlerini de kendi işleri için harcamışlardır. Olay muvacesesinde defterhâne-i amiredeki kayıtlara göz atıldığında batn-ı evvelde Ali, batn-ı sâliste Abdurrahman olduğu anlaşılmıştır. Ancak Sivasili naibi Ahmed'in arzında hala batn-ı evvelde Abdurrahman görünmektedir. Sivas valisine ve Sivas kadısı Ebubekir'e meselenin çözüme kavuşturulması ve tevliyet hakkının kimde olduğunun tespit edilerek yapılan müdahalelerin sonlandırılması emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 30 / Hüküm 2]	Vakıf Gelirlerini Zimmete Geçirme-Haksız Vergi talebi	Gedikçubuk'in Gemerek köyünden Şeyh Bölükbaşı ve Gömeç Muhammed, Gemerek'teki para vakfının paralarını kendi zimmetlerine geçirmiştir. Gemerek ahali ve vakıf mütevellisi üzerlerine düşen hazariye ve avarız vergilerini görevli memura ödedikleri halde, bu şahıslar bu vergilerden daha fazla miktarda para toplayarak kendi işleri için harcamışlardır. Ahalinin ve mütevellinin Divan'a şikâyeti üzerine Sivas valisine ve Gedikçubuk kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması ve şahısların zimmetlerine geçirdikleri paraların iade ettirilmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 30 / Hüküm 3]	Haksız Vergi Talebi	Niksar'dan sipahi Ahmed, avarız vergisi ödemesini gerektirecek emlak ve arazisi olmadığı halde, Niksar ahalisinin kendisinden hane-i avarız için hisse istemeleri ve bazı ehl-i örfün de tekâlif-i şakka talebinde bulunmalarından dolayı Divan'a şikâyette bulunmuştur. Niksar kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları-

		Ekim sonları 1765.
[sayfa 31 / Hüküm 1]	Özel Mülke Müdahale ve Zapt	Sivas'tan Bekir ve kardeşleri mülk bağlarını 1175 senesinde Ömer'e 15 kuruşa satmışlardır. 4 sene sonra, bu bağın daha yüksek kıymette olduğunu ve ucuza sattıklarını iddia ederek bağı zapt etmişlerdir. Ömer durumu Divan'a bildirerek şeyhülislamdan fetva almıştır. Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 31 / Hüküm 2]	Adam Yaralama	Sivas'tan Büğrü Mehmed, Ömer'in din ve imanına hakaret etmiş, bıçakla yaralamış ve Ömer altı ay yatağa mahkûm kalmıştır. Durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca, Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 31 / Hüküm 3]	Eşkîyalık	Konargöçer Milli ekradı aşiretinden Yusuf oğlu cemaatinden bazı kimseler hayvanlarını, Tozanlı'nın Kâfirni nahiyesinin İlpit köyü ahalisinin ekili arazilerine salmışlardır. Ekinleri telef olan ahali hayvanları ekinlerden çıkarınca, cemaatten Taviil Yusuf oğlu ve Musa adlı eşkıyalar, bazı arkadaşlarıyla birlikte ahalinin üzerine saldırarak, bazılarını kılıçla darp etmiş, hapsedmiş ve bazılarını da öldürmüşlerdir. Köy ahalisinden Eyüp oğlu Mehmed ve Yeğen Mustafa durumu Divan'a bildirince, Sivas valisine, Sivas, Tozanlı ve Zile kadılarına hüküm gönderilerek, bu eşkıyaların buldukları yerde yakalanarak mahalli mahkemede yargılanmaları emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 32 / Hüküm 1]	Alacak- Verecek Davası	Eski Çorum sancağı mutasarrıfı El-Hac İbrahim'in, ayandan Kurdoğlu Süleyman'dan 1550 kuruş alacağı vardır. Süleyman borcunu ödemediği için, İbrahim bu borcu Süleyman'ın varislerinden istemiştir. Varisler borcu ödemeyince Süleyman durumu Divan'a bildirmiştir. Sivas valisine ve Çorum kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 32 / Hüküm 2]	Mülke Müdahalede İsrar	21. sayfanın 2. hükmünde bahsedilen, Seyyid Yusuf, kardeşlerinin hisselerine müdahale ve taarruzunda ısrar etmektedir. Bu müdahale ve taarruzun, mahalli mahkemece men edilmesi emri Amasya kadısına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 32 / Hüküm 3]	Mübaşir Ücreti	Eğin kazasının Erkek köyünden Osman ve Hasan, cariyelerini öldürdüğü iddiasıyla Eğin sakinlerinden Mehmed'i ehl-i örf'e şikâyet etmişlerdir. Akabinde

	Namıyla Paraya El Koyma	mübaşir getirilip mahkeme olduktan sonra, Mehmed'in suçsuz olduğu anlaşılmıştır. Mübaşir ücreti Osman ve Hasan'dan alınması gerekirken, Osman ve Hasan, ücret-i mübaşiriyye adı altında Mehmed'in 400 kuruşunu almışlardır. Mehmed olayı Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca, Sivas valisine ve Eğin kadısına meselenin mahalli mahkemece çözümü emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 32 / Hüküm 4]	Tımar Gelirlerine Müdahale	Bozok'un Yozgat köyünden Seyyid Mustafa, Saray köyü tımarlı sipahilerden Seyyid Ebubekir ve Seyyid Ömer'in tımarlarını zapt ederek, mahsullerine el koymuştur. Olay Divan'a intikal edip şeyhülislamdan fetva alınca, Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına meselenin mahalli mahkemece halli emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 33 / Hüküm 1]	Haksız Vergi Talebi ve para gaspı	Tokat'a bağlı Gömeçkişla'dan Osman, Ahmed, Mustafa, Bektaşoğlu ve diğer Mustafa; Seyyid Hasan ve Seyyid Mustafa'yı tekâlif-i şakka talebiyle rahatsız etmişlerdir. Olay mahkemeye intikal etmiş, Seyyid Hasan ve Seyyid Mustafa'ya hüccet-i şer'ie verilmiş ve şahıslar men edilmiştir. Ancak bu şahıslar kani olmamışlar, Hasan ve Mustafa'nın 1000 kuruşunu gasp etmişlerdir. Mağdurların Divan'a şikâyeti edip şeyhülislamdan fetva almaları üzerine, Sivas valisine ve Tokat naibine, meselenin mahalli mahkemece çözümü emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 33 / Hüküm 2]	Cinayet	Budaközü'nün Karasağırlar köyünden Karamağaralı oğlu Bekir Ağa, Sungurlu köyünden İbrahim'i atının arkasına bağlayarak sürüklemek suretiyle öldürmüştür. Mahkeme süreci devam ederken Bekir Ağa ölünce oğlu Mustafa mahkemeye çağırılmıştır. Mustafa mahkemeye gelmek istemeyince, maktul İbrahim'in kardeşi Hasan durumu Divan'a bildirmiştir. Bunun üzerine Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına, davanın tamamlanmasını emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 33 / Hüküm 3]	Özel Mülke Müdahale	Amasya'dan Es-Seyyid El-Hac Mustafa, Amasya'nın Devehane mahallesinde bulunan evini ve eşyasını zevcesi Zeynep'e hibe etmiştir. Mustafa vefat ettikten sonra, varislerinden Yusuf bu duruma itiraz ederek bahsedilen ev ve eşyayı da mirasa dâhil etmek istemiştir. Olay mahalli mahkemeye intikal edip dava hakkında Zeynep'e hüccet-i şer'ie verilmiştir. Buna rağmen Yusuf'un müdahalesi devam edince, Zeynep şeyhülislamdan fetva alarak durumu Divan'a bildirmiştir. Amasya kadısına Yusuf'un müdahalesinin engellenmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 33 /	Para Gaspı	Osmancık'tan Hacı Hüseyin bazı ehl-i örfün de desteğiyle İbrahim'in 1000

Hüküm 4]		kuruşunu gasp etmiştir. İbrahim Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhülislamdan fetva alınca Sivas valisine ve Osmanlık kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 33 / Hüküm 5]	Alacak- Verecek Davası	Tokat'tan Kasım-zâde Ahmed'in Artin adlı zimmîden 12150 kuruş alacağı vardır. Bu borcun tahsili için Artin yerel mahkeme tarafından mahpus edilmiştir. Ortağı Dikran'ın kefaletiyle serbest bırakılan Artin firar edip ortadan kaybolmuş, Dikran ise borcu ödemekte gevşek davranmıştır. Ahmed durumu Divan'a bildirince, Sivas valisine ve Tokat naibine borcun Dikran'dan alınarak Ahmed'e ödenmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 34 / Hüküm 1]	Miras hissesine müdahale	Sivas'ta Gayrimüslim tebaadan Ovannes ölünce, mirası eşi ile çocukları Anna, Bagos, Aleksan ve Kabri'ye intikal etmiştir. Varisler Anna'nın 1500 kuruşluk hissesini vermeyince, Anna Divan'a şikâyetinde bulunmuştur. Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 34 / Hüküm 2]	Alacak- Verecek Davası	Arapkir'in Meşker köyünden Gayrimüslim tebaadan İstefan, Yorgi, Melkon ve Papas'm; Seranoz oğlu Mardros'tan 300 kuruş alacakları vardır. Şahıslar defalarca talep ettiği halde alamayınca, durumu Divan'a bildirmişlerdir. Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 34 / Hüküm 3]	Alacak- Verecek Davası	İstanbul'da tavuk pazarında sakin sarraftan Kırkor'un Tokat'ta sakin İktli'den 300 kuruş alacağı vardır. Parasını alamayan Kırkor Divan'a şikâyetinde bulunmuştur. Tokat kazası naibine ve Tokat hassa voyvodasına gönderilen bu hükümde meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 34 / Hüküm 4]	Tımar Gelirlerine Müdahale	Musa ve Muhammed Sonisa'nın Emkine köyü ve çevresi ile Karakuş nahiyesinin Çayırılan köyü dâhilindeki tımarlara müşterek mutasarrıflardır. Seyyid İbrahim, Sivas'ın Kınık köyü ve çevresine; Mehmed ve oğlu İbrahim ise Sorgun'un Özüviran köyü ve çevresine mutasarrıf sipahilerdir. Musa kendi hissesine düşen mahsul ve rüsumu toplayacakken, diğer sipahiler bunun tımar gelirlerine müdahale ve taarruzda bulunmuşlardır. Musa'nın Divan'a şikâyeti üzerine, Sivas valisine ve Karakuş kadısına hüküm gönderilerek, haksız müdahalelerin engellenmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.

[sayfa 35 / Hüküm 1]	Kışlak Vergisi Talebiyle Rahatsızlık Verme	Sivas valisinin ve Bozok mutasarrıfının bir takım adamları, Budaközü'nün Demircili Hulvar köyü ahalisinden, kanuna aykırı olarak kışlak resmi talep etmişlerdir. Köy ahalisi sürekli yapılan bu taleplerden rahatsız olmuş ve durumu Divan'a bildirmiştir. Budaközü kadısına hüküm gönderilerek kanuna aykırı müdahale ve vergi taleplerine engel olunması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 35 / Hüküm 2]	Alacak- Verecek Davası	Aslen Tosyalı olan eski Karahisar-ı şarkî kadısı Mustafa'nın şaphane emini Humulu El-Hac Mehmed'in zimmetinde 892 kuruş para, bir taht-ı revan ve Gürcü bir köle alacağı vardır. Mehmed borcunu ödemediği için, Mustafa Sivas kadısına gelerek borcunun varislerden alınmasını talep etmiştir. Sivas kadısı Ebubekir durumu Divan'a bildirince alacakların ödenmesini emreden hüküm Sivas valisine ve Gedagra kadısına gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 35 / Hüküm 3]	Para Gaspı	Arapkir'den Şaban, bazı ehl-i örfün desteğiyle Mehmed'in 500 kuruşunu gasp etmiştir. Mehmed'in durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alması üzerine, Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece halli emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 35 / Hüküm 4]	Para Gaspı - Haneye Tecavüz	Osmancık'tan Kalyoncu Mustafa ve Serdar Hüseyin, Köse Mustafa ve Mehmed'in evini basarak ailelerine tecavüze teşebbüs etmişlerdir. Ayrıca bazı ehl-i örfün de desteğiyle bunları tehdit ederek 300 kuruşlarını gasp etmişlerdir. Mağdurların Divan'a şikâyet edip fetva alınca Sivas valisine ve Osmancık kadısına meselenin halli için hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 36 / Hüküm 1]	Tımara Müdahale	Abdülkerim oğlu Ahmed'in, Sivas sancağının Özükağacı nahiyesinin Kilit köyü ve çevresinde 5999 akçe tımarı vardır. Alaybeyi Mehmed Emin, kendi sorumluluğu altında olmadığı halde, Abdülkerim'in Gürcistan seferine katılmadığını öne sürerek tımarına el koymuş ve tebaasından Mustafa'ya vermiştir. Abdülkerim'in Divan'a şikâyeti üzerine, Sivas valisine ve Sivas kadısına, bahsedilen müdahaleye engel olunması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 36 / Hüküm 2]	Özel Mülke Müdahale	Osmancık'tan Mehmed; semerci arastasında bulunan Hüseyin, Halil, Aişe, Rahime ve Fatıma'nın ortak oldukları bir semerci dükkânını müzayedeye ile satın almıştır. Ortaklar satıştan sonra vazgeçerek dükkânı Mehmed'in elinden geri almışlardır. Mehmed'in şikâyeti üzerine Sivas valisine ve Osmancık kadısına

		meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 36 / Hüküm 3]	Gasp	Tokat'tan Mehmed, pazbant başı İsmail'in 150 kuruş parasıyla, 50 kile mahsulünü, 50 yük odun ve bir miktar kerestesini gasp etmiştir. İsmail'in Divan'a şikâyeti üzerine Tokat naibine ve Tokat voyvodasına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 36 / Hüküm 4]	Cinayet	Arapkir'den Çoşduk Çavuşoğlu, Hasan ve Kölesioğlu; Bekir'in yolunu keserek öldürmüşlerdir. Bekir'in kardeşi Mehmed durumu Divan'a bildirmiştir. Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 36 / Hüküm 5]	Miras hissesine müdahale	Gedagra'dan Fatıma ölünce, terekesi Mustafa, Fatıma ve Zeynep'e intikal etmiştir. Mustafa başka bir yerde iken miras paylaşmış, Fatıma ve Zeynep kocalarının da desteğiyle Mustafa'nın hissesini kendi zimmetlerine geçirmişlerdir. Mustafa'nın durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alması üzerine Sivas valisine ve Gedagra kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili Ca sene 1179 / Ekim ortaları- Ekim sonları 1765.
[sayfa 37 / Hüküm 1]	Zaviye Vakfına Müdahale	Mustafa bin Mehmed, Şeyh Bayezid zaviyesi vakfının zaviyedarı ve mütevellisidir. Divriği'nin Hekme nahiyesinin Ekrek köyünden, vakfa ait malikâne mahsulünü toplamak istediğinde, ahaliden bazıları vakfa müdahale ve taarruz etmişlerdir. Olayın Divan'a bildirilmesi üzerine Sivas valisine ve Divriği kadısına, haksız müdahalelere engel olunması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 37 / Hüküm 2]	Eşkıyalık	Musululu Simon Hint emtiası tüccarıdır. İstanbul'a ticaret mallarını getirip sattıktan sonra Musul ve Diyarbakır kervanıyla Basra'ya gitmek üzere yola çıkmıştır. 60 civarında eşkıya, Sivas'ın Kangal kazasıyla Ulaş nahiyesi arasında kervana baskın yapmışlardır. 3 adam öldürülmüş, 7 kişi yaralanmış, nakit para, eşya ve hayvan gasp edilmiştir. Alacahan kadısı Ahmed ve tüccar Simon durumu Divan'a bildirmiştir. Ayrıca Müslüman ve Gayrimüslim bazı tüccarın şahitliği ve İstanbul gümrük defteri kayıtlarının takibi ile Simon'un mallarının miktarı tespit edilmiştir. Sivas, Rakka, Maraş valilerine, Halep beylerbeyine, Malatya sancağı mutasarrıfına; Halep mollasına, Sivas, Malatya, Ruha kadılarına ve Maraş naibine hüküm gönderilerek eşkıyaların buldukları yerde yakalanması, gasp edilen

		malların tahsili, eşkıyaların hapis edilmeleri emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 38 / Hüküm 1]	Vakıf Mahsullerini Gasp	Sorgun'dan Köhne oğlu Hızır Ağa ve Osman, Çorum'un Yakacık köyündeki Abdal Ata vakfının, Sorgun'un Karatepe köyündeki 400 kilelik öşür ve mahsullerine el koymuşlardır. Vakfın mütevellisi Mehmed gasp edilen mahsulleri talep edince 200 nefer ile tekrar gelerek 700 kuruşlarını daha gasp etmişlerdir. Durum Divan'a bildirilince Sivas valisine ve Sorgun kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 38 / Hüküm 2]	Tarım Toprağına kanuna aykırı Ev Yapma	Arapkir'in Saltuk köyünden mütegalibeden Molla oğlu Süleyman; Seyyid Ali, Seyyid İbrahim, Seyyid İsmail'in müşterek olarak ziraat ettikleri toprakları üzerine, kanuna aykırı olarak bina ve dam yapmıştır. Ortakların durumu Divan'a bildirip fetva almaları üzerine Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 38 / Hüküm 3]	Para Gaspı	Sivas'tan Abdülvehhab bazı ehl-i örfün de desteğiyle, Zile'ye bağlı Ortapare'nin Gümüşdiğin köyünden Seyyid Ali, Badullulu oğlu Veli, Osman oğlu Mehmed ve Mürsel Fakih'in 250 kuruşlarını gasp etmiştir. Mağdurlar durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca, Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 38 / Hüküm 4]	Esir Alım-Satımı	Eski Niksar kadısı Sun'ullah, Esirci Kadı oğlu Mustafa Beşe'den Gürcü asıllı Aişe'yi 365 kuruşa satın almıştır. Aişe, İstanbul'a gelerek hürriyet iddiasında bulunmuş ve 4 şahit huzurunda hürriyetini ispat etmiştir. Bunun üzerine Sun'ullah'ın Mustafa'ya verdiği paranın iade edilmesi hususunda hüccet-i şer'iyeye verilmiştir. Mustafa parayı geri vermeyince, Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 39 / Hüküm 1]	Kefalet İddiasıyla Toprak, Hayvan ve Eşya Zaptı	Niksar'da Abidin'in Mehmed'ten 400 kuruş alacağı vardır. Abidin borcunu alamayınca, Niksar'ın Meğedün köyünden Ahmed, Salih ve Abdullah'ın mülk arsa, hayvan, mal ve eşyalarına borcun karşılığı iddiasıyla el koymuştur. Mağdurlar Mehmed'in kefil olmadıklarını belirterek durumu Divan'a bildirince, Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.

[sayfa 39 / Hüküm 2]	Hırsızlık	Arapkir’de Etem aşiretinden Magallı Hasan kâhya bazı hırsızlar ile birlikte, Arapkir’de sakin ulema, suleha, eimme, huteba ve ayanın mal ve eşyalarını çalmışlardır. Arapkir kadısı Mustafa’nın durumu Divan’a bildirmesi üzerine, Sivas valisine ve Arapkir kadısına, meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 39 / Hüküm 3]	Zeamet Gelirlerine Müdahale	Züamadan Süleyman, Bayramlı kazasının Bucak nahiyesinin Kaller ve civarı köylerde bulunan rüsum-ı serbestiyet gelirlerine, mir-i miran, mir-liva ve diğer bazı ehl-i örfün müdahalesinden şikâyetçi olmuştur. Bayramlı kadısına, haksız müdahalelerin engellenmesi için emir gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 39 / Hüküm 4]	Zeamet reayasının başka köylere iskânı	Niksar’ın Ağros (Atabey) köyünden Kösdan oğlu Murat kethüdanın oğlu ve diğer bazı reaya, köylerinden çıkıp, Boyabat’a ve çevresindeki bazı köylere yerleşmişlerdir. Zaim Ali de bunların eski köylerine geri dönmeleri için Mustafa’yı subaşı tayin etmiştir. Köylülerin geri dönmeleri üzerine durum Divan’a intikal etmiştir. Niksar, Lâdik, Karayaka, Erak, Fatsa kadılarına, Tokat ve Boyabad naiblerine meselenin hallini emreden hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 40 / Hüküm 1]	Kayımlık Bedelinin Tahsili	Kazabad’ın Reis köyündeki Hamza Bey camisinin kayımlı Hızır Halife bin Ömer, vazifesinin bedeli olan mahsulü, 9 senedir, vakıf mütevellisinden alamamaktadır. Durumu Divan’a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca, meselenin mahalli mahkemede görülüp, müstahak olduğu mahsulün güzeştesiyle birlikte kendisine verilmesi emri Sivas valisine ve Kazabad kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 40 / Hüküm 2]	Haksız Vergi Talebi- Mal ve Yiyeceklere El Koyma	Niksar’ın Büşürüm köyü ahalileri üzerlerine edası lazım gelen vergilerini ödemekte oldukları halde, Hoca Ali oğlu Mustafa, Eyyüb ve Mustafa oğlu Ahmed adlı sipahiler, bu vergilere kanaat etmeyerek, ahaliyi rahatsız etmişlerdir. Ahalinin evlerine, eşya, yiyecek ve mallarına el koymuşlardır. Durumun Divan’a intikali üzerine, meselenin çözüme kavuşturulması emri Niksar kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 40 / Hüküm 3]	Özel Mülke Müdahale	Arapkir’den Bekir, Halil, Mehmed ve Abdurrahman; İsmail’in mülk arsasını haksız yere zapt etmişlerdir. İsmail Divan’a şikâyette bulunup şeyhülislamdan fetva alınca, Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece halledilmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.

[sayfa 40 / Hüküm 4]	Alacak- Verecek Davası	Sivas'tan Ebubekir'in, kardeşi Ahmed'ten 1500 kuruş alacağı vardır. Ahmed bu paranın 950 kuruşunu ödemiş ancak kalanını ödemek istememiştir. Ebubekir'in Divan'a şikâyeti üzerine meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri Sivas valisine ve Sivas kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 41 / Hüküm 1]	Meraya Müdahale	Arapkir'in Seküse Mahallesi ahalisinin koyunlarını otlattıkları meraları, Bukain mahallesinden İsmail zapt ederek buralarda ziraat yapmak istemiştir. Mesele mahalli mahkemede, şahitler huzurunda çözümlenerek, meranın Seküse ahalisine ait olduğu tespit edilmiştir. Arapkir kadısı Mustafa'nın durumu Divan'a bildirmesi üzerine, yaşanan zapt ve müdahalenin men edilmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 41 / Hüküm 2]	Miras hakkına müdahale	Bozok kazasından Hacı Mehmed Bölükbaşı, Ebubekir'i yaralamıştır. Bu yaradan mütevellit ölen Ebubekir'in veraseti oğlu Hasan ile babası İbrahim'e intikal etmiştir. İbrahim de ölünce oğulları Ebubekir'in mallarına el koymuştur. Hasan hakkını bunlardan talep ettiği halde alamayınca durumu Divan'a bildirmiştir. Meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 41 / Hüküm 3]	Cinayet	Sivas'ın Yıldız köyünden Sarı Osman oğlu Süleyman, Yusuf'u 1178 senesinde öldürmüştür. Yusuf'un kardeşleri Abdurrahman ve Mustafa durumu Divan'a bildirince, meselenin mahalli mahkemede görülmesi emri Sivas valisine ve Sivas kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 42 / Hüküm 1]	Kitabete Haksız Müdahale	Merzifon'dan bazı kimseler, Lütfullah isimli kâtabi rahatsız etmişler ve kitabet işlerine de haksız yere müdahale etmişlerdir. Merzifon kadısının durumu Divan'a bildirmesi üzerine, yaşanan müdahalelerin ve rahatsızlık vermelerin sonlandırılması emri Sivas valisine ve Merzifon kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 42 / Hüküm 2]	Zeamete Müdahale	Amasya ve Sivas sancaklarında, Gedagra ve diğer bazı nahiyelerde ve Gulam ve çevre köylerinde zeamete mutasarrıf Es-Seyyid veled-i Ammar, çocuksuz olarak vefat edince, zeameti Mehmed Kemankeş'e tevcih edilmiştir. Reayadan bazı kimseler Mehmed'in bu zeametleri zapt etmesine engel olmuşlardır. Mehmed'in durumu Divan'a bildirmesi üzerine, meselenin çözüme kavuşturulması emri Gedagra kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.

[sayfa 42 / Hüküm 3]	Ev Basma, Nikâhlı Kadını Kaçırma, Gasp	Zeytun kazasından Hasan Aişe'yi kendisine nikâhlamıştır. Ancak Aişe'nin babası İbrahim, kardeşi Mehmed, Kabal oğlu İsmail ve Ahmed oğlu Hüseyin; Hasan'ın evini basarak Aişe'yi kaçırmış ve başkasına nikâhlamışlardır. Ayrıca Hasan'ın mal, eşya ve davasını da gasp etmişlerdir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine Sivas valisine ve Zeytun kadısına meselenin mahalli mahkemede görülmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 42 / Hüküm 4]	Ehl-i örfün işlerine Haksız Müdahale	Merzifon'dan Kurdoğlu Hacı Mehmed, Yahya, Bafıralı Hacı Mehmed, kadı, naip ve diğer bazı ehl-i örfün resmi işlerine ve ahalinin vergi işlerine müdahale etmişlerdir. Bu şahısların haksız müdahalelerinden rahatsız olan ahali durumu Divan'a bildirince, Merzifon kadısına meselenin çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 42 / Hüküm 5]	Özel Mülkü Zapt Ve Başkasına Satma	İskilip'ten İsmail mülk bağımlı oğulları Yeniçeri Mehmed ve Ali'ye bırakmıştır. Mehmed başka bir yerde iken Ali, Mehmed'in hissesini zapt etmiş ve Kabız oğlu Hacı Ahmed'e satmıştır. Hacı Ahmed ölünce Mehmed hissesini, bunun oğullarından talep etmiştir. Varislerin mülk bağı vermemeleri üzerine Divan'a şikâyette bulunmuştur. Sivas valisine ve İskilip naibine meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 43 / Hüküm 1]	Para Gaspı	Yıldızeli'nin Sarıyar köyünden Keleşoğlu Kör Osman, Hüseyin Bey'in 300 kuruşunu gasp etmiştir. Hüseyin Bey'in durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alması üzerine, Sivas valisine ve Yıldızeli kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 43 / Hüküm 2]	Tecavüz, Gasp	Bozok kazasının Çiçekli köyünden, Sürmeli oğlu Ömer, Şafak Musa Kâhya, Yörük oğlu Hüseyin, Eyyüb, Hamnis oğlu Hüseyin, Künde oğlu Mustafa, Ahmed oğlu Kör İbrahim, Sırık oğlu Ali ve Yetici oğlu Hasan, bazı ehl-i örfle ittifak ederek, aynı köyden İbrahim'in mülk bağımlı zorla ferağ ettirmek istemişlerdir. Eşini kaçırap tecavüz etmişler ve 250 keçi, bir at, 6 öküz, bir tüfek, iki bıçak, 50 kuruş nakit para ve mahsulünü de gasp etmişlerdir. Durumun Divan'a intikali üzerine Sivas valisine ve Bozok kadısına meselenin mahalli mahkemede görülmesi emredilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 43 / Hüküm 3]	Haksız vergi talebi	Çorum'dan Damat oğlu Seyyid Ömer, Başçı oğlu, Hacı Osman oğlu Hasan, Kara Ali oğlu Hacı Ömer ve Bekir Efendi adlı şahıslar, ahali üzerlerine düşen

		avarız ve hazariye vergilerini ödedikleri halde, haksız vergi talebiyle ahaliyi rahatsız etmişlerdir. 1176 senesinden beri haksız yere topladıkları vergiler 30 kese akçeyi bulmuştur. Ahalinin durumu Divan'a bildirmesi üzerine Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 43 / Hüküm 4]	Haneyeye Tecavüz- Gasp	Zeytun kazasının Karalar köyünden Tekeci oğlu Mustafa, Abdullah ve Ömer, Mehmed'i öldürmek, karısını ve kızını kaçırmak amacıyla evini basmışlardır. Ayrıca 300 kuruşunu da gasp etmişlerdir. Bir şekilde ellerinden kurtulan Mehmed durumu Divan'a bildirmiştir. Bunun üzerine, Sivas valisine ve Zeytun kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 44 / Hüküm 1]	Mirasa müdahale	Arapkir'den Hüseyin Ağa vefat edince terekesi, başka varisi olmadığı için, yeğeni Mehmed'e intikal etmiştir. Hüseyin Ağa'nın kayınvalidesi Hafize bazı müttelikleriyle birlikte Mehmed'e intikal eden mal, eşya, ev, bağ ve bahçeye, alacak iddiasıyla el koymuştur. Mehmed'in durumu Divan'a bildirmesi üzerine Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için hüküm yazılmıştır. Fî Evâhiri Ca sene 1179 / Kasım başları- ortaları 1765.
[sayfa 44 / Hüküm 2]	Para Gaspı	Sorgun'un Çalatlı köyünden Mellah Ahmed, Bozok'un Eslin köyünden Mustafa'nın 1500 kuruşunu gasp etmiştir. Mustafa'nın durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alması üzerine, Bozok mutasarrıfına ve Sorgun kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 44 / Hüküm 3]	Mahkûm Nakli	İstanbul'da iki kişi tutuklanıp, Bekir çavuş mübaşeretiyle Samsun kalesine kalebent olarak gönderilmiştir. Samsun'a gidene kadar güzergâh üzerinde bulunan devlet görevlilerine, mahkûmların yerlerine ulaştırılması, emniyetin sağlanması ve muhafazacılar tayin ettirilmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 44 / Hüküm 4]	Miras taksimi	Eğin'den Artun adlı zimmî ölünce terekesi zevcesi Tuşki, oğlu Mardros, kızları Ostiyan ve Mariya'ya intikal etmiştir. Terekenin taksimi için varisler Agop'u vekil tayin etmişlerdir. Bu sırada Tuşki de ölünce, onun terekesinin bölüşülmesine de vekâlet etmiştir. Eğin kadısına gönderilen bu hükümde, mahalli mahkemede terekelerin varisler arasında bölüştürülmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.

[sayfa 45 / Hüküm 1]	Kadı Tayini	Yahya-zâde İbrahim, Diyarbakır kazası kadılığına tayin olunmuştur. Üsküdar'dan Diyarbakır'a gidinceye kadar, güzergâh üzerinde bulunan devlet görevlilerine, kadının emniyetinin sağlanması emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 45 / Hüküm 2]	Kavga- Para Gaspı	İskilip'ten Suhte oğullarından Abdullah ve Ömer ile Semerci Kör Ahmed ve kardeşi Ömer, Kâfir Deresi mahallesinde bulunan üzüm bağlarında kavga etmişlerdir. Olay yerel mahkemede çözüme kavuşturulup taraflar barıştırıldığı halde Ahmed ve Ömer, bazı ehl-i örfün de desteğiyle Abdullah ve kardeşi Ömer'e rahatsızlık vermeye devam etmişlerdir. Ayrıca 280 kuruşlarını gasp etmişlerdir. İskilip ileri gelenlerinin durumu Divan'a bildirmeleri üzerine, Sivas valisine ve İskilip kadısına meselenin çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 45 / Hüküm 3]	Haksız Vergi Talebi	Yıldızeli'nin Sarıyar köyü camiinin hatibi olan Hasan Halife, raiyet vergisinden muaf olduğu halde, köy zabiti tarafından vergi talebiyle rahatsız edilmiştir. Durumun Divan'a intikali üzerine Yıldızeli kadısına meselenin halli için emir gönderilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 45 / Hüküm 4]	Tımar Gelirlerine Müdahale	Bozok kazasından Çıyan oğlu Mustafa, Saray, Alifakılı, Elmahacılı ve Ekinçiçek tımar köylerinin sipahisi olan Seyyid Ebubekir ve Seyyid Ömer'in tımar gelirlerini zapt etmiştir. Sipahilerin durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva almaları üzerine Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına, meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için hüküm yazılmıştır. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 46 / Hüküm 1]	Has Gelirlerine Müdahale	Arapkir'den Hacı Musa oğlu Bekir Ağa, El-Hac Hüseyin'in iltizamında bulunan Savurdek ve Erin köylerinin öşür ve mahsulüne el koymuştur. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine Sivas valisine ve Arapkir kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 46 / Hüküm 2]	İltizam ve Vakıf Köyleri Gelirlerine Müdahale	Ahmed, Taşabad ve Erak kazalarında, Isfahan Şah Hanım vakfı köylerinin mahsul ve resimlerini iltizam yoluyla El-Hac Ahmed'ten almıştır. Ancak topladığı makbuzatın iltizam bedelini karşılamadığını ve zarar ettiğini iddia ederek El-Hac Ahmed'i rahatsız etmiştir. Durumun Divan'a intikali üzerine, Taşabad ve Erak kadılarında meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için hüküm verilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.

[sayfa 46 / Hüküm 3]	Para Gaspı	Karahisar-ı Şarki'nin Tomarza köyünden, Kör Yakup, Tarakçı oğlu Ovannes, Keşiş oğlu Haçador, Karakaş oğlu Ağayap, Azad oğlu Kariz, Çerkez Erin, Dıras oğlu İraş, Sultan oğlu Mardros ve Bellice Artin adlı mütegalibeler, aynı köyden Şirvan oğlu Gürenc kocabaşının 10 bin kuruşunu gasp etmişlerdir. Durumun Divan'a intikali üzerine, Sivas valisine, Sivas kadısına ve Sivasili kazası naibine, bu şahısların buldukları yerde yakalanarak mahalli mahkemede yargılanmaları emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 46 / Hüküm 4]	Alacak- Verecek Davası	Mir Halil ve mühürdar Süleyman Efendi'nin, Tırhala sancağından Ali Ağacık'ta 1500 kuruş alacakları vardır. Talep ettikleri halde alamayınca alacaklılar Divan'a müracaat etmişlerdir. Meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri Rumeli valisine ve Tırhala kadısına gönderilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 46 / Hüküm 5]	Gasp	Bozok'un Elmahacılı köyünden Âdem oğlu Kara Hasan ve Mehmed, bazı ehl-i örfün desteğiyle, Seyyid Mehmed'in 350 kuruşuyla bir atını gasp etmişlerdir. Mehmed'in durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alması üzerine Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 47 / Hüküm 1]	İltizam	46. sayfanın 2. hükmü burada tekrar edilmiştir. Ek olarak El-Hac Ahmed'e davada Mehmed'in vekil olarak tayin edildiği belirtilmiştir.
[sayfa 47 / Hüküm 2]	Haksız Vergi Talebi, Zulüm ve Hapis	Medine vakıf köylerinden, Amasya'nın Gelengiras köyünün malikâne mutasarrıfı Kağat-zâde Es-Seyyid Ahmed Efendi, fazla vergi alabilmek için köy ahalisinden Nebi Mehmed, Battal ve diğer bazı kimseleri konağında hapsedmiştir. Ayrıca henüz küçük yaşta olan erkeklerden mücerred resmi ve dul kadınlarla evlenen erkekler için kanunen 30 akçe olan arusane resmini ödeyen kişilerden de ikinci kez bu vergiyi almıştır. Mağdurların durumu Divan'a bildirmeleri üzerine Sivas valisine ve Çorum kadısına hüküm gönderilerek yapılan zulümlere engel olmaları emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 47 / Hüküm 3]	Mal İntikali- Gasp, Yaralama	Ünye'den karakollukçu Halil ölünce terekisi kardeşi Feyzullah'a intikal etmiştir. El-Hac Ali Ağa, Halil'den alacağı olduğu iddiasıyla Feyzullah'ı darp ve hapsedmiştir ve 260 kuruşunu gasp etmiştir. Durumun Divan'a intikali üzerine meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri Fatsa kadısına ve Canik sancağı mütesellimine gönderilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.

[sayfa 48 / Hüküm 1]	Gasp- Hapis	Tokat'tan Mehmed ve Mahmud, bazı ehl-i örf'e istinaden, Salih'in 300 kuruşunu gasp edip, oğlu Ali'yi de hapsedmişlerdir. Durum Divan'a intikal edince, Sivas valisine ve Tokat naibine meselenin çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 48 / Hüküm 2]	Vazife Bedelinin Ödenmesin de Aksaklık	Niksar'dan Çaykara sipahisi Keleş Mehmed, Talazan ve Fatlı köprüleri arasında, mülk kayıklarıyla ücretli olarak halkın gelip geçişini sağlamaktadır. Kayıklarını Kopuz mahallesindeki mescidin vakfına, mescid imamına günlük 2 akçe ödenmesi şartıyla vakfetmiştir. İmam Ali, vazifesinin bedeli olan bu parayı vakfın mütevellisi Mehmet'ten alamayınca durumu Divan'a bildirmiştir. Niksar kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için emir gönderilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 48 / Hüküm 3]	Tarla Zaptı	Sorgun'un Yassıyük köyünden Osman, İsmail ve Süleyman'ın ortak oldukları tapulu tarlalarına, Molla Halil müdahale ederek tarlayı zapt edince, durum Divan'a intikal etmiştir. Sorgun kadısına hüküm gönderilerek yapılan müdahale ve zaptın engellenmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları-sonları 1765.
[sayfa 48 / Hüküm 4]	Mal ve Ev Zaptı	Bozok'un Saray köyünden Köle oğlu Mustafa 1170 senesinde, Seyyid Mehmed ve Seyyid Ebubekir'in bir miktar samanlarıyla, mülk menzillerini zapt edip Hasan'a satmıştır. Mağdurlar durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca, Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 49 / Hüküm 1]	Para Gaspı	Amasya'dan Hacı Bilaloğlu ve Seyyid Nacak Bekir, Seyyid Hacı Mehmed'in 150 kuruşunu gasp etmiştir. Mehmed'in durumu Divan'a bildirip fetva alması üzerine, Sivas valisine ve Amasya kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'sıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 49 / Hüküm 2]	Alacak- Verecek Davası	Seyyid Hacı Mehmed'in, Osmancık'ın Dodurga köyünden Balcı oğlu Hasan Bey'den 60 kuruş alacağı vardır. Hacı Mehmed bu borcu alamayınca durumu Divan'a bildirerek fetva almıştır. Çorum mutasarrıfına ve Osmancık kadısına hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâ'sıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 49 /	Yalancı	İskilip'ten Kör bayraktar oğlu Ali, alacak iddiasıyla Mehmed ve Mustafa'yı

Hüküm 3]	Şahitlik, Alacak- Verecek Davası	mahkemeye vermiştir. Mansur oğlu Hüseyin ve Hayır oğlu Mehmed'in yalancı şahitlikleri ve kadının da Ali ile anlaşması sonucu, Mehmed ve Mustafa mağdur olmuştur. Durumun Divan'a intikali üzerine, Sivas valisine ve İskilip kadısına meselenin mahalli mahkemece çözümlenmesi için hüküm yazılmıştır. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 49 / Hüküm 4]	Alacak- Verecek Davası	İstanbul'dan tüccar Ohan'ın, Tokat'tan Sakalığüzel İstefan zimmetinde 12000 kuruş parası vardır. Parasını alamayan Ohan durumu Divan'a bildirmiştir. Şahitler ve mağdur İstanbul'da olduğundan, Tokat naibine ve voyvodasına, Sakalığüzel'in çavuş mübaşeretile İstanbul'a gönderilmesi emredilmiştir. Fî Evâ'ili C sene 1179 / Kasım ortaları- sonları 1765.
[sayfa 49 / Hüküm 5]	Tarla Zaptı	Sorgun'un Muğallı köyünden Hasan; Mehmed ve Ömer'in müşterek sahibi oldukları tapulu tarlalarını zapt etmiştir. Mehmed ve Ömer durumu Divan'a bildirip fetva alınca, Sivas valisine ve Sorgun kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 50 / Hüküm 1]	Alacak- Verecek Davası	Sorgun'dan Hacı Bekir, Akdağ'dan Çerkes Bey oğlu Mustafa Bey'den 3000 kuruş alacağını almadan ölünce, bu borcu oğlu Mustafa talep etmiştir. Mustafa Bey borcu vermek istemeyince durum Divan'a intikal etmiştir. Meselenin mahalli mahkemece çözülmesi için Sorgun ve Akdağ kadılarına hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 50 / Hüküm 2]	Alacak- Verecek Davası	Yukarda bahsedilen Hacı Bekir'in kardeşi Şahin Ağa'dan 15 bin kuruş alacağı vardır. Babasının alacağını Şahin Ağa'dan alamayan Mustafa bu meseleyi Divan'a götürmüştür. Sivas valisine ve Sorgun kadısına meselenin çözüme kavuşturulması emredilmiştir.
[sayfa 50 / Hüküm 3]	Eşkıyalık	Cerid Türkmeni aşiretinden eşkıya Hüseyin oğlu Veli, Mehmed ve Kör Osman, Bozok'un Tabanlı mukataası reayası üzerine 60 kişilik süvari ile giderek, Bilir oğlu Hüseyin ve Abdullah'ın 700 kuruşlarını gasp etmiştir. Ayrıca Çarşaf mahallesi ile Polatlı, Köseli, Çağıranlı, Eminli ve Şeyhli cemaatlerinden bazı kimselerin deve, at, sığır ve paralarını gasp etmişlerdir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 50 / Hüküm 4]	Zaviye Vakfı	Akdağ civarında havas-ı hümayun topraklarından Terelipınar ve Sarım köylerinin zabiti, Zakiroğlu meşhedinin (Hamza Derviş zaviyesi) vakıf

	Gelirlerine Müdahale	köylerinden Çayırşeyhi'nin gelirlerine haksız yere müdahil olmuştur. Mesele mahalli mahkemece, kırktan fazla şahit huzurunda çözüme kavuşturulduğu halde zabıt müdahalesinde ısrar etmiştir. Vakfın mütevellisi ve zaviyedarı olan Mehmed Emin'in durumu Divan'a bildirmesi üzerine Akdağ naibine, yapılan müdahalenin sonlandırılması emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 51 / Hüküm 1]	Ahaliye Rahatsızlık Verme	Kastamonu'nun Çeklene kazasının Simli köyünden Kara Recep oğlu Mustafa, Köşeler köyünden Taraklı oğlu Mehmed'i ve diğer ahaliyi haksız yere ehl-i örfe şikâyet, gammazlık, iftira vs yollarıyla rahatsız etmiştir. Durumun Divan'a bildirilmesi üzerine Kastamonu kadısına, Çeklene naibine ve Kastamonu mütesellimine hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemede çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 51 / Hüküm 2]	Para Gaspı	Osmancık'tan sipahi Bekir, sipahi İbrahim bin Osman'ın 100 kuruşunu gasp etmiştir. Osman, durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca Sivas valisine ve Osmancık kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 51 / Hüküm 3]	Alacak- Verecek Davası	Amasya'dan Hacı Kadir oğlu, Hacı Bilal oğlu ve Hacı Mustafa'nın El-Hac Mustafa'dan 3250 kuruş alacakları vardır. Mustafa öldüğünde, terekesi borcundan az olduğu için, alacaklılar borçlarının karşılığı olarak Mustafa'nın azat ettiği kölesi Hanım'ı bir müddet kendiişlerinde çalıştırmak istemişlerdir. Hanım'ın kocası Mehmed bu işe razı olmayınca mesele Divan'a intikal etmiştir. Sivas valisine ve Amasya kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 51 / Hüküm 4]	Alacak- Verecek Davası	Amasya'dan El-Hac Mustafa, Ortaköy Ağası ve Bekmez oğlu adlı faizcilerden bir miktar borç para almıştır. El-Hac Mustafa ölünce, faizciler eşi Rabia ve çocukları İbrahim ve Zeynep'ten her sene 70 kuruş faiz almışlardır. Aldıkları faiz, asıl borcu geçtiği halde, şahısların para almaya devam etmek istemeleri üzerine Rabia durumu Divan'a bildirmiştir. Sivas valisine, Zide ve Amasya kadılarına hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemece çözülmesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 52 / Hüküm 1]	Zaviye Gelirlerine	Akdağ'ın Karalıpınar ve Sarımezek köylerinin malikâne mutasarrıfları Mahmud oğlu Osman ve Hacı Hasan oğlu Ali, Zakiroğlu meşhedinin Hamza

	Müdahale	Abdal kışlası mezrasındaki zaviye gelirlerine haksız yere müdahale ederek el koymak istemişlerdir. Mesele Divan'a intikal etmiş ve yapılan müdahalelerin men edilmesi emri gönderilmiştir. Ancak daha sonra bu iki köyün mutasarrıfı olan İsmail ve Mahmud oğlu Ali de müdahalelerde bulunmuştur. Bozok mutasarrıfına ve Akdağ kadısına duruma tekrar müdahale etmeleri emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 52 / Hüküm 2]	Değirmene Müdahale	Osmancık'tan Feyzullah, Kızılırmak üzerinde bulunan, harap olmuş ve vakfa gelir getirmeyen Kızıl Hasan değirmenini tamir ederek, sahib-i arzdan tapu ile almıştır. Çerkez oğlu Mehmed ve Molla oğlu Ali, miras iddiasıyla ve Fettah oğlu Mustafa'nın uydurma hüccetiyle değirmeni zapt etmişler, tamirde çalışanları da darp etmişlerdir. Durumun Divan'a intikali üzerine Çorum mutasarrıfına ve Osmancık kadısına, yapılan müdahalelere engel olmaları emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 53 / Hüküm 1]	Mal Gaspı	Bafra'nın Yamaklı köyünden Tanfaz oğlu Ali, İmam oğlu Mehmed, Tanfaz Abdurrahman ve Arpa Saman oğlu; aynı köyden Ali'nin 500 koyun, bir çift öküz ve bir mandasını gasp etmiştir. Durum Divan'a intikal edince Bafra kadısına ve Canik muhassılına, meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 53 / Hüküm 2]	Para Gaspı	Kızılkocalı'dan Osman, Sorgun'un Sarımbeyli köyünden Seyyid Mehmed'in 225 kuruşunu gasp etmiştir. Mehmed Divan'a şikâyette bulunup şeyhülislamdan fetva alınca, Bozok mutasarrıfına ve Kızılkocalı kadısına, meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 53 / Hüküm 3]	Gasp	Tozanlı'nın Diğergi köyünden Mustafa, Cinci oğlu Osman ve Burhan oğlu Mehmed, aynı köyden sipahi Hüseyin Bey'in bir at, bir tay, 90 koyun ve keçi ve 120 kuruşunu gasp etmiştir. Durumun Divan'a intikali üzerine Sivas valisine ve Tokat naibine meselenin mahalli mahkemece çözümlenmesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 53 / Hüküm 4]	Para Gaspı	Gayrimüslim mütegalibelerden Kör Bagos, Kaduk oğlu Pedros, tarakçı oğlu Ovannes, Kaduk oğlu Agop, Çerkes Artin vs şahıslar diğer bazı müttetikleriyle birlikte, Karahisar-ı Şarki'nin Tomarza köyünden Şirvan oğlu Gürenc kocabaşığı darp etmişlerdir. Ayrıca 1200 kuruşunu gasp ederek kaçmışlardır. Durumun Divan'a intikali üzerine Sivas valisine, Sivas kadısına ve Sivasili kazası naibine hüküm gönderilerek şahısların yakalandıkları yerde yargılanmaları emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.

[sayfa 54 / Hüküm 1]	Meyve ve Bostan Öşürü Tahsili	Kâfirni nahiyesinin tımar köylerinden Firedökse'den Mir Mehmed, meyve yetiştirip satanlardan beşte bir öşürlerini talep ettiği halde, yetiştiriciler öşürlerini ödemekte gevşeklik göstermişlerdir. Durumun Divan'a intikali üzerine Sivas valisine ve Tokat naibine hüküm gönderilerek meselenin çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 54 / Hüküm 2]	Haksız Tekâlif-i Şakka Talebi	Divriği'nin Ziniski (Akmeşe) köyünün sipahisi, Seydi Baba zaviyesinin zaviyedarları Seyyid Hasan, Seyyid Sadreddin, Seyyid Osman, Seyyid Ali, Seyyid diğer Hasan ve Seyyid Hamza'yı, Ziniski köyü reayalarından olmadıkları halde, tekâlif-i şakka talebiyle rahatsız etmiştir. Durumun Divan'a intikali üzerine Divriği kadısına hüküm gönderilerek, meselenin çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 54 / Hüküm 3]	Haksız Raiyet Rüsümü Talebi	Bozok'un Anamoslu has köyleri raiyetinden olmadığı halde, köy zabitlerinden Mehmed, raiyet rüsümü talebiyle, Derviş'i rahatsız etmiştir. Durumun Divan'a intikali üzerine Yeniil hassa voyvodasına meselenin çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 54 / Hüküm 4]	Cinayet	Divriği'den Kel Musa ve İbrahim, Murtaza oğlu İbrahim'i öldürerek Behisni (Besni)'ye kaçmışlardır. Maktulün kardeşi Ali'nin Divan'a şikâyeti üzerine, katillerin buldukları yerde yakalanarak, mahalli mahkemece yargılanıp hapsedilmeleri emri Sivas valisine, Malatya sancağı beyine ve Divriği kadısına gönderilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 54 / Hüküm 5]	Özel Mülke Zarar Verme	Zeytun kazasının Savrun köyünden Bursalı oğlu Osman, aynı köyden Osman'ın mülk bahçesine lağım çukuru kazarak zarar vermiştir. Olay Divan'a intikal edince Sivas valisine ve Zeytun kadısına, meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 55 / Hüküm 1]	Alacak- Verecek Davası	Eğın kazasından El-Hac İsmail; Arakil, Agop, Hasıra, Artin, Rahip Mardros'u alacak iddiasıyla rahatsız etmiştir. Olay mahkemeye taşındığında zimmîlerin İsmail'e borcu olmadığı anlaşılmıştır. Ancak İsmail rahatsızlık vermeye devam edince Divan'dan meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için Sivas valisine ve Eğın kadısına hüküm gönderilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 55 / Hüküm 2]	Zeamet geliri	Canik sancağının Kızılkümbet ve İlsu nahiyelerinin zeamet köylerinin mutasarrıfı El-Hac Hasan, köylerin zeamet gelirlerini toplamak için subaşı

	tahsiline müdahale	gönderdiğinde, bazı kimseler reayayı tahrik ve taciz ederek, vergilerin toplanmasına engel olmuşlardır. Durum Divan'a intikal edince Sivas valisine Sivas, Amasya ve Bafra kadılarına meselenin çözüme kavuşturulması için emir gönderilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 55 / Hüküm 3]	Alacak- Verecek Davası	Divriği'den Mened oğlu Tanil adlı zimmi, Kurşunlu oğlu Hacı Veli'ye olan borcunu nakit yerine 30 kile buğday ve 60 batman yağ vererek ödemiştir. Hacı Veli ölünce oğlu Hacı Osman bunu kabul etmediğini söyleyerek alacak iddiasıyla Tanil'i rahatsız etmiştir. Durum Divan'a intikal edince Sivas valisine ve Divriği kadısına hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 56 / Hüküm 1]	Mal ve eşya Gaspı	Osmancık'tan Ahmed, Osman ve Mustafa adlı mütegalibeler Osman'ın 200 kuruşluk mal ve eşyasını gasp etmiştir. Osman durumu Divan'a bildirip şeyhülislamdan fetva alınca, Sivas valisine ve Osmancık kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 56 / Hüküm 2]	Para Gaspı	Bozok'tan Ali Bey ve Abdülhay oğlu Hacı Süleyman ve Behram oğlu Mehmed, Bozok'ta sakin olup aslen Mekke ve Medine ahalisinden olan Mehmed, Ali ve Ömer'in 1800 kuruşunu gasp etmiştir. Durum Divan'a intikal edince, Bozok mutasarrıfına ve Bozok kadısına hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 56 / Hüküm 3]	Para Gaspı	Sorgun'un Karamağara köyünden Hacı Ali ve Hatip oğlu Kör Ahmed, aynı köyden Mustafa'nın 150 kuruşunu gasp ve eşyasını yağma etmiştir. Mustafa Divan'a şikâyette bulunup fetva alınca, Bozok mutasarrıfına ve Sorgun kadısına meselenin mahalli mahkemece karara bağlanması emredilmiştir. Fî Evâsıtı C sene 1179 / Kasım sonları- Aralık başları 1765.
[sayfa 56 / Hüküm 4]	Mirasa müdahale	Sorgun'un Karamağara köyünden Mustafa'nın babası Hacı Ebubekir ölünce 7 adet deve ve 600 koyunu Mustafa'ya kalmıştır. Mustafa'nın amcası Kabil Ağa bu hayvanlara el koyup başkasına satmıştır. Durum Divan'a intikal edince Sivas valisine ve Sorgun kadısına hüküm gönderilerek mahalli mahkemece çözüm emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 57 / Hüküm 1]	Eşkîyalık	Bozok'ta Bozulus aşiretlerinden Şeyhli cemaati kethüdası Mustafa Bey, İbrahim, Soğancı oğlu Yusuf, Karkın oğlu Ahmed, Habib Mehmed ve Zülfikâr

		adlı kethüdalar; Emirze Ali oğullarının ve diğer reayanın vergilerini toplamak için adamlarını gönderdiğinde, Yeniil'den Cirit Cuma Ali vs diğer bazı eşkıyalar bunlara saldırmışlardır. Bazılarının eşlerini öldürmüşler, 100 sığır ve 5 adet develerini de gasp etmişlerdir. Bozok kadısının durumu Divan'a bildirmesi üzerine, Yeniil hassa voyvodasına hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 57 / Hüküm 2]	Hayvan Gasptı	Eğin kazasının Nardu köyünden Halil, Abraham İstanbul'dayken, bunun eşi Anna'dan ödünç katır istemiştir. Anna vermeyince katırı zorla almıştır. Başka bir köye giderken katırı çaldırınca da bedelini ödemek istememiştir. Durum Divan'a intikal edince Sivas valisine ve Eğin kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması için hüküm gönderilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 57 / Hüküm 3]	Mirasa konu olan köle kadın	Amasya'dan Rabia'nın kocası tüccar Mustafa İstanbul'da ölünce, terekesini almak için İstanbul'da bulunan Hafız Mehmed'e vesayet vermiştir. Mehmed terekeyi ve Gürcü asıllı köle Hanım'ı getirmiştir. Ancak Hanım, Mustafa'nın sağlığında onu azat ettiğini ve Mehmed'le nikâhlandığını söylemiştir. Durum Divan'a intikal edince Amasya sancağı mutasarrıfına ve Amasya kadısına hüküm gönderilerek meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 57 / Hüküm 4]	Mahkûm Nakli	İstanbul'da iki kişi tutuklanıp, Hasan çavuş mübaşeretiyle Samsun kalesine kalebent olarak gönderilmiştir. Samsun'a gidene kadar güzergâh üzerinde bulunan devlet görevlilerine, mahkûmların yerlerine ulaştırılması, emniyetin sağlanması ve muhafazacılar tayin ettirilmesi emri gönderilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 58 / Hüküm 1]	Mirasa Müdahale	Sorgun'un Karamağara köyünden Hacı Ebubekir ölünce terekesi oğullarına intikal etmiştir. Ebubekir'in terekesinden olan mülk menzil, mal, eşya ve bir miktar alacağı aynı köyden İsa Şahin Ağa ve Kabil Ağa Ebubekir'in elindedir. Varislerden Mustafa bunları talep ettiği halde alamayınca durumu Divan'a bildirmiştir. Sivas valisine ve Sorgun kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 58 / Hüküm 2]	Mahsule El Koyma	Sorgun'dan El-Hac Bekir, Şahin Mehmed ve Kabil, Karakaya köyünden Osman Bey'in 150 müd mahsulüne el koymuştur. Durum Divan'a intikal edince Bozok mutasarrıfına ve Sorgun kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme

		kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 58 / Hüküm 3]	Miras hissesine müdahale	Kızılkocalı'dan Zeynep'in babası Hacı Bekir ölünce, terekesini alan oğulları Hasan, Mustafa, Ahmed, Ömer ve Memiş, amcaları şahin Mehmed ve Kabil ile ittifak ederek kız kardeşleri Zeynep'in hissesini vermemişlerdir. Zeynep Divan'a şikâyetinde bulununca Bozok mutasarrıfına ve Kızılkocalı kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 58 / Hüküm 4]	Alacak-Verecek Davası	Sivas'tan Tıfillı-zâde Ahmed Ağa ölünce, Kömürlü oğlu Hacı Ömer, Ahmed Ağa'dan alacağı olduğu iddiasıyla, Ahmed Ağa'nın oğulları Mehmed ve Hasan'dan, haksız yere 370 kuruş almıştır. Mehmed ve Hasan bu parayı geri almadan Hacı Ömer de ölünce, parayı Ömer'in oğullarından istemiştir. Paralarını alamayan şahışlar durumu Divan'a bildirince, Sivas valisine ve Sivas kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 59 / Hüküm 1]	Geçersiz Nikâh	Kızılkocalı'dan Avil oğlu Ömer Ağa, kızı Meryem'i Hüseyin'e nikâhlamıştır. Tatar oğlu Ömer, Avil oğlu Ömer'i iğfal ederek, 3 kese akçe karşılığında Meryem'i kendisine nikâhlanmasını istemiştir. Bu tarz bir nikâh şer'an sahih olmadığı halde, şahışlar Meryem'i Hüseyin'e vermemişlerdir. Hüseyin Divan'a şikâyetinde bulunup şeyhüliislandan fetva alınca, Bozok mutasarrıfına ve Kızılkocalı kadısına meselenin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 59 / Hüküm 2]	Tımar Gelirlerine Müdahale	Lütfullah, Çorum'un Karabörk nahiyesinin Amuk ve diğer bazı tımar köylerinin mutasarrıfıdır. Tımar mahsullerinin toplanması için de Osmancıklı Halil'i görevlendirmiştir. Tercan-zâde Hüseyin Ağa, bu tımar köyelerine haksız yere müdahale edince, Erzurum valisi Numan Paşa durumu Divan'a bildirmiştir. Sivas valisine ve Çorum kadısına, fuzuli müdahalelere engel olmaları emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 60 / Hüküm 1]	Haksız Vergi Talebi	Tokat'ın Geksi köyünden Seyyid Ömer, tasarrufunda olan bağlarının üzümlüğünü öşrünü verdiği halde köy zabiti Veli fazla vergi talebiyle Seyyid Ömer'i rahatsız etmiştir. Durum Divan'a bildirilince Tokat kazası naibine hüküm gönderilerek, yaşanan rahatsızlığın sonlandırılması emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.
[sayfa 60 /	Aşiret	Çorum ahalisinden bazı kimseler, Damatoğlu vs önde gelen güçlü kişileri,

Hüküm 2]	Halkına Rahatsızlık Verme	İskilip'in Ambarcı köyünden, Cemili Arap cemaati reayasına karşı kışkırtarak, rahatsız ettirmişlerdir. Taciz, tahrik ve müdahalelerden rahatsız olan cemaatten Yusuf, Mustafa, Şuh, Veli ve Hüseyin Divan'a şikâyetinde bulununca, Sivas valisine ve Sivas kadısına emir gönderilerek, meselelerin mahalli mahkemece çözüme kavuşturulması ve durumun Divan'a bildirilmesi emredilmiştir. Fî Evâsıtı Ca sene 1179 / Ekim sonları- Kasım başları 1765.
[sayfa 60 / Hüküm 3]	Haksız Vergi Talebi	Divriği'nin Hekme nahiyesinin Bahtiyar köyünde Süleyman, Bektaş, Veli, diğer Süleyman, İbrahim, Hasan, Mehmed ve diğer İbrahim adlı yeniçeriler divani tımar ve malikâne vakfı olan köy toprağında ziraat etmektedirler. Sipahi Hasan, mahsulleri ambara nakledip, beşte bir öşürlerini sipahiye verdikleri halde bunlardan, haksız olarak arusane ve bennak vergisi almıştır. Ayrıca mallarını pazara taşımalarını istemiştir. Yeniçerilerin durumu Divan'a bildirmesi üzerine Divriği kadısına hüküm gönderilerek, haksız müdahalelere engel olmaları emredilmiştir. Fî Evâhiri C sene 1179 / Aralık başları- ortaları 1765.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. YÖNTEM VE METİN TRANSKRİPSİYONU

5.1. TRANSKRİPSİYON YÖNTEMİ

11 numaralı Sivas ahkâm defterinde ilk 60 sayfasında yer alan hükümler, bilimsel ölçütler dikkate alınarak aslına uygun transkribe edilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada doğru okuma ve transkribe yapılabilmesi için, *Kâmûs-ı Türki*³⁰⁹ ve *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*³¹⁰; yer adlarını tespit etmekte kolaylık sağlaması için “Osmanlı Yer Adları”³¹¹ adlı eserlere müracaat edilmiştir.

Defterde yer alan hükümlerin sayfa numaraları transkribe de verilmiştir. Bunun yanında sayfalarda yer alan hükümler her sayfada yeniden başlamak üzere numaralandırılmıştır. Örneğin; “birinci sayfanın birinci hükmü” [s.1/Hüküm1] şeklinde gösterilmiştir. Sayfa bittiği halde hükmün bitmeyip, sonraki sayfada devam etmesi durumu sayfa numarası belirtilerek gösterilmiştir. Hükümler içerisinde isim veya yer adı gelmesi gerektiği halde bir miktar boşluk bırakılarak devam edilen yerler için “[boş]” ; okunamayan yerler için “..”; okunduğu halde doğruluğundan emin olunamayan kelimeler için (?) sembolleri kullanılmıştır. Bazı hükümlerin üzerine, hükümlerin yazılış tarihinden daha sonra çeşitli açıklamalar yapmak amacıyla kısa ekler ilave edildiği görülmüştür. Bu ekler transkribe edilirken “Şerh” başlığı kullanılmıştır.

5.2. 11 NUMARALI SİVAS AHKÂM DEFTERİNDEKİ (S.1-60) HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU

Bi-ismihî sübhânehû ve tealâ

³⁰⁹ Şemsettin Sami, *Kâmûs-ı Türki*, 1. Baskı, Alfa Yayınevi, İstanbul 1998.

³¹⁰ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 26. Baskı, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2010.

³¹¹ Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayın Nu. 21, Ankara 2006.

Hazâ kuyûd-ı ahkâmü'ş-şikâyâtü li-Eyâlet-i Sivas fî zamân-ı sadr-ı sudûr-ı el-vüzerâ Muhsin-zâde Hazreti Muhammed Paşa yesserallâhü mâ yeşâ ve fî eyyân-ı Hazreti Ömer Efendi Reisü'l-küttâb tâle bekâhu el-vâkî' fî evâil-i şehri rebîül-evvel li-sene tis'a ve seb'in ve mi'e ve elf

[s.1/ Hüküm1]

Ber-vech-i arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Akdağ Kazâsı nâ'ibine
Hüküm ki

Sen ki Akdağ kazâsı nâ'ibi mevlâna Es-Seyyid Ahmed zîde ilmuhsun mektûb gönderüb zü'amadan Ali ve Ziya' ve Bekir ve Mahmud veledân-ı müteferrika Mahmud zîde kadruhu hem meclis-i şer'e varub Bozok sancağının Akdağ nâhiyesinin İsabeğlü nâm karye ve gayriden elli iki bin elli dört akçe ze'âmete ber-vech-i iştirâk berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub ze'âmetleri mülhâkâtından müşterekleriyle kayd ve berâtlarına dâhil kazâ-i mezbûr muzâfatından Konakbâlâ nâhiyesine tâbî' mezra'a-ı Obalık der-nezd-i karye-i mezkûre mezbûr karye cemâ'ati ve Gözi Gökçek ve Avcı Kışlası re'âyası zirâ'at iderler ve mezra'a-ı Yalnızca Şeyh nezd-i mezra'a-ı Bağçecik Gözi Gökçek ve Evsal ahâlisi zirâ'at iderler ve karye-i Evsal nâm-ı diğeri Şehirlü Kethüdâ 'an-cemâ'at-i Osmanlu deyü defter-i hakanîde mukayyed merza'alar ve karye müşterekleri ile ze'âmetleri tarafından hîn-i tahrîden berü zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rüsûmâtı kanun ve defter mûcibince ahz u kabz olunagelüb âhardan bir vecihle dahl ve ta'arruz olunmak icâb itmez iken altı seneden ziyâde Bozok hassa voyvodası maktul Cabbar-zâde zâde Paşa zikrolunan karye ve mezra'alar derûnuna re'âyâyı tavattun Menteşe ismiyle tesmiye ve tama'-ı hâmindan nâşi fuzûli ve cebren zabt ve mahsûl ve rüsûmun ahz ve kabz ol-vecihle gadr itmekle bundan akdem kuyûdât-ı defter-i hakanîden ba'de'l-ihrac zikrolunan karye ve mezra'alar ber-mûceb-i defter-i hakanî müşterekleriyle ze'âmetleri zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rüsûmâtı kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz itdirilüb hilâf-ı defter-i hakanî âhardan dahl ve ta'arruz itdirilmemek için mufassal ve meşrûh mü'ekked emr-i şerîfim sâdır olmuş iken ecârib ve ashâb-ı ağrâzdan olan kimesneler zikrolunan karye ve mezra'aları işbu sene-i mübârekede zabt ve vâki' olan mahsûlün ahz ve der-anbar idüb gadr-ı küllî itmeleriyle zikrolunan karye ve mezra'alar ber-mûceb-i defter-i hakanî müşterekleriyle zâ'im-i mûmâ-ileyhin taraflarından subaşılarna zabt ve vâki' olan mahsûlât rüsûmâtı kanun ve

defter mûcibince ahz ve kabz itdirilüb hilâf-ı defter-i hakanî ecânibinden olan kimensneleri dahl ve ta'arruz itdirilmeyüb men' ve fuzûli ahz ve der-anbar eyledikleri mahsûl aliverilmek bâbında hükm-i hümâyûnum verilmek ricâ vâki' hâli bi'l-iltimâs arz ve defterhâne-i âmiremde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Konakbâlâ nâhiyesine tâbi' mezra'a-ı Obalık nezd-i karye-i mezbûre mezkûr karye cemâ'ati ve Gözi Gökçek ve Avcı Kışlası re'âyası zirâ'at iderler hâsıl beşyüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûre mezra'a-ı Yalnızca Şeyh nezd-i mezra'a-ı Bağçecik Gözi Gökçek ve Evsal ahâlisi zirâ'at iderler hâsıl bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi' seksen beş nefer re'âyâ ve iki zemin ile karye-i Evsal nâm-ı diğer Şehirlü kethüdâ 'an-cemâ'at-i Osmanlı ve hâsıl tahtında nîm ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayruhû dört bin altı yüz akçe yazularıyla defter-i mufassala muharrir kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlden birikdürülüb beş bin üç yüz akçe yekûnundan yediyüz akçesi ifrâz ve yine nâhiye-i mezbûrede Koca Kethüdâ nâm karye ve ma'a gayruhû dokuzbin ikiyüz akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun altı bin iki yüz akçesi Akdağ nâhiyesinde İsabeglü nâm karye ve gayruhû ile birikdürülüb altmış beş bin altmış yedi akçenin topundan elli iki bin elli dört akçesi mûmâ-ileyhim Ali ve Sun'ullah ve Bekir ve Mahmûd veledân-ı müteferrika Mahmûd'un ze'âmeti bâkîsi müştarekleri kayıdlarında olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hakanî mûcibince 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil Ra sene 1179

[s.2 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Niksar Kâdısına Hüküm

Seyyid Mehmed ve Seyyid Halil zîde şerefuhûmâ gelüb bunlar kendü hallerinde ırzlarıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye borç ve deyn ve kefâletleri olmayub bir dürlü te'addî olunmaları icâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûr sükkânından Mehmed Nahîfî Efendi dimekle ma'rûf kimesne kendü hâlinde olmayub hevâsına tâbi' ehl-i orf tâifesiyle yekdil ve bin yüz yetmiş yedi senesinde bunun üzerine Sivas vâlisi tarafından mübâşir ta'yîn ve hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk beş yüz on guruş ve bir def'a dahi yetmiş guruşuyla der-anbar olunmuş yüz keyl mahsûllerin dahi ahz idüb gadr itmekle bu dahi def'âtle taleb eylediklerinde vermekde ta'allül ve mezbûr

mütegallibeden olmağla bir vecihle mukâvemete iktidârı olmamağla kable'l-ahz mezbûr Mehmed fevt olub zimmetinde kalmağla yine kazâ-yı mezbûr sükkânından terekesin kabz iden oğlı Mehmed Said nâm kimesneden taleb eylediklerinde dürlü 'illet ve bahâne ile vermekde ta'allül ve ibtâl-i hakk ve gadr-ı küllî sevdâsında olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğın bildürüb mûcibince şer'le görülüb müteveffâ-yı mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi- gayr-i hakk ahz ve gasb eylediği ol-mikdâr gurus ve mahsûli terekesin kabz iden oğlı mezbûrdan mâl-ı müteveffadan tamamen tahsîl ve aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediklerin ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 2 / Hüküm 2]

Sivas Kâdısına Budaközü Nâ'ibine Hüküm ki

Zeyneb nâm hâtun südde-i sa'âdetime arzihâl idüb zevci İbrahim Bey ibn-i Temür Bey dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde bin yüz yetmiş senesinden berü bin gurus alacak hakkı olub kable'l-edâ fevt ve mâlik olduğu nükûd ve mahsûl ve kabz olan akçe ve sâ'ir terekesi irsen bununla vâsisi olduğu müteveffâ-yı mezbûrun karındaşından hâsıla kızı Vâhide ve kazâ-i mezbûrda sâkin kız karındaşı Aişe'ye münhasıra iken mezbûre Aişe kendü hissesine kana'at itmeyüb zevci İsmail Bey dimekle ma'ruf kimesne ile müttefikân fuzûli cümlesin zabt eylediğinden mâ'ada mezbûr İsmail bunun kendi mâlı olan yedi aded deve ve sâ'ir mevâşisin dahi zabt idüb gadr-ı küllî eylediğın bildürüb şer'le görülüb mezbûr İsmail'in fuzûli kabz eylediği deve ve mevâşi-yi sâ'iresiyle zevci müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde olan meblağ-ı mezbûr ve mihr-i mü'eccele ile kendünün ve vâsiyesi olduğu sagîre-i mezbûrenin hisse-i şâyi'aları tarafından vekiline aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 2 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Merzifon Kâdisına Hüküm ki

Merzifon kasabasında Bendin suyu demekle ma'rûf suyun nâzırı ve mîrâtı sâdât-ı kirâmdan Seyyid Hafız Abdurrahman gelüb bu zikrolunan Bendin suyunun nâzır ve mîrâtı olub ol su kadîmü'l-eyyâmdan berü kazâ-i mezbûrede vâki' on iki aded çeşmelere mahsûs ve müstakil câri ve 'ibâdullah şirb ve hayvanatların saki ve intifâ' idegelüb âhardan dahl icâb itmez iken kasaba-i mezbûre ahâlilerinden bazıları ol suyu mecrâ-yı kadîminden ihrâc ve fuzûli kendü menzillerine icrâ ve 'ibâdullahın zarûret-i müzâyakalarına bâ'is ve bâdi olmalarıyla bu dahi ol suya kadîmisi üzere çeşme-i mezkûrlara icrâ itdirmek istedikde mezkûrlar hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kadîm ta'allül ve inad üzere oldukların ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildürüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görölüb ol su kadîmisi üzere çeşme-i mezkûrlara icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 2 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Gedegra Kâdisına Hüküm ki

Seyyid Hasan ve Seyyid Ali ve Seyyid Ömer nâm karındaşlar ile Penbe nâm hâtun gelüb bunların babaları mîr-i mîrândan Gürcü oğlu Mehmed Paşa yüz yetmiş senesinde fevt oldukda ber-mûceb-i defter-i mufassalda on iki bin beş yüz guruşluk emti'a ve eşya ve nükûdu irs-i şer'le bunlara intikâl idüb lâkin ol-vakitde sagîr ve sagîre olmalarıyla müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin Gedagra'da sâkin kethüdâsı Cumâli oğlu Hacı Mehmed nâm kimesne ol-mikdâr nükûd ve emti'a ve eşyayı hıfz ideyim deyü ahz ve kabz idüb el-hâletü hâzihî bunlar irüşüb bâliğ olmalarıyla makbûzı olan hakk-ı ma'dûtlarını taleb eylediklerinde vermekde ta'allül ve gadr sevdâsında olduğım bildürüb mezbûrun makbûzı olan ol-mikdâr guruşluk emti'a ve eşya ve nükûd hakk-ı irsiyeleri bi't-tamam tahsîl ve bunlara alıverilüb hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül ve muhâlefet itdirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 3 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Hüseyinabâd Kâdısına Hüküm ki

Nişân-ı hümayûnum verilen dîvân-ı ‘âlişânım kâtiblerinden kıdvetü erbâbi’t-tahrîr ve’l-kalem umde-i ashâbü’t-takrîr ve’r-rakam el-Hâc Câfer Sâdik zîde kadruhû südde-i sa‘âadetime arzihâl idüb Sivas ve Konya ve Kayseri sancaklarında Hüseyinabâd ve gayri nâhiyelerde Gerdekkaya nâm karye ve gayriden kırk dokuz bin iki yüz otuz dokuz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmeti mülhâkâtından nâhiye-i mezbûre tâbi‘ Geçüd karyesinin üç bin yedi yüz akçe yazusundan bin beşyüz akçesi müşterekleriyle mûmâ-ileyhin kayd ve berâtına dâhil olub ve iki bin iki yüz akçesi havas-ı hümayûnum mülhâkâtında olmağla ber- vech-i mâlikâne mutasarrıfı kazâ-i mezbûrda sâkin İsmail Beğ dimekle ma‘rûf kimesne karye-i mezbûre mahsûl ve rüsûmı havas-ı hümayûnuma aid olanı ahza kana‘at itmeyüb mûmâ-ileyhin berâtı yazusına göre hissesine isâbet iden mahsûl ve rüsûmı dahi on seneden berü fuzûli ahz ve kabz ve mûmâ-ileyhin subaşı beher sene varub taleb eyledikde beşer altışar guruş teklif ile ze‘âmeti mahsûlüne gadr eylediğın bildürüb karye-i Geçüd el-mezbûre ber- mûceb-i defter-i hakanî ve mâlikâne ve havâs-ı hümayûn mutasarrıfları ve müşterekleriyle tarafından subaşısına zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtdan berâtı yazusına göre hissesine isâbet iden kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz itdirülüb mezbûrun kabz eylediği mahsûl aliverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-namçe-i hümayûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘at olundukda Hüseyinabâd nâhiyesine tâbi‘ karye-i Geçüd etrâkiye-i Uluyörük nısfı vakf-ı ebnâ-i Muhyiddin veledaş ve nısf-ı âhar mülk-i Ebnâ-yı Çarhı İlyas divânî tımar ve tahtında altmış nefer re‘âyâ ve iki zemin ve hâsıl resm ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayruhâ üç bin yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassala muharrir kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Geçüd hâsıl-ı dîvânî deyü yazı-yı mezkûresinden bin beşyüz akçesi ifrâz ve karye-i Gerdekkaya el-mezbûre ve ma‘a gayruhâ on dört bin altı akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun iki bin beş yüz akçesi mûmâ-ileyhin ve bâkisi müşterekleri kayıdlarında ve iki bin iki yüz akçesi dahi ifrâz ve ber-icmâl iken otuz iki tarihinde havâs-ı hümayûnuma tevkî‘i kalemiyle tashih olundığı mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hakanî mucibince ‘amel olunmak için yazılmışdır.

[s. 3 / Hüküm 2]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına Bozok Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Turgutlu karyesi sâkinlerinden Ömer nâm kimesne gelüb yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Deli Halil dimekle ma‘rûf kimesne hevâsına tâbi‘ ehl-i örfe istinâden bin yüz yetmiş yedi senesinde birkaç def‘a menzilin basub bunu ahz ve yedi yüz guruşun bi-lâ sübût-ı şer‘î ahz ve gasb eyledüğün bildürüb şer‘le görülüb alıverilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğün mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 3 / Hüküm 3]

Bozok Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm ki

Mamalu aşiretinden Süleyman nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer‘ kimesneye vaz‘ ve te‘addîsi olmayub bir dürlü rencide olunmak icâb itmez iken Bozok sâkinlerinden Kâfir oğlu Ali Bölükbaşı ve Kadir Beğ ve [boş] nâm kimesneler rüfekâlarıyla bin yüz yetmiş beş senesinde çok leyde hilâf-ı şer‘ ve bi-gayr-i hakk hânesin basub üç bin guruşluk emvâl ve eşyasın gasb eyledüklerinden gayri ammisi Hacı Ali nâm kimesneyi dahi darb ve katl eylediklerin bildürüb şer‘le görülüb mezbûrların hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk fuzûli aldıkları ol-mikdâr guruşun ammisi mezbûrun şer‘le icâb iden diyetin alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğün mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 4 / Hüküm 1]

Şerh: Zâyi‘den tekrâr yazılmışdır.

Fî Evâ‘ili R sene [1]179

Ber- vech-i arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfı Abaza Mehmed dâme ikbâluhûya Bozok Kazâsı Nâ‘ibine Hüküm

Sorgun kazâsına tâbi‘ Karamağara nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne rikâb-ı kâmiyâneme arzihâl sunub babası El- Hâc Ebubekir nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda emvâl ve eşyası bunun ile karındaşları Hasan ve Ömer ve Mehmed ve Ahmed ve kız karındaşları Zeyneb ve Züleyha ve vâlideleri Belkıs ve Hûriye nâm hâtunlara intikâl itmiş iken kable’l-iktisâm Cabbar oğlu Ahmed Paşa tama‘-ı hâmından nâşî bi-gayr-i hakk ve kanun ve bi-lâ sened şer‘an tereke-i mezkûreden on altı bin beş yüz guruş nakid akçe ve sekiz re’s at ve altı yüz koyun ve altı yüz müd şa‘ir ve üç re’s katır ve on yedi tavlı deve ve yirmi altı re’s arvana ve köşek deve ve dört bin müd hintayı ahz idüb gadr-ı küllî itmekle verese-i mezbûre dahi der-‘aliyyeme gelüb tazallum-ı hâl itmek üzere iken mezbûr Ahmed Paşa katl olundukda zikrolunan nakid akçesi ve sekiz res at ve koyun ve şa‘ir ve hinta ve tavlı ve develer ve katırlar ve dört bin müd hintanın öşrü sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin tarafında mevcûd olduğun Bozok nâ’ibi Mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Seyyid Mehmed zîde ‘ilmuhû dahi arz eylediğün bildürüb bu bâbda istid‘â-yı merhâmet eylediği ecilden şerefyâfte-i sudûr olan emr-i hümayûn-ı şevketmakrûnum mantûkı üzere husûs-ı mezbûr mahallinde ma‘rifet-i şer‘le görölüb sıhhat ve hakîkati üzere arz ve i‘lâm olunmak fermân olunmağın imdi sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin şerefyâfte-i sudûr olan emr-i hümayûn-ı şevketmakrûnum mantûkı üzere husûs-ı mezbûr mahallinde ma‘rifet-i şer‘le görölüb keyfiyet sıhhat ve hakikat üzere der- aliyeme arz ve i‘lâm ve da‘vânın hilâfını tahrîrden ittikâ-yı tam olunmak bâbında fermân-ı ‘âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 4 / Hüküm 2]

Şerh: İşbu emr-i şerîfimle mezkûr Avud oğlu Mehmed ve oğlu İbrahim ‘iyâliyle çavuş mübâşiretiyle Arapkir’e iclâ olunmağın emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ş sene [1]179

Eğın Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Kaşu nâm karye sâkinlerinden Pîrî oğlu Osman ve Şişman oğlu Hüseyin Beşe dimekle ma‘rûf kimesneler gelüb yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Avud oğlu Mehmed ve oğlu İbrahim nâm kimesneler kendü hallerinde

olmayub zümre-i eşkiyâdan muzıru'n-nâs olmalarıyla bin yüz yetmiş senesinden berü birbirleriyle yekdil ve mezkûr Osman'ın katl kasdıyla üzerine hücûm ve tüfenk kurşunuyla darb ve mecrûh ve mezkûr Hüseyini dahi kezâlik darb-ı şedîd ile darb ve cerh eylediklerinden mâ'ada vekilleri oldukları Ümmühan nâm Hâtunı fiil-i şeni' kasdıyla ta'arruz ve Halil Çavuş nâm kimesneyi dahi darb ve alet-i cerihle cerh ve bağ ve bağçelerinin eşcârın kat' ve emlâklerin hedim ve harâb idüb bunun emsâli hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addîlerinin nihâyeti olmamağla lede'l-mürâfa'a bâ mürâsele-i şer'îye da'vet-i şer' olunduklarında hevâlarına tâbi' akrabalarıyla yekdil olduklarından itâ'at-i şer' itmeyüb şer ve mazarratlarından emn ve rahatları kalmayub mağdûr ve ahvâlleri diğere gün olduğun ve merkûmların ber-minvâl-i meşrûh zulm ve te'addileri mukaddemâ şer'an üzerlerine sâbit ve Eğin kazâsı mahkemesi sicillâtından başka başka mukayyed olduğın bildürüb şer'le görülüb ihkâk-ı hakk ve keyfiyetleri sûret-i sicillâtıyla der-'aliyyeme arz ve i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülüb ihkâk-ı hakk ve vukû' ve sıhhati üzere i'lâm olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 4 / Hüküm 3]

Eğin Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr muzâfâtından Poşadi nâhiyesine tâbi' Kaşu nâm karye ahâlileri gelüb bunların karye-i mezbûre toprağında koyun ve sâ'ir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri tozluk mer'âsı dimekle ma'rûf kadîmî mer'âlarına âhardan müdâhale olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre sâkinlerinden mütegalibeden Avud oğlu Mehmed ve oğlu İbrahim nâm kimesneler ol mer'ânın bir mikdârını hilâf-ı kânûn-ı ve kadîme mugâyir fuzûli tegallüben zabt ve zirâ'at ve davarlarının müzâyakalarına bâ'is olmalarıyla bunlar dahi hayvanatların ra'y itdirmek murâd eylediklerinden mezbûrlar şütûm-ı galîz ile şetm ve bazılarının darb-ı şedîd ile darb ve hetk-i arz idüb gard eyledüklerin bildürüb mezbûrları zirâ'atden men' ve ol mer'âda kadîmisi üzere davarları ra'y etdirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179**[s. 5 / Hüküm 1]**

Sivas Vâlisine Bozok Sancağında Vâki' Kızıl Kocalı Nâhiyesi Nâ'ibine Hüküm ki

Nâhiye-i mezbûre tâbi' Köse Yusufî nâm karyeden İyas oğlu Abdullah nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzıhâl idüb bunun kimesneye vereceği olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sabit olmuş değil iken nâhiye-i mezbûre tâbi' Kuşçî karyesinden Hacı Mehmed oğlu Hacı Ali ve Divânî karyesinden Memiş Beğ ve Sungur oğlu Hacı Mehmed nâm kimesneler birbirleriyle yekdil ve bunun nice ifk ve iftira ile bin yüz yetmiş yedi senesinde kuralarına tâbi' ehl-i örfe istinâden hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri-i hakk at ve katır ve deve ve akçe mine'l-mecmu' üç bin beş yüz guruş gasb ve ziyâde gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi oldıgım bildürüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görölüb mezbûrların bi-gayri hakk gasb eyledikleri akçesi tahsîl ve alıverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra [1]179**[s. 5 / Hüküm 2]**

Sivas Vâlisine ve Kazabad Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

Medine-i Tokad sâkinlerinden Ömer Alemdâr dimekle ma'rûf kimesne arzıhâl idüb bunun bin yüz yetmiş yedi senesinden berü kazâ-i mezbûre tâbi' Bazar sâkinlerinden Bekir Beğ ve Ma'kûl oğlu Hasan ve Kes Ömer dimekle ma'rûf kimesneler ile sâ'ir ma'lûmü'l-esâmi kimesneler zimmetlerinde ber-mûceb-i temessük ma'lûmu'l-mikdâr guruş alucağı oldığı meblağ-ı mezkûr mezbûrlardan talep eyledikde mezbûrlar mukır ve mu'terif olub edâdan kusurları yoğiken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden zümre-i eşkıyâdan Susatlı oğulları ve Merkeb oğlu Ali dimekle ma'rûf kimesneler mücerred mel'ânetlerinden nâşî meblağ-ı mezbûrî buna vermeğe mümâna'at ve ibtâl-i hakka bâ'is ve meblağ-ı merkûm hala mezbûrların zimmetlerinde kaldıgım bildürüb şer'le görölüb mezbûrların zimmetlerinde olan meblağ-ı mezbûr yedlerinde olan

temessük mûcibince mezbûrlardan temâmen tahsîl ve alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 5 / Hüküm 3]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Kızıl Kocalı Nâhiyesine tâbi' Saray nâm karyeden Bekir ve Ömer nâm kimesneler gelüb bunların babaları Hacı Süleyman nâm kimesne bin yüz yetmiş yedi senesinde karye-i mezbûreden Köle oğlu Mustafa nâm kimesneye doksan müd arpa ve buğday ibdâ' ba'dehû el-mezbûr babaları ve mezkûr Mustafa fevt olub ol buğday ve arpa irs-i şer'le bunlara intikâl idüb ve mezbûr Mustafanın terekesin karye-i mezbûrede sâkin oğulları Hüseyin ve Halil zabt etmeleriyle bunlar dahi babalarından müntakil buğday ve arpayı mezkûrlardan mâl-ı müteveffâdan talep eylediklerinde bi-vech-i şer'i vermekden ta'allül ve gâh yedimizden Ahmed Beğ dimekle ma'rûf kimesne aldı deyü gadr murâd eylediklerin ve yedinde da'vâlarına mûvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğü bildirüb şer'le görüleb babalarından müntakil buğday ve arpa mezbûrlardan ve mâl-ı müteveffâdan alıverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 5 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Tokad Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

Tokad sâkinlerinden Kazir ve Karabet nâm zımmîler gelüb yine Tokad mütemekkinlerinden Civelek oğlu Vartan ve Sisir oğlu Serkis ve Kenir oğlu Artin ve Gülnûş oğlu Mardros ve diğeri Serkis nâm zımmîler zuhûr ve şirrete sülûk biz sizin biriniz ile Tokad sükkânından Merkere nâm zımmîye verdiğimiz eşyanın semeninin bir mikdârını ahz ve bâki kalan bin üç yüz gurusunu el-yevm mesfûr firâr murâd itmekle sizden aluruz deyü bunlar kefil bi'l-mâl olmayub üzerilerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken hilâf-ı şer'-i şerîfe te'addi ve rencîdeden hâli olmadıkların ve bu bâbda

da'vâlarına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğın bildürüb fetvâ-yı şerîfe mûcibince şer'le görölüb ol-vecihle zâhir olan müdâhale ve te'addileri men' ve def olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölme için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 6 / Hüküm 1]

Şerh: Bi'lâ- mübâşir zeyl olmuşdur.

Fî Evâhiri Ra sene [1]179

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Mecidözü Kâdısına Hüküm ki

Bozok Sancağında Kızılkoca nâhiyesinde Yozgat nâm karye sâkinlerinden Hacik oğlu dimekle ma'rûf nâm kimesne dîvân-ı hümâyûnuma arzihâl sunub hala Sivas Vâlisi Feyzullah Paşa edemallahu te'âlâ iclâlehû sâbık Bozok Sancağı Mutasarrıfı Cabbar-zâde Ahmed Paşa'nın cezası tertibi için me'mûren Bozoka geldikte ma'iyetiyle gelen Mecidözü kazâsında sâkin Kavili ve Milli ekrâdından Yalkıyan oğlu Kör Ayas ve Kara Veli oğlu ve Duruğ ve Kara Topuz dimekle ma'rûf kimesneler ile sâ'ir ma'lûmu'l-esâmi eşhas karye-i mezbûrede altmış gün meks ve müft ve meccânen bunun zâd ve zahiresini ekl ve bel' ve üç yüz elli gurusunu aldıklarından gayri ber-mûceb-i defterî bin gurusluk emvâl ve eşya-yı sâ'iresini dahi yağma ve gâret idüb ol-vecihle ziyâdesiyle mağdûr olduğun bildirüb yağma ve gâret olunan ol-mikdâr emvâl ve eşyası şer'le lâzım gelenlerden tahsîl ve kendüye alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin sana hitâben emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden ma'rifetin ile şer'le sâbit olan hakkı tahsîl ve keyfiyeti arz ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 6 / Hüküm 2]

Merzifon Nâ'ibine Hüküm

Civârında vâki' Gedagra kazâsı ahâlisinden vefât iden Cemeli-zâde El-Hâc Mehmed Ağa'nın terekesei tahrîri mevâd-ı mahsûsadan olub husûs-ı mezkûr sana ihâle ve muhızrılardan Es-Seyyid Ebu Bekir mübâşir ta'yîn olunmağla müteveffâ-yı merkûmun Gedagra ve Merzifon ve sâ'ir kazâlarda olan terekelerini mübâşir-i mezbûr ma'rifetiyle tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farizat-i'ş-şer'i tevzi' ve taksîm ve iktizâdan de'âvîyi dahi istimâ' ve fasl ve hasm-ı nizâ' eyleyüb fâzla olan rûsûmât-ı 'âdiye ve harc-ı hüccet ve senedât-ı sâ'ireyi mûmzâ ve mahtûm sûret-i defteriyye bi't-tamam mübâşir-i merkûme teslîm ve irsâl eylemek için bi'l-fi'il Anadolu Kazaskeri olan Mevlâna Es-Seyyid Mehmed edemallahu te'âlâ fezâilehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere 'amel olunmağın yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 6 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Karahisar-ı Demürlü Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

El-Hac Ali nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb Çorum Sancağında Karahisar-ı Demürlü nâhiyesine tâbi' Abdalbudu mezra'asının mâlikânesi vakf-ı zâviye-i Abdalbudu deyü defter-i hakanîde mukayyed ve bu bi'l-fi'il berât-ı şerîfimle zâviye-i mezbûrun zâviyedârı ve vakfının mütevellîsi olub mezra'a-ı Abdal el-mezbûreyi divânî mutasarrıfıyla defter-i hakanî mûcibince zabt ve toprağında zirâ'at ve hırâset idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden zâviye-i mezbûre vakfi tarafına aid mâlikâne mahsûlüni taleb ve ahz ve kabz itmek murâd eyledikde zirâ'atcileri olanlar cânib-i vakfa aid mâlikâne mahsûlüni edâdan ta'allül ve muhâlefet ve vakf-ı şerîfe gadr eylediklerin bildürüb mezra'a-ı Abdalbudu el-mezbûre toprağında zirâ'at ve hırâset idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden zâviye-i mezbûre vakfi tarafına aid mâlikâne mahsûli alıverilüb zirâ'atcilerini hilâf-ı defter-i hakanî ve mugâyir-i kanun ta'allül ve nizâ' itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz ve defter-i mufassala mürâca'at olundukda Karahisar-ı Demürlü nâhiyesine tâbi' yetmiş altı nefer re'âya ve on dokuz zemin ve üç âsiyâb ile karye-i ...divânî tımar mâlikâne defter-i 'atikde mezkûr olmadığ sebebi

tımara buyruldu ve tahtında mezra‘a-ı Abdalbudı mâlikâne vakf-ı zâviye-i Abdalbudı meşihat der-tasarruf-ı Hacı Mahmûd hâliyâ meşihat der-tasarruf-ı Balidede bâ-berât bermûceb-i defter-i ‘atik ve hâsıl tahtında çift ve hınta ve şa‘ir ve resm-i dönüm ve bâd-ı hevâ yekûn ma‘a gayruhû sekiz bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr olunduğı mastûr ve mukayyed ve dîvân-ı hümâyûnum kaleminden sû‘âl olundukda Karahisar-ı Demürlü nâhiyesinde mezra‘a-ı Abdalbudı mâlikâne-i vakf zâviye-i Abdalbudı deyü defter-i hakanîde mukayyed olmağla mezra‘a-ı mezbûre bermûceb-i defter-i hakanî divânî mutasarrıflarıyla zâviye-i mezbûre vakfı tarafından zabt ve toprağında zirâ‘at idenlerin hâsıl eyledikleri terekelerinden mâlikâne tarafına aid olan mahsûl cânib-i vakfdan ahz ve kabz itdirilmek için emr-i şerîfim yazılageldiğı derkenâr olunmağla defter-i hakanî mûcibince ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 6 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine Amasya Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr muzâfâtından Akdağ nâhiyesine tâbi‘ Zide nâm karye ahâlilerinden Mustafa ve Ahmed ve Hüseyin ve Osman ve Mehmed ve Hacı Ahmed ve Hacı Yusuf ve dahi sâirleri gelüb bunların kimesneye deyn ve kefâletleri ve taraflarından kimesneyi umurlarına bir deyne vekil itmiş değıller iken yine karye-i mezbûr sâkinlerinden Hacı Salih ve Köse oğlu Mehmed ve Celal oğlu Hacı İsmail ve Halil oğlu El-Hâc Hüseyin ve Davud İsa Çelebi dimekle arîf kimesneler birbirleriyle yekdil ve celb-i mâl sevdâsıyla üzerlerine musallat ve biz sizin tarafınızdan vilâyet ve karyemizin öşrünü tenzîl eylemek için ...imamı El-Hâc Mustafa Efendi dimekle ma‘rûf kimesneyi Âsıtâneye irsâl ve umûr ve husûsunuza iki bin guruş sarf eyledik sizden alurız deyü hilâf-ı şer‘-i şerîf te‘addî ve perâkende ve perişân olmalarına bâ‘is oldukların ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfeleri olduğın bildürüb mûcibince ‘amel olunub hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i fetvâ-yı münîf zâhir olan te‘addîleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında hükmi hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 7 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm ki

Elbistan kazâsı Alaybeyi ile sâbık kazâ-ı mezbûr müfettişi Veliyüddin zîde ‘ilmuhû gelüb bunlar kendü hallerinde ırzlarıyla mukayyed kimesneye hilâf-ı şer‘ vaz‘ ve te‘addîleri yoğiken kazâ-i mezbûr Voyvodası olan Kara Bekir oğlu Kara İbrahim dimekle ma‘rûf kimesne kendü hâlinde olmayub mütegalibeden ve cabbâreden olub katl-i nüfus ve nehb-i emvâl ve hetk-i i‘râz aded-i müstemirresi olduğın yüz yetmiş beş senesinde mûmâ-ileyh Veliyüddin’in kazâ-ı mezbûrda vâki‘ odasını kûşâd ve hilâf-ı şer‘-i şerîfe ve bi-gayri hakk beş yüz guruşlukdan mütecâviz emvâl ve eşyâsını hevâsına tâbi‘ rüfekâlarıyla gasb ve gâret eyledükden mâ‘ada kazâ-ı mezbûr ahâlilerinden altı nefer kimesneleri bi-gayri hakk katl ve vilâyetlerini yüz kise akçeden ziyâde rahnedâr ve bunun emsâli zulm ve te‘addîsinin nihâyeti olmayub ahvâlleri diğere gûna ve perişân olmalarına bâ‘is ve bedîhi olduğun bildürüb sen ki mîr-i müşârun-ileyhsin ma‘rifetin ve mübâşir ma‘rifetiyle mezkûr Kara İbrahim dîvân-ı Sivas’a ihzâr ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ eylediği ecilden sen ki mîr-i müşârun-ileyhsin ma‘rifetin ve mübâşir ma‘rifetiyle mezkûr Kara İbrahim dîvân-ı Sivas’a ihzâr ve hasımlarıyla terâfu‘-u şer‘ ve hasbe’ş-şer‘ zimmetinde sâbit olan hukûk tamamen tahsîl ve ashâbına teslîm olunduktan sonra mezbûr İbrahim hapisde ibkâ ve keyfiyeti sûret-i sicillâtıyla der-‘aliyyeme arz ve i‘lâm olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 7 / Hüküm 2]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Kızılkocalu Kâdısına Hüküm

İbrahim nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûra tâbi‘ Saray nâm karyede mutasarrıf olduğığı mülk değirmeninde âharın alâkası ve medhali olmayub müdâhale olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre sâkinlerinden mütegalibe ve cabbâreden Köle oğlu Mustafa nâm kimesne bin yüz yetmiş yedi senesinde hilâf-ı şer‘-i şerîf değirmen-i mezkûrı hedm ve ba‘zısını istihlâk eyleyüb te‘addî eylediğinden mâ‘ada tehdîdini îkâ‘a kâdir olmağla bunu ahz ve değirmen-i mezkûr arsasını bana bey‘ eyle deyü cebr ve kerh eyleyüb bu dahi ikrâhen arsa-i mezbûrı bey‘ idüb lâkin bu makûle ikrâh mu‘teber ile olan bey‘

şer'an sahîh olmadığına Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildürüb fetvâ-yı şerîfe mûcibince şer'le görülüb ikrâh mu'teberi vech-i şer'î üzere ba'de'l-ısbât değirmen-i mezkûr arsasıyla hedm eyledüğü binâsının dahi mebniyâ kıymeti dahi kendüye alıverilüb ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [11]79

[s. 7 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Sivas ve Bozok ve Yeniil Kâdılarına Hüküm

Sivas sâkinlerinden sâdât-ı kirâmdan Seyyid Mehmed zîde şerefuhû gelüb bu ve evlâd-ı 'iyâli kendi hallerinde ırzlarıyla mukayyed olub ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve hareketleri ve üzerlerine şer'an bir nesne sâbit olmayub müdâhale olunmak icâb itmez iken Türkmen tâ'ifesinden Mamalı cemâ'atinden İsmail Beğ dimekle ma'rûf kimesne celb-i mâl sevdâsıyla şirrete sâlik olub abd-i memlûk gulâmın bundan akdem bîkr-i ferîke fi'il-i şeni' kasdıyla ta'arruz eylemiş ittihâm olunmağla cerîmesi için bir mikdâr eşya verdim deyü bu benim için bir nesne ver deyü emr itmiş değil iken ifk-i iftira ile bin yüz yetmiş yedi senesinde bi-gayri hakk fuzûli iki yüz elli guruş akçesiyle bir res devesini aldıktan gayri doksan aded toklu vermek üzere dahi cebren yedinden temessük ahz eyleyüb gadr-ı küllî ve zulm-i sarîh eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün ve merkûm hâlâ taht-ı hükûmet ve kazânızda mürûr üzere olduğün bildürüb bulunduğu mahallinde fetvâ-yı şerîfe mûcibince şer'le görülüb bi'l-ısbât zulmen ve cebren aldığı meblağ-ı mezbûr ve devesiyle temessüki dahi alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [11]79

[s. 8 / Hüküm 1]

Şerh: Mezbûr Osman'ın hasmın divân-ı Sivas'a ihzâr için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri S sene [1]179

Mevlâna Eğin Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Poşadi nâhiyesine tâbi‘ Kaşu nâm karye sâkinlerinden Pîrî oğlu Osman nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesne vaz‘ ve te‘addîsi yoğiken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Avud oğlu Muhammed ve oğlu İbrahim nâm kimesneler kendü hallerinde olmadıklarından nâşi bin yüz sekiz senesinde tüfenk kurşunuyla bir koluna darb ve mecrûh ve kolu bi‘l-küllîye ‘amel-mânde olmağla terâfu‘-ı şer‘ olmak için bâ-mürâsele da‘vet-i şer‘ eyledükde mezbûrlar ziyâde mütegalibeden olmağla bir dürlü itâ‘at-i şer‘-i şerîf itmeyüb gard-ı küllî eylediklerin ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhü‘l-islâmдан fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildürüb fetvâ-yı şerîfe mûcibince şer‘i görölüb kolunun şer‘an icâb iden diyeti aliverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğün mahallinde şer‘le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 8 / Hüküm 2]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına Budaközü Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûre tâbi‘ Mehandi karyesi sâkinlerinden İslam nâm kimesne südde-i sa‘âdetime arzihâl idüb bunun mûrisi Ali nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda karye-i mezbûre toprağında vâki‘ mutasarrıf oldığı bir bâb mülk değirmen irs-i şer‘le buna ve karındaşı Abdülkadir nâm kimesneye intikâl idüb lâkin bu ol vakitte sagîr bulunmağla karındaşı-ı mezbûr tama‘-ı hâmından nâşi kendü hissesiyle bunun hissesün yine kazâ-ı mezbûre tâbi‘ Arab Hacı karyesi sâkinlerinden Hacı İbrahim nâm kimesneye bey‘ idüb küllî gadr eyleyüb bu dahi irişüb bâliğ ve da‘vâya kâdir oldukda değirmen-i mezkûrdan hissesin zü‘l-yed olan mezbûrdan taleb eyledikde karındaşın mezkûrdan satun aldım deyü te‘allül ve bi-vech-i şer‘i vermeyüb gadr eyledüğün ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğün bildürüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer‘le görölüb değirmen-i mezbûrdan hissesi ile fuzûli tasarruf eylediği eyyâmın ecr-i misli zü‘l-yed olan mezkûrdan kendüye aliverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğün mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 8 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Amasya Kâdısına Hüküm ki

Amasya sâkinlerinden Mehmed ve Abdüssaid nâm kimesneler südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bunların babası Hüseyin nâm kimesne yine Amasya sâkinlerinden Hacı Bilal oğlu Seyyid Ahmed nâm kimesneden bin yüz yetmiş senesinde istikrâz eylediği ma'lûmu'l-mikdâr akçe mukâbelesinde Amasya kasabası toprağında mutasarrıf olduğu mülk bağını mezbûre rehin vaz' idüb kable'l-edâ babaları mezbûr fevt olmağla bağ-ı mezkûr irsen bunlara intikâl itmekle babaları mezbûrun merkûma olan deynini verüb fekk-i rehin ve bağ-ı mezkûr alub zabt murad eyledüklerinde mezbûr bi-vech-i şer'î vermekden te'allül ve muhâlefet ve gadr sevdâsında olduğın ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetvâ-yı şerîfeleri olduğun bildürüb zâbiti ma'rifetiyle fetvâ-yı şerîfeleri mûcibince şer'le görülüb babaları müteveffâ-yı mezbûrın merkûme olan deynin ba'de'l-edâ bağları alıverilüb ber- mûceb-i fetvâ-yı şerîfe icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 8 / Hüküm 4]

Çorum Kâdısına Hüküm ki

Çorum kazâsında sâkin Musa oğlu Mustafa nâm kimesne gelüb bu kazâ-ı mezbûrda vâki' esvakda gice bekçilerinin cümle ehl-i sukûn taleb ve rızâlarıyla kethüdâsı olub uhdesine lâzım gelen hizmetin edâ idüb kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve te'addîsi olmayub herkes kendüsünden razı ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken ashâb-ı ağrazdan isimleri ma'lûm birkaç kimesneler mücerred celb-i akçe için bizler kethüdâ olduğın istemezüz deyü bi-vech-i şer'î ve bi-lâ emr-i münîf bi-lâ sened te'addî ve ihtilâfa bâ'is ve gadr eyledüklerin bildürüb mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-lâ emr-i münîf bi-lâ sened ol-vecihle gadr ve te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179**[s. 9 / Hüküm 1]**

Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Avşın nâm karyeden Seyyid Hüseyin nâm kimesne gelüb bunun karye-i mezbûrede mutasarrıf olduğı mülk menzilini ve ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerin karındaşı Seyyid Mehmed nâm kimesne bin yüz yetmiş beş senesinde iştirâ eyledikde izn-i sâhib-i arz yoğiken mezbûr karye-i mezbûreden Abbas nâm kimesneye bi-lâ izn-i sâhib-i arz ve temessük ferağ idüb lâkin bi-lâ izn-i sâhib-i arz yerler ferâğı bi-hasbe’l-kanun mu‘teber değıl iken mezkûr Abbas’ın babası Yusuf nâm kimesne gıyâbında sâhib-i arzdan aldığı mezbûr temessük ile yerlerin hilâf-ı kanun fuzûli zabt ve mezkûr Abbas izrâr kasdıyla mütegalibeden Bekir nâm kimesneyi vekîl idüb gadr-ı küllî olduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğı bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince mezkûr Abbas ile mürâfa‘a-ı şer‘ ve fuzûli hilâf-ı kanun zabt eylediğı yerleri aliverilüb mugâyir-i kanun te‘allül itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın kanun üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179**[s. 9 / Hüküm 2]**

Şerh: Der-kenârı mûcibince tekrâr yazılmışdır.

Fî Evâsıtı M sene [1]180

Sivas Vâlisine Divriğı Kâdısına Hüküm ki

Divriğı kazâsına tâbi‘ Norşun nâm karye ahâlisi gelüb Divriğı sâkinlerinden Norşunlu-zâde Hacı Veli Ağa dimekle meşhûr kimesneden mukaddemâ vilâyet mesârifiçün istidâne eyledikleri yiğirmi beş kise akçe beher sene bunların üzerlerine devr-i şer‘î ve iltizâm-ı ribh olunmuş değıl iken mezbûr yüz altmış beş sene(sin)den berü asl-ı mâl ve murâbaha diyerek yüz yiğirmi kise mikdârı akçelerini almış iken bu esnâda mezbûr Hacı Veli fevt oldukda yine Divriğı sâkinlerinden terekesine vâzı‘u’l-yed olan vereseleri Ali ve Mahmûd ve Halil ve Hüseyin ve Ahmed ve Mehmed ve İbiş

ve Dizdar Hasan ve Ebubekir ve Hacı Osman nâm kimesneler zuhûr ve mûrisimiz müteveffâ-yı mezbûrun dahi sizin zimmetinizde otuz altı kise akçe alacağı kalmıştır deyü hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayri hakk akçe mütâlebe ve ahz ve haps teklifi ile te‘addî ve rencîdeden hâlî olmadıkların bildürüb şer‘le görülüb müteveffâ-yı mezbûrun bi-lâ devr-i şer‘î murâbaha nâmıyla aldığı akçe asıl deynlerine zam ve nakz ve ziyâde zimmetinde zuhûr iden hakları terekesine vâzî‘ü’l-yed olan vereseleri mezbûrlardan ve mâl-ı müteveffâdan temâmen tahsîl ve kendülere alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk ve zâhir olan te‘addîleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene [1]179

[s. 9 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine Gedagra Kâdısına Hüküm

Sâdât-ı kirâmdan Keskin-zâde Seyyid Nu‘mân dimekle ma‘rûf kimesne gelüb bunun büyük babası müteveffâ Hasan nâm kimesnenin Gürcü-yi asl gulâmı Köse Hüseyin nâm kimesne Gedagra kazâsında sâkin iken bin yüz yetmiş sekiz senesinde fevt olub emvâl ve eşyâsı ve Gedagra kasabası toğrağında vâki‘ bir kıt‘a mülk çiftlikleriyle derûnunda olan hayvanât irs-i şer‘le min ciheti’l-velâ buna intikâl itmekle ve bu diyâr-ı âherde bulunduğundan müteveffâ-yı merkûmun emvâl ve eşyâsını kazâ-ı mezbûrda sâkin birkaç nefer kimesne yağma ve gâret idüb gadr-ı küllî eylediklerin ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer‘le görülüb müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil merkûmların hilâf-ı şer‘ yağma ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ ve hayvanâtı alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 9 / Hüküm 4]

Eğir Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Şişman oğlu Hüseyin ve sâ'ir ma'lûmu'l-esâmi kimesneler gelüb kazâ-ı mezbûra tâbi' karyesinden Avud oğlu Mehmed ve oğlu İbrahim nâm kimesneler kendü hallerinde olmayub zümre-i eşkiyâdan muzıru'n-nâs olmalarıyla bin yüz yetmiş senesinden berü birbirleriyle yekdil ve mezkûr Osman'ı katl kasdıyla üzerine hücûm ve tüfenk kurşunuyla darb ve mecrûh ve İbrahim nâm kimesnenin kızı Ümmühan nâm hatunı darb-ı şedîd ile darb ve fi'il-i şeni' kasdıyla ta'arruz ve hetk-i 'ırz ve Halil nâm kimesneyi dahi âlet-i cerihle darb ve mecrûh ve mezbûr Hüseyin'i dahi darb ve cerh ve bağ ve bağçelerinin eşcârın kat' ve emlâklerin hedm idüb bunun emsâli zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmadığından ahvâlleri diğer gûn ve bi'd-defa'ât mûcibu'l-mürâfa'a bâ-mürâsele-i şer'îye da'vet-i şer' olduklarında hevâlarına tâbi' akrabalarıyla yekdil olduklarından ita'at-i şer' itmeyüb şer ve mazarratlarından emn ve rahatları kalmayub mağdur oldukların ve merkûmların ber-minvâl-i meşrûh zulm ve te'addîleri mukaddemâ şer'an üzerlerine sâbit ve Eğin kazâsı mahkemesinde başka başka mukayyed ve sicillâtta mastûr olduğın bildürüb mahallinde şer'le görülüb ihkâk-ı hakk ve keyfiyetleri sûret-i sicillâtıyla der-'aliyyeme arz ve i'lâm olunmak bâbında emri-i şerîf ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülüb ihkâk-ı hakk ve vuku' ve sıhhati üzere i'lâm olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 10 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Darende Kâdısına Hüküm ki

Tımar karyelerinden kazâ-ı mezbûra tâbi' Mezgidin nâm karye ahâlileri südde-i sa'adetime arzihâl idüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen beşde bir öşür ile sâ'ir hukûk ve rüsûmların kanun ve defter mûcibince karyelerinin ber-vech-i iştirâk sipâhilerine edâ idüb ziyâde talebiyle rencide ve te'addî olunmaları icâb itmez iken sipâhi-i mezkûrlar kanun ve defter mûcibince almağa kanaat itmeyüb hilâf-ı kanun ve defter ziyâde talebiyle te'addî eylediklerinden gayri vakitlü vakitsiz onar on beşer ziyâde atlu ve adam karyelerine gelüb ehil ve 'iyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konub müft ve meccânen yem ve yemek ve koyun ve kuzı ve arpa ve saman ve bal ve yağ ve odun ve tavuk ve sâ'ir zahirelerin ve ağalık ve kâtibiye ve resîdiye ve hizmetkâr akçesi nâmıyla ve sâ'ir bahâne ile küllî akçelerin alub bunun emsâli zulm ve

te‘addîlerinin niyâyeti olmayub ahvâlleri diğerk gûn ve perâkende ve perişân olmalarına bâ‘is olduğun bildirüb men‘ ve def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden kanun üzere ‘amel olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]179

[s. 10 / Hüküm 2]

Sabancı Kazâsı Nâ‘ibine Hüküm ki

Üsküdar sükkânından erbâb-ı tımardan Mustafa nâm sipâhi südde-i sa‘âdetime arzihâl idüb bu Adapazarı tımarından Âsıtânedede bir işi olmak takrîbiyle geldikde Adapazarı sâkinelerinden vâlidesinin karındaşı olub bunun dayısı yine Adapazarı sükkânından İbrahim nâm kimesne bunun için öldi deyü işbu sene-i mübârekede bunun sandüğünü açub derûnunda mevcûd mâlik olduğı yedi bin beş yüz guruşunu hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayri hakk

[s. 10 / Hüküm 3]

Ber- vech-i arpalık Amasya Sancağı mutasarrıfına Amasya Kâdısına hüküm ki

Amasya sâkinlerinden Mehmed ve Abdüssaid nâm kimesneler südde-i sa‘âdetime arzihâl idüb bunların babaları Hüseyin nâm kimesne yine Amasya sâkinlerinden Hacı Bilal oğlu Seyyid Ahmed nâm kimesneden istikrâz eylediği ma‘lûmu‘l-mikdâr akçe mukâbelesinde Amasya kazâsı toprağında mutasarrıf olduğı mülk bağını mezbûra rehin vaz‘ idüb kable‘l-edâ babaları mezbûr fevt olmağla bağ-ı mezkûr irsen bunlara intikâl itmekle babaları mezkûrun merkûmlara olan deynin verüb fekk-i rehin ve bağ-ı mezkûru alub zabt murâd eylediklerinde mezbûr bi-vech-i şer‘î vermekde ta‘allül ve muhâlefet ve gadr-ı küllî sevdâsında olduğın ve bu bâbda da‘vâlarına muvâfık Şeyhü‘l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildirüb zâbiti ma‘rifetiyle fetvâ-yı şerîfeleri mûcibince şer‘le görülüb babaları müteveffâ-yı merkûme olan deyni ba‘de‘l-edâ bağları alıverilüb ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene 1179

[s. 10 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Tokad Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

Medîne-i Tokad sâkinlerinden Artin nâm zımmî südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bu kendü hâlinde olub ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi olmayub ve üzerine dahi şuhûd-ı 'udûl ile şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken yine medîne-i mezbûr sâkinlerinden Koyuncu oğlu Ahmed Ağa dimekle ma'rûf kimesne kendü hâlinde olmadığından nâşî hevâsına tâbi' ehl-i örf tâ'ifesiyle yekdîl ve yekcihet ve bin yetmiş beş senesinde hilâf-ı vâki' mevâd-ı destleriyle bunun bin üçyüz elli guruşun ahz ve kabz idüb ziyâde gadr ve te'addî eylediğin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verüldüğün ve iki kıt'a hüccet-i şer'iyesi olduğun bildürüb fetvâ-yı şerîfesi ve hüccet-i şer'iyeleri mûcibince şer'le görölüb mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk ahz eylediği ol mikdâr guruşu mezbûrdan bi't-tamâm tahsîl ve bîkusûr kendüye alıverilüb bi-vech-i şer'î ta'allül ve muhâlefet itdirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 10 / Hüküm 5]

Çorum Kâdısına Hüküm

İbrahim Halife nâm kimesne arzihâl idüb mütevellîsi olduğu ecdâdı İbiş Paşa evlâdlarından müteveffâ Hasan bin Mehmed ve Maksûd evkâfından Çorum kazâsı muzâfâtından Karahisar-ı temürli nâhiyesine tâbi' defter-i hakanîde mukayyed Minkadan ma'a Çıkrıkçılar karyesinin mümtaz ve mu'ayyen hudûdı dâhilinde kadîmden öşr ve resmi vakf-ı mezbûr tarafından alınagelen Ferağıyla dimekle ma'rûf ma'lûmu'l-hudûd yerlerin a'sâr ve rüsûmuna âhardan dahl ve ta'arruz olunmak iktizâ itmez iken müteveffâ Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı mültezimi Kör Mustafa zuhûr ve ol yerler için mültezimi olduğu mezkûr Sinan Beğ vakfı karyelerinden Kiroğlu karyesi arazisindedir deyü hilâf-ı kanun ve kadîme mugâyir fuzûli müdâhale ve bundan akdem ma'rifet-i şer'le ehl-i vukûfdan lede'l-istihbâr münâza'un fihâ olan yerler zikrolunan Minkâdan ma'a Çıkrıkçılar karyesinin mümtaz ve mu'ayyen hudûdı dâhilinde olub

kadîmden öşür ve resmi mezkûr Hasan bin Mehmed ve Maksûd vakfı tarafından alınageldiği şer'an sâbit ve hudûdını mübeyyin cânib-i şer'den hüccet-i şer'îye verilmiş iken mültezim-i mezbûr yine mugâyir-i hüccet-i şer'îye müdâhale ve te'addîden hâlî olmamağla mültezim-i mezbûrun hilâf-ı kanun ve kadîm ve mugâyir-i fetvâ-yı münîfe ve hüccet-i şer'îye zâhir olan müdâhale ve te'addîsi men' ve def' ve ol yerlerin öşür ve resmi kadîmisi üzere cânib-i vakıfdan ahz itdirilmek bâbında bundan akdem istid'â ve kanun üzere 'amel olunmak için yüz yetmiş sekiz senesi evâhir-i Şevvâlinde sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince Çorum Sancağı mutasarrıfı huzûrunda terâfu'-ı şer' olduklarında hasm-ı mezbûrun yedinde olan ma'zûl Çorum kâdisının gıyâbda aldığı hüccet ve senedât şer'an i'tibâra sâlih olmayub ve ol yerler [s. 11] sâlifü'z-zikr Minkadan ma'a Çıkrıkçılar karyesinin mümtaz ve mu'ayyen hudûdı dâhilinde olub üçyüz seneden mütecâviz bunun mütevellîsi olduğu vakf-ı mezbûr tarafından zabt ve ta'sîr olunageldiği tevâtüren sâbit ve faysal verilmek üzere iken hasm-ı mezbûr firâr ve gadr sevdâsında olduğın bildürüb mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim ve yedinde olan fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'îye ve senedât-ı sâ'ire mûciblerince 'amel olunub ol yerlerin a'sâr ve rüsûmı kadîmisi üzere cânib-i vakıfdan ahz ve kabz itdirilüb mültezim-i mezkûrun hilâf-ı kanun ve kadîm zâhir olan müdâhale ve te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında müceddeden emr-i şerîfim ricâ ve divân-ı hümâyûnda mahfûz ahkâm kuyudâtına mürâca'at oldukda vehc-i meşrûh üzere emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene [1]179

[s. 11 / Hüküm 1]

Ber- vech-i arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına Bozok Kâdisına Hüküm ki

Bozok kazâsına tâbi' Divânlı nâm karye ahâlisi gelüb kazâ-ı mezbûrda sâkin maktûl Cabbar-zâde Ahmed Paşa'nın kethüdâsı Osman nâm kimesnenin yüz yetmiş beş senesinde hilâf-ı şer'-i şerîfe ve bi-gayri hakk üçyüz yigirmi guruşların alub gadr eylediğın ve bu bâbda Şeyhü'l-islâmıdan da'vâlarına fetvâ-yı şerîfe verdiğın bildürüb mezbûr Osman'ın hilâf-ı şer'-i şerîfe ve bi-gayr-i hakk alındığı meblağ-ı mezbûr şer'le alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden siz ki

mîr-i mîrân ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhumâsız karye-i mezbûre ahâlilerinin mahallinde tahtü'ş-şer' sâbit olan hakları tahsîl ve teslîm itdirilmek bâbında fermân-ı 'âlişân sâdir olmuştur.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 11 / Hüküm 2]

Ber- vech-i Arpalık Çorum Sancağı Mutasarrıfına Saz Kâdısına Hüküm

Erbâb-ı tımardan Ali veled-i Abdullah nâm sipâhi gelüb Çorum sancağında dîvân-ı Saz nâhiyesinde Karımış nâm karye ve gayriden üç bin akçe tımar mutasarrıf Osman'ın bi-lâ veled fevtinde bin yüz yetmiş sekiz senesi Saferinin yiğirmi dördüncü gününde kendüye tevcîh ve berât ve ber-vech-i arpalık Avlonya ve Delvine sancaklarına mutasarrıf olan vezirim İsmail Paşa edemallahu te'âla iclâlehûnun hizmetinde olmağla hizmetinde oldukça defterlü yerlerinde olmak için tımarına zarar gelmemek üzere müşârun-ileyhin mektûbı mûcibince bâ-emr-i 'âlî kaydı meşrûh olub defter-i hakanîde mukayyed bulunmağla tımar-ı mezkûr ve berâtı defter-i hakanî mûcibince zabt ve vâki' olan a'sâr ve rûsûmun kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz için bundan akdem Hüseyin nâm kimesneyi bi'l-vekâle ta'yîn eyledikde mezbûr Hüseyin tama'-ı hâm edüb ve müteveffâ-yı mezbûrun vereseleriyle yekdil olub berâtı mûcibince tahvîli târihine düşen çeltük öşri ve rûsûmâtı hilâf-ı kanun ekl ve bel' sevdâsına mübâderet ve tımarı mahsûlüne gadr olunduğun bildirüb tımar-ı mezkûr ber- mûceb-i defter-i hakanî vekîline zabt ve berât mûcibince tahvîl tarihine düşen mahsûl ve rûsûm kanun ve defter mûcibince tevcîh idenlerden aliverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz olan rûznâmçe-i hümâyûna mürâca'at olundukda tımar-ı mezbûr tarih-i mezbûrda merkûm Ali veled-i Abdullah'a tevcih ve hala berât-ı şerîfimle üzerinde olub mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hakanî mûcibince kanun üzere 'amel olunmak için yazılmıştır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 12 / Hüküm 1]

Ber- vech-i Arpalık Çorum Sancağı Mutasarrıfına Divân-ı Saz Kâdısına Hüküm

Nişân-ı hümayûnum verilen dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Abdülkadir zîde kadruhû gelüb Çorum sancağında Divân-ı Saz nâhiyesinde Seherman nâm karye ve gayriden otuz sekiz bin üçyüz kırk dokuz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğı ze'âmetinin baş kalemiyle olub Divân-ı Saz nâhiyesine tâbi' defter-i icmâlde hâsıl-ı divânî ma'a niyâbet üç bin sekiz yüz akçe yazar karye-i Seherman el-mezbûre ma'a gayruhâ birikdirülüb yekûn dört bin beşyüz akçe ze'âmet ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun on iki bin iki yüz elli akçesi mûmâ-ileyh Abdülkâdir Çavuş ve bâkîsi müştereki kayıtlarında olub ve defter-i hakanîde mukayyed olub bu ze'âmet-i mezbûr karyelerin yetmiş yedi senesinde zabt ve vâki' olan a'sâr ve rûsûmâtın kanun ve defter mûcibince i'âne-i ahz ve kabz için kazâ-ı mezbûr sükkânından Hasan Sipâhi dimekle ma'rûf kimesneyi irsâl eyledikde mezkûr Hasan ahz ve kabz idüb lâkin tama'-ı hâmından nâşi cüz'i nesne hâsıl olmuşdur deyü cüz'i nesne teklîf ve ze'âmeti mahsûlüne gadr olunduğın ve tarafından İbrahim nâm kimesneyi Subaşı nasb idüb ve mezbûrun zimmetinde sâbit ve mütehakkik olan hissennin ahz ve kabzına ve tarafına irsâline vekîl eyledüğün bildirüb ze'âmet-i mezbûr re'âyâsı muvâcehelerinde mezbûrun muhâsbesi şer'le görölüb zimmetinde sâbit ve mütehakkik olan a'sâr ve rûsûmâtdan hakk her ne ise vekîl-i merkûmı alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz olan rûznâmçe-i hümayûn ve defter-i icmâl mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olub mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hakanî mûcibince mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 12 / Hüküm 2]

Kayseri Mollasına ve Bozok Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Bozok kasabasında zü'amâdan Seyfî zîde kadruhû ile İsmail Efendi dimekle arîf kimesne gelüb bunlar kendü hallerinde olub hilâf-ı şer' kimesneye te'addîleri olmayub ve üzerlerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine Bozok kasabasından Gülâbi oğlu Mehmed ve Gürg Ahmed oğlu İbrahim ve Nasuh ve Salih ve Kızılca oğlu Osman nâm kimesneler mücerred icrâ-yı arz ve celb-i mâl sevdâsıyla bunların üzerlerine hilâf-ı vâki' mevâd isnâd ve hilâf dâ'iyesiyle kimi şâhid ve kimi da'vâcı olarak hevâsına tâbi' eşirrâ-yı bezl irtişâ ile itmâ' ve kendülere teba'iyet birle tecrîm ve

tağrîm kasd ve gadr-ı küllî eyledikleri tımarın ve hilâf-ı şer‘-i şerîf te‘addî ve rencîdeden hâlî olmadıkların bildirüb hilâf-ı şer‘-i şerîf zâhir olan te‘addî ve şer ve mazarratları men‘ ve def‘ olunmak bâbında istid‘â-yı ‘inâyet ve siz ki Kayseri kâdısı ve kasaba-ı mezbûr nâ‘ibi mevlânâ-yı mûmâ-ileyhumâsız me‘an istimâ‘ eylemeniz için emr-i şerîf sudûrı bi‘l-fi‘il Şeyhü‘l-islâm ve müfti‘ül-enâm olan mevlânâ Dürri-zâde Mustafa edemallahu te‘âla fezâiluhû işâret itmeleriyle işâretleri mûcibince ‘amel olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene [1]179

[s. 12 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Mordanlı karyesinde Veli nâm kimesne gelüb bunun pederi Ali nâm kimesne fevt oldukda mutasarrıf olduğu Yatağı ve Hederi nâm iki kıt‘a ma‘lûmu‘l-hudûd yerleri tahte‘l-kanun ve meccânen buna intikâl idüb bir vecihle dahl îcâb itmez iken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ammisi İsmail nâm kimesne zuhûruyla babalarından alacağı vardır deyü hilâf-ı şer‘-i şerîf bunu ahz ve karye-i mezbûre zâbitiyle yekdil ve bunu haps ve der-zencir ve bin yüz yetmiş iki sensinde cebren ve kahren ol yerlerin fuzûli zabt itmekle bu dahi ol yerlerin alub lâkin noksan arazisini dahi taleb eyledikde bi-vech-i şer‘î ta‘allül ve gadr eyledüğün bildirüb şer‘le görölüb noksan arazisi alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğün mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene[1]179

[s. 13 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Tokad Nâ‘ibine Hüküm ki

Medîne-i Tokad sâkinlerinden Makdisi Dimitri nâm zımmî gelüb İslambol sâkinlerinden Karabaş nâm zımmînin medîne-i mezbûrede birkaç kimesnelerde alacağı olmağla meblağ-ı mezkûrı mezbûrlardan taleb ve ahz ve kabz bunun tarafından mektubla vekîl idilen bu dahi vekâleten taleb ve alub üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken medîne-i Tokad sâkinlerinden Keşiş Diyâr ve Keyos ve Elvancı Mihâil

ve Çalık oğlu Dimitri ve haffâf Mihail ve Terzi? nâm zimmîler zuhûr ve şirrete sâlik ve Makdis'i vekîl itmemiş sen kendü zu'munla aldın deyü hevâlarına tâbi' ehl-i örf ile yekdil bin yüz yetmiş yedi senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri-i hakk bin iki yüz elli beş gurus ahz ve gasb ve gazez ve ziyâde gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görölüb mezbûrların bi-gayri hakk aldıkları ol-mikdâr gurus tahsîl ve alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 13 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Sivas ve Niksar Kâdılarına Hüküm ki

Sâdât-ı kirâmdan Seyyid Mustafa gelüb İskefsir kazâsına tâbi' Erdin nâm karyeden Semerci Osman oğlu Abdurrahman ve Nebi Şeyh karyesinden Hacı Ömer ve yiğeni Kara Hasan ve Ahmed nâm kimesneler birbirleriyle yekdil olub bin yüz yetmiş sekiz senesinde merkûm Abdurrahman hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk cebren bunun beş re's at ve beş yüz gurus ahzun eylediklerinden gayri hevâlarına tâbi' ehl-i örfte istinâden ma'lûmu'l-keyl mahsûl ve üçyüz gurusunu karzen ahz ve ana dahi kanâ'at itmeyüb hilâf-ı şer'-i şerîf menzilini basub ikiyüz gurusdan mütecâviz emvâl ve eşyâsını nehb ve gâret ve bunun üzerine katl kasdıyla alet-i cerîhle hüçûm ve kurşun atub ol-vecihle zulüm ve te'addî eylediklerinden mâ'ada merkûmân Abdurrahman ve Hasan Niksar'da emâneten vaz' eylediği bir re's atını dahi ahz ve Alaybeyi Deli Hasan oğlu Küçük Ali dimekle meşhûr kimesneye istinâden üçyüz gurusunu dahi ahz ve merkûm Ahmed dahi bi-gayri hakk fuzûli ahz ve merkûmün birbirleriyle ittifâken taht-ı hükûmet ve kazânızda mürûr ve ubûr üzere oldukların bildirüb buldukları mahalde şer'le görölüb temâmen alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğün mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 13 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine Budak Özü Kâdısına Hüküm ki

Erbâb-1 tımarıdan Mustafa veled-i Mustafa Ruhi gelüb Sivas sancağında ve Budaközü nâhiyesinde Birunkişla nâm karyeden ve gayriden onbir bin sekiz yüz akçe tımar berâtıyla üzerinde ve defter-i hakanî kalemi şakirdlerinden olub kalem-i mezbûrda mülâzemet şerhi mahlûl oldukda tımarına ilhâk oluncaya değin bir nefer hisselü bedeliyesin edâ eyledikden sonra yarağı altında mevcûd olunmadı deyü tımarına zarar gelmemek üzere elli yedi senesi Şabanın yedinci gününden bâ-emr-i ‘âli kaydına şerh verildüğü defter-i hakanîde mukayyed ve tımar-ı mezbûra âhardan bir vecihle dahl ve ta‘arruz olunmak icâb itmez iken liva-i mezbûr alaybeyisi icrâ-yı tımar-ı mezbûr hizmetkâr Süleyman ismiyle kayıddan mîr-i mîrândan tezkere etdirüb tımar-ı mezbûr mahsûlünü zabt idüb gadr eyledüğün bildürüb mezbûrun müdâhalesin men‘ ve tımar-ı mezbûr berâtı mûcibince zabt ve vâki‘ olan mahsûl ve rüsûmı tarafından ahz ve kabz itdirilmek için emr-i şerîfim sudûrunı istid‘â ve defterhâne-i ‘âmiremde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûnuma mürâca‘at olundukda tımar-ı mezbûr yüz kırk üç tarihi ve berâtıyla merkûm Mustafa veled-i Mustafa Ruhi’nin üzerine ber-vech-i meşrûh tarih-i mezkûrda bâ-emr-i ‘âli kaydına şerh verildüğü mastûr ve mukayyed ve defter-i hakanîde merkûm Mustafa veled-i Mustafa Ruhi’nin kaydı meşrûh olduğına binâen inhâsı üzerine tımar-ı merkûm mezbûr Süleyman’ın mîr-i mîrândan tezkere etdürmesi adet olmamağla tımar-ı mezbûr ber-mûceb-i defter-i hakanî merkûm Mustafa’ya zabt ve vâki‘ olan mahsûl ve rüsûmı kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz itdirülüb hilâf-ı defter-i hakanî ve mugâyir-i berât mezkûr Süleyman’a dahl ve ta‘arruz itdirilmemek için emr-i şerîfim sudûrı muktezî olmağla vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene [1]179

[s. 14 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Vezîre ve Çorum Kâdısına Hüküm ki

Ereğli-yi Karaman sâkinlerinden tüccar tâ’ifesinden El-Hâc İbrahim nâm kimesne gelüb bu bin yüz yetmiş senesinde Mısır Kahire’den İçil’de Gilindire iskelesine pirinç ve kahve nakl eyledikde Çorum sancağı mutasarrıfı Sâyi-zâde Mehmed Paşa

bundan akdem İçil sancağı mutasarrıfı iken istimâ' ve der-'akab mezbûrı yanına götürüb dâ'iresi halkının ta'yinleri için beher vukıyyesi yedişer pâreye olmak üzere bin üçyüz kırk beş vukıyye pirinç ve beher vukıyyesi ikişer guruşa olmak üzere elli vukıyye kahve iştirâ ve kıymetleri olan üç yüz otuz altı guruşu talep eyledikde bir akçe ve bir dirhem vermem ve bundan sonra dahi mütâlebe sevdâsında olursan seni katl iderim deyü tahvîf ve meblağ-ı merkûm zimmetinde kaldığını mukaddemâ inhâ ve bu makûle mâl-ı tüccâr gasb ve hilâf-ı şer'-i şerîf tecâvüz ve te'addî olunduğuna rızâ-yı hümâyum olmadığına binâen Paşa-yı mezbûrun Âsîtâne-i 'aliyyemde sâkin kapu kethüdâsı ma'rifetiyle meblağ-ı merkûm tahsîl olunmak üzere emr-i şerîf sâdır oluş iken meblağ-ı merkûm henüz edâ olunmayub mağdur olduğun bildirüb ol-bâbda istid'â-yı 'inâyet ve sâdır olan emr-i 'ali mûcibince paşa-yı mûmâ-ileyhe mektûb tahrîr olundukda sükût-ı vâlâdan tarafından cevâbı gelmediğinden mâ'ada el-hâletü hâzihî kendüye Çorum sancağı tevcih olunmağla Çorum'da ma'rifet-i şer'le kendüsünden tahsîl ve sahibine teslim idiverilmek bâbında çavuş mübâşeretiyle emr-i 'ali ısdârına mevkûf idüğün hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan olub paşa-yı mûmâ-ileyhin kapu kethüdâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-'ayân damad El-Hâc Mustafa zîde mecduhü i'lâm itmeğün i'lâmı mûcibince çavuş mübâşeretiyle şer'le tahsîl olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ra sene 1179

[s. 14 / Hüküm 2]

Boğazlıyan Kâdısına Hüküm ki

Havass-ı hümâyûnumdan Boğazlıyan kazâsına tâbi' Menteşelü nâm karyenin nisf hisse mâlikânesine ber-vech-i iştirâk hala berât-ı şerîfimle mutasarrıf olan El-Hac Mustafa ve Mehmed zîde mecduhumâ südde-i sa'âdetime arzihâl idüb karye-i mezbûrun defterde mukayyed ra'ıyyet ve ra'ıyyeti oğullarının üzerlerine edâsı lâzım gelen hukûk ve rüsûmların kanun ve defter mûcibince ve karye-i merkûm toprağında zirâ'at idenlerin zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden kanun üzere beşde bir öşürlerin talep eylediklerinde üç seneden berü vermeyüb zimmetlerinde kalub hass-ı merkûm mahsûlüne kesr-i noksân tertîb eyledüğün bildirüb kanun üzere beşde bir öşürleriyle sâ'ir hukûk ve rüsûmları dahi kanun ve defter mûcibince güzeştesiyle

aliverilüb hilâf-ı kanun ve defter ta'allül itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden kanun üzere emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ'ili R sene [1]179

[s. 14 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Hısn-ı Mansur sâkinelerinden Hamza oğlu kerîmesi dimekle ma'rûf Fatıma nâm hâtun gelüb mezbûre kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde ve remîde olunmak icâb itmez iken Arapkir kazâsına tâbi' Görem nâm karye sâkinlerinden Kethüdâ torunları dimekle ma'rûf Mahmûd ve karındaşı Mehmed ve Ali nâm kimesne mezbûrenin bin yüz yetmiş senesinde kırk beş koyun ve keçi ve üç aded kebîr kazağât ve bir susatlı ve üç kilim ve ber-mûceb-i defter sâ'ir eşyâsını bi-gayri hakk ahz ve kabz eylediklerinden mâ'ada yine kazâ-i mezbûrda Bostancık nâm karye sâkinlerinden İsmail ve El-Hâc Hasan nâm kimesneler dahi ma'lûmu'l-hudud kıt'a mülk bağ ve bağçe ve bir mikdar arsasını zabt idüb gadr eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfe olduğın bildirüb şer'le görölüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhir R sene [1]179

[s. 14 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine Akdağ Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi' Rumdiken nâm karye sâkinlerinden sâdât-ı kirâmdan Seyyid Mehmed ve Seyyid Ebubekir nâm kimesneler gelüb bunların zü'amâdan babaları Mahmûd nâm zâ'imın yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Hasırayol nâm karye sâkinlerinden Ali oğlu Mehmed nâm kimesne zimmetinde bin yüz yetmiş senesinde bin beş yüz kile hınta ve beşyüz kile şa'ir ve yüz guruş alacak hakkı olub kable'l-ahz babaları mezbûr fevt olmağla zikrolunan hınta ve şa'ir ve ol mikdâr guruş irs-i şer'le bunlara intikâl idüb taleb eylediklerinde edâda ta'allül ve muhâlefet ve gadr murâd eyledüğün ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetvâ-yı şerîfeleri olduğın bildirüb fetvâ-yı şerîfeleri mûcibince şer'le görölüb aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak

bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili R sene 1179

[s. 14 / Hüküm 5]

Ünye Kâdısına Hüküm

Ünye sâkinlerinden Erim nâm nasrâniye gelüb bu ücret ile hizmet ider makûlesinden olmağla bin yüz altmış beş senesinde yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Nikola nâm zimmî ücret konulmaz on sene hizmet idüb hizmet eylediği eyyâmın ecr-i mislin almayub mesfûr mürd olub tereke ve eşyâsına vâzı'ı'l-yed olan yine kazâ-ı mezbûr sükkânından oğulları Anastas ve Esedi ve Sava nâm zimmîlerden ve mâl-ı mürd-i mesfûrdan talep ve almak murâd eyledükde mesfûrlar bi-vech-i şer'î vermekte ta'allül ve gadr-ı küllî murâd eyledikden ve bu bâbda da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb mûcibince şer'le görüleb mürd-i mesfûra hizmet eylediği eyyâmın ecr-i misli terekesine vâzı'ı'l-yed olan oğulları mesfûrlardan ve mâl-ı mürd-i mesfûrdan aliverilmek bâbında hükmi hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R Sene 1179

[s. 15 / Hüküm 1]

Akdağ Kâdısına Hüküm

Erbâb-ı tımardan Mehmed nâm kimesne gelüb berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğı tımarı aklâmından kazâ-ı mezbûra tâbi' Ammarviran ve Çatalviran karyelerinin bin yüz altmış sekiz senesinde vâki' olan mahsûl ve rüsûm bunun berâtı mûcibince tahvîli tarihine düşüb âharın alâkası yoğiken kazâ-ı mezbûra tâbi' Rumdiken nâm karyeden Köle Mehmed nâm kimesne fuzûli zabt ve ahz ve kabz ve hilâf-ı kanun gadr ve hala zimmetinde olmağla talep eyledükde edâdan ta'allül ve gadr-ı küllî murâd eyledüğün ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb mûcibince şer'le görüleb mezbûrun hilâf-ı kanun fuzûli zabt ve ahz ve kabz eylediği sene-i mezbûre mahsûl ve rüsûmı kendüye

alıverilüb ber-müceb-i fetvâ-yı şerîfe ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın kanun üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili R sene 1179

[s. 15 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve İskilip Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûr sükkânından Osman nâm kimesne gelüb bunun vârisi olduğı yine kazâ-ı mezbûr sükkânından İbrahim nâm kimesne yüz yetmiş senesinde fevt olub terekesi irs-i şer‘le hasran buna intikâl idüb âhardan müdahele ve te‘addî icâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûr sükkânından ecânibden Hacı Hasan ve Mehmed nâm kimesneler zuhûr ve biz dahi müteveffâ-yı mezbûrun vârisleriyiz deyü hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayri hakk tereke-i müteveffâyâ fuzûli müdâhale ve gadr sevdâsında oldukların ve bu bâbda da‘vâsına muvâfik Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb mûcibince şer‘le görölüb hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayri hakk verâset iddiasıyla zâhir olan müdâhale ve te‘addîleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında hükmi-i hümâyûnum ricâ itmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili R sene [1]179

[s. 15 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Kâdısına Hüküm ki

Sivas kazâsına tâbi‘ Pınarlı nâm karye sâkinlerinden Molla Mehmed ve Yusuf nâm kimesneler gelüb babaları mutasarrıf olduğı Yıldızili kazâsına tâbi‘ Soğukçermik karyesinde dâ’ir bir göz mülk değirmeni bey‘-i bi’l-vefa tarîkiyle dört yüz guruş deyni mukâbelesinde Köydenli-zâde Ahmed Ağa dimekle ma‘rûf kimesneye ba‘de’l-bey‘ babaları mezbûr Ömer fevt ve bunlar sagîr bulunmağla ol dahi Hacı Mehmed Ağa dimekle meşhûr kimesneye bey‘ ve ol dahi iştirâ ve mutasarrıfken fevt oldukda oğlı İsmail Ağa bi’l-verese zabt idüb lâkin bu makûle bey‘-i bi’l-vefa ile bey‘ olunan mülk gerü alınması sahîh olduğından bunlar ba‘de’l-bey‘ değirmen-i mezbûrı da‘vâ ve lede’l-mürâfa‘a yedinde olan fetvâ-yı şerîfe mûcibince babaları müteveffâ-yı mezbûra verilen dört yüz guruşa mezbûr İsmail ve değirmen-i mezbûrı alub zabt ve ‘âmme-i de‘âvî

mütâlebâtından birbirlerinin zimmetlerini ve kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet ibrâ-ı ıskât birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'îye verilüb bu makûle bir def'-i şer'le görölüb kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet ve ibrâ-yı zimmet birle hüccet-i şer'îye verilüb da'vânın istimâ'ı memnû'iken on sene mürûrundan sonra mezbûr İsmail şirrete sülûk ibrâdan rücû' ve değirmen-i mezbûrı zabt iddiasıyla ta'cîzden hâlî olmadığın bildirüb mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'îye ve ibrâya mugâyir te'addîsi men' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili R sene 1179

[s. 15 / Hüküm 4]

Divriği Nâ'ibine Hüküm ki

Sen ki Divriği kazâsı Nâ'ibi Mevlâna-yı mûmâ-ileyh Es-Seyyid Mustafa zîde 'ilmuhûsun südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Divriği kazâsı müstahfızlarından Mehmed ve İbrahim ve Hasan nâm müstahfızlar meclis-i şer'e varub mezbûrlar yedlerinde olan berâtları şürûtı mûcibince hizmet-i lâzımleri edâ idüb rüsûm-ı ra'iyet mütâlebesiyle rencîde olunmak icâb itmez iken Rişvan mukâta'ası mülhakatından olan cema'atin defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından değiller iken Rişvan voyvodası mültezimleri ve mîr-i 'aşiret ve kethüdâları taraflarından siz Rişvan mukâta'ası re'âyâsındansız deyü hilâf-ı kanun ve defter rüsûm-ı ra'iyet mütâlebesiyle rencîdeden hâlî olmamalarıyla mezbûrların hilâf-ı kanun ve defter rüsûm-ı ra'iyet talebiyle te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek ricâsına vâki' hâlî bi'l-iltimâs arz eylediğin ecilden kanun üzere 'amel olunmak için emr-i şerîfim yazılmışdır.

Fî Evâ'ili R sene [1]179

[s. 16 / Hüküm 1]

Bozok Sancağına Mutasarrıf [Boş] Dâme İkbâluhûya ve Süleymanlu Kâdısına
Hüküm

Zü'amâdan Ömer zîde kadruhû gelüb Bozok Sancağında ve Süleymanlı nahiyesinde İshak nâm karye ve gayriden yigirmi bin dokuz yüz akçe berât-ı 'âlişânımla mutasarrıf oldığı ze'âmeti baş kalemi olub Süleymanlı nâhiyesine tâbi' yüz üç nefer re'âyâ ve iki zemin ile karye-i İshak 'an-cema'at-i Günde Hacı hâsıl nîm ve hinta ve yekûn ma'a gayruhû dörtbin iki yüz akçe ve ze'âmet mülhakâtından yine nahiye-i mezbûra tâbi' mezra'a-ı Akçaağıl İshak karyesi ahâlisi zirâ'at iderler hâsıl üç yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûreye tâbi' otuz yedi nefer re'aya ile karye-i Kırılarsağruğu ve nezd-i karye-i Bennâköyüğü 'an-cema'at-i İvaz Hacılu 'an-kabîle-i Süleymanlı ve hâsıl nîm ve hinta yekûn ma'a gayruhû bin iki yüz akçe ve Süleymanlı nâhiyesine tâbi' yüz sekiz nefer re'âyâ ve sekiz zemin ile karye-i İvaz Hacılu nâm-ı diğêr Gödekkışlası ve hâsıl nîm ve hinta yekûn ma'a gayruhû beş bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûreye tâbi' Hayalşehir nezd-i karye-i İvazhacılu karye-i mezbûre ahâlisi zirâ'at iderler ve hâsıl iki bin beş yüz akçe ve yine nahiye-i mezbûreye tâbi' altmış beş nefer re'âyâ ile karye-i Karahimmet nâm-ı diğêr Akçaağıl 'an İvazhacılu ve hâsıl nîm ve hinta yekûn ma'a gayruhû iki bin yedi yüz akçe ve yine nahiye-i mezbûreye tâbi' mezra'a-ı Küçükkopus nezd-i karye-i İvazhacılu karye-i mezbûre ahâlisi Farın ahâlisi zirâ'at iderler ve hâsıl iki bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûreye tâbi' kırk üç nefer re'âyâ ile karye-i Bennâköyüğü nâm-ı diğêr Yenice 'an- cemâ'at-i İvazhacılu hâsıl nîm ve hinta yekûn ma'a gayruhû beş bin iki yüz akçe ve yine Süleymanlı nâhiyesine tâbi' mezra'a-ı Ereklü nezd-i karye-i Elvâdhacılu mezbûrlar zirâ'at iderler ve hâsıl üç yüz akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde mezra'a-ı Bennâköyüğü nâm-ı diğêr Yenice el-mezbûrenin yazu-yı mezkûresinden ifrâz olunan iki bin yedi yüz akçesi birikdirilüb yigirmi bin dokuz yüz akçe ze'âmetdir deyü ber-icmâl ve temâmen Mora muhassılı olub tuğrâ-yı şerîfimle hizmetinde olan Vezîrim El-Hâc Mehmed Receb Paşa edemallahu te'âla iclâlehûnun kapucılar kethüdâlığı hizmetinde olmağla vezîr-i müşârun-ileyhin defterlülerinden olmak ve ze'âmetine zarar gelmemek üzere bâ-emr-i 'âli kaydı mukaddem mûmâ Ömer zîde kadruhûnun ze'âmeti oldığı defter-i hakanîde mukayyed olmağla zikrolunan kurâ ve mezra'aları ber-mûceb-i defter-i hakanî zabt ve topraklarında zirâ'at ve hırâset idenlerin hâsıl eyledikleri terekelerinden beşde bir öşürlerin ahz ve kabz içün mûmâ-ileyh Ömer tarafından ademisi El-Hâc Mehmed nâm kimesneyi irsâl eyledikde kurâ ve mezâri-i sâbiku'l-beyânın ekseri zirâ'atçileri Mamalı Türkmen olmağla bir maktû' veririz beşde bir öşür

vermeyüz deyü hilâf-ı defter-i hakanî ve mugâyir-i kanun ta'allül ve ze'ameti mahsûlüne gadr-ı küllî murâd eylediklerin bildirüb ol-bâbda istid'â-yı 'inâyet ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz rûznâmçe-i hümayûnuma ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olunduğı mastûr ve mukayyed ve kanunu sû'âl olundukda mâru'l-beyân kurâ ve mezâri' topraklarında zirâ'at idenler Türkmen tâifesi ve sâ'ir her kim olursa olsun zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden beşde bir öşürleri mûmâ-ileyhin subaşısına aliverilmek kanuna muvâfık oldığı divân-ı hümayûnum kaleminden tahrîr olunmağın bu sûretde kurâ ve mezâri' sâbıku'l-beyân topraklarında zirâ'at ve hırâset idenler zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürlerin vermekde ta'allül itmek mugâyir-i defter-i hakanî olmağla hilâf-ı defter-i hakanî ve mugâyir-i kanun ta'allül itdirilmemek için emr-i şerîfim yazılmışdır.

Fî Evâ'ili R sene 1179

[s. 16 / Hüküm 2]

Ber-Vech-i Arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfı Abaza Mehmed Dâme İkbâluhüya ve Bozok Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Sorgun kazâsına tâbi' Karamağara nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb babası El-Hâc Ebubekir nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda emvâl ve eşyâsı bunun ile karındaşı Hasan ve Ömer ve Mehmed ve Ahmed ve kız karındaşları Zeyneb ve Züleyha ve vâlideleri Belkıs ve Huri nâm hatunlara intikâl itmiş iken kable'l-iktisâm Cabbar oğlu Ahmed Paşa tama'-ı hâmından nâşî bi-gayr-i hakk ve kanun ve bi-lâ sened şer'an tereke-i mezkûreden on altı bin beş yüz guruş nükûd akçe ve sekiz re's at ve altı yüz koyun ve altı yüz müd şa'ir ve üç re's katır ve on yedi ... deve ve yirmi altı re's arvana ve köşek deve ve dört bin müd hintayı ahz idüb gadr-ı küllî itmekle verese-i mezbûre dahi der-'aliyyeme gelüb tazallum-ı hâl itmek üzere iken mezbûr Ahmed Paşa katl olundukda zikrolunan nükûd akçesi ve sekiz re's at ve koyun ve şa'ir ve hinta ve ...ve develer ve katırlar ve dört bin müd hintanın öşrü sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin tarafında mevcûd olduğun Bozok nâ'ibi Mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Seyyid Mehmed zîde 'ilmuhû dahi arz eyledükde mukaddemâ rikâb-ı hümayûnuma verdüğü arzihâlinde inhâ ve istid'â-yı 'inâyet itmekle şerefyâfte-i sudûr olan emr-i hümayûn-ı şevketmakrûnum mantûkı üzere husûs-ı mezbûr mahallinde

ma'rifet-i şer'le görölüb [s. 17]sihhat ve hakikat üzere der-'aliyyeme arz ve i'lâm ve vâkı'anın hilâfını tahrîrden ittikâ-yı tam olunmak için işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Rebiülevvelinde emr-i şerîfim sâdır olmuş iken henüz mahalline gitmeksizin bir takrîb zâyi' olduğın bildirüb zâyi'den müceddeden hükm-i hümayûnum ricâ ve divân-ı hümayûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere tarih-i mezbûrda emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimle 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlişân yazılmışdır.

Fî Evâ'ili R sene 1179

[s. 17 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûrdan Mehmed nâm kimesne gelüb bunun hâl-i hayatında babası Hüseyin nâm kimesne kendü hâlinde ve üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Bekirlü nâm karye sükkânından Abdi ve Mecîd nâm kimesneler babası mezbûrı esnâ-yı râhda diyet icâb ider alet ile darb ve hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk katl ve emvâl ve eşyâsın gasb ve gâret idüb ziyâde gadr ve te'addî itmeleriyle bu dahî hâlâ irişüb bâliğ ve da'vâya kâdir olmağla babası maktûl-i mezbûrun şer'an icâb iden diyetin taleb eyledikde dürlü illet ve bahâne ile vermekde ta'allül üzere olduğın ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîf verildiğın bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görölüb babası müteveffâ-yı mezbûrun şer'an icâb iden diyeti ile gasb ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ her ne ise tahsîl ve kendüye alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili R sene [1]179

[s. 17 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm

Kazâ-1 mezbûrdan Mehmed nâm kimesne gelüb mezbûrun babası Hüseyin nâm kimesne kendü hâlinde iken yine kazâ-1 mezbûra tâbi‘ Bekirlü nâm karye sükkânından Abdi ve Mecid nâm kimesneler baba-yı mezbûrı esnâ-yı râhde diyet icâb ider alet ile darb ve bi-gayri hakk katl ve emvâl ve eşyâsın gasb ve gâret ve bu ol-vakitde sagîr olmağla yine kazâ-1 mezbûre sükkânından vasîsi olan Beşli oğlu Hasan nâm kimesne mezbûrları ahz ve babası mezbûrun diyetin almak için mezbûrlardan bin iki yüz guruşluk nükûd ve eşyâ almağla bu dahi hâlâ irişüb bâliğ ve da‘vâya kâdir oldukda vasî-yi mezbûrun babası diyeti için aldığı nükûd ve eşyâyı taleb eyledükde dürlü ‘illet ve bahâne ile vermekde ta‘allül üzere olduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvâfik Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğın bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer‘le görölüb babası maktûl-i mezbûrun diyeti için vâsi-yi mezbûrun mezkûrlardan ahz ve kabz etdiğı nükûd ve eşyâ hakkı bi-tamam tahsîl ve kendüye aliverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ etmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili R sene [1]179

[s. 17 / Hüküm 3]

Şerh: İskilip Kâdısı bi’l-ma‘iyye rü’yet eylemek üzere emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene [1]179

Şerh: Ba‘dehû Sivas Vâlisi Hazretlerine mübâşir ma‘rifetiyle fasl-ı hasm olunmak üzere emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ra sene [1]180

Sivas Vâlisine ve Karahisar-ı Temürcü Kâdısına Hüküm ki

İslambol kâdısı nezâretinde olan evkâfdan İslambol’da kapan-ı dakîk nezdinde vâki‘ müteveffâ Sinan Beğ veled-i Yavuzer câmi‘-i şerîfi vakfının hâlâ kâ’im-makâm-ı mütevellîsi olan Mustafa zîde kadruhû gelüb Çorum sancağında Karahisar-ı Temirlü nâhiyesine tâbi‘ Kıroğlu karyesinin tamam mâlikânesiyle Karavadar karyesinin nısf mâlikânesi müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı ve karye-i Karavadar el-mezbûrenin nısf-ı âhar mâlikânesiyle yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ karye-i Minkâdadan ve mezra‘a-ı Kızılkır ve Kuyucak ve Taşağıl’ın mâlikâneleri mülk ve vakf

ve Kozvirân ma‘a İncügiz karyesinin dahi nısf mâlikânesi vakf-ı ebnâ-yı Seydi ve nısf-ı âharı Muhyiddin veled-i Esen ebnâsı vakfı olduğu defter-i hakanîde mukayyed olmağla müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı olan sâlifü’z-zikr Kıroğlu karyesinin tamam mâlikânesiyle Karavadar karyesinin nısf mâlikânesine âhardan bir dürlü dahl ve ta‘arruz olunmak iktizâ itmez iken Çorum sükkânından müteveffâ Muhyiddin veled-i Esen Paşa evlâdından İbrahim nâm kimesne zuhûr ve zikrolunan Kozvirân ma‘a İncügiz karyesinin nısf mâlikânesini ber-mûceb-i defter-i hakanî vakf-ı ebnâlık üzere zabta kana‘at itmeyüb hilâf-ı defter-i hakanî karye-i Kıroğlu ve karye-i Karaavdar el-mezbûrelerin mâlikâneleriyle vakf-ı ebnâ-yı Muhyiddin olmak üzere hilâf-ı defter-i hakanî fuzûli müdâhale ve mâlikâne tarafına aid mahsûli tegallüben ahz ve kabz idüb gâret tasaddî itmekle tarafeyn Çorum sancağı mutasarrıfı huzûrunda lede’l-mürâfa‘a mezkûr [s. 18]İbrahim’in hilâf-ı defter-i hakanî zâhir olan dahl ve ta‘arruzunun men‘i için cânib-i şer‘den hüccet-i şeri‘ye verildükde bundan akdem Çorum kâdısı arz ve kuyûdât defter-i hakanîden ba‘de’l-ihrac ber-mûceb-i defter-i hakanî karye-i Kıroğlu el-mezbûrenin tamam mâlikânesi ile karye-i Karavadar el-mezbûrenin nısf mâlikânesi Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı tarafından ve karye-i Minkâde ve mezra‘a-ı Kızılkır ve Kuyucak ve Taşağıl el-mezbûrelerin mâlikâneleri ve karye-i Karaavdar el-mezbûrenin dahi nısf-ı âhar mâlikânesi ashâb-ı mülk ve vakıf taraflarından zabtı iktizâ idüb kurâ ve mezâri‘ sâlifü’l-beyânda ebnâ-yı Muhyiddin veled-i Esen Paşa vakfı olmak üzere bir nesne tahrîr olunmadığın bi’l-fi‘il defter emîni olan Abdullah dâme mecduhû bundan akdem arz ve arzı mûcibince ‘amel olunmak için yüz yetmiş sekiz senesi evâsıt-ı şevvâlinde mufassal ve meşrûh emr-i şerîfim verildiği divân-ı hümâyûnumdan ve defter-i hakanîde vakf-ı ebnâ-yı Muhyiddin olmak üzere tahrîr ve tahsîs olunan kurâ ve mezâri‘ için evlâd-ı vâkıfdan vakf-ı ebnâlık üzere mezbûr İbrahim’e askerîden verilen berâtı mâliyyeye nakl ile berât verildikten sonra nizâ‘-ı zimmetde istihkâmen ibkâ olunub sene-i mezbûrede berât verildiği Anadolu muhâsesinden ihrac olunmağla kâ‘im-makâm-ı mûmâ-ileyh Mustafa ber-minvâl-i muharrer defter emîni mûmâ-ileyhin arzı mûcibince sâdır olan emr-i şerîfimle mahalline ba‘de’l-vürûd mezkûr İbrahim’in hilâf-ı defter-i hakanî ve mugâyir-i emr-i ‘alî dahl ve ta‘arruzı men‘ ve girü yedine kibel-i şer‘den tenbîh olunmuş iken mezkûr İbrahim kâni‘ olmayub cebbâreden olduğundan bunu ahz ve der-zencir ve yedinde olan senedlerini cebren ahz ve bu tarîkle bundan halâs olub lâkin karye-i Minkadan el-mezbûrenin

Muhyiddin veled-i Esen ebnâsının alâkası yoğiken mezbûr İbrahim sâlifü'l-beyân Kıroğlu karyesi için hilâf-ı defter-i hakanî Minkâde karyesi olmak üzere fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olmadığın bildirüb mezkûrun hilâf-ı defter-i hakanî zâhir olan dahl ve ta'arruzı men' için emr-i şerîfim sudûrımı istid'â ve sen ki Sivas vâlisi vezîr-i müşârun-ileyhsin ber-mûceb-i defter-i hakanî tarafından verilen buyruhdıyı ve takrîr ve inhâsına muvâfık İskilip kâdısının verdiği bir kıt'a arzı dahi ibrâz itmekle defterhâne-i 'âmiremde mahfûz defter-i mufassala mürâca'at olundukda Karahisar-ı Demürlü nâhiyesine tâbi' seksen sekiz nefer re'âyâ ve iki zemin ile Kıroğlu mâlikâne vakf-ı Sinan Beğ veled-i Yavuzer dîvânî tımar ve hâsıl-ı ma'a niyâbet ve tahtında nîm ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayruhû üç bin beş yüz akçe ve yine nâhiyesine tâbi' doksan altı nefer re'âyâ ile karye-i Minkâdan ma'a Çıkrıkçılar 'an-mâlikâne sülûs-i erbâ'ı Hasan bin Mehmed'in mülk-i eşkûnlüsüdür ve rub'-ı âhar ve mülk-i eşkûnlü-yi Muhammed ve Maksud eşerler ber-mûceb-i defter-i Umûr Beğ dîvân-ı tımar ve bir yaylak ve iki zemin ve bir mevkûf re'âyâ ile mezra'a-ı Kızılkır üç rub' mâlikâne vakf-ı ebnâlık üzere der-yed-i Hasan bin Mehmed ve rub'-ı mâlikâne vakf-ı ebnâ-yı Elvan Hacı dîvânî tâbi'-i karye-i mezbûre mezra'a-ı Kuyucak ve Taşağıl mezra'a-ı Kızıl toprağında olduğun kâdısı bildirmekle zikrolunan mâlikâneler Kızılkır mâlikânesi tafsilî mukarrerdir ve yine on bir nefer re'âyâ ve bir zemîn ile karye-i Karaavdar tâbi' karye-i mezbûre nısf mâlikâne vakf-ı Sinan Beğ veled-i Yavuzer ve nısf-ı âhar mâlikâne mülk-i Sinan Beğ ve Karaca Beğ ibn-i Uluca Beğ dîvânî tâbi' karye-i mezbûre nısfî mâlikâne ki Sinan Paşa'ya mukayyedir mülk-i mebî'-i Rüstem Paşa oldukdan sonra Gümüş nâm kasabada vâki' olan câmi'-i şerîfe vakf 'an kıbel-i müşârun-ileyh ve hâsıl-ı dîvânî ve mâlikâne ma'a niyâbet ve tahtında nîm ve hinta ve şa'ir ve resm-i dönüm yekûn ma'a gayruhû sekiz bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi' yetmiş nefer re'âyâ ve sekiz zemin ve bir çiftlik ile karye-i Kuzvirân ma'a İncüğüz nısf mâlikâne vakf-ı ebnâ-yı Seydi ber-mûceb-i defter-i Umûr Beğ ve Tâceddin ve nısf-ı âhar ebnâ-yı Muhyiddin veled-i Esen dîvânî tımar ve hâsıl-ı dîvânî ve tahtında çift ve hinta ve şa'ir ve resm-i tapu-yu zemin yekûn ma'a gayruhû altı bin sekiz yüz akçe ve yine nâhiyesine tâbi' beş nefer re'âyâ ile mezra'a-ı Kuzualan iki başdan üç öküzlük yerdir karye-i Kuzvirân'dan Esen oğulları Mustafa ve Ali nâm sâhib-i mülkler zirâ'at iderler imiş ve hâsıl ma'a niyâbet ve tahtında nîm ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayruhû üç bin akçe yazı ile havas-ı hümâyûnum karyelerinden olmak üzere defter-i mufassalda başka başka tahrîr-i

defter olunmağla bu takdîrce ber-mûceb-i defter-i hakanî karye-i Kıroğlu el-mezbûrenin tamam mâlikânesiyle karye-i Karaavdar el-mezbûrenin nısf mâlikânesi Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı tarafından ve karye-i Minkâde ve mezra‘a-ı Kızılkır ve Kuyucak ve Taşağıl el-mezbûrenin mâlikâneleri ve karye-i Karaavdar el-mezbûrenin dahi nısf-ı âhar mâlikânesi ber-mûceb-i muharrer ashâb-ı mülk ve vakf taraflarından ve karye-i Kozvirân ma‘a İncüviz el-mezbûrenin dahi nısf mâlikânesi vakf-ı ebnâ-yı Seydi ve nısf-ı âharı vakf-ı ebnâ-yı Muhyiddin veled-i Esen taraflarından zabtı iktizâ eyledükde defter emîni mûmâ-ileyh arz ve bu makûle karye ve mezra‘a ve mâlikâne mahsûlü zirâ‘atde bi-hasbe‘l-kanun defter-i hakanî mu‘teber olmağla hilâf-ı defter-i hakanî ve emîn-i mûmâ-ileyhin arzına mugâyir mûmâ-ileyh Mustafa’nın [s. 19]kâ‘im-makâm-ı mütevellîsi oldığı Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı tarafına aid olan mâlikâne mahsûlüne mezkûr İbrahim’in zâhir olan dahl ve ta‘arruzı men‘ için ve defter-i hakanî ve emîn-i mûmâ-ileyhin arzı mûcibince emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi‘l-fi‘il re‘isü‘l-küttâb olan Ömer dâme mecduhû dahi i‘lâm itmeğın i‘lâmı mûcibince ‘amel olunmak için fermân-ı ‘âlişân sâdır olmuştur.

Fî Evâsıtı R sene [1]179

[s. 19 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Tuzhisar nâm karyeden Arslan oğlu Ağraz ve Erad oğlu Belik ve Yani oğlu Derador ve diğeri Ağraz ve Kumuş oğlu Agop ve Toros oğlu Simyon nâm zimmîler südde-i sa‘âdetime arzihâl idüb bunlar kendü hallerinde olub üzerlerine dahi şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken karye-i mezbûrede sâkin Koç Koğası oğlu Manuk nâm zimmî kendü hâlinde olmamağla Topal oğlu Barsık nâm zimmî ile bin yüz yetmiş sekiz senesinde gavga eyledikde mesfûr kabahatsiz için hevâsına tâbi‘ ehl-i örfe istinâden bunların hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk üç yüz elli guruşların almağla bunlar dahi meblağ-ı merkûmı taleb eylediklerinde ma‘iyyetlerine istinâden vermekde ta‘allül ve gadr-ı küllî olunduğın ve bu bâbda da‘vâlarına muvâfik Şeyhü‘l-islâmıdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğın bildirüb fetvâ-yı şerîfeleri mûcibince şer‘le görülüb mesfûrun bi-gayr-i hakk gasb eylediği akçesi karye-i mezbûre zâbiti ma‘rifetiyle tahsîl ve

aliverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 19 / Hüküm 2]

Ber-vech-i Arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Ömer ve Osman nâm kimesneler gelüb bunların kazâ-ı mezbûre Sagırpezi nâm karye ahâlilerinden Berkci oğlu Süleyman ve Kabz-ı mâl oğlu Osman ve Demürci oğulları Osman ve Cabbar ve Medine oğlu ve Kalender oğlu ve Pir Ali oğlu Ömer ve Molla Ali demekle ma‘rûf kimesneler zimmetlerinde bâ-temessük yüz yetmiş yedi senesinden berü iki yüz altmış guruş ile altı müd hinta alacak hakları olub taleb eylediklerinde edâda ta‘allül ve muhâlefet ve gadr-ı küllî sevdâsında oldukların bildirüb şer‘le göröüb mezbûrların zimmetlerinde olan ol-mikdâr guruş ile hintaları aliverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 19 / Hüküm 3]

Sivas Valisine Gedikçubuk Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Gemerek nâm karye sükkânından Yahya nâm kimesne gelüb bin yüz yetmiş yedi senesinde Kapusız levendât eşkıyâsından maktûl Kâdıoğlu nâm şakînin başına cem‘ eylediği eşkıyâ ile karye-i mezbûre duhûl ideceğini istimâ‘ ve evlâd ve ‘iyâlin hıfz için mahal-i âhara nakl murâd eyledikde yine karye-i mezbûreden Mehmed ve Ahmed nâm kimesneler ile Cer oğlu müfsîdîsi ve Yaluz oğlu ve Keskin kethüdâ ve nakkâş oğlu ve sâ‘ir müfsidler birbirleriyle yekdil ve bunı salıvermeyüb eğer gider isen hâneni ihrâk-ı bi’n-nâr ideriz deyü tahvîf eyledüklerinden mâ‘ada altıyüz guruş kıymetlü bir re’s kısrağı pusâtıyla hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk mezkûr Kâdı oğluna istinâden fuzûli ahz ve gasb ve ziyâde gadr ve te‘addî eyledüklerin bildirüb şer‘le göröüb mezbûrların fuzûli ahz ve gasb eyledikleri kısrağ ve pusâtı aliverilüb icrâ-

yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 20 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm

Yahya nâm kimesne gelüb bunun babasının kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Sarıoğlan karye sâkinlerinden El-Hâc Mustafa oğlu Seyyid Kahraman nâm kimesne zimmetinde bin yüz yetmiş bir senesinden berü altı yüz seksen beş guruş ile üç yüz guruş kıymetlü bir re’s at ve bir aded incülü zarf alacağı olub kable’l-ahz fevt olmağla bi’l-verâse taleb eyledikde hilâf-ı şer‘-i şerîf vermekde ta’allül ve muhâlefet üzere olduğun bildirüb zâbiti ma‘rifetiyle şer‘le görölüb ol-mikdâr guruşu ve at ve zarfı bi’l-verâse kendüye alıverilmek bâbında emr-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 20 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Divân-ı Sakız Kâdısına ve Bergoma Nâhiyesi Nâ’ibine Hüküm
ki

Erbâb-ı tımardan Çalık Halil nâm sipâhi gelüb Çorum ve Amasya sancaklarında Divân-ı Sakız ve gayri nâhiyelerde Şehirman ve nefsi-i Bağrak nâm karyeler ve gayriden altmış beş bin sekiz yüz kırk dokuz akçe ze‘âmete mutasarrıf dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Süleyman çavuş veled-i Mustafa bi-lâ-veled fevt olub ze‘âmeti mahlûl ve bu müteveffâ Tevfik Mustafa Paşa’nın yiğirmi beş seneden mütecâviz ikinci çukadarlığı hizmetinde olub bir yerden medâr-ı ma‘âşu olmadığından şâyeste-i merhâmet olmağla divân-ı Sakız nâhiyesinde zikrolunan karye-i nefsi-i Bağrak ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ karye-i Avruk ma‘a cema‘at-i Kızılgöl ve Amasya sancağında Bergoma nâhiyesinde karye-i Kal’a ve gayriden yedi bin akçe yer kılıcı rikâb-ı kâmyâbıma sunulan arzihâli ve şerefyâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevketmokrûnum mûcibince yüz yetmiş yedi senesi zilhiccesinin yedinci gününde kendüye tevcîh ve hâlâ berât-ı

şerîfimle üzerinde olub âhardan dahl olunmak icâb itmez iken tımar-ı mezbûr karyeleri ahâlileri tımar-ı merkûm senin üzerinden ref' olunmuşdur deyü yetmiş yedi ve yetmiş sekiz senelerinde berâtı mûcibince tahvîli tarihine düşen mahsûl ve rûsûmı hilâf-ı defter-i hakanî edâda ta'allül ve muhâlefet ve gadr-ı küllî eylediklerin bildirüb tımar-ı mezbûr karyeleri ber-mûceb-i defter-i hakanî tarafından vekîline zabt ve berâtı mûcibince tahvîli tarihine düşen mahsûl ve rûsûmı kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz etdirilüb hilâf-ı defter-i hakanî âharı dahl ve ta'arruz ve ahâli ve re'âyâyı olvecihle ta'allül ve muhâlefet etdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve defterhâne-i âmiremde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda tımar-ı mezbûr vech-i meşrûh üzere tarih-i mezkûrda merkûm Çalık Halil'e tevcîh ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hakanî mûcibince 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 20 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûra tâbi' Acuzlu nâm karye sâkinlerinden Hüseyin nâm kimesne gelüb bunun karındaşı Muhammed nâm kimesne fevt olub karye-i mezbûrede vâki' mutasarrıf olduğu emlâk ve emvâl ve eşyâsı irs-i şer'le bununla karye-i mezbûre sâkinlerinden kız karındaşı Fatıma ve müteveffâ-yı mezbûrun zevcesi Hüsniye nâm hatunlara intikâl itmiş iken mezbûre Hüsniye bunun hissesin dahi bin yüz yetmiş sekiz senesinde fuzûli zabt ve taleb eyledikte dürli 'illet ve bahâne ile hilâf-ı şer'-i şerîf vermekde ta'allül ve muhâlefet ve gadr sevdâsında olduğu ve bu bâbda da'vâsına muvâfık müte'addid fetavâ-yı şerîfesi bulunduğın bildirüb fetavâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görülüb karındaşı müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil mezbûrenin zabt eylediği hisse-i şâyi'ası alıverilüb hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül ve muhâlefet etdirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ etmeğın mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 20 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Arapkir kazâsına tâbi‘ Acuzlu nâm karye sâkinlerinden Hüseyin nâm kimesne südde-i sa‘âdetime gelüb karye-i mezbûrdan karındaşı Muhammed nâm kimesne bin yüz yetmiş altı senesinde Asıtâne’de fevt oldukda terekesi irs-i şer‘le bununla yine karye-i mezbûre sâkinelerinden kız karındaşları Fatıma ile müteveffâ-yı mezbûrun zevcesi Hüsniye nâm hatuna intikâl etmekle müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil Asıtâne’de mevcûd olan terekeden kendüye isâbet iden hissesiyle mezbûrelere isâbet iden kırkar bin üçer yüz kırkar akçe hisselerini dahi bâ-hüccet-i şer‘iye vekâleten ahz ve kendülere götürür iken esnâ-yı râhda Deliklitaş kurbunda Kazıktutmaz nâm mahalde önüne kapusız levendât eşkıyâsı inüb bunun te‘addî ve taksîrsiz gerek bunun ve gerek mezbûrelerin hisse-i mezkûrelerin ve sâ‘ir bi’l-cümle emvâl ve eşyâsını gasb etmeleriyle mezbûreler şimdi zuhûr ve gasb olan hisse-i mezkûremizi sana tazmîn etdiririz deyü üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmadığın hilâf-ı şer‘-i şerîf te‘addîden hâlî olmadıkların ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık müte‘addid fetavâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb fetavâ-yı şerîfeleri mûcibince ‘amel olunub hilâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i fetvâ-yı şerîfe mezbûrların ol-vecihle zâhir olan te‘addî ve rencîdeleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîfim yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 21 / Hüküm 1]

Şerh: Ahâlinin manzûrî ise arz ve i‘lâm olunmak için Sivas Vâlisine emr-i şerîfim yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Z sene [1]181

Sivas Vâlisine ve Karayaka ve Taşabad Kâdılarına Hüküm

Sen ki Karayaka kâdısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Seyyid İbrahim zîde fazluhûsun südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb Karayaka ve Erak ve Taşabad ve Sonisa kazâlarında sâkin ulemâ ve sulehâ ve eimme ve hutebâ ve sâdât-ı kirâm ve sipâh ve re‘âyâ ve berâyaya bi-esrihim meclis-i şer‘e varub Karayaka kazâsı sükkânından Bektaş

oğlu İbrahim ve Kırca oğlu Kel Mehmed ve Taşabad sükkânından Menzilci oğlu Mustafa demekle ma'rûf kimesneler kendü hallerinde olmayub birbirleriyle yekdil ve yekcihet ve kazâlarının kâdılarını birer takrîb ile firâr ve yerlûden nâ'ib olmak yoğiken taraflarına birer adam zabt ve taşradan gelen nâ'iblere dahi ... mürâsele peydâ ve ibrâz ile zabt itdirmeyüb ahkâm-ı şer'iyenin icrâ ve infâzına ve ibâdullahın masâlihlerinin ibtâlîne bâ'is ve bâdî olduklarından mâ'ada ahâlîden biri bâkire kızını veyahud sulbiyesini 'akd murâd eyledikte rüşvet nâmıyla otuzar kırkar guruşların almadıkca 'akd itdirmeyüb ve nikâh 'akdi vukû'unda dahi kendü nefisleri için emir ve defterden ziyâde küllî akçe zamm ve idhâl ve cebren gasb ve muhâlefet üzere olanları ehl-i örfe gamz ve tecrîm ve bunun emsâlî eyledikleri zulüm ve te'addîleri hadden ve bîrûn ve kıyâsdan efzûn olmağla bundan akdem mezkûr Menzilci oğlu Mustafa'nın fi-mâ-ba'd umûr-ı şer'îye karışmayub ve oğluna dahi sâbit etdirilmemek üzere sonra emr-i şerîfim sâdır olmuş iken 'adem-i itâ'atlarından nâşi hâlâ yerlûden Taşabad ... vereceği arz kimesneye zabt itdirilüb mezbûrların ol-vecihle olan zulüm ve te'addîleri men' ve def olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek ricâsına vâki' hâli bi'l-iltimâs sen ki Sonisa kazâsı nâ'ibi Mehmed ve Erak kâdısı Abdurrahman zîde fazluhumâ dahi başka başka arz eyledikleri ecilden siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhumâsız bâlâda mezkûr kimesneler hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf olan umûrlarına ve vedâyi'-i Hâliku'l-berâyâ olan re'âyâ ve berâyaya rencîde ve te'addîleri arz ve muzırdan ...ve ... dahî hakkında fermân-ı 'ali sâdır ve itâ'at-ı emr-i 'ali eyledikleri ma'lûm olmağlavâki' olan te'addîleri men'-i küllî ile men' ve hattâ def dahî itâ'at itmez ise hakîkat-i hâlleri 'arz ve i'lâm itmeniz için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene [1]179

[s. 21 / Hüküm 2]

Amasya Kâdısına Hüküm

Amasya sâkinlerinden Es-Seyyid Hâfız El-Hâc Mehmed ve Es-Seyyid Halil ve Es-Seyyid Ali nâm karındaşlar ile kız karındaşları Şerife Hatice ve Şerife Emine ve vâlideleri Zeyneb nâm hâtunlar gelüb bunların babaları ve mezbûre Zeyneb'in zevci Es-Seyyid El-Hâc Mustafa bin El-Hâc Mehmed nâm kimesne Amasya kazâsına tâbi' Çolak nâm karye toprağında orman bağları demekle ma'rûf mevâki'de Sıra Pöçüklük nâm

mahalde vâki' mutasarrıf olduğı ma'lûmetü'l-hudûd bir tahta ta'bîr olunur birkaç kıt'a dutluk mülk bağlarından bir tahta ta'bîr olunan bir mikdârını oğlu mezbûr Es-Seyyid Hâfiz El-Hâc Mehmed'e ve yine bir tahta ta'bîr olunan bir mikdârını dahi mezbûr Halil'e ve bir tahta ta'bîr olunan bir mikdârını dahi maktûl kızı mezbûre Hatice'ye ve nisf-ı âharını dahi mezbûre Emine'ye ve bir bâb mülk menzili cemî' tevâbi' ve levâhıkı ve derûnunda olan emvâl ve eşyâsıyla bir tahta ta'bîr olunur bir mikdârından nisfını zevcesi mezbûre Zeyneb'e ve nisf-ı âharını dahi mezbûr Ali'ye ve yine mahal-i merkûmda vâki' Kumbara bağı demekle ma'rûf ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a bağını dahi oğlu Seyyid Yusuf nâm kimesneye hîbe-i sahîh-i şer'î ile hîbe ve teslîm ve bunlar ve mezbûr Yusuf herkes hisselerini tesellüm ve kabûl eylediklerinden sonra babaları mezbûr musırren 'alâ vechi Hüseyin fevt oldukda li-eb er karındaşları mezkûr Yusuf mülkünün mevhûbesini zabta kanâ'at itmeyüb babam müteveffâ-yı mezbûrun size hîbe eylediği emlak ve eşyâ-yı mezkûreyi dahi mîrâsa intikâl iderim deyü iddi'â ve mahal-i nizâ'ın üzerinde terâfu'-ı şer'-i şerîf olduklarında vech-i meşrûh üzere olub bigaraz müslimînin huzûr-ı şer'de şehâdetleriyle şer'le sâbit ve kat'-ı nizâ' olduğundan gayri ibrâ-yı zimmet ve cânib-i şer'den hüccet-i şer'îye verilüb ve bu makûle bir def'a şer'le görölüb kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet ve ibrâ-yı zimmet ile hüccet-i şer'îye verilüb emlak da'vâsının istimâ'ı memnû' iken mezbûr Yusuf kâni' olmayub mukaddemâ kibel-i şer'den verilen [s. 22] hüccet-i şer'îye ve ibrâyâ mugâyir ol-vecihle müdâhale ve nizâ'dan hâli olmadığın ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'îyeleri mûcibince 'amel olunub mugâyir-i hüccet-i şer'îye ve fetvâ-yı münîf ol-vecihle müdâhalesi men' ve def' ve herkese mülk-i mevhûbesi kemâ fi's-sâbık zabt etdirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene 1179

[s. 22 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Yıldızili Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

Yıldızili kazâsına tâbi' Yağalak nâm karye sâkinlerinden Ahmed nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addisi olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil

iken yine karye-i mezkûr sâkinlerinden Ali ve İbrahim ve Mehmed nâm karındaşlar zuhûr ve şirrete sülûk ve celb-i mâl sevdâsıyla sen karye-i mezbûr toprağında koyun ra'y ider iken dağda karındaşımız Ali'nin oğluna fi'il-i şeni' kasdıyla ta'arruz ve hetk-i irz itmişsin deyü hevâlarına tâbi' ehl-i örfe istinâden bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk fuzûli ve cebren bunun ikiyüz gurusunu gasb ve ziyâde gadr ve te'addî eylediğin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmıdan fetvâ-yı şerîfesi bulunduğun bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görülüb mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli ve cebren ahz ve kabz eyledükleri ol-mikdâr gurusı tamamen girü alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur.

Fî Evâsıtı R sene [1]179

[s. 22 / Hüküm 2]

Süleymanlu-yı Kebîr Kâdısına Hüküm ki

Bozok sancağında Süleymanlu-yı Kebîr kazâsı sâkinlerinden Halil nâm kimesne gelüb yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Arefe oğlu nâm karye sâkinlerinden Ebubekir ve sâ'ir ma'lûmu'l-esâmi kimesneler ile kazâ-ı mezbûra tâbi' Musa Beğlü nâm karyede cirid oynar iken bi-kazâ-ı Allahu Te'âlâ mezbûr Ebubekir atından düşüb der-'akab fevt ve karındaşları Mustafa ile asâleten ve Ömer tarafından vekâleten diyet iddi'â ve lede'l-mürâfa'a üzerine şer'an bir nesne sâbit olmamağla mu'ârazadan ba'de'l-men' muslihûn tavassutuyla 'an-efkâr-ı sulh ve zimmetlerini ibrâ eylediklerini müstemir cânib-i şer'den hüccet-i şer'îye i'tâ olunub üç dört sene mürûrundan sonra mezbûr Ömer dahi fevt oldukda oğlu İbrahim ile kızları Rukiye ve zevcesi Fatıma dahi zuhûr ve tekrâr diyet talebiyle da'vâya şurûtı ve muslihun tavassutuyla 'an-efkâr bir çift camus mukâbelesinde 'âmme-i de'âvî ve mütâlebâtıdan bunun zimmeti ibrâ ve kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet birle tekrâr cânib-i şer'den yedine hüccet-i şer'îye i'tâ ve [bu] makûle bir def'a şer'le görülüb kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet ibrâ-yı zimmet birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'îye verilen da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû' iken ve bi'd-def'a hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer'îye ol-vecihle zâhir olan müdâhale ve te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhir R sene [1]179**[s. 22 / Hüküm 3]**

Şerh: Mübâşir ma'rifetiyle Sivas kâdısı hazretlerine mürâfa'aları için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıt Ra sene [1]180

Ber- vech- i Arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfı [boş] dâme ikbâluhûya ve Karahisar-ı Demürce ve İskilip Kâdılarına Hüküm ki

İslambol'da kapan-ı dakîk nezdinde vâki' müteveffâ Sinan Beğ veled-i Yavuzer câmi'-i şerîfi vakfının hala kâim-makâm-ı mütevellîsi olan Mustafa zîde kadruhû gelüb Çorum sancağında Karahisar-ı Demürlü nâhiyesine tâbi' neferât-ı re'âyâ ve zemîn ve mezra'a ve mevkûf ile karye-i Belkavak nısf mâlikâne vakf-ı Sinan Beğ veled-i Yavuzer ve nısf-ı âhar mülk-i Sinan Beğ ve Karaca Beğ ibn-i Uluca Beğ dîvânî tımar nısf mâlikâne ki Sinan Paşa'ya mukayyedir mülk-i mebî'-i Rüstem Paşa olduktan sonra Gümüş nâm kasabada vâki' olan câmi'-i şerîfine vakıfdır 'an-kıbel-i müşârun-ileyh ve hâsılı tahtında çift ve hinta ve şa'ir ve resm-i bâğât yekûn ma'a gayruhû beş bin elli akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât-ı re'âyâ ve zemîn ve mevkûf ile karye-i Miroğlu mâlikâne tamâmen vakf-ı Sinan Beğ veled-i Yavuzer dîvânî ve hâsılı tahtında nîm ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayruhâ üç bin beşyüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât-ı re'âyâ ile karye-i Minkâde ma'a Çıkrıkçılar 'an-mâlikâne sülüs-ü erbâ'ı Hasan bin Mehmed'in mülk-i eşkünlisidir ve rub'-ı âhar mülk-i eşkünli-yi Mehmed ve Maksud eşerler ber-mûceb-i defter-i Umur Beğ dîvânî tımar ve yine yaylak ve zemîn ve mevkûf ile mezra'a-ı Kızılkır tâbi' karye-i mezbûre üç rub' mâlikâne vakf-ı ebnâlık üzere der-yed-i Hasan bin Mehmed ve rub' mâlikâne vakf-ı ebnâ-ı Eyvan Hacı [s. 23] dîvânî tâbi'-i karye-i mezbûre mezra'a-ı Kuyucak ve Taşağıl mezra'a-ı Kızılkır toprağında olduğundan kâdısı bildirmekle zikrolunan mezra'aların mâlikânelerine Kızılkır mâlikânesi tafsîli mukarrerdir ve yine neferât-ı re'âyâ ve zemîn ve mevkûf ile karye-i Karaavdar tâbi' karye-i mezbûre nısf-ı mâlikâne vakf-ı Sinan Beğ veled-i Yavuzer ve nısf-ı âhar mâlikâne mülk-i Sinan Beğ ve Karaca Beğ ibn-i Uluca Beğ dîvânî tâbi' karye-i mezbûre nısf-ı mâlikâne ki Sinan Paşa'ya mukayyedir mülk-i

mebî'-i Rüstem Paşa oldukdan sonra Gümüş nâm kasabada vâki' câmi'-i şerîfe vakıftır 'an-kıbel-i müşârun-ileyh ve hâsıl-ı dîvânî ve mâlikâne ma'a niyâbet nîm ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayruhâ sekiz bin akçe yazularıyla defter-i mufassaldan muharrir kalemiyle başka başka tahrîr oldığı defter-i hakanîde mukayyed ve mezkûr Miroğlu karyesi mahallinde elsine-i nâsda Kara Ali ismiyle müsemma olmağla mütevellî-i kâ'im-makam-ı mûmâ-ileyh ber-mûceb-i defter-i hakanî zikrolunan Miroğlu karyesinin tamam mâlikânesiyle Bilkavak ve Karaavdar karyelerinin nısf mâlikâneleri tarafına aid mâlikâne mahsûlünü müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı tarafından ahz ve kabz murâd eyledikde âhardan dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden Çorum sâkinlerinden Esen oğlu İbrahim nâm kimesne zuhûr ve cânib-i vakfa aid mâlikâne mahsûlüne hilâf-ı defter-i hakanî fuzûlî müdâhale ve bundan akdem mahallinde lede'l-mürâfa'a sâlifü'z-zikr Miroğlu karyesinin tamam mâlikânesiyle Belkavak ve Karaavdar karyelerinin nısf-ı mâlikâneleri ber-mûceb-i defter-i hakanî Sinan Beğ veled-i Yavuzer vakfı tarafından zabt olunmak üzere kıbel-i şer' den bunun yedine hüccet-i şer' iye ve Sivas vâlisi tarafından buyruldu verilmiş iken mezbûr İbrahim mücâb olmayub mugâyir-i hüccet-i şer' iye tekrâr bunun üzerine mübâşir ta'yîn ve ahz ve der-zencir ve tarafgîri olan hükkâmı itmâ' birle bunun yedinde olan hüccet ve senedât-ı sâ'ireyi cebren ve kahren ahz ve gadr-ı küllî eyledüğün bildirüb sen ki İskilib kâdısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin sen husûs-ı mezbûre mevlâ nasb ve ta'yîn olunub mezkûrun fuzûlî cebren aldığı hüccet ve senedât-ı sâ'ire zahire ihrâc ve kendü kendüye red ve teslîm ve hilâf-ı defter-i hakanî ve mugâyir-i hüccet-i şer' iye zâhir olan müdâhale ve te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz defter-i mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mastûr ve mukayyed bulunduğun sen ki İskilib kâdısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin sen ki belde-i mezbûre kâdısı ma'an istimâ' eylemeniz için bi'l-fi' il Şeyhü'l-islâm ve müftî'ül-enâm olan mevlânâ Dürri-zâde Mustafa edemallâhu te'âlâ fezâilehû işâret etmeleriyle işâretleri mûcibince 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene [1]179

[s. 23 / Hüküm 1]

Bozok Mutasarrıfına ve Gedikçubuk Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Gemerek nâm karyeden ehl-i İslâm ve ehl-i zimmet re‘âyâlarından ma‘lûmu‘l-isim kimesneler gelüb bunların kimesneye deyn ve kefâletleri olmayub üzerlerine dahi şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden a‘yân ve mütegalibeden Karamağaralı oğlu Ebubekir ve karındaşları Kâbil ve Şahin ve oğulları Ömer ve Mustafa ve sâ‘ir karındaşları Sungur oğlu ve Köhneli oğlu demekle ‘arîf kimesneler ile sâ‘ir ma‘lûmu‘l-isim kimesneler birbirleriyle yekdil ve bin yüz yetmiş senesinde bunlara cebir ve kerih ve bunlar dahi mükerrerhen ma‘lûmu‘l-mikdâr guruş ve deyn ikrâr ve ba‘dehu rehin olmak üzere sîm kilid kanadıyla ve sâ‘ir kırk üç vukiyye sîm evân ve otuz beş çift su sığırı ve yiğirmi yedi çift öküz ve yiğirmi re’s kısrak ve on re’s at ve beş yüz aded koyunların ahz ve ikrârları üzere meblağ-ı mezbûr bunlardan tamâmen almalarıyla bunlar dahi deynlerin talep eylediklerinde vermediklerinden başka bin üç yüz guruşların dahi cebren ahz ve bundan akdem mezkûr Mustafa ile Âsîtâne-i ‘aliyyemde huzûr-ı âsafide mürâfa‘a-ı şer‘ olduklarında mezbûr benim zimmetimde ancak bin guruşluk eşyâ vardır bâkîsi mezkûrûn zimmetlerindedir deyü ikrâr ve beynlerine muslihûn tavassutuyla bin iki yüz guruşa ancak mezbûr Mustafa’nın zimmetini ibrâ ve ba‘dehû mezkûrların zimmetlerinde olan hakları dahi talep ve almak murâd eylediklerinde edâda ta‘allül ve gadr sevdâsında oldukların bildirüb şer‘le görölüb mezbûrlara rehîn vaz‘ eyledikleri vukiyye sîm ve hayvanlarıyla cebren aldıkları hakları tamâmen tahsîl ve bî-kusûr alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı R sene [1]179

Şerh: Bir sûreti Sivas vâlisine hitâben ber-vech-i meşrûha yazılmışdır.

[s. 24 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Kazabad Kâdısına Hüküm ki

E'immeden kıdvetü's-sülehâ-ı's-sâlikîn Es-Seyyid Ali zîde salâhû gelüb bu kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Erkilad nâm karyede vâki‘ Hundi hatun binâ eylediği câmi‘-i şerîfinin bi'l-fi‘il berât-ı şerîfimle imâmı ve nükûd-ı mevkûfesinin mütevellisi olub edâ-

yı hidmet idüb dahl olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûr sâkinlerinden Alemdâr Veli Hüseyin dimekle ma'rûf kimesne zuhûr ve hevâsına tâbi' bazı kimesneler ile yekdil ve bin yüz yetmiş senesinde vakf-ı mezbûrun nükûd-ı mevkûfesinin defterini bir takrîb ile ahz ve zimem-i nâsda olan dört yüz seksan guruş mâl-ı vakfı tegallüben ahz ve kendi umûruna sarfla istihlâk ve berâtı mûcibince hizmeti mukâbelesinde müstehak olduğu vazîfesini dahi mahallinden tegallüben ahz ve buna vermeyüb zimmetinde kalub gadr eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâm'dan müte'addid fetavâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb fetavâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görölüb icrâ-yı ve ihkâk-ı hakk ve hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül ve muhâlefet itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğün mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene [1]179

[s. 24 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine Karayaka Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi' Ziri nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb bunun babası [boş] nâm kimesne fevt oldukda yine karye-i mezbûrede vâki' mutasarrıf olduğu mülk menzil ve mülk bağçesi irs-i şer'le buna intikâl itmiş iken bu ol-vakitde sagîr bulunmağla yine karye-i mezbûre sükkânından Hoca oğlu Mehmed dimekle ma'rûf kimesne fuzûli ve bi-gayri hakk zabt itmekle bu hala irişüb bâliğ ve da'vâya kâdir olmağla babasından müntakil hâl-i sûretde fuzûli ve cebren zabt eylediği emlâkın mezbûrdan talep ve almak istedikde zaman mürûr eyledi deyü bi-vech-i şer'i vermekde ta'allül ve muhâlefet ve gadr murâd eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfik fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb mûcibince şer'le görölüb emlâk-ı mezkûre kendüye alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 24 / Hüküm 3]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına Bozok Kâdısına Hüküm

Hüseyin nâm kimesne gelüb üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yüz yetmiş senesinde Bozok sükkânından Cabbar oğlu bölükbaşılardan Çanak oğlu dimekle ma'rûf Hüseyin nâm kimesne hilâf-ı şer'-i şerîf kırk guruşun aldığından gayri İnallu Yusuf ve Yusuf Çavuş ve Veli nâm kimesneler dahi on nefer atlu ile menzili üzerine nüzûl ve darb-ı şedîd ile darb iderek yetmiş guruş ve bir re's öküz ve altı guruşun alub ziyâde gadr ve te'addî eyledikleri ve mezbûrlar mütegalibeden olmalarıyla bir vecihle icrâ-yı hakk mümkün olmayub mağdûr olduğun bildirüb şer'le görölüb mezbûrların bi-gayri hakk aldıkları ol-mikdâr guruşla öküzü kendüye aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 24 / Hüküm 4]

Şerh: Tashîh üzere emr-i şerîf yazılmışdır ve mübâşeret olunmak üzeredir

Sivas Vâlisine Niksar ve Çebni ve Çongar Kâdılarına ve Tokad ve [boşluk]Kâdıları Nâ'iblerine Hüküm ki

Sâbık Tokad voyvodası Mehmed zîde kadruhû gelüb bundan akdem yetmiş bir senesi muharremi guresinden yetmiş üç senesi hitâmına dek 'uhde ve iltizâmında olan Tokad voyvodalığı mülhakâtından resm-i ispence ve bâc-ı hamr mültezimleri Ali ve İbrahim ve Salih nâm kimesneler zimmetlerinde ber-mûceb-i temessük gayri ez-teslîmât bin beş yüz buçuk guruş ve bâc-ı engûr mültezimi Mehmed Emin ve Derviş Mehmed nâm kimesneler zimmetlerinde sekiz yüz on üç guruş ve Çebni kabilesi ahâlilerinin sinîn-i merkûm mâl-ı mîrîlerinden gayri ez-teslîmât dört bin ikiyüz guruş ve yetmiş bir senesi nefsi-i Niksar mukâta'ası eminleri Alemdar Ali ve Arnavud Ali zimmetlerinde üç yüz ve Niksar'da vâki' Sürgüciyân kabilesi zimmetlerinde üç yüz guruş ve İbiş karyesinin yetmiş iki ve yetmiş üç senelerine mashûben gayri ez-taksît zirâ'atçileri zimmetlerinde kezâlik üç yüz guruş ve Akvirân karyesi ahâlileri zimmetlerinde yüz on bir guruş ki cem'an yedi bin beş yüz yigirmi dört buçuk guruş bekâyâsının edâsında mûmâtale eylediklerine binâ'en tahsîli bâbında yetmiş dört senesinde emr-i şerîfim sâdır olmuş iken yine edâda ta'allül ve muhâlefet birle der-zimem kaldüğün bildirüb mebâliğ-i

mezkûre yerlü yerinden cem' ve tahsîl olunmak bâbında siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhumâsız size hitâben emr-i şerîfim sudûrunı istid'â ve dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda voyvoda-ı mezbûrun vech-i meşrûh üzere iddi'âsına binâ'en bu makûle zimmetlerinde emvâl-i mîriye kalanlardan iktizâ iden zimmetlerinde bir def'a edâ eylediklerini müş'ir yedlerinde senedleri olmayanların zimmetlerinde şer'an mütehakkik ve zâhir olan emvâl-i mîriyenin mukaddem verilen emr-i şerîf mûcibince mübâşir ma'rifeti icâb itmezden 'ale'l-hâl tahsîl için bin yüz yetmiş dört senesi evâsıtı ramazanında emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince ma'rifet-i şer'le 'ale'l-hâl tahsîl için emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'il baş defterdârım Seyyid Mehmed Osman dâme 'uluvvuhûya i'lâm itmeğın i'lâmı mûcibince 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 25 / Hüküm 1]

Taşabad Kâdısına Hüküm

'An asl Çerkeş kazâsından olub hâlâ Taşabad kazâsına tâbi' Hacıbazâr nâm karye sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb bu kendünde defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olmayub rusûm-ı ra'iyet talebiyle te'addî olunmak icâb itmez iken Erak kazâsına tâbi' Çandır mukâta'ası mutasarrıfı Seyyid Mehmed Emin Ağa dimekle ma'rûf kimesnenin voyvodası olan İbrahim nâm kimesne zuhûr ve senin büyük baban Ahmed ve baban diğêr Ahmed nâm kimesneler altmış seneden berü mukâta'a-ı mezbûr karyelerinden zikrolunan Hacıbazâr karyesinde sâkin olmuşlar ol takdîrce senden rüsûm-ı ra'iyet alurum deyü te'addî ve bundan akdem mürâfa'a-ı şer'-i şerîf olunduklarında mezbûr Ahmed 'an-asl Çerkeş kazâsından olub mukâta'a-ı mezbûr karyesinin defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olmadığı ahâli-i karyeden bî-garaz mevsûku'l-keîm kimesnelerin ihbârlarıyla şer'an zâhir ve men' ve def' birle taraf-ı şer'den hüccet-i şer'ie verilmiş iken memnû' olmayub yine ol-vecihle te'addîden hâli olmadığıın bildirüb hilâf-ı kanun mezbûra ol-vecihle rüsûm-ı ra'iyet talebiyle te'addî ve rencide itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğın kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene [1]179

[s. 25 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine Karayaka Kâdısına Hüküm

Hasan nâm kimesne ile kız karındaşı Havvâ nâm hatun gelüb kazâ-ı mezbûra tâbi' Holay karyesi sâkinlerinden Kâdı oğlu Yusuf ve karındaşı Ömer ve Sadri ve Ulu Göçek oğlu Ahmed ve Receb oğlu Hasan nâm kimesneler bin yüz yetmiş yedi senesinde bunların karındaşları Osman nâm kimesneyi diyet icâb ider alet ile darb ve bi-gayri hakk katl ve yüz guruslukdan mütecâviz emvâl ve eşyâsın ahz ve gâret ve gadr-ı küllî eylediklerin ve taraflarından Karaca oğlu dimekle ma'rûf Mehmed nâm kimesneyi vekil eylediklerin bildirüb şer'le görölüb karındaşları mezbûrun şer'le icâb iden diyeti ile ahz ve gâret eyledikleri ol-mikdâr emvâl ve eşyâsı tamâmen tahsîl ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 25 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Niksar Kâdısına Hüküm ki

Niksar kazâsı sükkânından Osman nâm kimesne arzihâl idüb kazâ-ı mezbûre ahâlileri umûr ve husûsımız ru'yet ile ne mikdâr akçe harc ve sarf ider isen sana edâ ideriz deyü buna emretmeleriyle bu dahi mezbûrların umûr ve husûslarını görüb yüz yetmiş yedi senesinde bi-şarti'r-rücû' emirlerine binâ'en kendü mâlından yedi yüz gurus harc ve sarf idüb ba'dehû kibel-i şer'den verilen mürâsele mûcibince meblağ-ı merkûmı taleb eyledikde bi-vech-i şer'i edâda ta'allül ve muhâlefet ve gadr-ı küllî sevdâsında oldukların ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildirüb şer'le görölüb mezbûrların umûr ve husûslarına bi-şarti'r-rücû' emirlerine binâ'en kendü mâlından harc ve sarf eylediği meblağ-ı merkûm tamâmen tahsîl ve kendüye alıverilüb ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene [1]179**[s. 25 / Hüküm 4]**

Niksar Kâdısına Hüküm ki

Ömer zîde kadruhû arzihâl idüb bu hâlâ Niksar kal'asının bâ-berât-ı 'ali kethüdâsı olub kal'a-ı merkûme toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarrufunda hâne-i avârıza bağı tekâlîf alunmak icâb ider emlak ve yerleri olmayub tekâlîf talebiyle te'addî ve rencîde olunmak iktizâ itmez iken kal'a-ı mezbûre ahâlisi zuhûr ve evâmîr-i şerîfe ile vâki' olan tekâlîfden sen dahi bizimle ma'an hisse ver deyü hilâf-ı kanun tekâlîf talebiyle te'addî ve rencîdeden hâli olmadıkların bildirüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden kanun üzere 'amel olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene [1]179**[s. 25 / Hüküm 5]**

Sivas Vâlisine Sonisa Kâdısına Hüküm

Hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan kıdvetü'l-emâcid ve'l-'ayân Kibleli-zâde mîr Osman zîde mecduhû südde-i sa'âdetime arzihâl idüb Sonisa kazâsında vâki' mutasarrıf olduğu çiftliği emlakı için kazâ-ı mezbûr sükkânından Gümüş oğlu Osman nâm kimesne harâb oldu ma'mûr olması bin guruşa mücerrebirdir kazâ-ı mezbûrda vâki' âhar mutasarrıf olduğın Elvanlı çiftliği dimekle ma'rûf çiftliğin emlakıyla âhara fûruht eyle deyü kendiyi ihtiyâr ile mûmâ-ileyhi iğfâl ve mûmâ-ileyh dahi iki yüz guruş ziyâdeye tâlib-i âharı zuhûr ider ise bey'den rücû' şartıyla noksanı fâhiş ile kazâ-ı mezbûrdan Yusuf nâm kimesneye işbu sene-i mübârekede bey' idüb bu makûle şartıyla bey' şer'an sahîh olmamağla verdiği semeni girüye redd ve emlak-ı mezkûresi kemâ fi'l-evvel tarafından zabt murâd olundukda mezkûrlar birbirleriyle yekdil ve hilâf-ı şer'-i şerîf tarafından zabt olunmasına muhâlefet ve gadr kâsında oldukların ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb mûcibince şer'le görölüb emlak-ı mezkûresi mûmâ-ileyh tarafından zabt etdirilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı

hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 26 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Sonisa Kâdısına Hüküm

Hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan Kibleli-zâde mîr Osman zîde mecduhû südde-i sa'âdetime arzihâl idüb Sonisa kazâsında vâki' beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ olunagelen çiftliği arâzisini Sonisa sâkinlerinden Gümüş oğlu Osman nâm kimesnenin iğvâ ve tahrîkiyle Yusuf nâm kimesneye işbu sene-i mübâreke de ferağ idüb lâkin izn-i sâhib-i arz bulunmayub ferağı bi-hasbe'l-kanun mu'teber olmamağla kemâ fi'l-evvel tarafından yine zabt itdirilmek istedikde mezbûrân Gümüş oğlu Osman ve Yusuf birbirleriyle yekdil ve mücerred mukaddema ber-vech-i meşrûh ferâğ itmiş idik biz zabt ideriz deyü hilâf-ı kanun ta'allül ve nizâ' ve tarafından zabt olunmasına mumâna'at ve gadr murâd eyledüklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince 'amel olunub sâlifü'z-zikr çiftliği arâzisini kemâ-fi'l-evvel tarafından zabt etdirülüb mezbûrlara ta'allül ve nizâ' itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 26 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Karayaka Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûra tâbi' Zigde nâm karye sâkinlerinden Bektaş oğlu İbrahim Ağa ve Musa müteveli oğlu dimekle ma'rûf kimesneler gelüb bunlar kendü hallerinde ırlarıyla mukayyed iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Kuriş karyesinden zümre-i eşkiyâdan Yağman Osman ve Aray karyesinden Çıldır Mehmed ve tek öküz Mehmed ve Eriye karyesinden Ayân Mehmed ve oğlu Bekir ve Elekli oğulları dimekle meşhûr kimesneler kendü hâllerinde olmayub fi'il-i şenî' kasdıyla bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk hânelerin basub ehil ve 'iyâllerine ta'arruz

ve hetk-i 'ırz eylediklerinden gayri emvâl ve eşyâların nehb ve gâret ve ba'zuların darb ve mecrûh ve mezbûrların şer' ve mazarratlarından bir dürlü emn ve rahatları olmayub ahvâlleri diğere gûn olduğun bildirüb şer'le görülüb mezbûrların bi-gayri hakk nehb ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâları tamâmen tahsîl ve bî-kusûr kendülere aliverilüb icrâyı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 26 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine Eğin Kâdısına Hüküm

Mehmed nâm kimesne gelüb bunun Eğin kasabası toprağında mutasarrıf olduğu bir kıt'a mülk bağçesi derûnunda beş yüz guruş kıymetlü iki bâb kebîr mülk menziline âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken kasaba-ı mezbûre sâkinlerinden Abdulfettah nâm kimesne kendü hâlinde olmayub hevâsına tâbi' rüfekâlarıyla ittifak ve bin yüz yetmiş senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf menâzil-i mezkûrî hedm ve ba'zısını ahz ve ziyâde gadr ve te'addî eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görülüb mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf hedm eylediği menzillerin mebniyâ kıymeti aliverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ itmeğün mahallinde şer'le görülmek.

Fî Evâhiri R sene [1]179

[s. 26 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Gedikçubuk Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi' Gemerek nâm karye ahâlilerinden Raki nâm zımmî gelüb bunun kimesneye deyn ve kefâleti olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden a'yân ve mütegalibeden Köhneli oğlu Hüseyin dimekle ma'rûf kimesne karındaşlarıyla müttefik ve ehl-i örfe istinâden bin yüz yetmiş senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk cebren dört yüz elli guruş ile bir çift su sığırını gasb ve ziyâde gadr ve te'addî ve zulm-i sarîh eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun

bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer‘le görölüb gasben ahz eyledikleri ol-mikdâr guruş ve sığırları alıverilüb ta‘allül ve muhâlefet itdirilmeyüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene 1179

[s. 26 / Hüküm 5]

Sivas Vâlisine ve Amasya Kâdısına Hüküm

Medîne-i Amasya’dan Hâfız Mehmed gelüb bunun zevcesi Emine’nin babası Mustafa hayâtında mezbûreye cihâz olmak üzere bir mikdâr eşyâ hibe ve teslim ve mezbûre dahi tesellüm ve kabz eyledikten sonra mezbûr Mustafa fevt oldukda terekesi irs-i şer‘le mezbûreye ve oğlu medîne-i mezbûreden Bekir ile zevcesi Hatice Hatuna ba‘de’l-intikâl mezbûre Emine hissesin almadan müteveffiye olub hissesi bununla oğulları Seyyid Ebubekir ve Hasan nâm sagîrlere intikâl itmiş iken mezbûrân Bekir ve Hatice müteveffâ-yı mezbûr Mustafa’nın emlâkından kazâ-ı mezbûrda İltekin nâm mahalde vâki‘ üç kıt‘a bağ ve bir menzil ve sâ’ir eşyâsıyla sagirân-ı mezbûrâna vâlidelerinden müntakil bir kıt‘a mülk bağların zabt ve gadr eyledüğın ve Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğın bildirüb şer‘le görölüb müteveffiye-i mezbûra aid müntakil sâbıku’z-zıkr emlâk ve eşyâdan kendü hissesini asâleten sagirân-ı mezbûrânın hisseleri vesâyeten kendüye alıverilmek bâbında hükmi hümayûnum ricâ itmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene [1]179

[s. 27 / Hüküm 1]

Ber-vech-i arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Akdağ Kâdısına Hüküm ki

Akdağ kazâsına tâbi‘ Yahyalı nâm karye sâkinlerinden Süleyman nâm kimesne ile Kezban nâm hâtun südde-i sa‘âdetime arzihâl idüb bunların karye-i mezbûre sâkinlerinden babaları Tanburacı oğlu Mustafa nâm kimesne ticâret ile giderken esnâ-yı râhda kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Sünni oğlu karyesinden ma‘lûmu’l-isim şakîler bin yüz yetmiş sekiz senesinde babaları mezkûrı hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayri hakk katl ve

yanında mevcûd eşyâsını gâret eylediklerin bildirüb şer‘le görölüb hilâf-ı şer‘-i şerîf yağma ve gâret eyledikleri eşyâsı tahsîl ve bî-kusûr kendülere alıverilüb ta‘allül ve muhâlefet itdirilmeyüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene [1]179

[s. 27 / Hüküm 2]

Bozok Mutasarrıfına ve Akdağ Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Horuk nâm karye sâkinlerinden Ahmed nâm kimesne gelüb bunun yine karye-i mezbûreden babası Süleyman nâm kimesne bin yüz yetmiş sekiz senesinde fetv oldukda emvâl ve eşyâsı irs-i şer‘le bununla karye-i mezbûrede sâkin karındaşı Mustafa nâm kimesneye intikâl idüb hisse-i şâyi‘asına âhardan dahl olunmak icâb itmez iken karındaşı merkûm kendü hissesin almağa kanâ‘at itmeyüb beş yüz guruşlukdan mütecâviz hissesin hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayri hakk fuzûli ve tegallüben zabt ve buna bir nesne vermeyüb gadr-ı küllî murâd eyledüğün ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb mûcibince şer‘le görölüb babasından müntakil mezbûrun fuzûli zabt eylediği hisse-i şâyi‘ası tamâmen tahsîl ve alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 27 / Hüküm 3]

Sivas Kâdısına Hüküm

Bâ-işâret-i Şeyhü’l-islâmî bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimle müvellâ ta‘yîn olunan kıdvetü’n-nüvvâbi’l-müteşerri‘în Tokad kazâsı nâ’ibi Bahalı-zâde el-Hâc Abdülaziz zîde ‘ilmuhû südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb husûs-ı âti’ü’z-zikrin mahallinde şer‘le rü’yet ve fasl-ı hasmı için sâdır olan emr-i şerîfime imtisâlen savb-ı şer‘-i enverden Mevlânâ Ballı-zâde Abdullah zîde ‘ilmuhû ta‘yîn ve irsâl ve ol dahi varub Sivas’da mahzar-ı müsliminde akd eylediği meclis-i şer‘de medîne-i mezbûre ahâlisinden Es-Seyyid Feyzullah Efendi dimekle ma‘rûf kimesnenin oğlu Es-Seyyid

Mustafa nâm kimesne meclis-i ma'kûd-ı mezkûrda hâlâ medîne-i mezbûrede me'zûn bi'l-iftâ olan ammisi kıdvetü'l-'ulemâ-i'l-muhakkikîn Mevlânâ Seyyid Nu'mân zîde 'ilmuhû mahzarında babam müteveffâ-yı mezbûr Es-Seyyid Feyzullah fevt olmazdan üç sene mukaddem hâl-i hayâtında ammim mûmâ-ileyhi vâsi-i muhtar nasb ve ihtiyâr idüb ol-dahi ba'de'l-kabûl musırnan 'alâ vasiyyetihâ fevt olub işbu hâzırûn bi'l-meclis-i müslimîn huzûrunda babam müteveffâ-yı mezbûr Es-Seyyid Feyzullah'ın terekesini ma'rifet-i şer'le tahrîr ve defter itdirüb ber-mûceb-i vasiyet ba'de'l-ihracü'l-vesâyâ ve'd-duyûnü'l-müsbite defter-i kassam nâtik oldığı üzere üç yüz otuz dört guruş bâkî kalmağla meblağ-ı mezbûrdan bana isâbet iden yüz doksan dört guruş on sümün hissemi tamâmen ahz ve kabz ve istifâ eylediğimden sonra ba'zı ashâb-ı ağrâzdan iğfâl ve idlâliyle noksâniyet ta'yîn ve babam mezbûrun terekesinden sekiz yüz cild kitab ve bin aded altun ve bin guruşluk sîm takım ve sâ'ir emvâl ve eşyâyı menziline nakl ve bundan gayri dekâkîn-i icâresinden üç bin guruş ve berâtıyla mutasarrıf olduğum cihât-ı müte'addide vazîfelerimi ekl ve bel' eyledi deyü hilâf-ı inhâ iştikâ ve işbu emr-i 'âliyi isdâr itdirmiş idim deyü ikrâr ve husûs-ı mezbûrun bir vecihle asl ve fer'i olmayub kizb-i sarîh olduğu nümâyân oldukdan sonra ammisi mûmâ-ileyh Seyyid Nu'mân mezbûr Seyyid Mustafa'nın husûs-ı mezkûr zimmetinde ayâb ve zehâbında eylediği yetmiş guruş mesârifini merhameten verüb ol-dahi husûs-ı mezbûre müte'allika 'âmme-i da'vâdan ammisi mûmâ-ileyhin zimmetini ibrâ-ı 'âm ile ibrâ ve ıskât idüb fîmâ-ba'd husûs-ı mezbûre müte'allik da'vâ ve nizâ'ı zuhûr ider ise istimâ' olunmamak üzere emr-i şerîfim ricâsına mevlânâ-yı mûmâ-ileyh arz ve dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda husûs-ı mezbûre mevlânâ-yı mûmâ-ileyh mevlâ ta'yîn olunmak üzere bin yüz yetmiş altı senesi evâsıtı cemâziye'l-âhirinde vech-i muharrer üzere emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed ve husûs-ı mezbûr bâ-emr-i 'ali şer'le rü'yet olunub fasl-ı hasm ve ibrâ-yı zimmet olunduğunu mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin arzı olmağla mûmâ-ileyh Es-Seyyid Nu'mân hilâf-ı şer'-i şerîf ol-vecihle te'addî ve rencide olunmamak için emr-i şerîfim sudûrî iktizâ itmeğle vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene [1]179

[s. 28 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Akdağ Kâdisına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi' Horuk nâm karyeden İbrahim nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Urumdiken nâm karye sükkânından Çerkes Beğ oğlu Mustafa Beğ dimekle ma'rûf kimesne kendü hâlinde olmayub tarafından Memiş nâm kimesneyi irsâl ve sen bizden izinsiz buğdayını kaldırmışsın deyü üzerine musallat ve hevâsına tâbi' ehl-i örf tâ'ifesiyle yekdil ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk yüz elli guruşun ahz ve gasb idüb ziyâde gadr ve te'addî eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildirüb mûcibince şer'le görülüb mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk ahz ve gasb eyledikleri ol-mikdâr guruş hakkı tamâmen tahsîl ve kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğün mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri R sene [1]179

[s. 28 / Hüküm 2]

Bozok Mutasarrıfına ve Akdağ Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûra tâbi' tımar karyelerinden Ma'den nâm karye sâkinlerinden Ahmed nâm kimesne gelüb bu karye-i mezbûre toprağında tasarrufunda olan yerlerinde zirâ'atıyla hâsıl eylediği terekesinin beşde bir öşrün karye-i mezbûre sipâhi tarafından kabzına me'mûr yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Beyra nâm karyede sâkin Hasan nâm kimesneye bi-tamâm edâ idüb kusûrı yoğiken mezbûr Hasan tereke mahsûlüne ma'lûmu'l-mikdâr tereke ihtifâ itmişsin deyü ifk ve iftirâ ile üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk yüz elli keyl-i İstanbulî hinta ve otuz keyl-i İstanbulî şa'irin ahz ve kabz idüb ziyâde gadr ve te'addî eylediğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğün bildirüb mûcibince şer'le görülüb mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk fuzûli ahz eylediği ol-mikdâr keyl hinta ve şa'iri tamâmen tahsîl ve alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene 1179

[s. 28 / Hüküm 3]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Bozok kazâsına tâbi‘ Yozgad nâm karyeden Atmaca bin Abdullah nâm kimesne gelüb bunun kimesneye vereceği olmayub ve üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Divânlı nâm karye sükkânından Topal Hamza oğlu Eyyüb ve Hızır oğlu Ömer ve karındaşı Halil ve Maksud oğlu Musa ve İsmail ve Çerkes oğlu Molla Hüseyin ve Hoca Ömer ve Ahmed Ağa oğlu Osman ve Hüseyin Ahmed ve Abdal dimekle ma‘rûf kimesnelerin yüz yetmiş sekiz senesinde bunun haremi derûnunda vâki‘ anbarının kilidin kırub derûnunda mevcûd altmış müd şa‘iri ahz ve itlâf ve izâ‘at idüb küllî gadr itdiklerin ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer‘le görülüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ‘ili Ca sene [1]179

[s. 28 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Sivas ve Çorum Kâdılarına Hüküm

Hâlâ sadrazam çukadârlarından Ahmed zîde kadruhû gelüb bu kendü hâlinde olub bundan akdem bin yüz yetmiş yedi senesinde ba‘zı husûs ile İskilib‘den Sivas‘a gider iken esnâ-yı râhda Kavilli aşiretinden Demürşeyh nâm karye sükkânından ma‘lûmu‘l-esâmi yigirmi nefer mikdârı kuttâ‘-ı tarîk eşkiyâsı yolunu kat‘ ve üzerinde mevcûd beş yüz elli guruş nakid akçesiyle ber-mûceb-i defter mûmzâ iki bin guruşlukdan mütecâviz emvâl ve eşyâ ve silah ve pusatını hilâf-ı şer‘-i şerîf gasb ve gâret ve ziyâde gadr ve te‘addî ve mezbûrlar ile bir dürlü mukâvemet ve ihkâk-ı hakk mümkün olmayub ahvâli diğer gün olduğın ve husûs-ı mezbûr minvâl-i muharrer üzere olduğın mü‘şir taraf-ı şer‘den i‘lâm-ı şer‘iye verildikde ve mezbûrlar hâlâ taht-ı hükûmet ve kazânızda geşt ü güzâr üzere oldukların bildirüb buldukları mahalde zâbitleri olan voyvodaları ma‘rifetiyle şer‘le görülüb mezbûrların hilâf-ı şer‘-i şerîf gasb ve gâret eyledikleri ol-mikdâr guruş ve silah ve pusat ve emvâl ve eşyâsı her ne ise tahsîl ve alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ‘ili Ca sene [1]179

[s. 29 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Zile Kâdısına Hüküm ki

Seyfi nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bunun kazâ-ı mezbûr sükkânından Es-Seyyid oğlu Ali nâm kimesne zimmetinde bin yüz yetmiş senesinden berü cihet-i karz bâ-temessük yiğirmi guruş ve bir def'a dahi yüz yetmiş guruş alacak hakkı olub defa'atle taleb ve almak murâd eyledikte dürlü dürlü 'illet ve bahâne ile edâda ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk ve gadr-ı küllî sevdâsında oldığın bildirüb şer'le görülüb mezbûrun zimmetinde olan ol-mikdâr guruş hakkı tamâm tahsîl ve kendüye alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur.

Fî Evâ'ili Ca sene [1]179

[s. 29 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Saz Kâdısına Hüküm

Çelebi oğlu Mehmed Ağa dimekle ma'rûf kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bunun Saz kazâsına tâbi' Kılıçlı nâm karyede vâki' mutasarrıf oldığı mülk arsa ve sâ'ir emlâkında âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Çakallı nâm karye sükkânından Osman ve Kavuncu oğlu İsmail dimekle meşhûr kimesneler hevâlarına tâbi' Ramazan oğlu Hasan ve Mehmed nâm kimesnelere istinâden emlâk-ı merkûmı hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayri hakk tegallüben zabt ve mezbûrların kahr-ı tegallüblerinden nâşi taleb ve da'vâ idemeyüb şimdi mezkûrların kahr-ı tegallüpleri zâ'il oldukda emlâk-ı merkûmı taleb eyledikte mürecced zamân mürûr eyledi deyü dürlü 'illet ve bahâne ile vermekde ta'allül ve muhâlefet ve gadr-ı küllî eylediklerin bildirüb şer'le görülüb alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene 1179

[s. 29 / Hüküm 3]

Bozok Sancağı Mutasarrıfı Abaza Mehmed Dâme İkbâluhûya Bozok Kâdısına
Hüküm

İskilipli Ahmed Beğ demekle ma'rûf kimesne gelüb bu kendü hâlinde 'ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi ve borc ve kefâleti olmayub ve üzerine şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken Bozok kazâsına tâbi' Yozgad nâm karye sâkinlerinden Osman Kethüdâ demekle ma'rûf kimesne kendü hâlinde olmayub hevâsına tâbi' ehl-i örf tâ'ifesiyle yekdil ve yekcihet ve bin yüz yetmiş yedi senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk altıyüz gurusunu ahz ve gasb ve ziyâde gadr ve te'addî eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görölüb mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk ahz ve gasb eyledüğü ol-mikdâr gurus hakkı tamâmen tahsîl ve kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene [1]179

[s. 29 / Hüküm 4]

Erim Kâdısına Hüküm

Hâlâ Erim kazâsında me'zûn bi'l-iftâ olan kıdvetü'l-'ulemâi'l-muhakkikîn mevlânâ Mehmed zîde 'ilmuhû gelüb Canik sancağında Erim kazâsına tâbi' Kücelü nâm karye toprağında vâki' ma'lûmetü'l-hudûd yerlerde 'Âişe ve Sabîha nâm hâtonlar müşâ' ve müşterek mutasarrıflar olub her sene zabt ve zirâ'at ve 'öşür ve resmin sâhib-i arza edâ ider iken mezbûre 'Âişe müteveffıye olub oğlu kalmayub ol-yerlerden hissesi tabûya müstehak oldukda müfti-i mûmâ-ileyh müşterek olduğı i'tibârıyla müteveffıye-i mezbûrenin hissesini sâhib-i arzdan resm-i tapu ile alub yedine verilen sâhib-i arz temessüki mûcibince zabt olunur iken beş sene mürûrundan sonra diğér müşterekesi mezbûre Sabîha zuhûr ve ol yerlerden müteveffıye-i mezbûre 'Âişe'nin hissesi bey' zevci olan Ahmed nâm kimesneye bi-lâ tabu meccânen intikâl itmişdir deyü hilâf-ı kanun fuzûli zabt ve gadr-ı küllî eyledüğün bildirüb ol-yerlerden müteveffıye-i mezbûre 'Âişe'nin hissesi fuzûli zabt iden mezbûre Sabîha'dan girü kendüye alıverilüb yedinde olan sâhib-i arz temessüki mûcibince zabt

ve zirâ‘at itdirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve dîvân-ı [s. 30] hümâyûnum kaleminden kanunu sû‘âl olundukda iştirâken arâzi tasarruf ider iken müştereklerinden ‘Âişe bi-lâ veled müteveffiyeye olub hissese tabûya müstehak oldukda müfti-i mûmâ-ileyh müşterek olduğu i‘tibârıyla sâhib-i arzdan resm-i tapu ile alub ve müşterekesi müteveffiyeye olalı beş sene mürûr itmiş iken diğer müşterekesi hâtuna ol-yerler bi-lâ tapu meccânen intikâl itmişdir deyü fuzûli zabt itmiş ise ol-yerler müfti-i mûmâ-ileyhin yedine verilen tapu temessûki mûcibince zabt itdirilmek muvâfık-ı kanun olduğu tahrîr olunmağla kanun üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ‘ili Ca sene [1]179

[s. 30 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm ki

Sen ki Sivas kâdısı mevlânâ Ebubekir zîde fazluhûsun südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb Nâzır-zâde Ali Ağa dimekle ma‘rûf kimesne meclis-i şer‘e varub Sivas’da vâki‘ Dârûr-Raha ve Abdülvahhâb zâviyesi vakfının tevliyet riyâseti yedinde olan vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ ve hüccet-i şer‘iye mantûklarınca vâkıfın batn-ı evvelde olan evlâdına meşrûta ve mezkûr Ali batn-ı evvelde olub berâtıyla mutasarrıf iken batn-ı sâlisde olan Seyyid Abdurrahman ve Seyyid Ahmed ve sâ‘irleri hilâf-ı şart-ı vâkıf hums mâlikânesi deyü vakf-ı mezbûrı cebren zabt tevliyetde kat‘an alâkası yoğiken tevliyet-i mezbûreyi bir takrîb mezkûr Ali’nin üzerinden ref‘ ve hilâf-ı şart-ı vâkıf ve mugâyir-i ma‘mûlün-bihâ merkûm Seyyid Abdurrahman kendü üzerine berât etdirdüb vakf-ı mezbûrun mahsûlünü kendü hevâsına sarf idüb mezkûr Ali’ye ve sâ‘ir erbâb-ı mürtezıkaya gadr sevdâsında olmağla merkûm Ali’nin yedinde olan senedâta nazar olundukda fi‘l-hakîka ber-mûceb-i vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ vakf-ı mezbûrun tevliyeti batn-ı evvele meşrûta ve merkûm Ali batn-ı evvelde ve mezbûrân Seyyid Abdurrahman ve Seyyid Ahmed’in vakf-ı mezbûra kemâl-i hayâtları bundan akdem evlâd-ı sâ‘ire ile münâza‘alarından zâhir ve nümâyân olub şer‘an mezbûrânın ‘azilleri lâzım gelmekle ber-mûceb-i şart-ı vâkıf batn-ı sâlisde olan merkûm Seyyid Abdurrahman’ın ref‘inden tevliyet-i mezbûre batn-ı evvelde merkûm Nâzır-zâde Ali’ye verilmek ricâsına arz ve hazîne-i ‘âmiremde mahfûz Anadolu muhâsebesi defterlerine nazar olundukda zikrolunan zâviye vakfının tevliyet riyâseti Es-Seyyid Abdurrahman veled-i müteveffâ

Osman ekber erşed evlâd-ı ref'inden yüz yetmiş yedi senesi Ramazanının yigirmi üçüncü gününde Sivas kâdısı Es-Seyyid Feyzullah zîde fazlühû arzıyla evlâd-ı vâkıfın batn-ı evvelinde olduğu bâ-hüccet-i şer'ıye sâbit olan Nâzır-zâde Ali 'an-evlâd-ı vâkıfa ber-vech-i meşrûta bâ-i'lâm tevcîh olunub üzerinde iken ref'inden yetmiş sekiz senesi Recebinin yigirmi altıncı gününde Sivasili nâ'ibi Ahmed zîde 'ilmuhû arzıyla mahallinde huzûr-ı şer'de hasmı ve cümle evlâd muvâcehelerinde ba'de't-terâfû' tarafına gadr ve himâye olunmaksızın mezbûr Seyyid Abdurrahman batn-ı evvelinde ve sinnen ekber ve eslah ve erşed olduğu sâbit ve mütehakkik olur ise arz ve mahzar getirüb mahalline kayd ettirmek şartıyla mezbûr Seyyid Abdurrahman veled-i müteveffâ Osman'a bâ-i'lâm kemâ-kân ibkâ ve tevcîh ve hâlâ berâtıyla üzerinde olduğu mukayyed bulunmağın i'lâmda münderic tevliyet nizâ'ı bu tarafda temyîz olunmak müte'assir ve hak kangı tarafda olduğu ma'lûm olmamağla sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin huzûrunda cümle mürtezika ve mevsûku'l-kelîm kimesneler muvâcehelerinde terâfû'-ı şer' ve gereği gibi sû'âl ve gadr ve himâyeden 'âri mahzar ve arz ve i'lâm olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene [1]179

[s. 30 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Gedikçubuk Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûra tâbi' Gemerek nâm karyenin avârıza bağılu nükûd-ı mevkûfenin mütevellisi ile ahâli-i karye-i mezbûre gelüb ahâli-i mezbûre üzerlerine edâsı lâzım gelen avârız ve imdâd-ı hazeriye ve sâ'ir evâmîr-i şerîfemle vâki' tekâlîfden hisselerine isâbet ideni emir ve defter mûcibince cem'ine me'mûra edâda kusûrları yoğıken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Şeyhi Bölükbaşı ve Gömeç Muhammed dimekle ma'rûf kimesneler bin yüz yetmiş senesinden berü tekâlîfleri umûrlarına karışub beher tekâlîf vukû'unda emir ve defterden ziyâde kendü nefisleri için tevzî' defterine mebâliğ-i vâfire zamm ve fukarâya tahmîl ve cebren tahsîl eylediklerinden başka karye-i mezbûrenin avârızına bağılu nükûd-ı mevkûfeden bin beş yüz guruş dahi sene-i mezbûrede ahz ve ekl ve bel' idüb bunlar dahi mezbûrların ma'rifet-i şer'le muhâsebesin rü'yet ve zimmetlerinde olan mâl-ı vakf ile hilâf-ı şer'-i şerîf kendü nefisleri için cebren ahz eyledikleri hakların talep murâd eylediklerinde merkûmân

muhâsebeden ibâ' ve imtinâ' ile gadr-ı küllî sevdâsında oldukların bildirüb merkûmânın şer'le muhâsebelerin rü'yet ve hilâf-ı şer' ahz ve ekl eyledikleri nükûd-ı mevkûfe-i merkûm ile sinîn-i mezbûrede emir ve defterden ziyâde kendü nefisleri için cebren aldıkları meblağ-ı mezbûr tahsîl ve kendülere teslim itdirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene 1179

[s. 30 / Hüküm 3]

Niksar Kâdısına Hüküm

Ebnâ-i sipâhiyândan Ahmed nâm sipâhi gelüb Niksar kazâsı toprağında hâne-i avârıza bağılu kadîm emlâk ve arâzisi olmayub te'addî olunmak icâb itmez iken kazâ-ı mezbûre ahâlisi zuhûr ve üzerine vâride olan tekâlifden sen dahi bizimle ma'an hisse ver deyü hilâf-ı kanun te'addî ve ehl-i örf tâ'ifesi tarafından hilâf-ı kanun tekâlif-i şâkka mütâlebesiyle te'addî olduğun bildirüb men' ve def' olunmak bâbında hükmi hümayûnum ricâ eylediği ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene 1179

[s. 31 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Sivas Kâdısına Hüküm

Medîne-i Sivas sâkinlerinden Ömer nâm kimesne gelüb medîne-i mezbûrede sâkin müteveffâ Osman Beşe dimekle ma'rûf kimesnenin vereseleri Bekir ve isimleri ma'lûm kimesneler medîne-i mezkûre toprağında vâki' mûrislerinden müntakil mülk bağların bin yüz yetmiş beş senesinde bi-lâ takrîr on beş guruşa buna bey' ve teslim ve akçesinden her biri hisselerin ahz ve dört seneden berü bu zabt ve ma'mûr idüb dahl olunmak icâb itmez iken mezkûrlar şirrete sâlik ve bizim bağımız elli guruş ider idi sen on beş guruşa aldın deyü hilâf-ı şer'-i şerîf nizâ' ve zabt ve gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görüleb mülk-i müşterâsı olan bağı kendüye zabt etdirilüb mezbûrlara hilâf-ı şer'-i şerîf nizâ' etdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

[s. 31 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine Sivas Kâdısına Hüküm

Medîne-i Sivas sâkinlerinden Ömer nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde olub kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve te'addîsi yoğiken yine medîne-i mezkûre sâkinlerinden Büğrû Mehmed dimekle ma'rûf kimesne kendü hâlinde olmayub eşirrà ve mütegalibeden olmağla bin yüz yetmiş yedi senesinde bunun din ve imânına şetm ve bıçak ile darb ve mecrûh ve altı ay sâhib-i firâş ve hilâf-ı şer'-i şerîf ziyâde gadr ve te'addî ve henüz icrâ-yı hakk olunmaduğın ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâm dan fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görölüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğın mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

[s. 31 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine Sivas ve Tozanlı ve Zile Kâdılarına Hüküm

Tozanlı kazâsı muzâfâtından Kâfirni nâhiyesine tâbi' İlpit nâm karye sâkinlerinden Eyüb oğlu Mehmed ve Yeğen Mustafa nâm kimesneler gelüb bunların mûrisleri Ali Beşe ve Göz oğlu dimekle arîf kimesneler kendü hâllerinde iken konargöçer Milli ekrâdı aşiretinden ...Yusufoğlu cemâ'atından ma'lûmu'l-isim kimesneler hayvânâtların karye-i mezbûre ahâlisinin göğ tereke ve mezzû'âtları arasına salıverüb telef ve izâ'at ve ahâli-i mezkûre dahi hayvânât-ı mezkûreyi dahi ihrâc murâd eylediklerinde cemâ'at-i merkûmeden tavîl Yusuf oğlu ve karındaşı Musa nâm şakîler refikleriyle yekdil ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde alet-i cerh ile hilâf-ı şer'-i şerîf karye-i mezbûre ahâlisi üzerlerine hücum ve şütüm-ı galiza ile şetm iderek on beş nefer mikdârını darb ve mecrûh eylediklerinden gayri mûrisleri mezkûrânı dahi kılıç ile darb ve bi-gayr-i hakk katl idüb ziyâde gadr ve haps eylediklerinden mâ'ada şakî-i mezbûrân taht-ı hükûmet ve kazânızda mürûr ve 'ubûr üzere olmalarıyla bir vecihle icrâ-yı hakk mümkün olmayub mağdûru'l-hâl oldukların bildirüb buldukları mahalde şer'le

görüleb ber-muktezâ-yı şer‘-i mutahhar icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 32 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Çorum Kâdısına Hüküm ki

Sâbıkan Çorum sancağına mutasarrıf olan emîrû’l-ümerâ’il-kirâm El-Hâc İbrahim dâme ikbâluhû gelüb Çorum kazâsı sâkinlerinden a’yândan Kurdoğlu El-Hâc Süleyman nâm kimesne zimmetinde bin yüz yetmiş bir senesinden berü ber-mûceb-i defter-i müfredât ve müzmâ bin beş yüz elli gurusu alacağı olub kable’l-ahz vâli-i mezkûr fevt olmağıla yine kazâ-ı mezbûrda sâkin terekesini ahz ve kabz iden vereselerinden ve mâl-ı müteveffâdan taleb eyledikde mücerred ibtâl-i hakk sevdâsıyla bi-vech-i şer‘i vermekde ta’allül ve muhâlefet üzere olduğun bildirüb şer‘le göröleb müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde olan ber-mûceb-i defter-i müfredât ol-mikdâr gurusu alacak hakkı terekesini kabz iden vereselerinden ve mâl-ı müteveffâdan tamâmen tahsîl ve alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı ‘âlişân ricâ itmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 32 / Hüküm 2]

Amasya Kâdısına Hüküm ki

Amasya sâkinlerinden Es-Seyyid Hâfız El-Hâc Mehmed ve Es-Seyyid Halil ve Es-Seyyid Ali nâm karındaşlar ile Şerîfe Hatice ve Şerîfe Emine nâm hâatunlar gelüb Amasya kazâsına tâbi‘ Çolak nâm karye toprağında vâki‘ orman bağları dimekle ma‘rûf mevzi‘de Sıra Böcöklük nâm mahalde vâki‘ ma‘lûmetü’l-hudûd tahta ta‘bîr olunur birkaç kıt‘a dutluk mülk bağlarından bir tahta ta‘bîr olunan bir mikdârı mezkûr Seyyid Hâfız El-Hâc Mehmed’in ve yine bir tahta ta‘bîr olunan bir mikdârı mezbûr Seyyid Halil’in ve bir tahta ta‘bîr olunan bir mikdârı dahi merkûm Seyyid Ali’nin ve bir tahta ta‘bîr olunan bir mikdârın nısfı mezbûre Şerîfe Hatice’nin ve nısf-ı âharı dahi mersûme Şerîfe Emine’nin ve yine mahal-i merkûmda vâki‘ Kunbara bağı dimekle ma‘rûf

ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a bağı dahi diğer karındaşları Seyyid Yusuf'un yed ve tasarruflarında olmağla bunların babaları Es-Seyyid El-Hâc Mustafa bin El-Hâc Mehmed nâm kimesne zimmetinde bunların yedlerinde olan sâbıkü'l-beyân bağ ve bağçeler oğullarım ve kızlarım mezkûrların mülklerinde benim alâkam yokdur deyü ikrâr etdikden sonra fevt olmağla sâ'ir vereseşi ikrâr-ı mezbûru tutmamakla şer'an kâdir değiller iken veresesinde mezkûr Seyyid Yusuf ise mücerred ta'cîz kasdıyla gûnâ-gûn tezvîrât ile babam mezkûrun ikrârını tutmam hâla tasarruflarınızda olan bağçelerinizi mîrâsa idhâl etdim deyü iddi'â ve mukaddemâ terâfu'-ı şer' olunduklarında vech-i meşrûh üzere olduğu sâbit ve bunlara hüküm ve mezkûr Yusuf'un mu'âraza ve müdâhalesi men' ve def' birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'eye verilmiş iken mücâb ve mündefi' olmayub ol-hüccet-i şer'iyeye mugâyir yine ol-vecihle müdâhale ve nizâ' ve te'addîden hâli olmayub mücerred ızrâr kasdında olduğın ve bu bâbda da'vâlarına mutâbık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildirüb yedlerinde olan fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'iyeleri mûcibince 'amel olunub mezkûr Yusuf'un hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i fetvâ-yı münîf ve hüccet-i şer'iyeye ol-vecihle müdâhale ve ta'arruz etdirilmeyüb ber-minvâl-i muharrer zâhir olan te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında hüküm-i hümayûn ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene 1179

[s. 32 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Eğin Kâdısına Hüküm ki

Eğin kazâsı sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi yoğiken Eğin kazâsına tâbi' Erkek nâm karye sükkânından eşirrâdan Osman ve şerîki Hasan nâm kimesneler birbirleriyle yekdil ve sen bizim câriyemizi helâk eylemişsin deyü iddi'â ve mürâfa'a-ı şer' olmaksızın ehl-i örfе teşekkî ve mübâşir getürüb mürâfa'a-ı şer'-i şerîf olduklarında şer'an bunun üzerine bir nesne sâbit olmayub ücret-i mübâşiriye şer'an mütemerrid olan mezbûrlardan lâzım gelür iken bin yüz yetmiş sekiz senesinde ücret-i mübâşiriye nâmıyla hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk dört yüz guruşdan mütecâviz akçesin ahz ve gadr-ı küllî eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfik fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görüleb mezkûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-

gayr-i hakk aldıkları ol-mikdâr guruşu kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğın mahallinde şer‘le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 32 / Hüküm 4]

Ber-vehc-i Arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Erbâb-ı tımardan sâdât-ı kirâmdan Seyyid Ebubekir ve Seyyid Ömer nâm sipâhiler gelüb berevât-ı şerîfimle mutasarrıf oldukları tımarları karyelerinden kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Saray nâm karyelerinin bin yüz yetmiş beş ve yetmiş altı senelerinde vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtı bunların berâtları mûcibince tahvîlleri târihine düşüb dahl olunmak icâb itmez iken kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Yozgad nâm karye sâkinlerinden Seyyid Mustafa nâm kimesne hilâf-ı kanun ve bi-lâ-sened tegallüben zabt idüb ol-vecihle tımarları mahsûlüne gadr eyledüğın ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb fetvâ-yı şerîfeleri mûcibince şer‘le görölüb fuzûli tegallüben zabt eylediği tahvîlleri târihine düşen sinîn-i merkûme mahsûl ve rüsûmı kendülere alıverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğın mahallinde şer‘le görölmek emrim olmuşdur.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 33 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Tokad Nâ’ibine Hüküm ki

Medîne-i Tokad sâkinlerinden Seyyid Hasan ve Seyyid Mustafa nâm karındaşlar südde-i sa‘âdetime arzihâl idüb bunların kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Gömeçkışla dimekle ma‘rûf mahalde bir mikdâr tarlaları olmakla emr-i şerîfimle vâki‘ tekâlîfden tahammüllerine göre hisselerin verüb bi-lâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka talebiyle te‘addî olunmak icâb itmez iken mahall-i mezbûrda sâkin Osman ve Ahmed ve Mustafa ve Bektaş oğlu ve diğır Mustafa nâm kimesneler zuhûr ve bizim kışlamızda tarlanız olmağla bi-lâ-emr-i şerîf nâzil olan tekâlîf-i şâkka siz dahi hisse veriniz deyü te‘addî ve birkaç def‘a mürâfa‘a-ı şer‘ olduklarında ol-vecihle te‘addîleri men‘ birle taraf-ı şer‘den

hüccet-i şer'îye verilüb ve tekrâr bir def'a dahi hüccetleri imzâ olunmuş iken mezbûrlar mütegalibeden olmalarıyla kanâ'at etmeyüb üzerlerine şer'an bir nesne sâbit olmadın bin yüz yetmiş sekiz senesinde hevâlarına tâbi' ehl-i örfe istinâden hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk bunların bin guruşların gasb ve ziyâde gadr eylediklerin ve mezbûrlar askerîlik iddi'âsında oldukların ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâm'dan fetvâ-yı şerîfe verildüğü bildirüb ve hüccet-i şer'iyeleri mûcibince şer'le görölüb mezbûrların gasb eyledikleri bin guruşları zâbitleri ma'rifetiyle alıverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene [1]179

[s. 33 / Hüküm 2]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm ki

Budaközü kazâsına tâbi' Sungurlu nâm karye sâkinlerinden Hasan nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bunun karındaşı İbrahim kendü hâlinde ırzıyla mukayyed iken Bozok kazâsına tâbi' Karasağırlar karyesinden Karamağaralı oğlu Bekir Ağa dimekle ma'rûf kimesne bin yüz yetmiş sekiz senesinde mezbûr İbrahim'i 'amden atına çekindirüb müte'essiren helâk ve gadr itmekle bu dahi mezbûr ile mürâfa'a-ı şer' üzere iken mezkûr Bekir fevt olub terekesini ahz iden mezkûr Karasağırlar karyesinde sâkin oğlu Mustafa ile mürâfa'a-ı şer' murâd eyledükde mürâfa'adan ibâ' ve imtinâ' eyledüğüne binâ'en henüz ihkâk-ı hakk olunmadüğün bildirüb şer'le görölüb muktezâ-yı şer'îsi icrâ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene 1179

[s. 33 / Hüküm 3]

Amasya Kâdısına Hüküm

Amasya sâkinelerinden Zeyneb nâm hâtun gelüb zevci Es-Seyyid El-Hâc Mustafa nâm kimesne sıhhatinde Amasya mahallâtından Deve-hâne mahallesinde vâki' menzirim ile menzirim içinde olan cemî' eşyâ zevcem mezbûre Zeyneb'indir benim

‘alâkam yoktur deyü ikrâr itdikden sonra mezbûr ölmeğle sâ’ir vereseşi ikrâr-ı mezbûrî tutmayub menzil ile hîn-i ikrârda menzil içinde bulunan eşyâyı şer’an mîrâsa idhâle kâdir değıller iken vereseden Seyyid Yusuf nâm kimesne zuhûr gûnâ-gûn tezvîrâta sâlik ve ben müteveffâ-yı mezbûrun ikrârın tutmam menzil-i mezbûrî ve hîn-i ikrârda menzil içinde bulunan eşyâyı mîrâsa idhâl iderim deyü hilâf-ı şer’-i şerîf iddi’â ve te’addî itmekle mukaddemâ terâfu’-ı şer’ olunduklarında vech-i muharrer üzere oldığı sâbit ve mezkûr Yusuf’un müdâhale ve mu’ârazası men’ birle cânib-i şer’den hüccet-i şer’iye verilmiş iken mezbûr mücerreb ve mündefî’ olmayub mugâyir-i hüccet-i şer’iye yine ol-vecihle müdâhale ve nizâ’ ve te’addîden hâli olmayub gadr-ı küllî irâdesinde oldığın ve bu bâbda da’vâsına muvâfık Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer’iyesi mûcibince ‘amel olunub hilâf-ı şer’-i şerîf ve mugâyir-i fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer’iye ol-vecihle dahl ve ta’arruz itdirilmeyüb zâhir olan müdâhale ve te’addîsi men’ ve def’ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğün mahallinde şer’le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 33 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine Osmancık Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden İbrahim nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer’-i şerîf kimesneye vaz’ ve te’addîsi yoğiken kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Hacı Hüseyin nâm kimesne kendü hâlinde durmayub bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer’-i şerîf ehl-i örfe istinâden bin guruşun alub ziyâde gadr ve te’addî eyledüğün ve bu bâbda Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi oldığın bildirüb mûcibince şer’le görölüb ol-mikdâr guruş hakkı tamâmen tahsîl ve aliverilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğün mahallinde şer’le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 33 / Hüküm 5]

Sivas Vâlisine ve Tokad Nâ’ibine Hüküm

Tokad sükkânından Kâsım-zâde Ahmed nâm kimesne gelüb Tokad'da sâkin ... Artin nâm zımmîde yüz yetmiş senesinden berü mahkûmun-bih olan alacağı on iki bin yüz elli guruşun tahsîli zımnında ma'rifet-i şer'le mesfûr mahbûs iken yine Tokad'da sâkin şerîki Dikran nâm zımmînin kefâletiyle itlâk olundukda firâr ve kefil-i mesfûrun dahi mümâtalası hasebiyle mahallinde şer'le ihkâk-ı hakk olunmak için sâdır olan emr-i şerîfimle mahallinde taleb ve da'vâ eyledikde mesfûrlar olunmakdan naşi mücerred zimmetinde olan hukûk-ı 'ibâdî ibtâl ve gadrına murâd olmak için Bekir oğlu Ohan zımmî Safer ve sâ'ir kendüden da'vâsı olanların bir mahalde görülmeyüb Âsîâne-i sa'âdetime havâle olunmak üzere yedinde emri ibrâz ile hakkı ibtâl eylediğin bildirüb sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le mesfûrun zimmet ve yedinde ve mahkûmun-bih ol-mikdâr alacağı kefil-i mesfûrdan kendüye alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mukaddemâ sâdır olan hilâf-ı emrinin kaydı terkîn olunub sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin ma'rifetinle mahallinde şer'le görüle deyü emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene 1179

[s. 34 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm

Sivas sâkinelerinden Anna nâm nasrâniye gelüb bunun babası olan Ovannes nâm zımmî bin yüz yetmiş yedi senesinde mürd oldukda emvâl ve eşyâ ve nükûd ve Sivas'da emlâkı irs-i şer'le bununla Sivas kazâsında sâkin karındaşları Aleksan ve Kabri ve Bagos nâm zımmîler ile vâlidesine intikâl itmekle cümlesin karındaşları mesfûrlar fuzûli ve hilâf-ı şer'-i şerîf zabt itmeleriyle bu dahi babası mürd-i mesfûrdan müntakil emvâl ve eşyâ ve nükûd ve emlâkden hisse-i şâyi'asını karındaşlarından taleb eyledikde mesfûrlar birbirleriyle yekdil ve hilâf-ı şer'-i şerîf şirrete sâlik ve senin hisse-i şâyi'anı ahz ve kabz itmeğe zevcin dahi bundan akdem Nalçacı oğlu zımmîyi vekîl eylemiş oldahi mütâlebe itmekle bizler dahi mesfûr Nalçacı oğluna senin hisse-i şâyi'an için bir mikdâr nesne verüb sulh ve ibrâ olduk deyü hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül ve nizâ' ve bu hissesine isâbet iden hakk-ı irsiyesini ahz itmeğe tarafından kimesneyi vekîl itmiş değil iken mesfûrlar mücerred hisse-i şâyi'asına isâbet iden bin beşyüz guruş hakkını vermemek kasdıyla dürlü dürlü tezvîrâta tasaddî ve gadr-ı küllî sevdâsında oldukların ve

tarafından zevci Agop nâm zımmîyi vekîl eyledüğün bildirüb şer‘le görölüb aliverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğün mahallinde şer‘le görölmeğ için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene 1179

[s. 34 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm

Arapkir kazâsına tâbi‘ Meşker nâm karye ahâlisinden İstefan ve Yorgi ve Melkon ve Papas nâm zımmîler gelüb bunların karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Seranoz oğlu Mardros nâm zımmî ile ahz ve ibâ’ ve i’tâyâ müte‘allik hesâbları olmağla bin yüz yetmiş senesinde muhâsebeleri rü’yet olundukda mesfûr Mardros’un zimmetinde ber-mûceb-i defter üç yüz guruş alacakları zuhûr itmekle bi’d-defa‘ât taleb eyledüklerinde gûnâ-gûn ‘illet-i vâhiye ibrâzıyla bi-vech-i şer‘i vermekde ta‘allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk ve gadr murâd eylediğün mesfûrun zimmetinde olan meblağ-ı mezbûr hakları tamâmen tahsîl ve bî-kusûr aliverilüb bi-vech-i şer‘i ta‘allül ve muhâlefet itdirilmeyüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görölmeğ için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene [1]179

[s. 34 / Hüküm 3]

Tokad Kazâsı Nâ’ibine ve Tokad Hassa Voyvodasına Hüküm

İstanbul’da tavuk bazarında sâkin Sarraf tâ’ifesinden Kirkor nâm zımmî gelüb bunun Tokad kazâsı sâkinlerinden İkitli nâm zımmî zimmetinde bir kıt‘a ? temessüki mûcibince bin yüz yetmiş altı senesinden berü üç yüz guruş alacağı olmağla defa‘âtle taleb eyledikde bu ana dek göndermeyüb gadr eyledüğün bildirüb mahallinde şer‘le görölüb zimmetinde olan ol-mikdâr guruşu tamâmen tahsîl ve aliverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itdiğü ecilden mahallinde şer‘le görölmeğ için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili Ca sene [1]179

[s. 34 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Karakuş Kâdısına Hüküm

Erbâb-ı tımardan Musa nâm sipâhi gelüb Sivas sancağında Sonisa nâhiyesinde Emkine nâm karye ve gayriden dokuz bin yedi yüz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu tımarı mülhâkâtından Karakuş nâhiyesine tâbi‘ müşterekiyle kayd ve berâtına dâhil Çayıralan karyesini ber-mûceb-i defter-i hakanî müşterekleriyle zabt ve vâki‘ olan mahsûl ve rûsûmundan berâtı yazusına göre hissesine isâbet ideni kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz murâd eyledükde müştereklerinden Çayıralan el-mezbûre ve gayriden bin dört yüz akçe tımarın mutasarrıf Muhammed ve Sivas nâhiyesinde Kınık nâm karye ve gayriden dokuz bin dört yüz akçe be-nevbet tımara mutasarrıf Seyyid İbrahim ve Sorgun nâhiyesinde Özüviran nâm karyeden dokuz bin altışar yüz dokuzar akçe tımarlara mutasarrıf Ahmed veled-i Mehmed ve İbrahim veled-i Mehmed berâtları yazularına göre hisselerine isâbet ideni ahz ve kabza kana‘at itmeyüb hilâf-ı defter-i hakanî berâtları yazularına mugâyir ziyâdeye tecâvüz ile bunun berâtı yazusına göre hissesine isâbet iden mahsûl ve rûsûma fuzûli müdâhale ve ta‘arruzdan hâli olmadıkların bildirüb karye-i Çayıralan el-mezbûre ber-mûceb-i defter-i hakani müşterekleriyle kendüye zabt ve vâki‘ olan mahsûl ve rûsûmundan herkesin yedlerinde olan berâtları yazularına göre hisselerine isâbet iden kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz itdirilmeyüb müştereklerini hilâf-ı defter-i hakani ve taksîme mugâyir ziyâdeye tecâvüz ile ber-mûceb-i taksîm berâtı yazusına göre hissesine isâbet iden mahsûl ve rûsûma dahl ve ta‘arruz itdirilmeyüb men‘ ve def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâle mürâca‘at olundukda Karakuş nâhiyesine tâbi‘ beş bin akçe yazar Çayıralan nâm karyenin bin beşyüz akçesi ifrâz ve ber-icmâl ve bin akçesi dahi ifrâz ve yekûn ma‘a gayruhû iki bin iki yüz akçe ol-dahi ber-icmâl ve bin beş yüz akçesi dahi ifrâz ol-dahi ber-icmâl ve beş yüz akçesi dahi ifrâz ve yine nâhiyesinde Alan Çebni nâm karye ve gayruhû ile birikdirülüb üç bin üç yüz akçe be-nevbet ol-dahi ber-icmâl ve yine beş yüz akçesi dahi ifrâz ve Firenkhisarı nâhiyesinde Taylucak nâm karye ve gayruhû ile birikdirülüb üç bin altı yüz akçe ol-dahi ber-icmâl ve icmâl-i evvel ve sâni tamâmen defter-i hakanîde mastûr olduğu üzere merkûm Musa ve icmâl-i sâlis tamâmen ve icmâl-i râbi‘ dahi tamâmen Seyyid İbrahim ve icmâl-i hâmisin dahi bin sekiz yüz akçesi Ahmed

veled-i Mehmed ve ol-mikdârı dahi İbrahim veled-i Mehmed kayıtlarında olub bu takdîrce ber-mûceb-i taksîm karye-i merkûmeden iki bin beş yüz akçe Musa ve bin beş yüz akçe Muhammed ve beş yüz akçesi Seyyid İbrahim ve iki yüz elli akçe Ahmed veled-i Mehmed ve ol-mikdâr İbrahim veled-i Mehmed'in hisselerine isâbet ve iktizâ eyledükde bi'l-fi'il defter emîni Abdullah dâme mecduhû i'lâm itmeğin i'lâmı mûcibince 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili Ca sene [1]179

[s. 35 / Hüküm 1]

Budaközü Kâdısına Hüküm ki

Tımar karyelerinden kazâ-ı mezbûra tâbi' Temürcülü Hulvar nâm karye ahâlisi gelüb karye toprağında vâki' tasarruflarında olan emlâk ve arâzilerinden üzerlerine edâsı lâzım gelen avâriz ve imdâd-ı hazeriye ve sâ'ir evâmir-i şerîfimle vâride olan hisse-i tekâlîfleri ahâli-i kazâ ile ma'an cem'ine me'mûra ve a'sâr ve hukûk ve rûsûmların dahi karyeleri zâbitine edâ idüb konar göçer tâ'ifesinden olmakdan mâ'ada Sivas vâlisi ve Bozok sancağı mutasarrıflarının hâsları karyeleri topraklarında kadîmi kışlak yerlerinde kışlak zamânında koyun ve sâ'ir davarlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' itmeyüb hilâf-ı şer' ve kanun resm-i kışlak ve sâ'ir bahâne ile te'addî ve rencîde olunmak icâb itmez iken Sivas vâlisi ve Bozok sancağı mutasarrıfı taraflarından ba'zı kimesneler mücerred celb-i mâl sevdâsıyla siz yetmiş seksen sene mukaddem âhar mahalden gelüb sâkin olmağla resm-i kışlak nâmıyla sizden akçe aluruz deyü hilâf-ı şer' ve kanun her-bâr karyelerine gelüb te'addî ve ta'ciz ve rencîdeden hâli olmayub perâkende ve perişân olmalarıyla bâ'is ve ahvâlleri diğêr gûn olduğın bildirüb fîmâ-ba'd ol-vecihle zâhir olan müdâhale ve te'addîleri üzerlerinden men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 35 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine Gedağra Kâdısına Hüküm

Kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm Sivas kâdısı mevlânâ Ebubekir zîde fazluhû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb 'an asl Tosya ahâlisinden olub sâbıkan Karahisâr-ı şarkî kâdısı olan mevlânâ Mustafa zîde fazluhû meclis-i şer'e varub Karahisâr-ı şarkî sâkinlerinden sâbık şaphâne emîni Humulu oğlu El-Hâc Mehmed Ağa dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde şab semeninden yüz yetmiş senesinden berü bâ-temessük altı yüz yigirmi guruş ve katır ve pirinç semenlerinden bâki iki yüz yetmiş iki ve cihet-i havâleden iki yüz guruş ve takımlı bir aded taht-ı revân ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin kayını Es-Seyyid Osman'ın bir nefer firâk Gürce-yi asl gulâmı olub zimmet ve yedinde iken mezbûr El-Hâc Mehmed Karahisâr-ı şarkî kazâsında maktûlen fevt olmağla Gedağra kazâsında sâkin terekesine vaz'-ı yed iden vârislerinden mâl-ı müteveffâdan ma'rifet-i şer'le tahsîl ve alıverilmek bâbında emr-i şerîfim verilmek ricâsına vâki' hâli bi'l-iltimâs arz eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 35 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm

Medîne-i Arapkir sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer' bir ferde vaz' ve te'addîsi ve deyn ve kefâleti olmayub ve üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine medîne-i mezbûre sâkinlerinden Şaban nâm kimesne hevâsına tâbi' ehl-i örfe istinâden yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer' ve bi-gayr-i hakk beş yüz guruşunu alub gadr eylediğün ve da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildirüb mûcibince şer'le görölüb alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene [1]179

[s. 35 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Osmancık Kâdısına Hüküm

Köse Mustafa ve kayını Mehmed nâm kimesneler gelüb bunlar kendü hâllerinde olub üzerlerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken kazâ-ı mezbûrda sâkin Kalyoncu

Mustafa nâm kimesne kendü hâlinde olmayub yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Serdar Hüseyin nâm kimesne ile yekdil ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde ‘iyâllerine fi‘il-i şerî‘ kasdıyla âlet-i cerh ile menzillerin basub mezkûr Hüseyin ve buna kırk gurus ve bir eyer vermezseniz vâliye tecrîm itdiririm deyü hevâlarına tâbi‘ ehl-i örfe istinâden hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk üç yüz gurusların gasb ve ziyâde gadr itdiklerin ve bu bâbda da‘vâlarına muvâfık Şeyhü’l-islâmıdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğın bildirüb fetvâ-yı şerîfeleri mûcibince şer‘le görülüb gasb eyledikleri akçeleri tahsîl ve aliverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene [1]179

[s. 36 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm

Erbâb-ı tımardan Abdülkerim veled-i Ahmed nâm sipâhi gelüb Sivas sancağında ve kazâsı muzâfâtından Özükağağî nâhiyesinde Kilit nâm karye ve gayriden beş bin dokuz yüz doksan dokuz akçe tımar mutasarrıfı babası mezbûre Ahmed’in fevtinden elli bir senesi rebî‘ü’l-evvelinde tahmînen iki başdan olmak üzere bir nefer cebelü ile kendüye tevcîh ve berât ve cebelüsü baş muhâsebede mukayyed olmağla beher sene cebelüsini tahsildârlara edâ idüb bu makûle cebelü kaydıyla mukayyed olanların tevcîhi ser-‘askerlerde değil iken hâlâ livâ-i mezbûr alay beyisi olan Mehmed Emin tama‘ından nâşi Gürcistan seferinde nâ-mevcûddur deyü tımarını etbâ‘ından Mustafa’ya arz ve mîr-i mîrân tahvîl ve zabtına şurû‘ ve gadr murâd eylediğın bildirüb tımar-ı mezbûr yedinde olan berât-ı şerîfim mûcibince kendüye zabt ve mezbûr Mustafa’nın müdâhalesi men‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve defterhâne-i ‘âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümayûnuma mürâca‘at ve hazîne-i ‘âmiremde mahfûz baş muhâsebe defterlerine nazar olundukda tımar-ı mezbûr vech-i meşrûh üzere bir nefer cebelü ile târih-i mezbûrda merkûm Abdülkerim’e tevcîh ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğı mastûr ve mukayyed ve mezbûr Abdülkerim tevcîhi târihine düşen neferât gerçi yigirmi sekiz yaşında olub lâkin cebelüsin kaydı ref‘ olmadığından terk-i hizmetinden olmak üzere tımarının âhara verilmesi iktizâ itmediğinden bi’l-fi‘il re’isü’l-küttâbım olan Ömer

dâme mecduhû i'lâm itmeğin i'lâmı mûcibince tımar-ı mezkûrun sayı kaydıyla üzerinde olmağla tarafından zabt ve âharın müdâhalesi men' olunmak emrim yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 36 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Osmancık Kâdısına Hüküm

Mehmed nâm kimesne gelüb kazâ-ı mezbûrda vâki' Semerci arastası nâm mahalde bir bâb mülk semerci dükkânına ber-vech-i iştirâk mutasarrıf olan Hüseyin ve Halil nâm kimesneler ile Aişe ve Rahime ve Fatıma nâm hârunlar mutasarrıf olub dükkân-ı mezbûrî sûk-ı sultânîde bin yüz yetmiş altı senesinde ba'de'l-müzâyede râgıbân-ı nâs münkatı' oldukdan sonra ma'lûmu'l-mikdâr guruşa buna bey'-i bât-ı kat'ı ile bey' ve bu dahi iştirâ ve zabt idüb âhardan bir dürlü dahl ve ta'arruz olunmak icâb itmez iken mezkûr zuhûr ve biz bey'imize nâdim olduk deyü hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli zabt ve ziyâde gadr ve te'addî eyledüklerin bildirüb şer'le görölüb mülk-i müşterâsı olan dükkân-ı mezkûr kendüye zabt itdirilüb ve ta'allül ve muhâlefet itdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görölme için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene [1]179

[s. 36 / Hüküm 3]

Tokad Nâ'ibine ve Tokad Voyvodasına Hüküm

Medîne-i Tokad sâkinlerinden pazband başı İsmail dimekle ma'rûf kimesne gelüb bu kendü hâlinde olub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine Tokad sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne kendü hâlinde olmayub hevâsına tâbi' mütegalibe ile yekdil ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk bunun yüz elli gurusu ve elli kile mahsûl ve elli yük hatab ve ma'lûmu'l-mikdâr kerestesin kabz ve tegallüben ahz ve gadr ve te'addî eyledüğün bildirüb şer'le görölüb mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk ahz eylediği mahsûl ve hatab ve kerastesin ve ol-mikdâr gurusu girü kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölme için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene [1]179**[s. 36 / Hüküm 4]**

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Mehmed nâm kimesne gelüb kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden bunun karındaşı Bekir nâm kimesne kendü hâlinde ve hilâf-ı şer‘-i şerîf vaz‘ ve hareketden müctenib olub şer‘an dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Çoşduk Çavuşoğlu’nun karındaşı oğlu Hasan ve kölesi oğlu dimekle ma‘rûf kimesneler kendü hâllerinde olmadıklarından nâşi bin yüz yetmiş yedi senesinde karındaşı mezbûrun yolunu kat‘ ve âlet-i cerh ile üzerine hüçûm ve darb iderek katl idüb ziyâde gadr ve te‘addî eylediklerin bildirüb şer‘le görölüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179**[s. 36 / Hüküm 5]**

Sivas Vâlisine ve Gedagra Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb bunun hâlitesi Fatıma hâtun bin yüz yetmiş senesinde müteveffiye oldukda terekeden on bin guruş kıymetlü kazâ-ı mezbûrda emlâk ve hayvânât ve câriye ve sâ‘ir emlâk ve eşyâsı irs-i şer‘le buna intikâl ve yine kazâ-ı mezbûr sâkinelerinden kızları diğêr Fatıma ve Zeyneb nâm hâtunlara ‘ale’s-seviye intikâl idüb lâkin bu ol vakitte diyâr-ı âharda bulunmağla mezbûreler hevâlarına tâbi‘ kazâ-ı mezbûrda sâkin zevcleri Seyyid Hacı Abdullah ve Hacı Mehmed nâm kimesneler ile yekdil ve zikrolunan emlâk ve hayvânât ve eşyâdan hissesin tegallüben zabt itmeleriyle bu dahi şimdi diyâr-ı âhardan varub müteveffiye-i mezbûreden müntakil emlâk ve hayvânât ve eşyâdan hissesini taleb eyledikde ta‘allül ve gadr eylediklerin ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb mûcibince şer‘le görölüb mezbûrelerin hilâf-ı şer‘ tegallüben zabt eyledikleri emlâk ve hayvânât ve eşyâdan hissesü kendüye alıverilüb ta‘allül itdirilmeyüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

[s. 37 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Divriği Kâdısına Hüküm

Sülehadan Mustafa bin Himmət zîde salâhû gelüb Divriği sancağında ve kazâ-ı mezbûr muzâfâtında Hekme nâhiyesine tâbi' on beş nefer re'âya ile karye-i Ekrek ve hâsılı tahtında kısım mine'l-hums hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayruhû üç bin altı yüz doksan akçe ve hisse-i vakf-ı zâviye-i Şeyh Bâyezid mâlikâne tamâmen bin sekiz yüz kırk beş akçe ve hisse-i dîvânî tamâmen sekiz yüz kırk beş akçe ve resm-i çift yekûn ma'a gayruhû dîvânî ma'a rüsûm-ı sâ'ire tımar iki bin dört yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr olunduğı defter-i hakanîde mukayyed ve bu evlâd-ı vakıfdan olub zâviye-i mezbûrenin bi'l-fi'il berât-ı şerîfimle zâviyedâr ve vakfın mütevellisi olmağla karye-i mezbûreyi ber-mûceb-i defter-i hakanî dîvânîsi mutasarrıflarıyla zabt ve mâlikânesi tarafına aid olan mahsûli ahz ve kabz ve şart-ı vâkıf icrâ murâd eyledikde âhardan hilâf-ı defter-i hakanî bir dürlü dahl ve ta'arruz olunmak icâb itmez iken ecânibden ba'zıları hilâf-ı defter-i hakanî ve bi-lâ-sened fuzûli muhâlefet ve cânib-i vakfa gadr irâdesinde oldukların bildirüb defter-i hakanî mûcibince 'amel olunub âharı hilâf-ı defter-i hakanî ve bi-lâ-sened müdâhale itdirilmemek bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz olan defter-i mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğı mastûr ve mukayyed ve kanunu sû'âl olundukda karye-i mezbûre ber-mûceb-i defter-i hakanî mâlikânesi ve dîvânîsi mutasarrıflarına zabt ve mâlikânesi tarafına aid olan mahsûli cânib-i vakf-ı mezbûrdan ve dîvânîsi tarafına râci' olan mahsûl ve rüsûmı dahi dîvânîsi mutasarrıfına ahz ve kabz etdirilmek defter-i hakanî ve kanuna muvâfıkdır deyü dîvân-ı hümayûnum kaleminde tahrîr olunmağın defter-i hakanî mûcibince 'amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 37 / Hüküm 2]

Şerh: İşbu emr-i şerîf mübâşir yediyle mahalline lede'l-vürûd Sivas vâlisi tarafından Aşudi nâhiyesinde olan eşkiyânın ahzları içün iki def'a Divriği cânibine

adam irsâl ve ahz bir dürlü mümkün olmadığını müş'ir Sivas vâlisinin iki kıt'a mektûbı ve Sivas kâdısının i'lâmı vârid olmağla mazmûnu bâ-fermân-ı 'âli şerh verildi.

Fî 17 S [1]180

Sivas Rakka ve Mar'aş Vâlilerine ve Haleb Beylerbeyisi [boş] Paşa dâmet me'âlihûya ve Malatya Sancağı Mutasarrıfı dâme ikbâluhûya ve Haleb Mollasına ve Sivas ve Malatya ve Ruha Kâdılarına ve Mar'aş Nâ'ibine Hüküm ki

Hind emti'ası tüccârından Musullu Simon nâm zimmî rikâb-ı kâmyâbıma gelüb bundan akdem Âsîtâne-i 'aliyyeme Hind metâ'ı getirüb fûruht ve semenin ba'de'l-ahz yine Hind metâ'ı iştirâ itmek üzere yüz yetmiş sekiz senesinde Musul ve Diyarbekir kârbânıyla ma'an Basra cânibine râhi ve Sivas'a yedi saat karîb Kangal ile Ulaş beyinde Gezili dimekle ma'rûf mahalle vardıkda Rişvan Beği Ali Beğ'in hizmetinde olan Burunsuz Mustafa ve boybeyi karındaşı Süleyman ve Rişvan'dan sâ'ir refikleri ve Sivas eyâletinde Aşudi nâhiyesinde Kalender oğlu Süleyman ve Yağmur ve karındaşı Ramazan ve Kemâl oğlu Hasan kethüdânın oğlu Veli ve Çamşeyhi Mahmud'un üç nefer hizmetkârları ve Kürklü Çil Ali'nin oğlu dört nefer hizmetkârları ve Hasançelebi menzircisi İsmail'in bir adamı altmış nefer mikdârı eşkiyâ kârbânın yolların kat' ve üzerlerine hücum ve üç nefer adamı katl ve yedi neferini mecrûh ve yalnız yüz altmış beş kise akçe nükûd ile beş kise akçelik eşyâsını ve karbânda olan rüfekâsının dahi seksan beş kise akçelik mikdârı eşyâ ve devâbların nehb ve gâret ve cümlesini üryân ve eşkiyâ-yı mezbûre Rişvan aşiretinin zâbitân ve beğlerine duhûl ve nükûdu cümleten beynlerinde taksîm ve eşyâyı dahi Hasan Çelebi kazâsına götürüb fûruht idüb gadr-ı küllî ve zulm-i sarîh eylediklerin ve husûs-ı mezbûr vech-i muharrer üzere olduğunu müş'ir Alacahan kâdısı Mevlânâ Es-Seyyid Ahmed zîde fazluhû tarafından arz olduğın bildirüb eşkiyâ-yı mezbûre buldukları mahalde 'alâ-eyyi-hâl ahz ve emvâl-i mağsûbe tahsîl ve kendüye red ve teslîm itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrını istirhâm ve zimmî-i mesfûr mukaddem der-'aliyyeme getürdiği emti'a ve eşyâsını fûruht ve akçesini ahz ve cem' eylediği otuz iki bin beş yüz guruşluk zer-i mahbûb olmak üzere vâlîde hânında ta'dâd ve der-kise eyleyüb sâ'ir ihmâl ve eskâliyle kaldırub gümrüğe götürdüğünü Haleb bâzîrgânlarından ma'lûmu'l-esâmî Müslim ve zimmî haber verdiklerinden gayri gümrükde meblağ-ı merkûmı vaz' eylediği hurc heybesini dahi sandık emîni mühriyle temhîr ve sâ'ir emti'a ve eşyâsı dahi gümrük defterinde

mukayyed olduğunu hâla İslambol gümrüğü emîni olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed Emîn zîde mecduhû dahi tahrîr ve inhâ itmekle siz ki vezîr-i müşâr ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ve mübâşir ma'rifetiyle bâlâda zikir ve beyân olunan vecihle mesfûrun ve sâ'ir iyâb-ı kârbânın emvâl ve eşyâların nehb ve gâret idenler her kim olur ise olsun bi-eyyi-hâl ahz ve 'ibâdullahın nehb ve gâret olunan emvâl ve eşyâsı tahsîl ve ashâb-ı fesâd habisinde ibkâ ve keyfiyetleri 'alâ-vech-i sıhha isim ve resimleriyle der-sa'âdet-medârıma arz ve i'lâm ve te'mîn-i bilâd ve terfih-i ibâda ihtimâm olunub ancak bu bahâne ile kaziyede medhali ve alâkası olmayan zu'afâ ve bî-günâh makûlesine cevr ve te'addîden be-gâyet hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 38 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Sorgun Kâdısına Hüküm

Çorum kazâsında Yakacık nâm karyede medfûn Abdal Ata vakfının evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere bi'l-fi'il berât-ı şerîfimle mütevellisi olan Mehmed zîde kadruhû gelüb vakf-ı mezbûr karyelerinden Sorgun kazâsına tâbi' Karatepe karyesinin öşür ve mahsûlâtından müctemi' bin yüz altmış dokuz ve yetmiş senelerinde der-keyl ve der-anbar olunmuş dört yüz keyl mahsûl-i vakfı Sorgun kazâsından Köhne oğlu Hızır Ağa ve karındaşı Osman Efendi dimekle ma'rûf kimesneler fuzûli ve tegallüben zabt ve gadr itmeleriyle bundan akdem tevliyeti hasebiyle taleb eyledikte mezbûrân vermediklerinden mâ'ada maktûl Ahmed Paşa'ya istinâdları olduğundan iki yüz nefer adam getürüb henüz üzerlerine şer'an bir nesne sâbit olmadın bi-gayr-i hakk yedi yüz guruş akçesin gasben ahz ve ziyâde gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb şer'le görülüb bi-gayr-i hakk zabt eyledikleri ol-mikdâr keyl mahsûl-i vakf bi't-tevliye ve meblağ-ı mezbûr dahi kendüye aliverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 38 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Seyyid İbrahim ve Seyyid Ali ve Seyyid İsmail zîde şerefuhum gelüb bunların babalarından müntakil ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları kazâ-i mezbûra tâbi‘ Saltuk nâm karye toğrağında ma‘lûmetü’l-hudûd yerlerin zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ idüb ve bu makûle kadîmden zirâ‘at ve hırâset olunan yerler üzerine ev ve dam binâ olmak hilâf-ı kanun iken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden mütegalibeden Molla oğlu dimekle ma‘rûf Süleyman nâm kimesne tegallübünden nâşi zikrolunan yerler üzerine bin yüz yetmiş senesinde ev ve dam binâ idüb gadr ve te‘addî eyledüğün ve bu bâbda da‘vâlarına muvâfık Şeyhü’l-islâmdan dört beş kıt‘a fetvâ-yı şerîfeleri olduğün bildirüb mücibince şer‘le görülüb mezbûrun muhdes ebniyesinin zarar-ı şer‘îsi ma‘rifet-i şer‘le men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 38 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm

Havas-ı hümayûnumdan Zile mukâta‘ası mülhâkâtından Ortapâre kazâsına tâbi‘ Gümüşdiğün nâm karye ahâlilerinden Seyyid Ali zîde şerefuhû ile Badullulu oğlu Veli ve Osman oğlu Mehmed ve Mürsel Fakîh nâm kimesneler gelüb bunlar kendü hâllerinde ırzlarıyla mukayyed ve hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vaz‘ ve te‘addîleri ve borc ve kefâletleri olmayub ve üzerlerine şer‘an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken Sivas sükkânından Abdülvehhâb nâm kimesne kendü hâlinde olmayub hevâsına tâbi‘ ehl-i örf tâ‘ifesiyle müttefik ve benim sizde alacağım vardır deyü hukûk iddi‘â ve hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk cebren ve kahren bin yüz yetmiş sekiz senesinde iki yüz elli guruşların alub ziyâde gadr ve te‘addî eyledüğün ve bu bâbda da‘vâlarına muvâfık Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğün bildirüb fetvâ-yı şerîfe mücibince mahallinde şer‘le görülüb mezkûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk aldığ ol-mikdâr guruş hakları tamâmen tahsîl ve kendülere bî-kusûr alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

[s. 38 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Tokad Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

Kuzâtdan kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm Mevlânâ Sun'ullah zîde fazlühü gelüb mûmâ-ileyh bin yüz yetmiş altı senesinde Tokad civârında Niksar kâdısı iken Tokad sâkinlerinden Esirci kâdı oğlu Mustafa Beşe dimekle ma'rûf kimesneden Niksar mahkemesinde a'yân ve eşrâf mahzarlarında üç yüz altmış beş guruşa Gürciyetü'l-asl olmak üzere Aişe'yi ma'a pençik iştirâ ve kıymeti olan meblağ-ı mezbûr üç yüz altmış beş gurus mahzar-ı müsliminde merkûm Esirci Mustafa'ya tamâmen ve kâmilin teslim ve ol-dahi ba'de'l-ahz mezbûre Aişe'yi mûmâ-ileyhe teslim ve hizmetinde iken hükûmetden 'azl ve Âsîtâne-i sa'âdetime geldikte mezbûre hürriyet iddi'â ve Sadr-ı Rum huzûrunda dört nefer şuhûd-u 'udûl ile hürriyeti isbât ve taraf-ı şer'den sebebli tahliye ve mûmâ-ileyhin yedine hüccet-i şer'îye ve i'lâm-ı şer'îye verildiğine binâ'en zâbiti ma'rifetiyle şer'le görülüb mezbûr Esirci Kadı oğlu Mustafa'ya 'an-nakd teslim eylediği ol-mikdâr gurus hakkı tamâmen tahsîl ve vekîline teslim ve ihkâk-ı hakk ve hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i hüccet ve i'lâm-ı şer'îye ta'allül ve muhâlefet itdirilmemek için mukaddemâ istid'â ve vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak için bin yüz yetmiş yedi senesi evâhir-i zi'l-ka'desinde sâdır olan emr-i şerîfimle vekîl-i merkûm mahalline varub merkûm Esirci Kadı oğlu Mustafa'dan ol-mikdâr gurusu talep eyledikte a'yân-ı mütegalibeden ba'zı kimesnelere istinâden vermeyüb edâda ta'allül ve ibtâl-i hakk ve gadr sevâsında olduğım bildirüb mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince şer'le görülüb mezbûre Aişe için merkûm Kadı oğlu Mustafa'ya verdiği ol-mikdâr gurusu tamâmen vekîline aliverilüb hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül ve muhâlefet itdirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında müceddeden hükm-i hümayûnum ricâ ve divân-ı hümayûnumda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere târih-i mezbûrede emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince 'amel olunmak için yazılmışdır.

[s. 39 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Niksar Kâdısına Hüküm

Niksar kazâsına tâbi' Meğedün nâm karye sâkinlerinden Ahmed ve Salih ve Abdullah nâm karındaşlar gelüb bunların babaları Ömer nâm kimesneden irsen müntakil karye-i mezbûre toprağında vâki' mülk arsa ve hayvânât ve sâ'ir emvâl ve eşyâlarını yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Âbidin nâm kimesne işbu bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli zabt ve bunlar dahi taleb eylediklerinde benim sizin 'amminiz müteveffâ Mehmed nâm kimesneden dört yüz guruş alacağım var idi anın için zabt eyledim deyü bunlar 'ammilerin deynine kefil değiller iken hilâf-ı şer'-i şerîf vermekde ta'allül ve mezbûr Âbidin mütegalibeden olmağla mukâvemetle iktidârları olmayub mağdûr oldukların ve bu bâbda da'vâlarına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfleri olduğun bildirüb mûcibince şer'le görölüb babalarından irsen müntakil mezbûr Âbidin'in fuzûli zabt eylediği mülk arsa ve hayvânât ve sâ'ir emvâl ve eşyâları tamâmen aliverilüb bi-vech-i şer'i ta'allül ve muhâlefet itdirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hüküm ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölme emrim yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179

[s. 39 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Sen ki Arapkir kâdısı Mevlânâ Mustafa zîde fazluhûsun mektûb gönderüb medîne-i Arapkir'de sâkin 'ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve a'yân bi'l-cümle meclis-i şer'e varub bunlar kendü hâllerinde ve ırzlarıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf bir ferde vaz' ve hareketleri yoğiken kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Etem aşiretinden Magallı Hasan kâhya nâm kimesne kendü hâlinde olmayub hevâsına tâbi' sâriklar ile yekdil ve bin yüz yetmiş yedi senesinden berü bunların emvâl ve eşyâların sirka idüb gadr itmeğle mahallinde şer'le görölüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hüküm-i hümayûnum verilmek ricâsına vâki' hâli bi'l-iltimâs arz eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölme için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179**[s. 39 / Hüküm 3]**

Bayramlı Kâdısına Hüküm ki

Zü'amâdan Süleyman gelüb Karahisâr-ı şarkî sancağında berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu icmâllü ze'âmeti aklâmından Bayramlı kazâsı muzâfâtından Bucak nâhiyesinde Kaller ve tevâbi'i karyelerinde vâki' olan rüsûm-ı serbestiyesine hâricden dahl icâb itmez iken mîr-i mîrân ve mîr-livâ ve sâ'ir ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından rüsûm-ı serbestiyesine müdâhale olunduğın bildirüb ol-bâbda istid'â-yı 'inâyet itmeğın imdi icmâllü ze'âmet karyeleri serbest olmak kanun-ı mukarrerdir kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene 1179**[s. 39 / Hüküm 4]**

Niksar ve Lâdik ve Karayaka ve Erak ve Fatsa Kâdıları ve Boyabâd ve Tokad Kazâları Nâ'iblerine Hüküm

Zü'amâdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali veled-i Osman çavuş zîde kadruhû gelüb Sivas ve Canik sancaklarında Niksar ve gayri nâhiyelerde Eskidir nâm karye ve gayriden elli altı bin yüz kırk akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden yine nâhiye-i Niksar'a tâbi' Ağrus karyesinin defterde mukayyed zımmî ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından Kösdan oğlu Murad kethüdânın oğlu ve dahi ba'zıları kadîmi karyelerinden kalkub varub Boyabâd ve dahi taht-ı kazânızda vâki' ba'zı kasabât ve kurrâ ve askerî çiftliklerinde sâkin ve mütemekkin olmalarıyla mûmâ-ileyhin tarafından subaşısı Mustafa zîde kadruhû karye-i mezbûrenin ol-makûle defterlü re'âyalarını buldukları mahallerden kaldırub kadîmi karyelerine nakil ve iskân itdirmek murâd eyledikde hilâf-ı kanun ve defter ta'allül ve muhâlefet üzere oldukların bildirüb ol-makûle defterlü re'âyası buldukları mahallerden kaldırılıb kadîmi karyelerine nakil ve iskân itdirilüb hilâf-ı kanun ve defter kasabât ve kurrâ zâbitlerine ve çiftlik ashâbına istinâden bir ferdi ta'allül ve nizâ' itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden kanun üzere iskân itdirilmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı Ca sene [1]179**[s. 40 / Hüküm 1]**

Sivas Vâlisine ve Kazabâd Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Reis nâm karyede vâki‘ Hamza Beğ câmi‘-i şerîfinde bi‘l-fi‘il berât-ı şerîfimle kayyım olan Hızır Halife bin Ömer gelüb ebâ‘-an-ced câmi‘-i mezkûrda kayyım olub ‘uhdesine lâzım gelen hizmetin edâ idüb hizmeti mukâbelesinde müstehak oldığı vazîfesini berâtı mûcibince galle-i vakıfdan kazâ-ı mezbûrda sâkin vakf-ı mezbûr mütevellisinden bi‘d-defa‘ât taleb eyledikde vakıfda müsâ‘ade var iken bin yüz yetmiş senesinden berü bir habbe vermeyüb gadr itmekle mürâfa‘a-ı şer‘ olduklarında vazîfesini buna edâya merkûma tenbih birle i‘lâm ve mürâsele dahi verilmiş iken yine edâ itmeyüb gadr eyledüğün ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhü‘l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb fetvâ-yı şerîfe ve berâtı mûcibince şer‘le görölüb hizmeti mukâbelesinde müstehak oldığı vazîfesi güzeştesiyle mahsûl-i vakıfdan tahsîl ve alıverilmek bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer‘le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene [11]79**[s. 40 / Hüküm 2]**

Niksar Kâdısına Hüküm ki

Tımar karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi‘ Büşürüm nâm karye ahâlileri gelüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen terekeleri öşürleriyle sâ‘ir hukûk ve rüsûmların kanun ve defter mûcibince karyeleri sipâhileri olan Hoca Ali oğlu Mustafa ve Eyyüb ve Mustafa oğlu Ahmed nâm sipâhilere edâda bir dürlü kusûrları olmayub hilâf-ı kanun ve defter ziyâde talebiyle te‘addî olunmaları icâb itmez iken sipâhi-i mezkûrlar öşürleriyle sâ‘ir hukûk ve rüsûmların kanun ve defter mûcibince almağa kanâ‘at itmeyüb hilâf-ı kanun ve defter ziyâde talebiyle te‘addî eylediklerinden mâ‘ada vakitlü vakitsiz ziyâde atlu adam ile karyelerine varub ehil ve ‘iyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konub müft ve meccânen yem ve yemek ve arpa ve saman ve koyun ve kuzı ve yağ ve bal ve tavuk ve sâ‘ir zahîrelerin cebren ahz ve bunun emsâli zulüm ve te‘addîlerinin

nihâyeti olmayub perâkende ve perîşân olmalarına bâ'is oldukların bildirüb üzerlerine edâsı lâzım gelen öşürleriyle sâ'ir hukûk ve rüsûmların kanun ve defter mûcibince edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı kanun ve defter ziyâde talebi ve müft ve meccânen yem ve yemek mütâlebesiyle zâhir olan te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 40 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki

Arapkir kazâsında sâkin hutebâ ve 'ulemâdan İsmail zîde 'ilmuhû gelüb bunun kazâ-ı mezkûre civârında vâki' kırk seneden mütecâviz mutasarrıf oldığı mülk arsasına dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-ı mezkûre sâkinlerinden İbrahim çavuş oğlu Bekir ve Mahmud oğlu Halil ve Kavuk oğlu Hacı Mehmed ve Hacı İsmail oğlu Abdurrahman nâm kimesneler zuhûr ve zabt kasdıyla ve hilâf-ı şer' fuzûli müdâhale ve te'addîden hâli olmadıkların ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan müte'addid fetvâ-yı şerîfe verildüğü bildirüb fetvâ-yı şerîfe mûcibince ol-vecihle zarar ve te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 40 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm

Ebubekir zîde kadruhû gelüb bunun yine kazâ-ı mezbûr sükkânından karındaşı Pir Ahmed zimmetinde oğlu Mehmed ve İbrahim Efendi dimekle ma'rûf kimesneler kefâletleriyle bin yüz yetmiş sekiz senesinde ber-mûceb-i temessük bin beş yüz guruş alacak hakkı olmağla meblağ-ı mezbûrdan dokuz yüz elli guruşunu tarafına edâ ve teslim ve beş yüz elli guruşu mezbûrda bâki olmağla taleb eyledükde dürlü 'illet ve bahâne ve 'avk ve te'hîr ile vermekte ta'allül ve gadr-ı küllî sevdâsında olduğın bildirüb şer'le görüleb mezbûrun mezbûrda bâki kalan ol-mikdâr guruş hakkı mezbûrun veyâhud kefil-i bi'l-mâl olan mezbûrlardan tamâmen tahsîl ve alıverilüb icrâ-yı hakk

olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 41 / Hüküm 1]

Arapkir Kâdısına Hüküm

Sen ki Arapkir kâdısı Mevlânâ Mustafa zîde fazluhûsun sÛdde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Arapkir kasabası mahallâtından Seküse mahallesi ahâlisi meclis-i şer'e varub bunların mahalleleri toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun ve sâ'ir davarlarıyla ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'âlarını yine kasaba-ı mezbûre mahallâtından Bukail mahallesi ahâlisinden Molla İsmail dimekle ma'rûf kimesne fuzûli zabt ve sürüb zirâ'at idüb bunların hayvânâtların zarûret ve müzâyakalarına bâ'is ve bâdi olmalarıyla bundan akdem hakîkat-i hâl müsin ve ihtiyâr ve bî-garaz kimesnelerden sÛ'âl oldundukda münâza'un fi hâ olan mahal mahalle-i Seküse el-mezbûre ahâlilerinin mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'âları oldığın Osman Çelebi ve Ahmed dimekle ma'rûf kimesneler 'alâ-tarîki'ş-şehâde haber verdiklerinden başka keyfiyet minvâl-i meşrûh üzere oldığın müş'ir cânib-i şer'den hüccet-i şer'ie verilmekle ol yerler mer'âlık vechiyle mahalle-i mezbûre ahâlisine zabt ve hayvânâtları ra'y itdirilüb mezkûrî hilâf-ı kanun ve mugâyir-i kadîm dahl ve ta'arruz itdirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükmi-hümâyûnum verilmek ricâsına vâki' hâli bi'l-iltimâs arz eylediğın ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 41 / Hüküm 2]

Şerh: İşbu emr-i şerîfim zâyi' olmağla müceddeden yazılmışdır.

Fî Evâsıtı B sene [1]180

Ber-vech-i arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Hasan nâm kimesne gelüb bunun babası Ebubekir nâm kimesne Hacı Mehmed bölükbaşı dimekle ma'rûf kimesnenin hizmetinde ve kendi hâlinde iken merkûm Hacı Mehmed babası mezkûra gayzından nâşi diyet icâb ider âlet ile müslimîn muvâcehesinde arkasına ve beline darb-ı şedîd ile darb ve yara bere ve ol darbdan müte'essiren babası mezkûr fevt olub verâseti bununla bunun büyük babası İbrahim nâm kimesneye münhasıra olmağla büyük babası mezkûr merkûm İbrahim'den iddi'â ve tegallübünden nâşi mukâvemet ve ihkâk-ı hakk olunmadan büyük babası mezkûr fevt olub verâseti irs-i şer'le buna intikâl idüb ba'dehû merkûm fevt olmağla terekesini kazâ-ı mezbûrede sâkin ma'lûmu'l-isim oğulları zabt itmeleriyle bu dahi oğulları mezkûrlardan taleb eyledikde mezkûrlar zaman mürûr eyledi deyü ibtâl-i hakk sevdâsıyla hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğü bildirüb fetvâ-yı şerîfe mûcibince şer'le görölüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görölme için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene [1]179

[s. 41 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm ki

Sivas kazâsına tâbi' Yıldız nâm karye sâkinlerinden Abdurrahman ve Mustafa nâm kimesneler gelüb bunların karye-i merkûm sükkânından karındaşı Yusuf nâm kimesne kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine karye-i merkûme sâkinlerinden Sarı Osman oğlu Süleyman nâm kimesne kendü hâlinde olmadığından nâşi bin yüz yetmiş sekiz senesinde karye-i merkûme ahâlilerinden ba'zı kimesnenin iğvâ ve tahrîkiyle hilâf-ı şer' ve bi-gayr-i hakk bunların karındaşı mezkûrî âlet-i câriha ile darb ve katl ve ziyâde gadr ve te'addî ve zulm-i sarîh eylediğini bildirüb şer'le görölüb ba'de's-sübût ber-muktezâ-yı şer' bi-vech-i icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölme için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179**[s. 42 / Hüküm 1]**

Sivas Vâlisine ve Merzifon Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

Sen ki Mevlânâ-yı mûmâ-ileyh El-Hâc Hasan zîde 'ilmuhûsun sütte-i sa'âdetime mektûb gönderüb Merzifon ahâlisinden cem-i gafîr ve cem'-i kesîr meclis-i şer'e varub kazâ-1 mezbûre mahkemesinde bâ-berât-1 'âlişân kâtib olan Lütfullah zîde 'ilmuhû kendü hâliyle meşgûl ve dindâr ve müstakîm ve umûr-1 kitâbetde mâhir ve mücerrebü'l-ef'âl ve hizmetinde mukîm ve etvâr ve evzâ'ından cümle ahâli hoşnûd ve râzî olub bir ferde zulüm ve te'addîsi yoğiken ashâb-1 ağrâzdan ma'lûmu'l-esâmi kimesneler mûmâ-ileyhi tekdîr sevdâsıyla üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değıl iken hukûk iddi'âsıyla hilâf-1 şer' te'addî eylediklerinden mâ'ada kitâbeti umûruna dahi bi-lâ-berât ve bi-lâ-sened fuzûli müdâhale ve te'addîden hâli olmamalarıyla ol-vecihle zâhir olan te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek ricâsına vâki' hâli bi'l-iltimâs arz eylediğın ecilden hilâf-1 şer'-i şerîf ve bi-lâ emr-i münîf vâki' olan te'addîleri men' olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene [1]179**[s. 42 / Hüküm 2]**

Mevlânâ Gedağra Kâdısına Hüküm ki

Zü'amâdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Kemânkeş zîde kadruhû arzihâl idüb Amasya ve Sivas sancaklarında Gedağra ve gayri nâhiyelerde Gulam nâm karye ve gayriden otuz bin iki yüz elli akçe ze'âmet mutasarrıfı Es-Seyyid veled-i Ammar beğın bi-lâ-veled fevtinden arzihâli ve şerefyâfte-i sudûr olan hatt-1 hümâyun-1 şevketmakrûnum mûcibince yüz yetmiş iki senesi rebî'ü'l-evvelîsinin on sekizinci gününde mûmâ-ileyh Mehmed Kemânkeş'e tevcîh ve berâtı 'ünvânına keşide kılınan hatt-1 hümâyûn-1 şevketmakrûnum yine mâh-1 merkûmun yigirmi dördüncü gününde bâ-fermân-1 'âli kaydına şerh verilüb ze'âmetine âhardan bir vecihle dahl olunmak icâb itmez iken ashâb-1 ağrâzdan ba'zıları birbirleriyle yekdil ve ze'âmet-i mezkûr için Gürcistan ser-'askeri arzıyla âhara tevcîh olunmuş deyü ze'âmet-i mezkûr kurâsı

re'âyalarını tahrîk ile subaşısının zabtına mûmâna'at ve gadr-ı küllî eylediklerin bildirüb ol bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümayûnuma mürâca'at olundukda ze'âmet-i mezkûr vech-i meşrûh üzere kaydı meşrûh mûmâ-ileyh Mehmed Kemânkeş'in berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mastûr ve mukayyed ve Âsîtâne veya kimesneye tahvîl verildiği kaydı bulunmadığına divân-ı hümayûnum kaleminden cevâb tahrîr olunmağla ze'âmet-i mezbûr defter-i hakanî ve yedinde olan hatt-ı hümayûn-ı 'inâyet-makrûnumla mu'anven berâtı mûcibince tarafından subaşısına zabt ve vâki' olan mahsûl ve rûsûmı kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz itdirilmesi muvâfık-ı defter-i hakanî ve kanun olmağla defter-i hakanî mûcibince kanun üzere emr-i şerîfim tahrîri bâbında iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'il re'isü'l-küttâbım olan Ömer dâme mecduhû i'lâm itmeğın i'lâmı mûcibince kanun üzere 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'alişânım yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 42 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Zeytun Kâdisına Hüküm ki

Hasan nâm kimesne gelüb bundan akdem kazâ-ı mezbûrda Aîşe nâm bîkr-i bâliğayı kendüye akd itmek üzere on sene nafaka ve kisvesini görüb hilâf-ı şer'-i şerîf müdâhale iktizâ itmez iken yine kazâ-ı mezbûr sükkânından mezbûrenin babası İbrahim ve karındaşı Mehmed ve Kabal oğlu İsmail ve Ahmed oğlu Hüseyin nâm kimesneler birbirleriyle yekdil ve yüz yetmiş sekiz senesinde menziline basub mezbûreyi cebren ahz ve âhara akd ve nikâh eylediklerinden mâ'ada menzili derûnunda mevcûd iki yüz guruşlukdan mütecâviz emvâl ve eşyâ ve ma'lûmu'l-'aded davarın gasb-ı ahz idüb ol-vecihle gadr-ı küllî eyledüklerin bildirüb şer'le görölüb mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf gasb eyledikleri ol-mikdâr guruşluk emvâl ve eşyâ ve davarı alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Evâhiri Ca sene 1179

[s. 42 / Hüküm 4]

Merzifon Kâdısına Hüküm ki

Merzifon kazâsı ahâlileri südde-i sa'âdetime arzıhâl idüb kasaba-ı Merzifon sâkinlerinden Kurdoğlu Hacı Mehmed ve oğlu Yahya ve Bafravî Hacı Mehmed nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayub şerîr ve gammâz olub dâ'imâ kâdı ve nâ'ib ve sâ'ir ehl-i örf tâ'ifesi yanlarına varub fukarâyı hilâf-ı vâki' mevâd isnâdlarıyla ehl-i örfe gammaz ve akçeleri alınmağa bâ'is ve 'alâka ve medhalleri olmadığı il mesâlihine ve bi-lâ-emr-i şerîf tekâlîfleri umûrına karışub te'addîden hâli olmadıkların bildirüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve divân-ı hümayûnum kaleminden sû'âl olundukda ahâlden olub kendü hâllerinde olmayub şerîr ve gammâz olan kimesneler mâdem ki kendülerinin bir mühim mesâlihleri olmadıkça kâdı ve nâ'ib ve sâ'ir ehl-i örf tâ'ifesi yanlarına varmayub ve alâkası ve medhalleri olmadığı il mesâlihine ve bi-lâ emr-i şerîf ahâlinin tekâlîfleri umûrına karışmamak üzere tenbîh olunmak için kanun üzere emr-i şerîfim yazıla gelmiştir tahrîr olunmağla kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 42 / Hüküm 5]

Sivas Vâlisine ve İskilip Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ortalarından üçüncü sekbânların neferâtından Mehmed nâm yeniçeri gelüb bunun babası İsmail nâm kimesne bunun sagiri hâlinde İskilip kazâsında mutasarrıf olduğu bir kıt'a mülk bağının nısfını buna hîbe ve i'lân ve işhâd eyledikten sonra nıfs-ı âharını dahi bunun karındaşı Ali nâm kimesneye hîbe-i sahîha-ı şer'îye ile hîbe ve teslîm eyledikten sonra bu diyâr-ı âharda bulunmağla karındaşı mezbûr zikrolunan bağda bunun hissesin kendü hissesiyle ma'an tegallüben zabt ve yine kasaba-ı mezbûreden Kabız oğlu Hacı Ahmed nâm kimesneye bey' idüb mezbûr dahi bir müddet bağ-ı merkûmı zabt ve mahsûlüni ahz ve istihlâk idüb badehû dahi fevt olmağla zikrolunan bağ terekesini mûrislerden yine kasaba-ı mezbûrede oğlu Ahmed nâm kimesnenin yedine girmekle bağdan hissesiyle mahsûl-i müstehleke terekesini kabz iden oğlu mezbûrdan mâl-ı müteveffâdan taleb ve almak istedikde karındaşından satın aldık ve gâh babam yedinde olmam ve gâh zaman mürûr eyledi

deyü vermekde ta'allül ve gadr eylediğün ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görülüb karındaşı mezbûrun tegallüben zabt ve bey' eylediği bağdan hissesi ile mezbûr Hacı Ahmed'in zabt eylediği mahsûl-i müstehleke terekesini kabz iden oğlu mezbûrdan kendüye alıverilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğün mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene [1]179

[s. 43 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Yıldız-ili Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi' Sarıyar nâm karye sâkinlerinden Hüseyin Beğ dimekle ma'rûf kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine karye-i mezbûreden cebbâreden Keleşoğlu Kör Osman dimekle ma'rûf kimesne kendü hâlinde olmayub hevâsına tâbi' ehl-i örfе istinâden bin yüz yetmiş yedi senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk cebren üç yüz guruşun ahz ve ziyâde gadr ve mezbûr ile bir vecihle mukâvemete iktidârı olmadığın ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğün bildirüb fetvâ-yı şerîfesi mûcibince şer'le görülüb mezbûrun fuzûli ve bi-gayr-i hakk ahz eylediği ol-mikdâr guruşu alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğün mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 43 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Bozok Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi' Çiçeklü nâm karye sükkânından İbrahim nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed olub hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi ve karye-i mezbûre toprağında otuz seneden mütecâviz tasarrufunda olan mülk menzili ve mülk bağında dahi âharın alâkası olmayub şer'an bir vecihle dahl olunmak icâb ider hâli yoğiken karye-i mezbûre sâkinlerinden Sürmeli oğlu Ömer ve Şafak Musa kâhya ve Yörük oğlu Hüseyin ve Eyyüb ve Hamnis oğlu Hüseyin ve Künde oğlu

Mustafa ve Ahmed oğlu K r İbrahim ve Sırık oğlu Ali ve Yetici oğlu Hasan demekle ma'rûf kimesneler birbirleriyle yekdil ve yekcihet olub bin yüz yetmiş dokuz senesinde hevâlarına tâbi' ehl-i örf t 'ifesine istinâden mücerred sana ol menzil ve bağını fer gat itdiririz deyü hilâf-ı Şer'-i Şerif  zerine musallat ve zevcesini ahz ve bukağuya urub hetk-i ırz eylediklerinden m 'ada iki yüz elli keçi ve bir re's at ve altı re's öküz ve bir tüfenk ve elli guruş n k d ve iki kebîr bıçak ve s 'ir eşyâsıyla ma'l mu'l-keyl mahsûl ve  z m ni gasben ahz idüb ziyâde gadr ve te'addi eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık müte'addid fet v -yı Őerifesi olduğın bildirüb fet v -yı Őerifesi m cibince Şer'le g r l b mezbûrların bi-gayr-i hakk gasben aldıkları hayvânât ve eşyâ ve akçe ve mahs l tı kendüye alıverilüb bi-vech-i Şer'i ta'allül ve muhâlefet itdirilmeyüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i Őerifim ricâ eylediği ecilden mahallinde Şer'le g r lmek i n emr-i Şerif yazılmıştır.

Fi Evâhiri Ca sene [1]179

[s. 43 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine Çorum Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûr ahâlisi arzihâl idüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen 'avârız ve imdâd-ı hazeriye ve s 'ir evâmir-i Őerifimle vâride olan tek lifi emir ve defter m cibince edâda bir dürlü kusûrları yoğiken kazâ-ı mezbûrda sâkin a'y ndan D mad oğlu Seyyid  mer ve BaŐcı oğlu ve Hacı Osman oğlu Hasan ve Kara Ali oğlu Hacı  mer ve Bekir Efendi demekle müte'arif kimesneler birbirleriyle müttefik ve bin yüz yetmiş altı senesinden ber  her tek lifi tevzî'i vukû'unda emir ve defterden ziyâde kendü nefisleri i n küllî akçe zamm ve üzerlerine tevzî' ve cebren tahsîl ve ahz ve kabz ve iki buçuk sene zarfında zimmetlerinde otuz kise akçeden mütecâviz hakk-ı fukar  m ctem ' olmakla r 'yet-i his b ve meblağ-ı mevf ri ahz murâd eylediklerinde r 'yet-i his bdan imtinâ' ve ibtâl kasdında oldukların bildirüb Şer'le his bları g r l b ba'de'l-muhâsebe kendüler i n emir ve defterden ziyâde fukar dan cebren tahsîl ve ahz eyledikleri akçeleri her ne mikd ra bâliğ olur ise ashâb-ı huk ka istirdâd ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i Őerifim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde Şer'le g r lmek i n yazılmıştır.

Fî Evâhir Ca sene 1179**[s. 43 / Hüküm 4]****Sivas Vâlisine ve Zeytun Kâdısına Hüküm**

Kazâ-i mezbûra tâbi' Karalar nâm karye sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed olub üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Tekeci oğlu Mustafa ve Abdullah ve karındaşı Ömer nâm kimesneler işbu sene-i mübârekeke hilâf-ı şer'-i şerîf zevcesini ve kızını yedinden almak sevdâsıyla ehl-i örfе istinâden menzilinı basub üç yüz gurusunu gasb ve bunı katl murâd eylediklerinden bir tarikle firâr ve halâs olub mağdûru'l-hâl olduğın ve mahallinde ihkâk-ı hakk mümkün olmadığın bildirüb şer'le görülüb gasben aldıkları ol-mikdâr gurusı aliverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179**[s. 44 / Hüküm 1]****Sivas Vâlisine ve Arapkir Kâdısına Hüküm ki**

Arapkir kazâsı sâkinlerinden Mehmed bin Abdullah Ağa nâm dimekle ma'rûf kimesne gelüb kazâ-ı mezbûre sükkânından dayısı Hüseyin Ağa dimekle 'arîf kimesne işbu sene-i mübârekeke fevt olub bundan gayri vâris-i vâhidi olmayub kazâ-ı mezbûrede vâki' mülk menzil ve mülk bağ ve bağçe ve emvâl ve eşyâ ve sâ'ir terekesi irsen buna intikâl idüb şer'an dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûre sâkinelerinden müteveffâ dayısının kayın vâlidesi Hafize binti Yusuf nâm hâton zuhûr ve hevâsına tâbi' kimesneler ile yekdil ve yekcihet ve dayım müteveffâ-yı mezbûrun hâl-i hayâtında zevcesi iken müteveffiye olan kızımın alacak hakkı kalmışdı deyü müdde'â vech-i şer'î üzere isbâta kâdir değil iken bi'l-cümle emvâl ve emlâk ve sâ'ir terekesin hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli zabt ve bu dahi bi'l-verâse taleb ve zabt murâd eyledikde vermeyüb gadr-ı küllî irâdesinde olduğın bildirüb şer'le görülüb dayısı müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil mezbûrenin fuzûli zabt eylediği emvâl ve emlâk ve eşyâ ve sâ'ir terekeden hisse-i

irsiyesi alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri Ca sene 1179

[s. 44 / Hüküm 2]

Ber-vech-i Arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Sorgun Kâdısına Hüküm ki

Bozok kazâsına tâbî' Eslin nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed olub hilâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve hareketi olmayub üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken Sorgun kazâsına tâbî' Çalatlu nâm karye sâkinlerinden mellâh Ahmed dimekle meşhûr kimesne kendü hâlinde olmayub mücerred ta'cîz ve ahz-ı intikâm için bin yüz yetmiş senesinde sen benim tımarımı zabt eyledin deyü ehl-i örf tâ'ifesine istinâden hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk üç yüz gurus ve bir re's atını ve bir def'a iki yüz ve bir def'a dahi bin cem'an bin beş yüz gurusunu gasben ahz idüb ziyâde gadr ve te'addî eylediğin ve bu bâbda da'vâsına muvâfik fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildirüb şer'le görörlüb alıverilüb ta'allül ve nizâ' itdirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179

[s. 44 / Hüküm 3]

Âsîtâne-i sa'âdetimden Samsun'a varub gelince yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve mütesellimler ve voyvodalar ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve iskele emînleri ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete Hüküm ki

Âsîtâne-i 'aliyyemde ahz ve Samsun kal'asına kal'a bendi fermânım olan iki nefer kimesneler divân-ı hümâyûnum çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Bekir çavuş zîde kadruhû mübâşeretiyile irsâl olunmalarıyla çavuş-i mûmâ-ileyh ile merkûmân her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise firârları gâ'ilesi çekilmeyecek emîn ve mahfûz mahallere kondurulub ve gider olduklarında yanlarına kadr-ı kifâye muhâfazacılar ta'yîn ve muhâfaza ve kazâ be-kazâ birbirinize irsâl iderek Samsun'a

îsâllerine her biriniz mezîd sa'y ve ihtimâm eyleyüb ser-i mû iğmâz ve müsâmahadan ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 44 / Hüküm 4]

Eğin Kâdısına Hüküm

Eğin kazâsı sâkinlerinden Agop nâm zımmî gelüb Artun nâm zımmî bin yüz yetmiş senesinde mürd oldukda terekesi irs-i şer'le zevcesi Tuşki nâm nasrâniye ile sulb-i kebîr oğlu Mardros ve sulbiye-i kebîre kızları Ostiyan ve Maryem nâm nasrâniyelere ba'de'l-intikâl mesfûrtân taraflarından bâ-hüccet-i şer'ie teveccüh iden hisse-i irsiyelerini iktisâm ve bi'l-vekâle ahz murâd ve bunı vekîl etmeleriyle bu dahi bi'l-vekâle mezbûretânın hisselerine isâbet iden hakk-ı irsiyelerini mesfûr Mardros zımmî ile iktisâm ve bi'l-vekâle ahz murâd eyledikde mesfûr imtinâ' ve gadr murâd eyledüğin bildirüb vilâyet-i Anadolu'da Eğin kazâsı ahâlisinden bundan akdem hâlik olan Artun veled-i Mardros'un verâseti sulb-i kebîr oğlu Mardros ile sulbiye-i kebîre kızları Ostiyan ve Maryem nâm nasrâniyelere münhasıra olduğu lede's-şer'î'l-enver zâhir oldukdan sonra mezbûretân Ostiyan ve Maryem'in ber-mûceb-i hüccet-i şer'ie sâbitü'l-vekâle vekîlleri mesfûr Agop veled-i Kaser ile merkûm Mardros zikrolunan Eğin kazâsına gidüb hâlik-i mezbûrun kazâ-ı mezbûrda vâki' emlâk ve eşyâsı ve hâlik-i merkûm Artun'dan mukaddem sene-i mezbûrede hâlike olan merkûm Mardros zımmînin ve mütevekkiltân-ı mesfûrtânın anaları Tuşki nasrâniyenin dahi mârû'z-zikr Eğin'de olan terekesini mahallinde 'âlâ-mâ-farazallahu-te'âlâ iktisâm ve her biri bi'l-asâle ve bi'l-vekâle hisselerini ahza ve mahalline gitmeğe takrîri razılar oldukdan sonra tereke-i merkûme Eğin kazâsında olmağla tereke-i mezbûreyi mahallinde vâzı'u'l-yed olanlardan ahz ve birbirlerinin beynlerinde şer'le görülmek bâbında hâlik-i mesfûrun oğlu merkûm Mardros ve kızları Ostiyan ve Mariya'nın vekîlleri olan mezbûr Agop ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin sana hitâben fermân-ı 'âli ricâsında olduğın Mahmud paşa nâ'ibi Mevlânâ Mustafa zîde 'ilmuhû i'lâm etmeğin mûcibince 'amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 45 / Hüküm 1]

Üsküdar'dan Diyarbekir'e varub gelince yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine Hüküm ki

Mevâli-i fihâmdan Mevlânâ Yahya-zâde İbrahim zîde fezâ'iluhûya Diyarbekir kazâsı ihsânım olduğuna binâ'en icrâ-yı ahkâm-ı şer'îye için ol-tarafa 'azîmet etmekle Mevlânâ-yı mûmâ-ileyh işbu emr-i şerîfimle her kankınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise zehâb ve 'iyâbında emîn ve mahfûz mahallere kondurub leylen muhâfazasına dikkat ve gider oldukda mahûf ve hatar-nâk olan mahallerde yanına kadr-i kifâye adamlar koşub emîn ve sâlim refâh-ı hâl ile birbirinize irsâl ve savb-ı maksûdına îsâle bi'l-ittifâk sa'y ve bî-hemâl olunub kusûr ve rehâvetden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 45 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine İskilip Kâdısına Hüküm

Sen ki Mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Es-Seyyid İbrahim zîde fazluhûsun sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüb medîne-i İskilip'de sâkin 'ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve a'yân ve sâ'ir ahâli bi-ecmâ'ihim meclis-i şer'e varub medîne-i mezkûre sükkânından Suhte oğulları Abdullah ve Ömer nâm karındaşlar ile yine medîne-i mezbûre sâkinlerinden Semerci Kôr Ahmed ve karındaşı diğeri Ömer nâm kimesnelerin Kâfirderesi nâm mahalde muttasıl üzüm bağlarının kurbunda vâki' sel yolu olan nizâ'larına binâ'en on sene mukaddem bî-garaz müslimîn ile mahal-i nizâ' üzerine varılıb ma'rifet-i şer'le rü'yete olundukda mezkûrân Kôr Ahmed ve karındaşı diğeri Ömer'in da'vâları şirret ve mahz-ı lağvoldığı lede's-şer'i'l-münevver zâhir ve mu'ârazaları men' birle kıbel-i şer'den hüccet-i şer'îye itâ ve ba'dehû üç def'a mürâfa'adan bi-lâ şart dahl olunmuş iken yine mücâb olmayub mezbûrân tezvîrât ile şerrete sülûk ve defa'âtle ehl-i örf tâ'ifesine istinâden merkûmân Suhte oğullarını rahnedâr eylediklerinden gayri bin yüz yetmiş sekiz senesinde dahi hilâf-ı şer'-i şerîf ehl-i örf tâ'ifesine istinâden bi-gayr-i hakk iki yüz seksen gurusu akçelerin gasb ve gadr ve ber-müceb-i fetvâ-yı şerîfe mezkûrân Ahmed ve karındaşı diğeri Ömer'den meblağ-ı

mezbûr taleb ve tahsîl olunmak üzere iken mücerred ibtâl-i hakk sevdâsıyla ifk u iftirâ ve ızrâr irâdesiyle Âsîtâne-i sa'âdetim tarafına 'azîmet üzere olmalarıyla bir vecihle icrâ-yı hakk mümkün olmayub fetvâ-yı şerîfe mûcibince şer'le icrâ-yı hakk ve mugâyir-i hüccet-i şer'îye bi-vech-i şer'î zâhir olan zulüm ve te'addîleri men' için emr-i şerîfim verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz idivir deyü ilhâda ve kabzına minvâl-i muharrer üzere olduğına senin dahi ilmin muhît olmağın ol-bâbda vâki' hâli hükm-i hümayûnum verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülüb hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-lâ emr-i münîf vâki' olan te'addîleri men' olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 45 / Hüküm 3]

Yıldızili Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi' Sarıyar nâm karyede vâki' câmi'-i şerîfin hâlâ berât-ı şerîfimle hâtibi olan Hasan Halife zîde salâhu gelüb bu 'uhdesine lâzım gelen hitâbet hizmetin edâ idüb rüsûm-ı ra'iyet ve bi-lâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka talebiyle müdâhale olunmak iktizâ etmez iken ehl-i örf tâ'ifesi tarafından bi-lâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mütâlebesiyle ve karye zâbiti dahi rüsûm-ı ra'iyet talebiyle rencîde eylediğın ve bu bâbda Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğün bildirüb mûcibince 'amel olunub men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğın imdi e'imme ve hutebâ muktedâ-yı nâs oldukları i'tibârıyla rüsûm-ı ra'iyet ve bi-lâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkkanın cümlesinden mu'âflardır kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179

[s. 45 / Hüküm 4]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Erbâb-ı tımardan Seyyid Ebubekir ve Seyyid Ömer nâm sipâhiler gelüb berevât-ı şerîfemle mutasarrıf oldukları tımarları karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi' Saray ve Elmahacılı ve Ekinçiçek ve Alifakılı nâm karyelerin bin yüz yetmiş yedi senesinden berü vâki' olan mahsûlât ve rüsûmâtı bunların berâtları mûcibince tahvîlleri tarihine düşüb âhardan kimesnenin alâkası yoğiken kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Çıyan oğlu

Mustafa Beğ dimekle meşhûr kimesne hilâf-ı kanun ve bi-lâ-sened fuzûli ve tegallüben zabt idüb ol-vecihle tımarları mahsûlüne gadr olunduğun ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb mûcibince 'amel olunub mezbûrun sinîn-i mezbûrda tahvîleri tarihine düşüb fuzûli zabt eylediği mahsûl ve rûsûm kendülere aliverilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 46 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Arapkir Kâdısına Hüküm ki

El-Hâc Hüseyin zîde kadruhû gelüb bunun bin yüz yetmiş sekiz senesinde 'uhde ve iltizâmında olan has karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi' Savurdek ve Erin nâm karyelerinin 'öşür ve mahsûlüne âharın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken yine Arapkir kazâsı sükkânından Hacı Musa oğlu Bekir Ağa dimekle mevsûf kimesne devr-i keyl ve der-anbar olmuş seksen guruşluk 'öşür ve mahsûlüni hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli ahz ve zabt ve ziyâde gadr ve te'addî eyledüğün bildirüb şer'le görüleb mezbûrun hilâf-ı şer' ve fuzûli ahz ve zabt eylediği ol-mikdâr guruşluk 'öşür ve mahsûli kendüye aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179

[s. 46 / Hüküm 2]

Taşabâd ve Erak Kâdılarına Hüküm ki

El-Hâc Ahmed zîde kadruhû gelüb yüz yetmiş sekiz senesine mahsûben 'uhde ve iltizâmında olan Isfahân Şâh Hânım vakfı karyelerinden Taşabâd ve Erak kazâlarında vâki' ma'lûmu'l-esâmî kurrâyı diğer Ahmed nâm kimesne mûmâ-ileyhden iltizâm ve zabt ve a'sâr ve sâ'ir hukûk ve rûsûmünü ahz ve kabz idüb makbûzâtı bedel-i iltizâmına bâliğ olmuş iken bâliğ olmadı zarar eyledim deyü şirrete sülûk ile zarar iddi'âsıyla bi-vech-i şer'i ta'cîz ve te'addîden hâlî olmaduğun bildirüb mûmâ-ileyhin tarafından ta'yîn olunan vekîli Mehmed nâm kimesneyi muvâcehesinde mahallinde re'âya ve sâ'ir vukûfı

olan bî-garaz kimesnelerden istisfâr ve makbûzâtı müfredâtıyla der-‘aliyyeme sıhhat ve hakîkati üzere arz ve i‘lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid‘â ve divân-ı hümayûnum kaleminden sû‘âl olundukda vakf-ı mezbûr karyelerini mültezim-i mezbûr sene-i mezbûrede zabt ve makbûzâtı bedel-i iltizâmına bâliğ olduğu vâki‘ midir değil midir re‘âyadan ve sâ‘ir vukûf-ı tâmı olan bî-garaz kimesnelerden tefahhus ve sıhhat ve hakîkati üzere i‘lâm olunmak için emr-i şerîf yazıla geldiği der-kenâr olunmağın der-kenâr olundığı üzere vukûfı olanlardan tefahhus ve sıhhat ve hakîkati üzere i‘lâm olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ‘ili C sene 1179

[s. 46 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine Sivas Kâdısı ve Sivas İli Kazâsı Nâ‘ibine Hüküm

Karahisâr-ı şarkî kazâsına tâbi‘ Tomarza nâm karye sâkinlerinden Şirvan oğlu Gürenc kocabaşı arzihâl idüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vaz‘ ve te‘addisi olmayub ve üzerine dahi şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken eşirrä ve mütegalibeden Kör Yakob ve Tarakcı oğlu Ovannes ve Keşiş oğlu Haçador ve Karakaş oğlu Ağayab ve Azad oğlu Kariz nâm zimmîler kendü hâllerinde olmayub icrâ-yı gasb sevdâsıyla bunun üzerine musallat ve hevâlarına tâbi‘ Çerkez Erin ve Dıras oğlu İraş ve Sultan oğlu Mardros ve Bellice Artin nâm zimmîler ile yekdil ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde buna hilâf-ı şer‘-i şerîf şütûm-ı galîza ile şetm ve hetk-i ırz eylediklerinden gayri kanâ‘at itmeyüb on bin guruşun ahz ve firâr ve gıybet ve hâlâ taht-ı hükûmet ve kazâlarda mürûr ve ‘ubûr üzere oldukların ve bu bâbda hüccet-i şer‘iyesi olduğın bildirüb hüccet-i şer‘iyesi mûcibince buldukları mahalde şer‘le görüleb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ‘ili C sene 1179

[s. 46 / Hüküm 4]

Şerh: Mahallinde ...

Rumili Vâlisine ve Tırhala Kâdısına Hüküm ki

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mîr Halil ve mühürdâr Süleyman Efendi dimekle ma'rûf kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb Tırhala sâkinlerinden Ali Ağacık dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde yüz yetmiş senesinden berü ber-mûceb-i temessük alacakları olan bin beş yüz guruşların defa'âtle taleb eylediklerinde ba'zı a'yân ve mütegalibeye istinâden bi-vech-i şer'î edâda ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk ve gadr sevdâsında olduğun bildirüb temessüki mûcibince şer'le görülüb zimmetinde olan ol-mikdâr guruşların tahsîl ve aliverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin ma'rifetinle mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 46 / Hüküm 5]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Sâdât-ı kirâmdan Seyyid Mehmed zîde şerefuhû gelüb bunun bir kimesneye vereceği olmayub üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken kazâ-i mezbûra tâbi' Elmahacılı nâm karye sâkinlerinden Âdem oğlu Kara Hasan ve Mehmed dimekle ma'rûf kimesneler kendü hâllerinde olmayub buna hilâf-ı vâki' mevâd ifk u iftirâ ile hevâlarına tâbi' ehl-i örfе istinâden bin yüz yetmiş senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk bunun üç yüz elli guruşuyla bir re's atını gasb ve gâret idüb ziyâde gadr eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görülüb mezkûrların hilâf-ı şer'-i şerîf gasb ve gâret eyledikleri ol-mikdâr guruşu ile atı girü kendüye aliverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğün mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179

[s. 47 / Hüküm 1]

Taşabâd ve Erak Kâdılarına Hüküm ki

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân El-Hâc Ahmed zîde kadruhû südde-i sa'âdetime arzihâl idüb yüz yetmiş sekiz senesine mahsûben 'uhde ve iltizâmında olan Isfahân Şâh Hânım vakfı karyelerinden Taşabâd ve Erak kazâlarında vâki' ma'lûmu'l-esâmi kurâyı

diğer Ahmed nâm kimesne mûmâ-ileyhden iltizâm ve zabt ve a'şâr ve sâ'ir hukûk ve rûsûmunu ahz ve kabz idüb makbûzâtı bedel-i iltizâmına bâliğ olmuş iken bâliğ olmadı zarar eyledim deyü şirrete sülûk ile zarar iddi'âsıyla bi-vech-i şer'î ta'cîz ve te'addîden hâlî olmaduğın bildirüb mûmâ-ileyhin tarafından ta'yîn olunan vekîli Mehmed nâm kimesne muvâcehesinde mahallinde re'âya ve sâ'ir vukûfî olan bî-garaz kimesnelerden istifsâr ve makbûzâtı mikdârıyla der-'aliyyeme sıhhat ve hakîkatı üzere arz ve i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrumı istid'â ve divân-ı hümâyûnum kaleminden sû'âl olundukda vakf-ı mezbûr karyelerini mültezim-i mezbûr sene-i mezbûrede zabt ve makbûzâtı bedel-i iltizâmına bâliğ olduğı vâki' midir değıl midir re'âyadan ve sâ'ir vukûf-ı tâmı olanlardan tefahhus ve sıhhat ve hakîkatı üzere i'lâm olunmak için emr-i şerîf yazıla geldiğı der-kenâr olunmağın der-kenâr oldundığı üzere vukûfî olanlardan tefahhus ve sıhhat ve hakîkatı üzere i'lâm olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179

[s. 47 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Çorum Kâdisına Hüküm

Medîne-i münevvere nevverallâhu-te'âlâ ilâ yevmi'l-âhire evkâfî karyelerinden Amasya sancağında nâhiyesine tâbî' Gelengiras karyesi re'âyalarından olub Çorum kazâsında sâkin Nebi Mehmed ve Battal nâm kimesneler ile ma'lûmu'l-isim kimesneler gelüb bunlar karye-i mezbûrenin defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olub üzerlerine edâsı lâzım gelen resm-i bennâkların kanun ve defter mûcibince vakf-ı mezbûr zâbitine tamâmen edâ idüb kusûrları olmayub hilâf-ı kanun ve defter ziyâde mütâlebesi ve sâ'ir bid'a ve mezâlim ile te'addî ve rencîde olunmaları icâb itmez iken vakf-ı mezbûr mâlikâne mutasarrıfî olan Kağat-zâde Es-Seyyid Ahmed Efendi dimekle ma'rûf kimesne kanâ'at itmeyüb bunları konağında bi-lâ cürüm ahz ve habs ve der-zencîr ve her birlerinden hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk cebren ve kahren on beşer yığirmişer guraşların ahz eyledüğünden mâ'ada Gelgiras mukâta'asını ben aldım taraf-ı âhardan sizlere müdâhale olunmamak üzere emir ısdâr itdirdim deyü harc-ı fermân nâmıyla cebren yüz yetmiş beş guraşa yedlerinden temessük alub ve ere varan seyyibe hâatunlar için er cânibinden kanun üzere icâb iden otuz akçe resm-i arusânelerin sâkin oldukları toprak zâbitine tamâmen edâ iderler iken mezkûr resm-i arusâne nâmıyla otuz

guruşların alub ve irişüb kâr ve kisbe kâdir olmayan sabî evlâdlarından dahi resm-i mücerred nâmıyla üçer guruşların alub zulm-ü sarîh ve gadr-ı 'azîm itmekle bundan akdem hilâf-ı şer' ve kanun ol-vecihle olan zulüm ve te'addîsinin men'i için taraf-ı şer'den i'lâm-ı şer'ie verilmiş iken adem-i itâ'at birle zulüm ve te'addîsinin nihâyeti olmayub ahvâlleri diğêr gûn ve diyâr-ı âhara perâkende ve perîşân olmalarına bâ'is ve bâdî olduğun bildirüb kanun ve defter mûcibince 'amel olunub hilâf-ı kanun ve defter mezkûrun ziyâde mütâlebesi ve sâ'ir bida' ve mezâlim ile zâhir olan te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve defter-i mufassala mürâca'at olundukda Amasya sancağında Gelgiras nâhiyesine tâbi' neferât ile karye-i Gelgiras ma'a tevâbi'ihâ vakf-ı medîne-i münevvere şerefallâhu-te'âlâ kadîmden veregeldikleri üzere resm-i çift ve ekinlü ve bennâk ve caba alurlar imiş girü ile deynler ber-mûceb-i defter-i 'atîk ma'a niyâbet ve nîm ve bennâk ve caba yekûn ma'a gayruhû yigirmi dört bin sekiz yüz doksan altı akçe yazu ve kurrâ-ı sâ'ire ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr olduğun mastûr ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-lâ emr-i münîf vâki' olan te'addîsi men' olunmak için fermân-ı 'âlişân yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 47 / Hüküm 3]

Fatsa Kâdısına ve Canik Sancağı Mütesellimine Hüküm

Ünye sâkinlerinden Feyzullah nâm kimesne gelüb bunun karındaşı karakollukcı Halil dimekle ma'rûf kimesne bin yüz altmış beş senesinde fevt olub terekesi irs-i şer'le buna intikâl idüb karındaşı müteveffâ-yı mezbûrun yine kazâ-ı mezbûrda İskele nâm mahalle sâkinlerinden hazînedâr El-Hâc Ali Ağa dimekle meşhûr kimesneye bir akçe ve bir habbe vereceği yoğiken mezkûr zuhûr ve şirrete sülûk ve benim mukaddemâ senin fevt olan karındaşın mezkûrun zimmetinde alacağım vardır senden alurım deyü üzerine şer'an bir nesne sâbit olmadın mezbûr bunu hevâsına tâbi' ba'zı kimesnelere istinâden cebren ahz ve habs ve darb-ı şedîd ile darb eylediğinden gayri hilâf-ı şer' cebren iki yüz altmış guruşunu gasb ve gâret idüb ziyâde gadr itdiğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görülüb mezbûrun hilâf-ı şer' ve bi-gayr-i hakk gasb ve gâret eylediği ol-mikdâr guruş hakkı tamâmen tahsîl ve aliverilüb

ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene [1]179

[s. 48 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Tokad Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Tokad sâkinlerinden Salih bin Hacı Mehmed nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vaz‘ ve te‘addîsi yoğiken kazâ-ı mezbûr sükkânından Mehmed ve Mahmud nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayub hevâsına tâbi‘ ehl-i örf tâ’ifesine istinâden bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk bunun üç yüz guruşun ahz eylediğinden gayri oğlu Ali nâm kimesneyi cebren ahz ve hapis ve gadr eyledüğün bildirüb şer‘le görüleb mezbûrların bi-gayr-i hakk gasben ahz eylediği ol-mikdâr guruşu tamâmen tahsîl ve bî-kusûr kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ’ili C sene [1]179

[s. 48 / Hüküm 2]

Niksar Kâdısına Hüküm

Niksar kazâsı mahallâtından Kopuz mahallesinde vâki‘ Ahmed Beğ binâ eylediği mescîd-i şerîfinin imâmı olan Ali zîde salâhu sütte-i sa‘âdetime arzihâl idüb ashâb-ı hayrâtdan Çaykara sipâhisi Keleş Mehmed nâm kimesne Niksar kazâsında Fatlu cisri ile Talazan cisri mâbeyninde vâki‘ nehr-i kebîrde eyyâm-ı baharda sel suyu kesret ve tuğyân üzere geldikde mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu kayıkları ile iskeleden ücret ile adam geçiregeldüğü mülk kayıklarını sicil-i şer‘e ve teslîm-i ile’l-mütevelli birle vakf eyledikde ol vakıf kayıklardan hâsıl-ı icâreden eylediği vakfiye-i mescid-i mezkûrda imâm olanlara yevmî ikiçer akçe virile ve bu şart ve ta’yîn eylediği vakfiye-i ma‘mûlün-bihâsında mastûr ve mukayyed ve bu dahi hâlâ mescid-i mezkûrda imâm olub edâ-yı hizmet idüb şart-ı vâkıf ve vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ mücibince nehir-i mezkûrda a‘mâl olunan vakıf kayıkların Niksar sükkânından hâlâ mütevellisi Mehmed yedinde senede

altı guruş vazîfesini taleb eyledikde hilâf-ı şart-ı vâkıf ve mugâyir-i vakfiye-i ma'mûlün-bihâ vermekde ta'allül ve muhâlefet ve gadr-ı küllî murâd eyledüğin bildirüb şer'le görölüb yedinde olan i'lâm-ı şer'îye ve senedât ve vakfiye-i ma'mûlün-bihâ mûcibince icrâ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179

[s. 48 / Hüküm 3]

Sorgun Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi' Yassıöyük nâm karye sâkinlerinden Osman ve İsmail ve Süleyman nâm kimesneler gelüb yine karye-i mezbûre toprağında vâki' ber-vech-i iştirâk tapulu ve temessükli tasarruflarında olan ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a tarlalarını zabta ve zirâ'ate ve 'öşür ve resmin sâhib-i arza edâ edegeldikleri yerlerinde âharın medhali olmayub hilâf-ı kanun ve yedlerinde olan sâhib-i arz temessüküne mugâyir ecânibden bir dürlü müdâhale ve ta'arruz olunmak icâb itmez iken yine karye-i mezbûrede sâkin Molla Halil dimekle ma'rûf kimesne hevâsına tâbi' ba'zı mütegalibeye istinâden zikrolunan yerlerine fuzûli müdâhale ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde tegallüben zabt ve ol-vecihle ziyâde gadr ve te'addî eyledüğin bildirüb ol yerler kendüye alıverilüb yedlerinde olan sâhib-i arz temessüki mûcibince kemâkân zabt ve zirâ'at ve 'öşür ve resmin sâhib-i arza edâ itdirilüb hilâf-ı kanun ve yedlerinde olan sâhib-i arz temessüküne mugâyir ta'allül ve nizâ' itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden kanun üzere 'amel olunmak için emr-i şerîfim yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene 1179

[s. 48 / Hüküm 4]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm

Sâdât-ı kirâmdan Seyyid Mehmed ve Seyyid Ebubekir zîde şerefuğmâ ile Yakub ve İsa ve İsmail nâm kimesneler gelüb kazâ-i mezbûra tâbi' Saray nâm karye

sâkinlerinden KÖle oğlu Mustafa nâm kimesne kendü hâlinde olmayub bin yüz yetmiş senesinde bunların karye-i mezbûrede mâlik oldukları ma'lûmu'l-mikdâr kıyye samanlarıyla birkaç kıt'a mülk menzillerini hilâf-ı şer' tegallüben zabt idüb tekrâr yine karye-i mezbûrede sâkin Hasan nâm kimesneye bey' idüb bunlar dahi taleb eyledikde satun aldım deyü ta'allül ve gadr eyledügin ve bu bâbda da'vâlarına muvâfik Şeyhü'l-islâm dan fetvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb mûcibince şer'le görülüb mezbûrların hilâf-ı şer' tegallüben zabt ve bey' eylediği menzilleri kendüye alıverilüb ta'allül itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 49 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Amasya Kâdısına Hüküm

Amasya sâkinlerinden sâdâtdan Seyyid Hacı Mehmed zîde şerefuhû gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine Amasya sâkinlerinden Hacı Bilal oğlu ve Seyyid Nacak Bekir dimekle ma'rûf kimesneler kendü hâllerinde olmayub ehl-i örfе istinâden bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk yüz elli gurusunu gasb ve ziyâde gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfik fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görülüb alıvirilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükmi hümayûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 49 / Hüküm 2]

Çorum Sancağı Mutasarrıfına ve Osmancık Kâdısına Hüküm

Sâdâtdan Es-Seyyid Hacı Mehmed zîde şerefuhû gelüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi' Dodurga nâm karye sâkinlerinden Balcı oğlu Hasan Beğ dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde yüz yetmiş iki senesinden berü altmış gurusu alacak hakkı olub taleb eyledikde hilâf-ı şer'-i şerîf virmekte ta'allül ve gadr sevdâsında olduğun ve bu bâbda

da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görölüb ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hüküm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 49 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve İskilib Kâdısına Hüküm ki

İskilib sâkinlerinden Mehmed ve Mustafa nâm kimesneler südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bunların İskilib sâkinlerinden Körbayrakdâroğlu dimekle ma'rûf Ali nâm kimesneye şer'an vireceği olmayub dahl olunmak icâb itmez iken ve bi-lâ-'ind-i şer'i on beş sene mürûr iden hukûk da'vâsının istimâ'ı memnû' iken merkûm Ali zuhûr ve şirrete sülûk ve yiğirmi otuz sene mukaddem benim babamın sizin babanız zimmetinde üç yüz guruş alacağı kalmış bana intikâl eyledi alurum deyü hevâsına tâbi' kâdı ile yekdil ve Mansûr oğlu Hüseyin ve Hayır oğlu Mahmud dimekle ma'rûf kimesnelerin zûr şehâdetleriyle hilâf-ı şer'-i şerîf gadr murâd eyledüğün ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb mûcibince 'amel olunub hilâf-ı şer'-i şerîf müdâhale ve te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 49 / Hüküm 4]

Şerh: İ'lâm-ı hâli müş'ir Rumili Kâdısı i'lâmıyla emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâsıtı S sene [1]179

Tokad nâ'ibine ve Tokad Voyvodasına Hüküm ki

İslambol sâkinlerinden tüccâr tâ'ifesinden Ohan nâm zimmî südde-i sa'âdetime arzihâl idüb Tokad sâkinlerinden tüccârdan Acem Markar oğlu Sakalığüzel dimekle ma'rûf İstifân nâm zimmî bundan akdem on iki bin guruş yolluca akçesini Âsîtâne'de vermek için buna emrine binâ'en bu dahi ol-mikdâr meblağı tamâmen mahalline edâ

etmekle mahallinde mesfûrdan taleb eyledikde bi-vech-i şer'î ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk eyledüğün ve meblağ-ı mezbûrî edâsına şâhidleri Âsîâne'de olduğun ve mahallinde ihkâk-ı hakk mümkün olmaduğün bildirüb mübâşir ma'rifetiyle Âsîâne'de ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â itmeğün siz ki Mevlânâ ve Voyvoda-ı mûmâ-ileyhumâsız mesfûr İstifanı çavuş mübâşeretiyile li-ecli'l-mürâfa'a der-'aliyyeme ihzâr eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişân yazılmışdır.

Fî Evâ'ili C sene [1]179

[s. 49 / Hüküm 5]

Sivas Vâlisine ve Sorgun Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-i mezbûra tâbi' Muğallu nâm karye sâkinlerinden Mehmed ve Ömer nâm kimesneler gelüb bunların karye-i mezbûre toprağında ber-vech-i iştirâk tapulu ve temessükli mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarında âharın alâkası yoğiken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden mütegalibeden Hasan oğlu Hasan nâm kimesne kendü hâlinde olmayub tegallübünden nâşi bin yüz yetmiş iki senesinden berü fuzûli zabt idüb gadr itmekle bunlar dahi yerlerin alub zabt ve mezbûrun zabt eylediği senelerin noksân arâzisin taleb eylediklerinde edâda ta'allül ve muhâlefet sevâsında olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvâfık fetvâ-yı şerîfe virildüğün bildirüb fetvâ-yı şerîfeleri mûcibince şer'le görülüb mezbûrun bi-vech-i şer'î zabt eylediği senelerin noksân arâzisi alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 50 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Akdağ Kâdısına Hüküm ki

Sorgun kazâsı sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bunun babası Hacı Bekir nâm kimesnenin Akdağ kazâsı sâkinlerinden Çerkes Beğ oğlu Mustafa Beğ dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde bin yüz yetmiş senesinde bermûceb-i temessük üç bin guruş alacak hakkı olub almadın babası mezkûr Hacı Bekir fevt olub meblağ-ı merkûm irs-i şer'le buna intikâl idüb mezkûrdan meblağ-ı merkûmu

taleb eyledikde mütegalibeden olmağla dürlü dürlü illet ve bahâne ile virmekde bi-vech-i şer‘i ta‘allül ve ibtâl-i hakk ve gadr murâd eyledüğün ve mezkûr ile mukâvemet ve ihkâk-ı hakk mümkün olmadığın bildirüb şer‘le görülüb babası müteveffâ-yı mezkûrdan müntakil mezkûrun zimmetinde olan ber-mûceb-i temessük ol-mikdâr guruş hakk-ı irsiyesi tamâmen tahsîl ve bî-kusûr alvirilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 50 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine Sorgun Kâdısına Hüküm ki

Sorgun kazâsı sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb bunun babası Hacı Bekir nâm kimesnenin Sorgun kazâsı sükkânından karındaşı Şahin Ağa dimekle ma‘rûf kimesne zimmetinde bin yüz yetmiş senesinde cihet-i şer‘den on beş bin guruş alacak hakkı olub almadın babası mezkûr fevt olub meblağ-ı merkûm irs-i şer‘le buna intikâl idüb mezkûrdan ol-mikdâr guruş hakk-ı irsiyesini talep eyledikde dürlü dürlü tezvîrâta sülûk ve virmekde bi-vech-i şer‘i ta‘allül ve mezkûr mütegalibeden olmağla ihkâk-ı hakk mümkün olmadığın bildirüb şer‘le görülüb mezkûrun zimmetinde olan hakk-ı irsiyesi olan ol-mikdâr guruş hakkı tamâmen tahsîl ve bî-kusûr kendüye alvirilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 50 / Hüküm 3]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Bozok Kâdısına Hüküm ki

Tabanlı mukâta‘ası re‘âyâlarından ma‘lûmu‘l-isim kimesneler gelüb Bozok kazâsında sâkin Cerîd Türkmeni aşireti ahâlilerine şer‘an virecekleri yoğiken aşiret-i mezbûre eşkiyâsı sizin babalarınız babalarına karz akçesi virmiş idik deyü üzerine musallat ve cevr ve ezâ eylediklerinden mâ‘ada bu sene-i mübârekede aşiret-i mezbûreden Hüseyin oğlu Veli ve Mehmed ve Kôr Osman Beğ dimekle arîf kimesneler

altmış nefer mikdârı süvâri eşkiyâ ile mukâta'a-ı mezbûre derûnuna gelüb sizin için cerîme virmiş idik deyü içlerinden Bilir oğlu Halil ve Abdullah nâm kimesnelerin bi-gayr-i hakk cebren yedi yüz guruşların ahz ve yine mukâta'a-ı mezbûre mahallâtından Bolatlı cemâ'atinden yüz guruş ve Çarşaf mahallesinden üç yüz guruş ve Köseli cemâ'atinden on dört re's sığır ve Çağırğanlu cemâ'atinden üç yüz guruş ve Eminli cemâ'atinden Hacı İbrahim nâm kimesneden üç re's deve ve üç bârgîr ve Şeyhlü cemâ'atinden yedi re's bârgîr gasb idüb ziyâde gadr eylediklerin bildirüb şer'le görülüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 50 / Hüküm 4]

Akdağ Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi' Çayırşeyhi nâm karyede vâki' Zâkir oğlu Meşhedi nâm-ı diğêr Hamza Derviş zâviyesinin bi'l-fi'il berât-ı şerîfimle zâviye-dâr ve vakfının mütevellisi olan Mehmed Emin gelüb bunun zâviye-dârı olduğı vakf-ı mezbûrun defter-i hakanîde mukayyed vakıf karyelerinden mezkûr Çayırşeyhi karyesinin mümtâz ve mu'ayyen hudûdı dâhilinde kadîmü'l-eyyâmdan berü 'öşür ve resmin vakf-ı merkûme tarafından alınagelen yerlerin a'şâr ve rüsûmunda âharın alâkası yoğiken civârında vâki' havâs-ı hümâyûnum karyelerinden Terelipınar ve Sarım nâm karyelerin zâbiti zuhûr ve ol yerler bizim zâbiti olduğumuz hâss-ı merkûm karyeleri toprağındandır 'öşür ve resmin biz alurız deyü müdâhale ve bundan akdem mahall-i nizâ'm üzerinde mürâfa'a-ı şer' olunduklarında dahi bî-garaz kırk neferden mütecâviz ihtiyâr kimesnelerin ihbâr ve şehâdetleriyle şer'an sâbit ve bi-vech-i mu'ârazadan men' birle taraf-ı hudûd ve sınırı mübeyyin hüccet-i şer'ie virilüb ve tekrâr ol hüccet-i şer'iyenin balâsına mürâfa'ada imzâ dahi olmuş iken kâni' olmayub mugâyir-i hüccet-i şer'ie ve kadîm müdâhaleden hâlî olmadıkların bildirüb hüccet-i şer'iesi mûcibince 'amel olunub mezbûrların hilâf-ı kanun mugâyir-i hüccet-i şer'ie ve kadîm ol-vecihle zâhir olan müdâhale ve te'addileri men' ve def' olunmak bâbında hükmi hümâyûnum ricâ eylediğı ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene [1]179**[s. 51 / Hüküm 1]**

Mahalline Nakl Olunmuşdur

Kastamonu Kâdısına ve Çeklene Kazâsı Nâ'ibine ve Kastamonu Sancağı Mütesellimine Hüküm ki

Çeklene Kazâsına tâbi' Köşeler nâm karye sâkinlerinden Taraklı oğlu dimekle ma'rûf Mehmed nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed olub hilâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve hareketi olmayub te'addî ve rencîde olunmak icâb itmez iken Çeklene kazâsına tâbi' Simli nâm karye sükkânından Kara Receb oğlu dimekle ma'rûf Mustafa nâm kimesne kendü hâlinde olmayub dâ'imâ ahâli-i fukarâyı hilâf-ı inhâ ehl-i örf'e gamz ve tecrîm ve ızrâr 'âdet-i müstemiresi olmakdan nâşi şirrete sülûk ve sen benim hânemi ihrâk eyledin deyü gûnâ-gûn ifk ve iftirâ ile hilâf-ı inhâ ehl-i örf'e gamz ve tecrîm ve tekdîr ve gadr kasdıyla taht-ı hükûmet ve kazânızda mürûr ve 'ubûr eylediği mahallerde te'addîden hâlî olmadığın ve yedinde i'lâm-ı şer'iyesi olduğun bildirüb ol-vecihle gadr ve te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene [1]179**[s. 51 / Hüküm 2]**

Sivas Vâlisine ve Osmancık Kâdısına Hüküm ki

Osmancık kazâsı sâkinlerinden ebnâ-i sipâhiyândan İbrahim bin Osman nâm sipâhi südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bu bi'l-fi'l sefere eşer ebâ-'an-ced sipâhi-zâde olub kimesne ve deftere mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olmayub ve üzerine şuhûd-ı 'udûl ile şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Bekir nâm sipâhi zuhûr mücerred arz-ı fâsidesinde ve arz-ı ...sinde ve celb-i akçe sevdâsıyla ve sen bundan akdem on sene mukaddem benim tımarım mülhâkâtından olan Çiftlik karyesinde sâkin iken kalkub varub kazâ-ı mezbûrede sâkin olman ile seni kaldırıb yine karye-i mezbûreye nakl etdirdim deyü hevâsına tâbi' ehl-i örf tâ'ifesine istinâden bin yüz yetmiş senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk

bunun yüz gurusun gasb-ı ahz ve ziyâde gadr ve te'addî eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe virildüğün bildirüb mûcibince şer'le görülüb mezbûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk gasb-ı ahz eylediği ol-mikdâr gurus mezbûrdan bi't-tamâm tahsîl ve bî-kusûr kendüye alıvirilüb bi-vech-i şer'î ta'allül itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 51 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Amasya Kâdısına Hüküm

Amasya sâkinlerinden Hacı Kadir oğlu ve Hacı Bilal oğlu ve Hacı Mustafa nâm kimesneler ve sâ'ir ma'lûmu'l-esâmi kimesneler gelüb bunların yine Amasya sâkinlerinden El-Hâc Mustafa nâm kimesne zimmetinde yüz yetmiş senesinden berü üç bin iki yüz elli gurus alacakları olub almadın duyûnı terekesinden ezyed olduğu hâlde mezbûr fevt olub yine Amasya sâkinelerinden müteveffâ-yı mezbûrun maraz-ı mevtime i'tâk eylediği Hanım nâm mu'takasına müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde olan alacaklarından kıymetinde edâya sa'y etdirmek murâd eylediklerinde zevci Mehmed nâm kimesneye istinâden hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül ve muhâlefet üzere olduğun ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb mûcibince şer'le görülüb ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükmi hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene [1]179

[s. 51 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Zide ve Amasya Kâdısına Hüküm ki

Amasya sâkinlerinden Rabia nâm hâtun gelüb bunun vâsiyesi olduğu İbrahim ve Zeyneb nâm sagîr ve sagîrenin babaları El-Hâc Mustafa nâm kimesne murâbahacı tâ'ifesinden yine kazâ-ı mezbûre sâkinlerinden Orta köy ağası dimekle ma'rûf kimesne ile Bekmez oğlu nâm zimmîden istikrâz eylediği ma'lûmu'l-mikdâr akçe babaları

mezkûrun üzerine devr-i şer'î ve iltizâm-ı ribh olunmuş değil iken mezbûrlar bin yüz yetmiş senesinden berü bi-lâ-devr-i şer'î murâbaha nâmıyla beher sene yetmiş guruş alarak asl-ı mâla tecâvüz itmiş iken babaları mezkûr fevt olub terekesi irs-i şer'le sagîr-i mezbûrlara intikâl itmekle mezbûrlar asl-ı mâl ve murâbahadan müteveffâ-yı mezbûrda ma'lûmu'l-mikdâr guruş alacağımız kalmışdır deyü te'addî ve rencîdeden hâlî olmadıkların bildirüb şer'le görölüb mezbûrların bilâ-devr-i şer'î aldıkları akçe asl-ı mâla zamm ve zuhûr iden ziyâdesi bi'l-vesâye kendüye alıvirilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 52 / Hüküm 1]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına Akdağ Kâdısına Hüküm

Mehmed Emin nâm kimesne gelüb Bozok sancağında Akdağ nâhiyesinde Çiftlik der-mezra'a-ı Hamza Abdal kışlası nâm-ı diğeri Zâkir oğlu meşhedi der-tasarruf-ı Hamza veled-i Ahmed zâviyelik üzere tasarruf ider deyü defter-i hakanîde mukayyed ve bu çiftlik-i mezbûre zâviyelik üzere bi'l-fi'il berât-ı şerîfimle mutasarrıf olub çiftlik-i mezbûru ber-mûceb-i defter-i hakanî zâviyelik üzere zabt ve cânib-i vakfa aid olanı ahz ve kabz murâd eyledikde âhardan bir vecihle dahl olunmak icâb itmez iken Akdağ nâhiyesine tâbi' Karalıpınar ve Sarumezek kışlası karyeleri havâs-ı hümâyûnum mülhâkâtı olmağla karye-i Karalıpınar el-mezbûreye ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan mütegalibeden Mahmud oğlu Osman ve karye-i Sarumezek kışlası el-mezbûreye ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf Hacı Hasan oğlu Ali nâm kimesneler zikrolunan karyeleri havâs-ı hümâyûnum tarafından mukaddemâ zabta kanâ'at itmeyüb çiftlik-i mezbûre zâviyelik üzere mutasarrıf olanların alâkası yokdur havâs-ı hümâyûnum mülhâkâtındandır deyü hilâf-ı defter-i hakanî fuzûli müdâhale ve zabtına mümâna'at itmeleriyle defter-i hakanî mûcibince 'amel olunub hilâf-ı defter-i hakanî hâss-ı mezbûrlarının çiftlik-i mezbûra ol-vechle olan müdâhale ve te'addîleri men' ve def' olunmak için mukaddemâ istid'â ve defterhâne-i 'âmiremde mahfûz defter-i mufassala mürâca'at olundukda Akdağ nâhiyesine tâbi' Çiftlik der-mezra'a-ı Hamza Abdal kışlası nâm-ı diğeri Zâkir oğlu meşhedi der-tasarruf-ı Hamza veled-i Ahmed zâviyelik üzere

tasarruf ider bâ-berât deyü defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi‘ neferât ve iki zemîn ve bir âsiyâb ile karye-i Karalıpınar ...ve ...pınar ve hâsılı tahtında nîm ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayruhû ile bin on altı akçe ve yine neferât ve birer zemîn ve bir âsiyâb ile karye-i Sarımezek kışlası ve hâsılı tahtında nîm ve hinta yekûn ma‘a gayruhû iki bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle havâs-ı hümâyûnum olmak üzere başka başka tahrîr ve defter olunmağla bu takdîrce ber-mûceb-i defter-i hakanî çiftlik-i merkûmda merkûmân ber-vech-i mâlikâne mutasarrıflarının alâkaları olmayub zâviyelik üzere mutasarrıfı tarafından zabtı iktizâ eylediğün defter emîni esbak arz ve arzı mûcibince ‘amel olunmak için bin yüz altmış sekiz senesi evâhir-i şa‘bânında emr-i şerîf sâdır olmuş iken şimdi karyeteyn-i mezbûreteyn ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan İsmail ve Mahmud oğlu Ali nâm kimesneler zuhûr idüb hilâf-ı defter-i hakanî ve emr-i mezkûra mugâyir nizâ‘a tasaddî ve gadr irâdesinde oldukların bildirüb mugâyir-i emr-i ‘alî mezkûrânın ol-vecihle olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında müceddeden emr-i şerîfim ricâ ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere tarih-i mezkûrda emr-i şerîf virildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i ‘âlî mûcibince ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 52 / Hüküm 2]

Ber-vech-i Arpalık Çorum Sancağı Mutasarrıfına Osmancık Kâdısına Hüküm

Feyzullah ve Osman nâm kimesneler südde-i sa‘âdetime arzihâl idüb merhûm ve mağfûrun-leh Sultan Bâyezid Hân tâbe-serâhunun Osmancık kasabasında vâki‘ Kızılırmak dimekle ma‘rûf nehrin üzerine binâ eylediği cisrin tahtında vâki‘ Kızıl Hasan değirmeni dimekle ma‘rûf üç ocak değirmen yığirmi seneden mütecâviz harâb eser-i binâsı kalmayub ve resmi dahi taraf-ı vakfa edâ olunmayub kanun üzere tapuya müstehak oldukda bunlar sâhib-i arzdan resm-i tapu ile alub yedlerine virilen sâhib-i arz temessüki mûcibince zabt ve ta‘mîr itmek murâd eylediklerinde dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Çerkes oğlu Mehmed ve Molla oğlu Ali dimekle ma‘rûf kimesneler zuhûr ve şirrete sülûk ve ol değirmen sinîn-i merkûmeden mukaddem mûrisimiz merkûm Kızıl Hasan’ın idi binâsı mülkdür bize intikâl itmiş olur

deyü binâsının eseri kalmış değil iken a'yân ve mütegalibeden ma'iyetleri olan Fettah oğlu Mustafa nâm kimesnenin ...eyledikleri müzevver hüccet ile hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli müdâhale ve hamele ve neccârlar üzerlerine hüccüm ve darb iderek binâdan men' ve ol-vecihle gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık müte'addid fetavâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb fetavâ-yı şerîfe ve sâhib-i arz temessüki mûciblerince 'amel olunub mezkûrların hilâf-ı kanun ve mugâyir-i temessük ve fetavâ-yı münîfeye muhâlif ol-vecihle zâhir olan müdâhale ve te'addîleri men' ve ol değirmen yedlerinde olan sâhib-i arz temessüki mûcibince kendülere zabt ve ta'mîr itdirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le ve kanun üzere görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 53 / Hüküm 1]

Bafra Kâdısına ve Canik Muhâssılı [boşluk] zîde mecduhûya Hüküm ki

Bafra kazâsına tâbi' Yamaklı nâm karyeden Ali nâm kimesne gelüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi yoğiken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Tanfaz oğlu Ali ve İmam oğlu Mehmed ve Tanfaz Abdurrahman ve Arpa Saman oğlu dimekle ma'rûf kimesneler kendü hâllerinde olmamağla hevâlarına tâbi' rüfekâlarıyla yekdil ve yekcihet ve işbu bin yüz yetmiş dokuz senesinde bunun beş yüz aded koyun ve bir çift öküz ve bir manda ineğini alub hilâf-ı şer'-i şerîf ziyâde gadr ve te'addî eylediklerin bildirüb şer'le görüleb mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk fuzûli aldıkları hayvânâtı alıvirilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ etmeğın mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 53 / Hüküm 2]

Bozok Sancağı Mutasarrıfı [boşluk] dâme ikbâluhû ve Kızılkocalı Kâdısına Hüküm ki

Bozok sancağında Sorgun kazâsına tâbi' Sarımbeyli nâm karye sükkânından sâdât-ı kirâmdan Seyyid Mehmed zîde şerefuhû arzihâl idüb yine liva-ı mezbûrda Kızılkocalı kazâsı sâkinlerinden Osman nâm kimesne işbu sene-i mübâreke de hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk fuzûli iki yüz yigirmi beş gurusunu alub gadr-ı küllî eylediğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mahallinde şer'le görülüb merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli aldığı ol-mikdâr gurusu hakkı tamâmen tahsîl ve bî-kusûr kendüye alıvirilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 53 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Tokad Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Kazâ-ı mezbûre muzâfâtından Tozanlı nâhiyesine tâbi' Diğergi nâm karyeden sipâhi Hüseyin Beğ demekle ma'rûf kimesne gelüb bu kendü hâlinde olub ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi ve üzerine şer'an bir nesne sâbit olmayub müdâhale olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Mustafa ve Cinci oğlu Osman ve Burhan oğlu Mehmed nâm kimesneler birbirleriyle yekdil ve bin yüz yetmiş yedi senesinde hevâlarına tâbi' mütegalibeye istinâden yetmiş gurusu kıymetlü bir re's at ve otuz gurusu kıymetlü bir tay ve doksan aded koyun ve keçi ve otuz gurusu nakid akçe ve bir def'a altmış gurusu ve bir def'a dahi otuz gurusu akçesin bi-gayr-i hakk fuzûli ahz ve ziyâde gadr ve zulüm ve te'addî eylediklerin ve bu bâbda Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe virildiğün bildirüb mücibince şer'le görülüb bi-gayr-i hakk ahz eyledikleri meblağ-ı mezkûr ile at ve tay ve hayvanları tahsîl ve alıvirilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene [1]179

[s. 53 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisi Vezîre Sivas Kâdısı ve Sivas İli Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Karahisâr-1 şarkî kazâsına tâbi‘ Tomarza nâm karye sâkinlerinden Şirvan oğlu Gürenc kocabaşı arzihâl idüb bu kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve hilâf-1 şer‘-i şerîf kimesneye vaz‘ ve te‘addîsi olmayub ve üzerine dahi şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken eşîrrâ ve mütegalibeden Kör Bogos ve Kaduk oğlu Pedros ve taracî oğlu Ovannes ve Kaduk oğlu Agop ve Çerkez Artin nâm zimmîler kendü hâllerinde olmamalarıyla hevâlarına tâbi‘ Kaduk oğlu Kesir ve Tellez oğlu Ağya ve Buluç oğlu David ve Ziver oğlu Haçador ve Maltalı oğlu Yilîk ve Abanalî Tomas nâm zimmîler ile yekdil ve müttefik ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde bunun üzerine katlî kasdıyla hücum ve darb-1 şedîd ile darb ve hetk-i ırz eylediklerinden gayri kanâ‘at etmeyüb hilâf-1 şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk bin iki yüz gurusun gasb-1 ahz ve firâr ve gıybet ve hâlâ taht-1 hükûmet ve kazânızda mürûr ve ‘ubûr üzere oldukların bildirüb buldukları mahalde şer‘le görülüb mesfûrların hilâf-1 şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk ahz eyledikleri ol-mikdâr gurusu tamamen tahsîl ve bî-kusûr kendülere aliverilüb ihkâk-1 hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğîn şer‘le görülmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 54 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Tokad Kazâsı Nâ‘ibine Hüküm

Erbâb-1 tımardan Mîr Mehmed nâm sipâhi gelüb berât-1 şerîfimle mutasarrîf olduğu tımarı karyelerinden kazâ-1 mezbûr muzâfâtından Kâfirni nâhiyesine tâbi‘ Firedökse nâm karyenin hâsılı tahtında öşr-ü bostan ve öşr-ü meyve defterde tımarına hâsıl yazılmağla bu dahi karye-i mezbûre toprağında zirâ‘at ve hırâset idenlerin beşde bir öşürleriyle karye-i mezbûre toprağında vâki‘ meyve ve sebzesi satılır bağçe ve bostanlara mutasarrîf olanların bağçe ve bostanlarından hâsıl olan sebze elma ve emrud ve ceviz ve melhab ta‘bîr olunur meyve ve sâ‘ir el ile yolunub bey‘ ve intifâ‘ eyledikleri hayvânâtlarından dahi şer‘le müteveccih olan öşürlerini talep eyledikde hilâf-1 kanun ve defter vermekde ta‘allül ve muhâlefet üzere oldukların bildirüb kanun ve defter mûcibince ‘amel olunub hilâf-1 kanun ve defter ta‘allül ve muhâlefet etdirilmemek bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ etmeğîn kanun üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 54 / Hüküm 2]

Divriği Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi' Seydibaba zâviyesinin evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere zâviyedârları olan Seyyid Hasan ve Seyyid Sadreddin ve Seyyid Osman ve Seyyid Ali ve Seyyid diğêr Hasan ve Seyyid Hamza zîde şerefuğm gelüb bunlar sahîhü'n-neseb sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı neseb eylediklerine yedlerinde İslambol nukebâsından ma'mûlün-bih hüccet ve temessükleri olub üzerlerine edâsı lâzım gelen avâriz ve sâ'ir emr-i şerîfimle vâki' imdâd-ı hazeriyye ve tekâlîflerin virüb ve Ziniski nâm karyenin ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından değiller iken karye-i mezbûre sipâhisi olan [boşluk] nâm sipâhi rüsûm-ı ra'iyet ve ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından dahi bi-lâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mütâlebesiyle bunları rencîde eylediklerin bildirüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 54 / Hüküm 3]

Bozok Sancağına Mutasarrıf Olub Yeniil Hassa Voyvoyası Olan [boşluk] Dâme İkbâluhûya ve Yeniil Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Derviş nâm kimesne gelüb bu Anamoslu has karyelerinden [boşluk] karyesinin defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olmayub rüsûm-ı ra'iyet mütâlebesiyle te'addî olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre zâbiti olan Mehmed nâm kimesne zuhûr ve sen karye-i mezbûrenin defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarındansın senden resm-i ra'iyet alurum deyü hilâf-ı kanun te'addî ve rencîdeden hâlî olmaduğın bildirüb zâbit-i mezbûrun hilâf-ı kanun ol-vecihle resm-i ra'iyet mütâlebesiyle zâhir olan te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğın kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 54 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine Malatya Sancağı Mutasarrıfı Rişvan-zâde Abdurrahman Dâme İkbâluhûya Divriği Kâdısına Hüküm

Sen ki Divriği kâdısı Mevlânâ-yı mûmâ-ileyh İbrahim Hıfzı zîde fazluhûsun südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Divriği kazâsına tâbi' Vecdeğir nâm karye sâkinlerinden Ali bin Murteza nâm kimesne meclis-i şer'e varub yine kazâ-ı mezbûre sâkinlerinden Kel Musa ve karındaşı İbrahim nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayub merkûm Ali'nin li-ebeveyn karındaşı İbrahim nâm kimesneyi kılınç ve bıçak ile darb ve cerh ve bi-gayr-i hakk katl ve ziyâde gadr ve ba'de'l-keşf mezbûrlar da'vet-i şer' olundukda 'iyâleriyle Behisni cânibine firâr ve hâlâ anda sâkin olmalarıyla buldukları mahalde şer'le görülmek bâbında size hitâben emr-i şerîfim verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz eyledikleri ecilden siz ki vezîr-i müşâr ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhumâsız mezbûrlar buldukları mahalde ahz ve habs ve üzerlerine müstenid katl şer'an sâbit olmalarıyla habisinde ibkâ ve keyfiyetleri sûret-i sicillâtıyla der-'aliyyeme i'lâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene [1]179

[s. 54 / Hüküm 5]

Sivas Vâlisine Zeytun Kâdısına Hüküm

Osman nâm kimesne gelüb Zeytun kazâsına tâbi' Savrun nâm karye toprağında vâki' mutasarrıf olduğu mülk bağçesinden kadîmden kârîz güzerân itmiş değil iken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Bursalı oğlu Osman dimekle ma'rûf kimesne kadîme mugâyir tegallüben bunun bağçesine kârîz hafır ve ihdâs ve ta'cîz ve zarar-ı şer'isi olduğundan şer'le mürâfa'a ve zarar-ı şer'isi men' murâd eyledikde bezl irtişâ ile memnû' olmayub gadr ve te'addî olduğun ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb şer'le görölüb vâki' olan zarar-ı şer'isi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğın mahallinde şer'le görülmek içün emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene [1]179

[s. 55 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine Eğin Kâdısına Hüküm ki

Eğin kazâsı sâkinlerinden Arakil ve Artin ve Hasıra ve Agop ve Mardros râhib ve sâ'ir ma'lûmu'l-isim zımmîler gelüb bunların kasaba-ı mezbûre sâkinlerinden El-Hâc İsmail nâm kimesneye deyn ve kefâletleri olmayub ve üzerlerine dahi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken mezkûr Hacı İsmail yiğirmi dokuz sene mukaddem bin sekiz yüz doksan guruş asâleten ve kefâleten alacağım vardır deyü bu makûle bi-lâ-özri şer'i on beş sene mürûr iden hukûk da'vâsının istimâ'ı memnû' iken hilâf-ı şer'-i şerîf iddi'â ve mukaddemâ Âsîtâne'de mürâfa'a-ı şer' olduklarında vech-i meşrûh üzere olduğu şer'an sâbit ve iddi'âsı lağv ve mahz-ı şirret olduğundan bi-vech-i şer'i mu'ârazadan men' birle yedlerine i'lâm-ı şer'îye verilmiş iken mezkûr mütegalibe ve cebbâireden olduğundan memnû' ve mündefi' olmayub tekrâr meblağ-ı mezkûr sizden alurum deyü hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i i'lâm-ı şer'îye niza' ve ta'cîz ve rencîdeden hâlî olmaduğun bildirüb yedlerinde olan i'lâm-ı şer'îye mûcibince 'amel olunub mezkûrun vech-i meşrûh üzere mugâyir-i i'lâm-ı şer'îye zâhir olan müdâhale ve te'addîsi üzerlerinden men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 55 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Sivas ve Amasya ve Bafra Kâdılarına Hüküm ki

Nişân-ı hümâyûnum virilen dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıldetü'l-emâsil ve'l-akrân El-Hâc Hasan çavuş zîde kadruhû südde-i sa'âdetime arzihâl idüb Sivas ve Amasya ve Canik sancaklarında Kızılkümbet ve gayri nâhiyelerden Ilisu nâm karye ve gayriden elli dört bin sekiz yüz doksan altı akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu taht-ı kazâlarımızda vâki' ze'âmeti karyelerini mûmâ-ileyhin tarafından subaşî zabt ve vâki' olan mahsûl ve rûsûmun kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz murâd eyledikde âhardan bir vecihle dahl olunmak icâb itmez iken ashâb-ı ağrâzdan ba'zı kimesneler kendü hâllerinde olmayub ze'âmet-i mezbûr karyeleri re'âyâlarını tahrîk ve idlâl ve mücerred ta'cîz ve ahz kasdıyla mûmâ-ileyhin ze'âmet karyelerini biz Gürcistan cânibinden mîr-i mîrândan tahvîl ve tezkere etdirdük deyü hilâf-ı defter-i hakanî ve mugâyir-i kanun ve berât-ı şerîfime muhâlif fuzûli müdâhale ve zabt ve mahsûl ve rûsûmun ahz ve kabza mûmâna'at ve ihtilâline bâ'is ve bâdî ve gadr-ı küllî sevdâsında

oldukların bildirüb ze‘âmet-i mezbûr karyelerini mûmâ-ileyhin tarafından subaşısı zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmâtı kanun ve defter mûcibince ahz ve kabz etdirilüb hilâf-ı defter-i hakanî ve yedinde olan berât-ı ‘âlişânıma mugâyir ashâb-ı ağrâzdan olan mezkûrları ve âhardan bir ferdi ze‘âmet-i mezbûr karyelerini mîr-i mîrândan tezkere etdirdük deyü bir dürlü dahl ve ta‘arruz ve nizâ‘ etdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ ve defter-i ‘âmiremde mahfûz olan rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca‘at olundukda ze‘âmet-i mezbûr yetmiş beş senesine târihiyle mûmâ-ileyh Hacı Hasan çavuş zîde kadruhûnun hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde oldığı mastûr ve mazmun-ı kâğıd-ı hükkâmî ‘alâ zuhûr ider ise huzûr-ı âsâfide mürâfa‘a olmadıkca kaydı der-kenâr olmamak üzere yetmiş yedi senesi recebinin selhinde bâ-emr-i ‘âli kaydına şerh virildiği mukayyed bulunmağın defter-i hakanî mûcibince ‘amel olunmak emrim olmuştur.

Fî Evâsıtı C sene [1]179

[s. 55 / Hüküm 3]

Sivas Vâlisine ve Divriği Kâdısına Hüküm ki

Divriği sâkinlerinden Mened oğlu Tanil nâm zimmî gelüb bunun Kurşunlu oğlu Hacı Veli Ağa dimekle ma‘rûf kimesneye olan ma‘lûmu’l-mikdâr gurusı deyni için mezbûra otuz keyl buğday altmış batman revgân-ı sâde virüb te‘âmül-i mezbûre üzere deynine bâliğ olub zimmetinde alacağı kalmış değil iken mezbûr fevt oldukda veresesinden yine Divriği sâkinlerinden Hacı Osman nâm kimesne ile sâ’ir ma‘lûmu’l-esâmî kimesneler zuhûr ve şirrete sülûk ve senin zimmetinde mûrisimiz mezbûrun alacağı var imiş mukâbelesinde verdiği ol-mikdâr keyl buğday ile ol batman yağı tutmazız tekrâr senden aluruz deyü bunun üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken hilâf-ı şer‘-i şerîf te‘addî ve rencîdeden hâlî olmadıkların ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince ‘amel olunub mezkûrların hilâf-ı şer‘-i şerîf ve bi-gayr-i hakk ol-vecihle zâhir olan te‘addîleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer‘le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 56 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Osmancık Kâdısına Hüküm ki

Osmancık kazâsı sâkinlerinden Osman nâm kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bu kendü hâlinde olub hilâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve hareketi olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken yine kasaba-ı mezbûre sâkinlerinden zaleme ve mütegalibeden Ahmed ve Osman ve Mustafa nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayub birbirleriyle yekdil ve bin yüz yetmiş senesinden berü gûnâ-gûn ifk ve iftirâ ile üzerine musallat ve mücerred celb-i mâl ve ahz-ı intikâm kasdıyla hevâsına tâbi' ehl-i örfe istinâden hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk iki yüz guruşluk emvâl ve eşyâsın gasben ahz ve ol-vecihle gadr-ı küllî eylediklerin ve mezkûrlar a'yân ve mütegalibeye istinâdı sebebiyle henüz icrâ-yı hakk mümkün olmaduğın ve yedine Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe virildiğın bildirüb mücibince şer'le görülüb mezkûrların bi-gayr-i hakk gasben ahz eyledikleri emvâl ve eşyâsı kendüye aliverilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâsıtı C sene 1179

[s. 56 / Hüküm 2]

Ber-vech-i arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfı Abaza Mehmed dâme ikbâluhûya ve Bozok Kâdısına Hüküm ki

Kazâ-ı mezbûrdan Haremeyn-i muhteremeyn ahâlilerinden Mehmed ve Ali ve Ömer ve dahi sâ'ir ma'lûmu'l-esâmî kimesneler südde-i sa'âdetime arzihâl [idüb] bunlar kendü hâllerinde ırzlarıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîleri olmayub ve üzerlerine şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken yine kazâ-ı mezbûr sükkânından Ali Beğ ve Abdülhay oğlu ve Hacı Süleyman ve Behram oğlu Mehmed dimekle ma'rûf kimesne kendü hâllerinde olmayub bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk bin sekiz yüz guruşların alub ziyâde gadr ve te'addî eylediklerin bildirüb şer'le görülüb mezbûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk aldıkları ol-mikdâr guruş hakları tamâmen tahsîl ve aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur.

Fî Evâsıtı C sene [1]179**[s. 56 / Hüküm 3]**

Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Sorgun'a Hüküm ki

Sorgun kazâsına tâbi' Karamağara nâm karye sükkânından Mustafa nâm kimesne gelüb bunun kimesneye deyn ve kefâleti olmayub kendü hâlinde ırzıyla mukayyed ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine karye-i merkûm sükkânından Hacı Ali ve Hatib oğlu Kör Ahmed dimekle ma'rûf kimesneler birbirleriyle yekdil ve bin yüz yetmiş senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk hevâlarına tâbi' mütegalibeye istinâden bunun yüz elli guruşun nehb ve gâret ve ziyâde gadr ve te'addî ve mezkûrlar mütegalibeden olmağla mukâvemet ve ihkâk-ı hakk mümkün olmadığın ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb şer'le görülüb mezkûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk nehb ve gâret eyledikleri ol-mikdâr tamâmen tahsîl ve bî-kusûr kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıtı C sene 1179**[s. 56 / Hüküm 4]**

Sivas Vâlisine ve Sorgun Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi' Karamağara nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb bunun babası Hacı Ebubekir nâm kimesne bin yüz yetmiş senesinde fevt oldukda yedi re's tavlı deve ve altıyüz koyunları irs-i şer'le buna intikâl idüb âhardan dahl icâb itmez iken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden verâsetde alâkası olmayan ammisi Kabil Ağa dimekle ma'rûf kimesne hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk ol-mikdâr re's deve ve koyunları zabt ve âhara fûruht ve semenin ahz ve umûruna sarf idüb ziyâde gadr ve te'addî eyledüğün bildirüb şer'le görülüb babasından ammisi mezkûrun fuzûlî zabt ve âhara bey' ve semenin ahz ve umûruna sarf eyledüğü ol-mikdâr deve ve koyunlarının kıymetleri kendüye şer'le alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak

bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 57 / Hüküm 1]

Bozok Sancağı Mutasarrıfı Olub Yeniil Hassa Voyvodasına Yeniil Kâdısına
Hüküm

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm Bozulus kâdısı Mevlânâ Şeyh-zâde Abdurrahman zîde fazlühü südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Bozulus aklâmından Şeyhli cemâ'atinden İbrahim ve Soğancı oğlu Yusuf ve Karkın oğlu Ahmed ve Habib Mehmed ve Zülfikâr kethüdâ ve Mustafa kethüdâ ve Bıçakçı oğlu Yakub nâm kimesneler ile sâ'irleri meclis-i şer'e varub cemâ'at-i mezkûre kethüdâsı Mustafa Beğ dimekle ma'rûf kimesne yine cemâ'at-i mezbûreden Emirze Ali oğulları ve sâ'irlerinin cem'-i rüsûmâtı için adamlarını ta'yîn eyledikde Yeniil hassa re'âyâlarından Yeniil kazâsında sâkin Cirit Cuma Ali oğlu nâm kimesne sâ'ir eşkiyâ ile yekdil ve âlet-i harb ile üzerlerine hücum ve bin yüz yetmiş dokuz senesinde bir nefer 'avretlerini katl ve ba'zılarının yüz mikdâr kara sığır ve beş deve ve sâ'ir hayvânâtların dahi sürüb zabt idüb hilâf-ı şer'-i şerîf ziyâde gadr ve dayk etmeğle ihkâk-ı hakk olunmak için emr-i şerîf verilmek ricâsına der-devlet-medâra arz ediver deyü ilhâh etmeleriyle ol-bâbda vâki' hâli hükm-i hümayûnum verilmek ricâsına bi'l-iltimâs arz eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 57 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine Eğin Kâdısına Hüküm

Kazâ-i mezbûra tâbi' Nardu nâm karyeden Abraham nâm zimmî gelüb bunun mâlik olduğu iki yüz guruş kıymetlü katırında kimesnenin alâkası yoğiken yüz yetmiş sekiz senesinde İstanbul'da iken karye-i mezbûrede sâkin Halil nâm kimesne zevcesi Anna nâm nasrâniyeden katırını bana vir âhar karyeden saman tahmîl ideceğim dedikde zevcesi mesfûre dahi virmem deyü cevâb eyledikde mezbûr mütegalibeden olmağla

menziline girüb katırını tegallüben alub âhar karyeye gider iken yolda bir kimesne katırını mezbûrun yedinden cebren almağla şimdi bu katırın veyâhud semenin taleb eyledikde cebren benim yedimden alındı deyü vermekde ta'allül ve gadr eyledüğün ve bu bâbda da'vâsına muvâfik Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görölüb katır veyâhud semeni aliverilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ etmeğün mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 57 / Hüküm 3]

Ber-vech-i Arpalık Amasya Sancağı Mutasarrıfına ve Amasya Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr sâkinelerinden Rabia nâm hâtun gelüb bunun zevci taraf-ı şer'den mansûbe vasiyeleri oldığı sagîr evlâdlarının babaları tüccârdan El-Hâc Mustafa nâm kimesne ticâret ile Âsîtâne'de misâfiren sâkin iken fevt oldukda yanında mevcûd emvâl ve eşyâsın ahz ve buna teslim için 'an-asl kazâ-ı mezbûrdan olub Âsîtâne'de misâfiren sâkin Hâfız Mehmed dimekle ma'rûf kimesneyi vasî nasb itmekle mezbûr Mehmed bi'l-cümle tereke ve sâ'ir emvâl ve eşyâ ve bir nefer Gürciyü'l-asl Hanım nâm câriyesin ahz ve Amasya'ya vardıkda mezbûr Mustafa câriye-i mezbûrı hayâtında azâd eyledi deyü kendüye 'akd idüb ziyâde gadr ve mezbûr hâlâ Amasya'da olduğun ve bu bâbda Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüb mûcibince şer'le görölüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ etmeğün mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene [1]179

[s. 57 / Hüküm 4]

Üsküdar'dan Samsun'a varub gelince yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve voyvodalar ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki

Samsun kal'asına kal'a bendi fermânım olan iki nefer kimesneler ahz ve Samsun'a îsâl eylemek üzere divân-ı hümayûnum çavuşlarından Hasan çavuş zîde kadruhû ta'yîn ve irsâl olunmağla çavuş-ı mûmâ-ileyh mezkûrlar ile her kangınızın taht-

ı hükümet ve kazâsına dâhil olur ise firârları gâ'ilesi çekilmeyecek emîn ve mahfûz mahallere kondurub ve gicelerde beklendirüb ve gider olduklarında kadr-i kifâye yanlarına muhâfazacılar ve bir hoşca zabt ve rabtlarına ihtimâm ve birbirinize irsâl iderek Samsun kal'asına irsâl olunmalarına say ve dikkat eyleyüb iğmâz ve müsâmahadan ittikâ ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 58 / Hüküm 1]

Sivas Vâlisine ve Sorgun Kâdısına Hüküm ki

Sorgun kazâsına tâbi' Karamağara nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb bunun babası Hacı Ebubekir nâm kimesnenin kazâ-ı mezbûr sükkânından isimleri ma'lûm kimesneler zimmetlerinde yüz yetmiş senesinde cihet-i şer' den ber-mûceb-i defter birer mikdâr gurus alacak hakkı olub almadın babası mezkûr fevt olub mezkûrların zimmetlerinde olan meblağ-ı merkûm ile karye-i merkûmede vâki' tereke ve emvâl ve mülk menzil ve sâ'ir eşyası irsen bununla yine karye-i merkûme sükkânından karındaşları sagîrlere intikâl ve sagîr-i mezbûrlara taraf-ı şer' den bâ-hüccet-i şer' iye bu dahi nasb olunmağla vesâyeten ve asâleten ahz etmek üzere iken yine karye-i mezbûre sükkânından İsa Şahin Ağa ve Kabil Ağa dimekle ma'rûf kimesneler birbirleriyle ve menzil-i mezkûr ile ber-mûceb-i defter der-zimem olan meblağ-ı merkûmdan bir mikdârını fuzûli ve tegallüben ahz ve umûrlarına sarf ile istihlâk ve gadr eylediklerin ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüb babalarından müntakil mezkûrların hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk ahz eyledikleri hakk-ı irsiyeleriyle ber-mûceb-i defter mezkûrların zimmetlerinde bâkî kalan ol-mikdâr gurus vesâyeten ve asâleten kendüye alıvirilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer' le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 58 / Hüküm 2]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına Sorgun Kâdısına Hüküm

Osman Beğ dimekle ma'rûf kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi' Karakaya karyesinde vâki' devr-i keyl olunmuş yüz elli müd mahsûlünde âharın alâkası olmayub bir-vecihle dahl olunmak icâb itmez iken kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden El-Hâc Bekir ve karındaşı Şahin Mehmed ve Kâbil dimekle 'arîf kimesneler birbirleriyle yekdil ve bin yüz yetmiş sekiz senesinde hilâf-ı şer'î şerîf ve bi-gayr-i hakk fuzûli ve tegallûben ol-mikdâr müd mahsûlün zabt ve umûrlarına sarf ve gadr-ı küllî eylediklerin bildirüb şer'le görölüb mezbûrların bi-gayr-i hakk ahz ve zabt ve umûrlarına sarf ve istihlâk eyledikleri ol-mikdâr mahsûl girü kendüye istirdâd olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 58 / Hüküm 3]

Bozok Sancağı Mutasarrıfına Kızılkocalı Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûre sâkinelerinden Zeyneb nâm hâtun gelüb bunun babası Hacı Bekir Ağa dimekle 'arîf kimesne bin yüz yetmiş beş senesinde fevt oldukda terekesi irsi-i şer'le bununla yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden karındaşları Hasan ve Mustafa ve Ahmed ve Ömer ve Memiş nâm kimesnelere intikâl idüb mezbûrlar ammileri Şahin Mehmed ve Kâbil dimekle 'arîf kimesneler ile yekdil ve yekcihet olub tereke-i merkûmeden bunun hissesin vermeyüb cümlesin zabt etmeleriyle bu dahi babası müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil terekeden 'alâ-mâ-farazallahu-te'âlâ hissesine isâbet iden hakk-ı irsiyesin karındaşları mezbûrlardan taleb ve almak istedikde bi-vech-i şer'î vermekde ta'allül ve ibtâl-i hakk ve gadr-ı küllî sevdâsında oldukların bildirüb şer'le görölüb babası müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil terekeden 'alâ-mâ-farazallahu-te'âlâ hissesine isâbet iden hakk-ı irsiyesi kendüye aliverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ etmeğin mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 58 / Hüküm 4]

Sivas Vâlisine ve Sivas Kâdısına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Mehmed ve Hasan nâm kimesneler gelüb bunların babaları Tıfıllı-zâde Ahmed ağa dimekle ma'rûf kimesnenin kimesneye deyn ve kefâleti olmayub şer'an dahl olunmak icâb itmez iken babaları mezbûr fevt oldukda Kômürlü oğlu Hacı Ömer nâm kimesne zuhûr ve mücerred celb-i mâl sevdâsıyla babanız müteveffâ-yı mezbûrda üç yüz yetmiş gurus alacağım vardır deyü yüz yetmiş senesinde bi-gayr-i hakk üç yüz yetmiş gurusların ahz ve bunlar dahi taleb ve almak üzereler iken mezkûr Ömer dahi fevt olmağla kazâ-ı mezbûrda sâkin oğulları [boşluk] ve [boşluk] nâm kimesnelerden taleb eylediklerinde edâda ta'allül ve gadr eylediklerin bildirüb şer'le görülüb babaları müteveffâ-yı mezbûrun bi-gayr-i hakk aldığı ol-mikdâr gurus hakları terekesin kabz iden oğulları mezkûrlardan mâl-ı müteveffâdan tamâmen tahsîl ve alıverilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

[s. 59 / Hüküm 1]

Ber-vech-i Arpalık Bozok Sancağı Mutasarrıfına ve Kızılkoca Kâdisına Hüküm

Kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Hüseyin Beğ dimekle ma'rûf kimesne südde-i sa'âdetime arzihâl idüb yine kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Avil oğlu Ömer Ağa dimekle ma'rûf kimesne kızı Meryem'i rızâsı ve şuhûd mahzarında yiğirmi beş bin akçe mihr-i mü'eccele ile akd-i nikâh idüb menkûhası mezbûreye âhardan bir vecihle dahl ve ta'arruz olunmak icâb itmeyüb ve ma'kûd nikâh üzerine nikâh şer'an sahîh değil iken kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Tatar oğlu Ömer nâm kimesne mezkûr Avil oğlu Ömer'i iğfâl ve sana üç kise akçe vereyim kızın mezbûreyi bana ver deyüb ol dahi tama'-ı hâmından nâşi kızım mezbûreyi sana verürüm deyü birbirleriyle ittifâk ve menkûhası mezbûreyi vermekde ta'allül ve muhâlefet ve gadr sevdâsında oldukların ve bu bâbda da'vâsına muvâfık Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildüğü bildirüb fetvâ-yı şerîfe mücibince şer'le görülüb menkûhası mezbûre kendüye alıverilüb ber-müceb-i fetvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene [1]179

[s. 59 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine ve Çorum Kâdisına Hüküm ki

Hâlâ Erzurum vâlisi vezîrim Es-Seyyid Nu‘man Paşa edemallâhu te‘âlâ iclâlehu arzihâl gönderüb Çorum sancağında ve kazâsı muzâfâtından Dîvân-ı Karabörk nâhiyesinde Amuk nâm karye ve gayriden sekiz bin altı yüz akçe tımara mutasarrıf Lütfullah defter-i hakanîde mastûr olduğu üzere vezîr-i müşârun ileyhın hizmetinde olmağla defterlülerinden olmak üzere iltimâsları mûcibince yüz yetmiş sekiz senesi evâhir-i şa‘bânının selhi târihiyle bâ-emr-i ‘âlî kaydı meşrûh olduğu defter-i hakanîde mukayyed olub mezbûr Lütfullah’ın tımarına bir dürlü dahl icâb itmez iken tarafından mültezimi Osmancıklı Halil Efendi dimekle ma‘rûf kimesne tımar-ı mezbûr karyelerini sene-i mezkûrede zabt ve ta‘şîr etmiş iken Sivas ahâlisinden Tercan-zâde Hüseyin Ağa dimekle ‘arîf kimesne zuhûr ve tımar-ı mezbûr etbâ‘ımdan birinin üzerine Gürcistan tarafından tahvîl ve tezkere etdirdüm sene-i mezbûre mahsûl ve rûsûmı tarafımızdan ahz ve kabzı lâzım gelüb ve husûs-ı mezbûr için sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin tarafından buyruldu dahi vârid olmuşdur deyü kavlı mücerrediyile tımar-ı mezbûr karyelerinin sene-i mezbûrede vâki‘ mahsûlât ve rûsûmâtını tegallüben almak irâdesiyle mültezim-i mezkûra mektûb tahrîr ve irsâl ve ol-vecihle merkûm Lütfullah’a gadr kasd eylediği müşârun-ileyh tarafına inhâ olunmağla tımar-ı mezbûr defter-i hakanî ve yedinde olan berâtı mûcibince merkûmun tarafından mültezimine zabt ve vâki‘ olan mahsûl ve rûsûmı ahz ve kabz etdirilüb merkûm Hüseyin ve tarafından ademîsi dahl ve ta‘arruz etdirilmemek için emr-i şerîfim sudûrını istid‘â ve defter-hâne-i ‘âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca‘at olundukda tımar-ı mezbûr hâlâ berât-ı şerîfimle merkûm Lütfullah’ın üzerinde vech-i meşrûh üzere kaydı meşrûh olduğu mukayyed ve âhara tahvîl verildiğinin kaydı bulunmaduğına divân-ı hümâyûndan cevâb tahrîr olunub ve tımar-ı mezbûr ber-minvâl-i muharrer müşârun-ileyhin defterlülerinden olmak üzere kaydı meşrûh merkûm Lütfullah’ın hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olmağla tımar-ı mezbûrun defter-i hakanî ve yedinde olan berâtı mûcibince mezkûrun tarafından mültezim-i mezkûrun zabtına ve vâki‘ olan sene-i mezkûre mahsûl ve rûsûmunun kanun ve defter mûcibince ahz ve kabzına âharın dahl ve ta‘arruz eylemesi mugâyir-i defter-i hakanî ve kanun olmağla hilâf-ı defter-i hakanî ve kanun mezkûrun yedinde olan berâtına mugâyir mezkûr Hüseyin’i ve âharı dahl ve ta‘arruz etdirilmemek için

muktezâ-yı defter-i hakanî ve kanun üzere emr-i şerîfim sudûrî bâbında bi'l-fi'il re'isü'l-küttâbım olan Ömer dâme mecduhû i'lâm etmeğin i'lâmı mûcibince muktezâ-yı defter-i hakanî ve kanun üzere 'amel olunmak için emr-i 'alî yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene [1]179

[s. 60 / Hüküm 1]

Tokad Kazâsı Nâ'ibine Hüküm

Seyyid Ömer zîde şerefuhû südde-i sa'âdetime gelüb bunun kazâ-ı mezbûra tâbi' ze'âmet karyelerinden Geksi nâm karye toprağında vâki' tasarrufunda olan kadîmi bağlarından defterde maktû' yazılmağla hâsıl olan üzümlerinden öşr mu'âdil maktû'un vermeğe râzı iken karye-i mezbûre zâbiti olan Veli nâm kimesne kanâ'at etmeyüb kâh öşür ve kâh ziyâde talebiyle hilâf-ı kanun te'addî ve rencîdeden hâlî olmaduğın bildirüb öşr-ü mu'âdil maktû'un verdikden sonra hilâf-ı kanun ve defter te'addî etdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene [1]179

[s. 60 / Hüküm 2]

Sivas Vâlisine Zaralı-zâde Feyzullah Paşa'ya ve Sivas Kâdısına Hüküm ki

İskilib kazâsına tâbi' Anbarcı nâm karyede sâkin cemâ'at-i bin Hüseyin nâm-ı diğeri Cemili Arab re'âyâsından Yusuf ve Mustafa ve Şuh ve Veli ve Hüseyin nâm kimesneler südde-i sa'âdetime arzihâl idüb bunlar kendü hâllerinde ve hilâf-ı şer'î şerîf vaz' ve hareketleri yoğiken birkaç seneden berü Çorum ahâlisi sancak mutasarrıflarını tahrîk ve celb-i mâl sevdâsıyla içlerinden zî-kudret olanlar haklarında ifk u iftirâyı mutazammın arz ve mahzarlar tertîbi ile der-'aliyyeme irsâl ve emr-i şerîf ısdâr etdirüb ta'cîz ve tekdîrden hâlî olmayub perâkende ve perîşân olmalarına bâdî oldukların bildirüb ahâli-i Çorum'dan kendülerden iddi'â-yı hukûk eden Dâmâd oğlu ve sâ'irleriyle şer'le mürâfa'a ve tasallutları üzerlerinden men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ı hümayûnumda mahfûz kuyûd ve ahkâma mürâca'at olundukda Çorum kazâsında sâkin Cemili Arabı 'aşîretinin kethüdâları El-Hâc Yusuf ve

karındaşı oğlu Deli Hüseyin ve sâ'ir refikleri havâli-i mezbûrda vâki' Köprü ve Cambele ve sâ'ir ma'berlerde geşt ü güzâr ve kârbân ve ebnâ-ı sebîle îsâl-i hasâr ve melce'-i eşkiyâ oldukları sâbit ve Çorum kurâsı fukarâsının mevrû'ât ve bağ ve bağçe ve bostanların itlâf ve ihkâk-ı hakk için da'vet-i şer' olunduklarında itâ'at etmemeleriyle sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin ma'rifetinle ve ma'rifet-i şer'le zimmetlerinde sâbit olan hukûk-ı 'ibâd tahsîl ve ihkâk-ı hakk olunmak için Çorum kâdısının 'arzı ve ahâlisinin mahzarıyla yetmiş sekiz senesi evâhir-i zi'l-ka'desinde emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsız iddi'â-yı hukûk eden dîvân-ı Sivas'a ihzâr ve husamâlarıyla terâfî'-i şer' ve tarafeyne gadr ve himâyeden ve te'addî ve tecâvûzden 'ârî vecihle görölüb keyfiyet-i hâlleri 'alâ vecihî's-sihha der-'aliyyeme 'arz ve i'lâm olunmak emrim olmuştur.

Fî Evâsıtı Ca sene [1]179

[s. 60 / Hüküm 3]

Divriği Kâdısına Hüküm ki

Divriği kazâsı muzâfâtından Hekime nâhiyesine tâbi' Bahtiyar nâm karye sâkinlerinden zümre-i yeniçeriyândan Süleyman Beşe ve Bektaş Beşe ve Veli Beşe ve diğer Süleyman Beşe ve İbrahim Beşe ve Hasan Beşe ve Mehmed Beşe ve diğer İbrahim Beşe demekle ma'rûf ve sâ'ir ma'lûmu'l-isim yeniçeriler gelüb bunlar bi'l-fi'il sefere eşer sahîh dirliğe mutasarrıf dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden olub ve karye-i mezbûrenin dîvânîsi tımar ve mâlikânesi vakıf olmağla karye-i mezbûre toprağında zirâatleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden beşde bir 'öşürlerin karye-i mezbûre sipâhîlerine ve mâlikâne tarafına edâ ve terekeleri öşrûn karyelerinde olan anbara nakl idüb ve bu makûle bi'l-fi'il sefere eşer sahîh dirliğe mutasarrıf dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden resm-i bennâk ve resm-i gerdek talebi ve akreb bazara nakil teklîfiyle te'addî ve rencîde olunmaları icâb etmez iken karye-i mezbûrenin müşterek sipâhîlerinden Hasan veled-i Süleyman nâm sipâhî hilâf-ı kanun resm-i 'arûsiye ve resm-i bennâk mütâlebe ve cebren ahz eylediğinden mâ'ada terekeleri 'öşürlerinden akreb bazara götürün deyü te'addî ve âhar karyede hâsıl eylediğiniz terekeleriniz için bana dahi 'öşür verin deyü rencîde ve vakitlü vakitsiz karyelerine gelüb müft ve meccânen yem ve yemek ve sâ'ir zahîrelerin alub bunun emsâli zulüm ve te'addîsinin

nihâyeti olmayub ahvâlleri diğ er gûn olduğ un bildirüb sipâhî-i mezkûrun hilâf-ı ş er' ve mugâyir-i kanun ol vecihle olan zulüm ve te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum sudûrını istid'â eyledikleri ecilden defter-hâne-i 'âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümayûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Divriğ i sancağ ında Hekime nâhiyesine tâbi' on üç nefer re'âyâ ile karye-i Bahtiyar ve hâsıl-ı kısm-ı mine'l-hums hinta ve ş a'ir ve resm-i bâğât yekûn bin dört yüz seksan akçe ve hisse-i vakf-ı câmi'-i Ahmed Ş âh bin Süleyman mâlikâne tamâmen yedi yüz kırk ve hisse-i dîvânî tımar yedi yüz kırk akçe ve resm-i çift ve resm-i bennâk ve resm-i mücerred ve resm-i küvvâre ve resm-i 'arûsiye yekûn ma'a gayruhû bin iki yüz on akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrir kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Vanik Kutludoğ muş nâm karye ve ma'a gayruhû birikdirilüb üç bin üç yüz akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezkûrun üç bin akçesi Hasan veled-i Süleyman'ın tımarı ve bâkîsi müştereki kaydında olduğı mastûr ve mukayyed bulunmağ la defter-i hakanî mûcibince kanun üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhiri C sene 1179

SONUÇ

Osmanlı Devleti, reaya ve idari-askeri sınıfın şikâyetlerini dinlemek, bu şikâyetlere çözüm sunmak, adaleti sağlayabilmek için çeşitli yollar ve yöntemler kullanmıştır. Şikâyetlerin çözüme kavuşturulması için yerel yöneticilere hükümler göndererek, bu hükümler çerçevesinde hareket edilmesini emretmiştir.

11 numaralı Sivas Ahkâm Defterinin 1-60. sayfaları arasındaki hükümlere bakıldığında; reyadan her kesimin, hangi din ya da ırktan olursa olsun, Osmanlı Devleti'nin tebaiyetinde olmasının getirdiği doğal bir netice olarak şikâyette bulunma ve hakkını arama imkânına sahip olduğu görülmüştür. Müslüman ya da Gayrimüslim tebaa, gerek münferit olarak gerekse toplu olarak çeşitli şikâyetlerde bulunmuşlardır. Sadece halkın değil yöneticilerinde halktan şikâyetleri hükümlere yansımıştır. Çünkü devlet için önemli olan hakkın ve adaletin tesis edilmesidir. Nitekim şikâyetler ister halktan ister yönetici kadrodan gelsin; devletin emri “ihkâk-ı hak” yani hak ve hukukun yerine getirilmesi olmuştur. Zira devlet adaletten yanadır.

11 numaralı Sivas ahkâm defterinin ilk 60 sayfasında yer alan hükümlere göre, Sivas eyaletinde en çok gasp, saldırı, tecavüz, cinayet gibi asayiş olaylarından şikâyet edilmiştir. Bu tür suçları işleyenlerin; ayan, mütegalibe, ehl-i örf zümresinden olduğu ya da reyanın, bu güçlü şahısların desteğiyle huzursuzluk çıkardıkları görülmüştür. Hükümlerde rastlanan “*mezbûrlar mütegalibeden olmalarıyla bir vecihle icrâ-yı hakk mümkün olmayub*” , “*eşkiyânın ahzları için iki def'a Divriği cânibine adam irsâl ve ahz bir dürlü mümkün olmadığın...*” , “*...mütegalibeden olmağla mukâvemet iktidârları olmayub mağdûr oldukların...*” , “*a'yân ve mütegalibeye istinâdı sebebiyle henüz icrâ-yı hakk mümkün olmadığın*” gibi ifadeler ayan ve mütegalibe olarak bilinen ileri gelenlerin işledikleri suçlar sebebiyle, Osmanlı Devleti'nde yerel yöneticilerin adaleti sağlamakta zorluk çektiğini göstermektedir. Buna rağmen merkezi otorite, hükümler yazarak adalet ve asayiş temin etme çabası göstermiştir. Hükümlerde rastlanan “*ashâb-ı fesâd habisde ibkâ ve keyfiyetleri 'alâ-vech-i sıhha isim ve resimleriyle der-sa'âdet-medârıma arz ve i'lâm*” ve “*mahallinde ma'rifet-i şer'le görülüb keyfiyet sıhhat ve hakikat üzere der-'aliyeme arz*” ifadeleri ise devletin; şikâyetleri çözüme kavuşturma, gerekli cezaların verilmesi ve neticenin tekrar merkeze bildirilmesi yönünde emirler

verdiğini göstermektedir. Buradan anlaşılıyor ki merkezi otorite, adaletin sağlanması için yapılacak gerekli işlemlerin bütün sürecini sonuna kadar takip etmiştir.

İncelenen belgelerde görülen diğer bir şikâyet konusu vergi tahsili ve haksız vergi talepleridir. Reayanın vergilerini ödemekte gevşeklik gösterdikleri, durumun vergi tahsildarları tarafından divana bildirildiği hükümlerden anlaşılmıştır. Vergi tahsildarlarının kanuna aykırı olarak haksız vergi talebinde buldukları da görülmüştür. Tahsildarlar alınması gereken miktardan fazlasını talep ettikleri gibi, askerî sınıfın ya da seyyidlerin muaf oldukları raiyyet rüsûmu, tekâlif-i şakka gibi vergileri haksız yere tahsil etmek istemişlerdir. Vergiye dair şikâyetler, doğal olarak Sivas ve çevresinde ne tür vergiler toplandığını ve reayanın tarımsal ve ticari faaliyetlerini göstermesi açısından da önemli bilgiler barındırmaktadır.

Reaya arasında yaşanan, miras davaları da hükümlere yansımıştır. Gerek Müslüman gerekse Gayrimüslim reayanın kendi arasında yaşanan miras anlaşmazlıkları, mirasa dışarıdan müdahale edilmesi, bir varisin diğerinin hakkına kanuna aykırı olarak el koyması gibi şikâyetler Divan'a yansımış ve Divan'dan gelen emir muvacehesinde çoğunlukla mahalli mahkemede çözüm emredilmiştir.

İncelenen hükümlerin bir kısmı alacak-verecek davalarına dair şikâyetleri yansıtmaktadır. Borç alıp verme ya da ticari faaliyetler neticesinde doğan alacakların tahsil edilememesi, borçlunun veya alacaklının ölmesi durumunda varisler arasında çıkan anlaşmazlıklar ve alacak iddiasıyla yapılan çeşitli kötü muameleler şikâyet sebebi olmuştur. Bu davalar aynı zamanda ahalinin ticari faaliyetleri, ekonomik durumları hakkında da bilgiler içermektedir.

Hükümlerde rastlanan diğer bir şikâyet konusu ise tımar, has, zeamet topraklarının gelirlerine yapılan müdahalelerdir. Reaya, yerel yöneticiler ya da tımarlı sipahiler, kendi sorumluluklarında olmayan tarım arazilerinin gelirlerine haksız olarak el koymuşlardır. Bunun yanında özel mülkiyete dâhil olan bağ, bahçe, ev, araziler ile değirmen, dükkân gibi emlake ve halkın ortak kullanım alanları olan mera ve su kaynaklarına yapılan haksız müdahaleler de şikâyetlere yansımıştır.

Hükümlerde, sosyal, ekonomik, dini ve kültürel hayatın en önemli unsurlarından olan vakıflara dair şikâyetler de görülmüştür. Vakıf gelirlerine dışarıdan müdahale edilmesi veya vakıf görevlilerinin hizmet bedellerini alamaması üzerine yapılan şikâyetler hükümlerde yer almıştır. Bu bakımdan Ahkâm defterleri vakıfların gelirleri, işleyiş sistemi ve verdikleri hizmetler hakkında önemli bilgiler içermektedir.

İncelenen hükümlerde kadı, naip, bekçi, kâtip gibi devlet görevlilerinin vazifelerine yapılan müdahalelerden doğan şikâyetler bulunduğu gibi; kadı tayini, mahkûm nakli gibi şikâyet içermeyen hükümler de görülmüştür.

Bütün bu incelemeler neticesinde elde edilen veriler gösteriyor ki, Osmanlı Devleti, halkın ve yöneticilerin yaşadıkları sorunlar karşısında kayıtsız kalmayarak, olaylara merkezden müdahale etmiştir. Ülkenin en ücra köşesinden gelen bir şikâyet dahi Divan-ı Hümayun tarafından dikkate alınmıştır. Devlet; zalim, haksız ve suçlu olanın kim olduğuna bakmadığı gibi mazlum ve mağdurun da kim olduğuna bakmadan, hiçbir ayırım yapmadan, adaletin tesisine çalışmıştır.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

İstanbul, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi

Bab-1 Asafi Divan-1 Hümayun Sicilleri 11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri (ss.1-60)

ARAŞTIRMA-İNCELEME ESERLERİ

AÇIKEL, Ali, “Sivas Ahkâm Defterlerine Göre Sivas Eyaletinden Merkeze Yansıyan Mer’a, Yaylak ve Kışlak Davaları ve Çözüm Önerileri”, *XVII. Türk Tarih Kongresi*,(15-17 Eylül 2014), C. IV/I,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018, ss. 371-394.

AHISHALI, Recep,“Reîsülküttâb”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007,ss. 546-549.

AKTAŞ, Necati- HALAÇOĞLU, Yusuf, “Başbakanlık Osmanlı Arşivi”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, ss.122-126.

BARKAN, Ömer Lütfi- MERİÇLİ, Enver, *Hüdavendigâr Livası Tahrir Defterleri I*, 1. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.

_____, “Timar”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 12/1, MEB Basımevi, İstanbul 1979, ss. 286-333.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*,2. Baskı, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul2000.

CANATAR, Mehmet, “Kethüda”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, ss. 332-333.

ÇAĞATAY, Neşet, “Osmanlı İmparatorluğunda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 5, (1947), ss. 483-511.

- ÇAKAR, Enver, “XVII. Yüzyılın Ortalarında Trablusşam Şehrinin Sosyal ve İktisadi Durumu”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 35,(2004), ss. 45-69.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, 26. Baskı, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2010.
- DİA. “Kocabaşı”, DİA., C. 26, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, ss. 140-141.
- DİA. “Müstahfız”, DİA.,C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, ss. 109-111.
- EKİNCİ, Ekrem Buğra, *Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk*, 1. Baskı, Arı Sanat Yay.,İstanbul 2008.
- EMECEN, Feridun, “Bennak”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.5,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, ss. 458-459.
- _____, “Çift Resmi”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, ss. 309-310.
- GENÇ, Mehmet, “İltizam”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, ss. 154-158.
- _____,*Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonom* Ötüken Neşriyat, İstanbul 2009.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyip, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlm*,2. Baskı, Enderun Yayınları, İstanbul 1992.
- GÖYÜNÇ, Nejat, “Defter”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul1994, ss. 88-90.
- GÜLDİKEN, Sevde Nur, *III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri'ne Göre Ayıntab (H. 1196-1229/ M. 1782-1814)*,Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2007.

HALAÇOĞLU, Yusuf, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss.795-835.

_____, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, 4. Baskı, TTK Yay., Ankara 1991.

İHSANOĞLU, Ekmeleddin (Ed.), *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi I, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA)*, İstanbul 1999.

İLGÜREL, Mücteba, “Subaşı”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 37, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, ss. 447-448.

İNALCIK, Halil, *Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-Arvanid*, 2. Baskı, TTK Yay., Ankara 1987.

_____, “İspence”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 23, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, ss. 177.

_____, “Osmanlılarda Raiyyet Rûsumu”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, 2. Baskı, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, ss. 31-66.

İPŞİRLİ, Mehmet, “Beylerbeyi”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, ss. 69-74.

_____, “Ehl-i Örf”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 519-520.

_____, “Kazasker”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, ss. 140-143.

_____, “Naib”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, ss. 312-313.

_____, “Şeyhülislam”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 91-96.

- KARAGÖZ, Rıza, “12 No’lu Sivas Ahkâm Defterine Göre Samsun ve Çevresi (1767-1775)”, *Samsun Sempozyumu 2011 (13-16 Ekim)*, C. III, Samsun Valiliği, Samsun 2012, ss. 503-513.
- KAYA, Kemal, “19. Yüzyılda Anadolu’da İç Güvenlik Sorunları ve Voyvodalar”, *Osmanlı Tarih Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, S. 19, (2006), ss. 239-255.
- KAZICI, Yusuf, “Osmanlılarda Örfi Vergiler ve Bu Vergilerin Kaynağı Olan Örfi Hukuk”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 4, (1986), ss. 285-310.
- KUŞ, Canan, *1780-1784 Tarihli Ve 4 Numaralı Halep Ahkâm Defteri (s.1-53) Transkripsiyon Ve Değerlendirme*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2008.
- KÜÇÜK, Levent, *Osmanlı Vergi Hukukunda Avarız Kavramı ve Avarızın İdaredeki Rolü*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.
- KÜÇÜKDAĞILKAN, Ökkeş, “II Numaralı Maraş Ahkâm Defteri’nde Maraş’a Gönderilmiş Kadın Muhtevalı Şikâyet Hükümlerinin Değerlendirilmesi (1765-1775)”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C. 4, S. 11, (2017), ss. 250-273.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S, “Defterdar”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 94-96.
- _____, “Mühimme Defteri”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, ss. 520-523.
- _____, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve San’at Vakfı, İstanbul 1994.
- MUMCU, Ahmet, “Divan-ı Hümayun”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 379-380.

- ÖĞUZOĞLU, Yusuf, “Dizdar”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 480-481.
- ORTAYLI, İlber, “Kadı (Osmanlı Devletinde Kadı)”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, ss. 69-73.
- _____, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, 1. Baskı, Cedit Neşriyat, İstanbul 2016.
- ÖRENÇ, Ali Fuat, “Mutasarrıf”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, ss. 377-379.
- ÖZCAN, Abdülkadir, “Çuhadar”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, ss. 381-382.
- _____, “Serdar”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, ss. 551-552.
- ÖZKAYA, Yücel- AKYILDIZ, Ali, “Muhassıl”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, ss. 20-21.
- _____, “Mütesellim”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, ss. 203-204.
- ÖZTÜRK, Said, “Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri”, *PaxOttomanaStudiesIn Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç*, Kemal Çiçek (Ed.), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2001, ss. 611-639.
- PAKALIN, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I*, 3. Baskı, MEB., İstanbul 1983.
- _____, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II*, 3. Baskı, MEB., İstanbul 1983.
- _____, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III*, 3. Baskı, MEB., İstanbul 1983.

PEKDOĞAN, Sibel, *19 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s.1-60)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2014.

SAHİLLİOĞLU, Halil, "Ahkâm Defteri", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988, ss. 551.

SAMİ, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, 1. Baskı, Alfa Yayınevi, İstanbul 1998.

_____ "Arus Resmî", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 3, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, ss. 422-423.

SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayın Nu. 21, Ankara 2006.

ŞAHİN, İlhan- EMECEN, Feridun, *Ahkâm Defteri (Osmanlılarda Divan- Bürokrasi- Ahkâm)*, 1. Baskı, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.

_____ "Sancak", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, ss. 97-99.

ŞİMŞİR, Nahide, "Ahkâm Defterleri'nin Tarihi Kıymeti ve 107 No'lu Anadolu Ahkâm Defteri'ndeki İzmir İle İlgili Hükümler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. 9, (1994), ss. 357-390.

_____ "103 No'lu Anadolu Ahkâm Defterindeki İzmir İle İlgili Hükümler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. 10, (1995), ss. 329-341.

TABAKOĞLU, Ahmet, "Resim", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, ss.582-584.

TAPAN, Filiz, *2 Numaralı Anadolu Ahkâm Defterinde Yer Alan Kütahya Sancağı İle İlgili Hükümlerin Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

TAŞKIN, Ünal, “Rüsum-ı Örfiye”, *Tarih Okulu Dergisi*, S. 14, 2013, ss. 55-73.

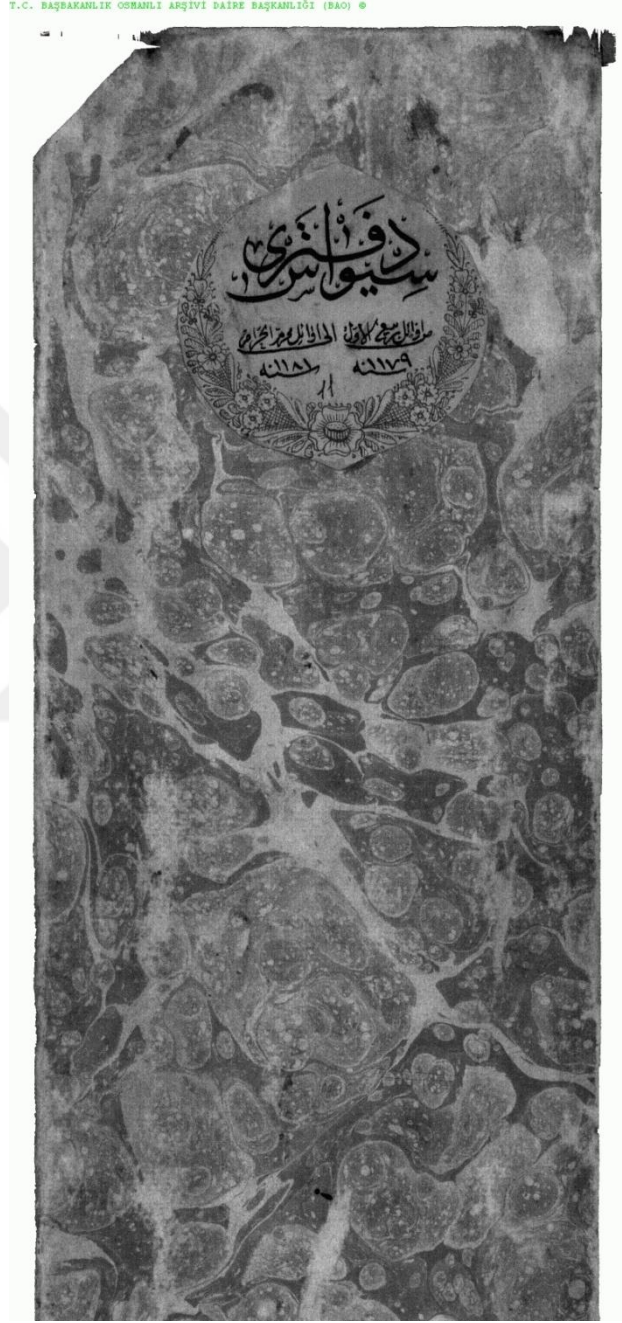
UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, 3. Baskı, TTK Yay., Ankara 1988.

ÜNAL, Mehmet Ali, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, 2. Baskı, Kardelen Kitabevi, Isparta 1998.

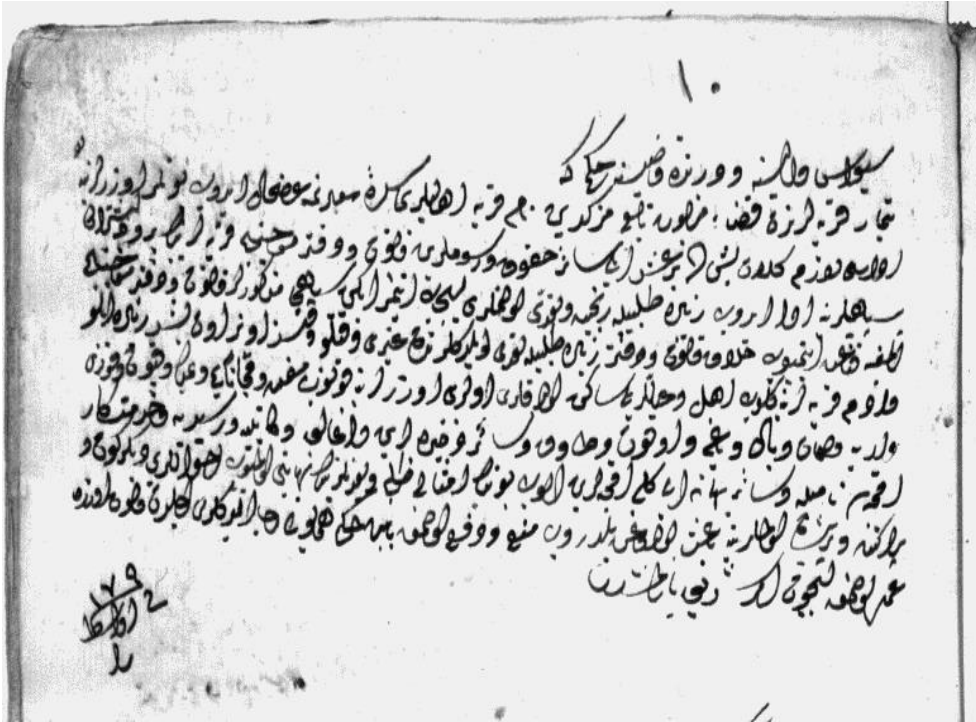
_____, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, 1. Baskı, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2011.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, “Klasik Dönemde Osmanlı Toplumuna Genel Bir Bakış”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 182-215.

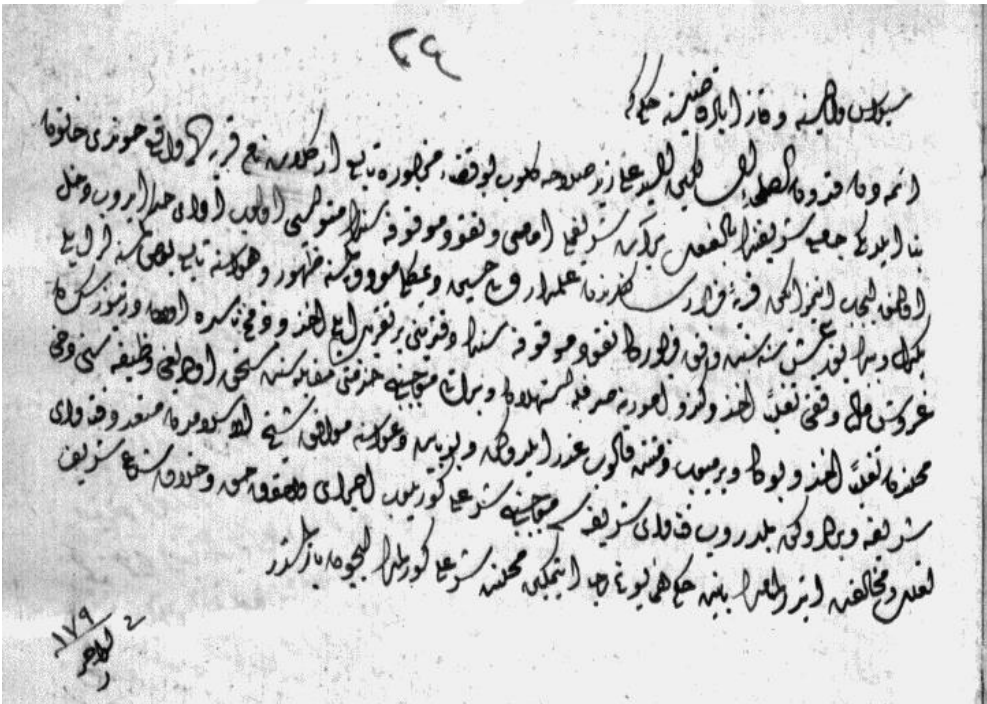
EKLER

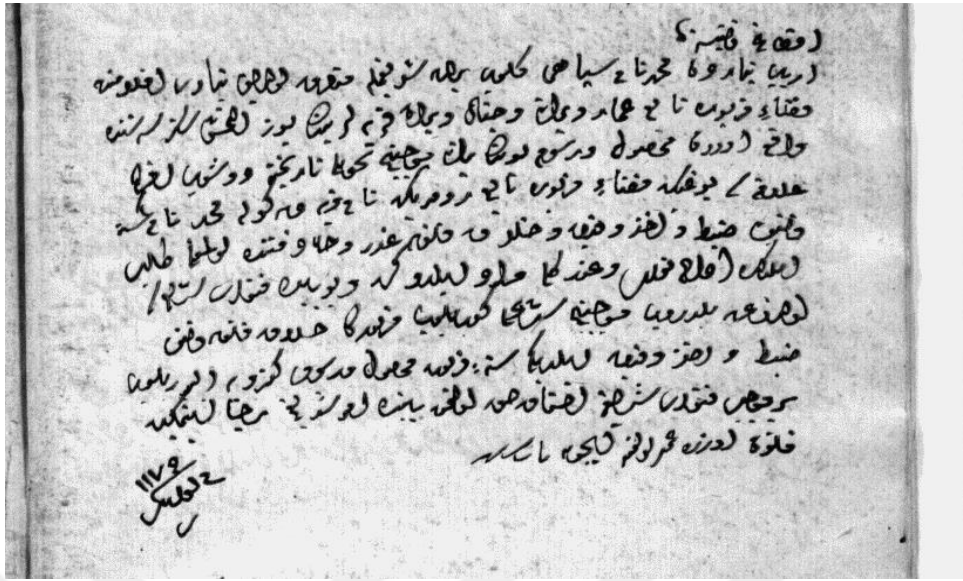
Ek: 1. 11 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri'nin Kapak Sayfası

Ek: 2. Vergi Tahsiline Dair Bir Hüküm Sureti (SAD 11: 10/1)

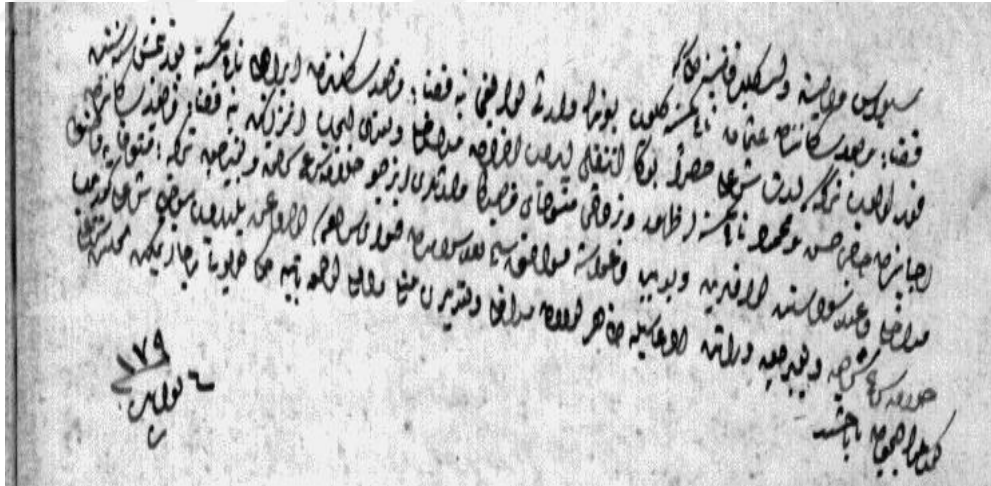

Ek: 3. Vakıf Gelirlerine Müdahaleye Dair Bir Hüküm Sureti (SAD 11: 24/1)

Ek: 5. Tımar Gelirlerine Müdahaleye Dair Bir Hüküm Sureti (SAD

11: 15/1)

Ek: 6. Miras Davasına Dair Bir Hüküm Sureti (SAD 11: 15/2)

میوه و دانه و سبزی و غیره که
 بجهت نایب کسب بوزن با نسیب قضا فرمودند که صدای از مخصوصه نایب فریب نظرم (البحر معطنی لایقاً بظرفه
 نایب کسب فوضه بایز نیمی بر سینه به لایقند سبک لبس خوش اید لایقید خوش فیناب بر کف اید در عرو
 از جوی طرفه لایق بود قضا فرمودند که صدای از مخصوصه نایب فریب نظرم (البحر معطنی لایقاً بظرفه
 کسب لایق و غم بیدوب فاضلی موقیم سبک کسب سبک لایقند خوش و اید و طرفه نایب لایقند کسب لایق
 امر لایق و رضا لایق (احدی محمد سبک کسب لایق) سبک

۱۱۱۹
 ۲ لایق

Ek: 7. Alacak-Verecek Davasına Dair Bir Hüküm (SAD 11: 20/1)

میوه و دانه و سبزی و غیره که
 جنبی لایق محمد رضا و عیال موقوفه که صدای از مخصوصه نایب فریب نظرم (البحر معطنی لایقاً بظرفه
 طرفه متوجه لایقین صدای عرو و سار (احدی محمد سبک لایق) لایقین و لایق لایق لایق لایق لایق
 نایب قضا فرمودند که صدای از مخصوصه نایب فریب نظرم (البحر معطنی لایقاً بظرفه
 نایب رمضان لایق سبک و محمد نایب کسب لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق
 ضبط و مزبور لایق قضا فرمودند که صدای از مخصوصه نایب فریب نظرم (البحر معطنی لایقاً بظرفه
 لایقند لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق
 فعل و فعله و غم لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق لایق
 لایق نایب امر لایق رضا لایق (احدی محمد سبک کسب لایق) سبک

۱۱۱۹
 ۲ لایق

Ek: 8. Özel Mülkiyete Müdahaleye Dair Bir Hüküm Örneği (SAD 11: 29/2)

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 2005 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde öğrenimine başladı ve 2009 yılında mezun oldu. 2010 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Tarih Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalında tezli yüksek lisans öğrenimine başladı. Evli ve iki çocuk babasıdır.

